

Matica slovenská
P. Mudroňa 1, 036 01 Martin

SPRÁVA O ČINNOSTI A HOSPODÁRENÍ
MATICE SLOVENSKEJ ZA ROK 2020

č. SPS-170/2021-1

2021

Zostavil a redakčne upravil PhDr. Pavol Madura

1 ÚVOD

2 ORGÁNY MATICE SLOVENSKEJ

- 2.1 Výbor Matice slovenskej
- 2.2 Predsedníctvo Matice slovenskej
- 2.3 Dozorný výbor Matice slovenskej
- 2.4 Poradné orgány Matice slovenskej

3 SEKRETARIÁT PREDSEDU A SPRÁVCU MATICE SLOVENSKEJ

- 3.1 Hlavné aktivity Matice slovenskej

4 VEDNÉ ÚSTREDIE MATICE SLOVENSKEJ

- 4.1 Archív Matice slovenskej
- 4.2 Krajské múzeum Matice slovenskej
- 4.3 Slovenský historický ústav Matice slovenskej
- 4.4 Slovenský literárny ústav Matice slovenskej
- 4.5 Stredisko národnostných vzťahov Matice slovenskej
- 4.6 Slovensko – Národné spektrum
- 4.7 Publikačná činnosť zamestnancov vedeckých pracovísk Matice slovenskej

5 ČLENSKÉ ÚSTREDIE MATICE SLOVENSKEJ

- 5.1 Oblastné strediská Matice slovenskej
- 5.2 Záujmové a vedecké odbory Matice slovenskej

6 INFORMAČNÉ ÚSTREDIE MATICE SLOVENSKEJ

- 6.1 Informačné ústredie Matice slovenskej
- 6.2 Vydavateľstvo Matice slovenskej
- 6.3 Slovenské národné noviny
- 6.4 Slovenské pohľady
- 6.5 Hlas Matice

7 HOSPODÁRENIE MATICE SLOVENSKEJ

- 7.1 Finančno-ekonomický útvar Matice slovenskej
- 7.2 Technicko-investičný útvar Matice slovenskej
- 7.3 Šatnica Matice slovenskej

8 PRIDRUŽENÉ SUBJEKTY MATICE SLOVENSKEJ

9 SPRÁVA O HOSPODÁRENÍ MATICE SLOVENSKEJ

10 ZÁVER

1 ÚVOD

Matica slovenská (MS) je najstaršia slovenská národná kultúrna a vedecká organizácia. Sídлом Matice slovenskej je mesto Martin ako centrum národnej kultúry Slovákov, kde bola v roku 1863 založená a v roku 1919 oživotvorená. Matica slovenská je právnickou osobou. Svoje organizačné zložky zriaďuje na území Slovenskej republiky, ako aj v zahraničí. Postavenie a činnosť Matice slovenskej upravuje zákon č. 68/1997 Z. z. o Matici slovenskej v znení neskorších predpisov a Stanovy Matice slovenskej, ktoré boli schválené 17. 9. 2011 na Sneme Matice slovenskej v Martine a novelizované na Sneme Matice slovenskej v Liptovskom Mikuláši 12. 10. 2019, s účinnosťou od 1. 1. 2020.

Matica slovenská je verejnoprávna ustanovizeň. Pôsobí ako národná, nezávislá nadstranícka, nadkonfesijná, nadrezortná, vedecká a kultúrna ustanovizeň. Matica slovenská nezastupiteľne pôsobila v procese národného sebaurčenia a ochrany národných práv, zachovania identity a rozvoja kultúry slovenského národa. Poslaním Matice slovenskej v 21. storočí je systematicky rozvíjať duchovný, národný, kultúrny a spoločenský život všetkých príslušníkov slovenského národa, ale aj ostatných spoluobčanov žijúcich na území Slovenskej republiky. Matica slovenská rozvíja a upevňuje národnokultúrny život slovenského národa, jeho národné uvedomenie a vzdelanostnú úroveň, zároveň zabezpečuje tvorbu a ochranu kultúrneho dedičstva a tradícií. Nadväzuje spoluprácu s príslušníkmi národností žijúcimi na území Slovenskej republiky, ako aj s ostatnými národmi v zahraničí s cieľom poznávania a výmeny kultúrnych hodnôt. Matica slovenská sa zároveň podieľa na rozvoji slovenskej vedy, kultúry, umenia i školstva a všetkých foriem duchovného a spoločenského života, ktoré upevňujú národné sebauvedomenie, najmä v radoch slovenskej inteligencie, študentstva a mládeže. Osobitú spoluprácu udržiava a rozvíja s maticami slovanských národov a maticami slovenskými pôsobiacimi mimo územia Slovenska.

Medzi hlavné úlohy zverené Matici slovenskej štátom a zadané v Zákone o Matici slovenskej patrí najmä: upevňovať slovenské vlastenectvo; prehľbovať vzťah občanov k slovenskej štátnosti; robiť základný slovákistický výskum; podieľať sa na rozvoji miestnej a regionálnej kultúry; pôsobiť najmä na mládež v duchu národných, mravných a demokratických hodnôt; zvyšovať národné povedomie Slovákov na jazykovo zmiešaných územiach Slovenskej republiky; posilňovať vzťahy kultúr občanov hlásiacich sa k národnostným menšinám a etnickým skupinám na území Slovenskej republiky so slovenskou národnou kultúrou; združovať tvorcov a priaznivcov slovenskej kultúry a vedy vo svete; podporovať propagáciu Slovenskej republiky aj vlastnými informačnými a kultúrnymi strediskami utvorenými v zahraničí; rozvíjať styky s európskymi a svetovými organizáciami pre otázky kultúry, národnej identity, duchovného života a ochrany všeľudských hodnôt; zakladať doma i v zahraničí nadácie a fondy na podporu národného a kultúrneho života Slovákov a na oceňovanie najvýznamnejších tvorcov z vymedzených oblastí tvorivej činnosti; spolupracovať so štátnymi orgánmi a s orgánmi územnej samosprávy pri rozvoji kultúry a spoločenského života; vydávať pôvodnú slovenskú umeleckú tvorbu, vedecké diela, osvetové a populárno-náučné práce, publicistiku a periodickú tlač; propagovať slovenské dejiny, kultúru a osobnosti prostredníctvom pôvodných audiovizuálnych dokumentárnych diel, ako aj produkovať kultúrne spravodajstvo o svojej činnosti cez elektronické médiá a internetové bázy; spolupracovať pri tvorbe učebníc a učebných textov niektorých predmetov spoločenských vied pre základné školy a stredné školy na základe poverenia Ministerstva školstva Slovenskej republiky.

Matica slovenská vyhlásila rok 2020 za Rok národnej identity. Význam slov ako národ, vlastenectvo, láska k vlasti, patriotizmus sú v dnešnej dobe často relativizované, či dokonca označované aj ako nepotrebné. Naša najstaršia kultúrna a vedecká ustanovizeň Slovákov, Matica slovenská, musela v tomto ohľade veľakrát suplovať, či nahrádzať štátne orgány i územné samosprávy a realizovať programovo rozmanité podujatia i aktivity s národným duchom s cieľom uchovať a rozvíjať národné kultúrne dedičstvo.

V priebehu roku 2020 do života nielen Matice slovenskej, ale celej svetovej spoločnosti, dramaticky zasiahla pandémia Covid-19 a fakticky na trištvrte roka paralyzovala celú inštitúciu a jej činnosť. Závažné negatívne zásahy do Matice slovenskej priniesli udalosti po parlamentných voľbách 29. februára 2020. Nová ministerka kultúry SR verejne predstavila svoje zámery, ktorých cieľom bolo oklieštenie Matice slovenskej a to od zúženia jej činnosti až po dramatické reštrikcie štátnej dotácie. V dôsledku vládnych opatrení na ochranu zdravia pri pandémii a zníženia štátnej dotácie o 23 % oproti roku 2019, sa v priebehu roku nemohli uskutočniť mnohé z plánovaných činností a nebola ani vyhlásená výzva na podporu vedeckých projektov v MS. Napriek pandemickým opatreniam sa MS podarilo realizovať viacero dôležitých podujatí a aktivít v rámci jednotlivých matičných pilierov. Nie menej významne sme si pripomenuli aj ďalšie udalosti a výročia našich národných i matičných dejateľov, ktorí výrazným spôsobom ovplyvnili slovenské dejinné križovatky. Hlavným motívom matičných celkových aktivít bolo uchovanie národného kultúrneho dedičstva a v tejto súvislosti zdôrazňovanie celospoločenského významu Matice slovenskej nielen v minulosti, ale aj v súčasnosti.

V roku 2020 sme si pripomenuli storočnice vzniku ďalších miestnych odborov Matice slovenskej, ktoré začali vznikať po prvej vlne ich zakladania v roku 1919. Miestne odbory Matice slovenskej desaťročia vytrvalo zachovávali tradície a odkaz našich predkov a naplňali poslanie i program Matice slovenskej. Matičné miestne odbory sa svojou činnosťou za posledných sto rokov významnou mierou zaslúžili a prispeli k vzniku modernej Slovenskej republiky. V súvislosti s členskou základňou sme si pripomenuli aj 30. výročie plnohodnotného obnovenia miestnych odborov a matičného hnutia v roku 1990. Pred sto rokmi v roku 1920 bola vo Francúzsku uzavretá Trianonská mierová zmluva, ktorá prvýkrát zakotvila Slovensko ako medzinárodnoprávny subjekt a jeho štátne hranice v Československej republike, v tejto štátnej delegácii boli aj zástupcovia Matice slovenskej a menovite je potrebné spomenúť správcu Jozef Škultéty. V roku 1920 došlo aj k založeniu Slovenského národného divadla, Slovenskej ligy v Bratislave, Spolku slovenských umelcov, v rámci slovenského cirkevného života boli vymenovaní prví traja slovenskí biskupi vo vtedajšej Československej republike. Z osobností sme si v roku 2020 pripomenuli 100. výročie narodenia Františka Vítazoslava Sasinka, 140. výročie narodenia M. R. Štefánika, 200. výročie narodenia Andreja Sládkoviča, Sama Bohdana Hroboňa, Štefana Baniča a Jána Palárika a ďalších. Z ďalších výročí spomeňme aj 150. výročie vzniku Spolku svätého Vojtecha, 150. výročie založenia Národných novín, 50. výročie založenia Svetového kongresu Slovákov. Škoda, že na viaceré významné výročia štát, resp. štátne organizácie zabudli a ich dôstojná pripomienka zostávala v rukách Matice slovenskej a jej odborov, obcí, miest, či spoločenských organizácií.

Matica slovenská v roku 2020 naplňala svoju vnútornú i vonkajšiu činnosť aj v regiónoch a rozvíjala pôsobenie v členskej základni prostredníctvom svojich organizačných jednotiek – miestnych odborov, odborov Mladej Matice, záujmových a vedeckých odborov, pod koordinačnou a riadiacou gesciou Členského ústredia MS a jej oblastných stredísk – domov a oblastných pracovísk MS. Spolu 25 pracujúcich teritoriálnych pracovísk MS bolo nositeľmi

zodpovednosti za kultúrno-spoločenské a duchovné podujatia na celom území Slovenska. Pracovníci matičných oblastných stredísk plnili špecifické poslanie ochrany, rozvoja a posilnenia kultúrneho a národného dedičstva so zreteľom na niekoľkotisícovú matičnú členskú základňu.

2 ORGÁNY MATICE SLOVENSKEJ

2.1 Výbor Matice slovenskej / ThLic. Mgr. Viliam Komora, PhD.

Výbor MS je kolektívnym a najvyšším výkonným orgánom Matice slovenskej. Funkčné obdobie výboru je štvorročné. Tvorí ho predseda Matice slovenskej a dvadsaťosem členov výboru a maximálne deväť náhradníkov volených v tajných voľbách valným zhromaždením. Do výboru musí byť valným zhromaždením zvolený aspoň jeden zástupca z každého samosprávneho kraja, ktorý je členom MO v danom kraji.

Výbor MS pracoval v nasledujúcom zložení: Marián Gešper – predseda MS, členovia – Jozef Božik, Ján Budinský, Peter Černý, Anna Dubovcová, Juraj Gajdoš, Martin Gallík, Eva Garajová, Miroslav Gešper, Martin Hajník, Zlatica Halková, Marek Hanuska, Žofia Hrančová, Branislav Husár, Sláva Jurková, Ladislav Kalafa, Gabriela Kaščáková, Miroslav Kerekanič, Pavol Kleban, Libuša Klučková, Viliam Komora, Dáša Machalová, Jozef Makariv, Michal Matečka, Andrej Mečiar, Roman Michelko, Marek Nemec, Jozef Piecka, Patrik Polakevič, Dušan Pribula, Ján Seman, Maroš Smolec, Ingrid Šulková, Michal Terrai, Peter Titka, Daniela Trňanová, Vlastimil Uhlár, Rastislav Zacher, Miloš Zverina. S účinnosťou od 26. 9. 2020 sa Eva Garajová a Patrik Polakevič stali náhradníkmi Výboru Matice slovenskej, keďže sa nezúčastnili na štyroch zasadaniach výboru po sebe, k rovnakému dátumu sa riadnymi členmi Výboru MS stali Ľubomír Kleštinec a Pavol Mihál.

Počas kalendárneho roka 2020 sa z dôvodu hygienických opatrení štátu v čase pandémie uskutočnilo len jedno zasadnutie Výboru Matice slovenskej, ktoré sa konalo 26. 9. v Banskej Bystrici za prísnych hygienicko-bezpečnostných opatrení. Neuskutočnili sa už zvolané zasadnutie 14. 3. a plánované zasadnutie 27. 6.

Výbor MS v tomto období prerokoval a schválil nasledujúce materiály a dokumenty: informácie z Neografie, a. s., správu o čerpaní rozpočtu MS, návrhy a materiály k rozpočtu na rok 2020 – opatrenie, zmena dotácie MK SR, zaoberal sa možnosťami a návrhmi konania Krajských snemov – návrh na ďalší postup z dôvodu štátnych hygienických opatrení, prerokoval Správu o činnosti a hospodárení MS za rok 2019, schválil ocenenia MS, kontrolu úloh a uznesení v MS, problematiku stavu a rekonštrukcie matičných objektov v Štúrove a v Lučenci. Uznesenia sú zverejnené na webovej stránke MS.

Z dôvodov krízových opatrení v štáte s obmedzením stretávania sa na rokovaníach sa uskutočnili viaceré hlasovania Výboru MS per rollam, ktoré boli všetky schválené. Boli to tieto uznesenia: predaj pozemku v Šuranoch, udelenie zlatých cien MS pri príležitosti 75. výročia skončenia druhej svetovej vojny, schválenie zástupcu MS do orgánov Neografie, a. s., vyhlásenie roku 2021 za Rok Alexandra Dubčeka.

2.2 Predsedníctvo Matice slovenskej / ThLic. Mgr. Viliam Komora, PhD.

Predsedníctvo MS je výkonný orgán výboru MS na zabezpečovanie realizácie jeho úloh. Predsedníctvo je sedemčlenné. Členmi predsedníctva sú predseda MS, správca MS a dvaja podpredsedovia MS. Ostatných troch členov volí zo svojich radov na návrh predsedu výboru MS.

Predsedníctvo MS pracovalo v zložení: Marián Gešper – predseda MS, Marek Hanuska – prvý podpredseda MS, Marek Nemec – druhý podpredseda MS, Maroš Smolec – správca MS,

členovia PMS – Zlatica Halková, Libuša Klučková, Viliam Komora. Na zasadnutia boli pozývaní a zúčastňovali sa predseda Dozorného výboru MS Štefan Martinkovič, tajomníci, vedecký tajomník a ďalší prizvaní vedúci pracovníci MS.

Počas roka 2020 sa konalo osem zasadnutí – 14. 1. v Martine, 28. 1. v Bratislave, 3. 3. v Martine, 3. 4. v Martine, 10. 6. v Bratislave, 21. 7. v Bratislave, 19. 8. v Martine, 25. 11. v Martine. Predsedníctvo sa na svojich zasadnutiach zaoberalo aktuálnymi otázkami MS, riešilo úlohy, ktoré mu uložil Výbor MS. Medzi hlavné body programu zasadnutí patrili: kontrola úloh z minulých zasadnutí a vyhodnocovanie podujatí MS (takmer na každom zasadnutí), hlavné aktivity 2020 (na viacerých zasadnutiach), stanovenie kritérií pre hlavné aktivity 2021, aktuálne úlohy MS (na každom zasadnutí), rozpočtové informácie a finančné otázky, aktuálne úlohy, koncepcia vedy, časopis pre matičnú vedu a vedecký plán MS na rok 2020, príprava a zhodnotenie Snemu MS, Stanov MS a Programu MS, príprava rokovaní Výboru MS, vyhodnotenie ostatných podujatí a činností MS, vyhodnotenie Národných matičných slávností, personálne záležitosti, rozpočtové opatrenia na rok 2020 a prijaté návrhy na rok 2021, návrh na prípravu zasadnutia Grémia Krajských rád MS, kultúrno-spoločenská situácia a MS, návrhy a riešenia reštrikčných opatrení v roku 2021 z dôvodu zníženia štátnej dotácie.

2.3 Dozorný výbor Matice slovenskej / JUDr. Štefan Martinkovič

Dozorný výbor (DV) je najvyšším kontrolným orgánom, jeho funkčné obdobie je štvorročné. Za svoju činnosť zodpovedá valnému zhromaždeniu.

Z celkového počtu deviatich členov bolo šesť členov zvolených na riadnom valnom zhromaždení MS v roku 2017. Dozorný výbor MS v roku 2020 vykonával svoju činnosť v tomto zložení: JUDr. Štefan Martinkovič – predseda, doc. Ing. MVDr. Ján Buleca, PhD. – podpredseda, členovia DV – prof. JUDr. Dr. h. c. Jaroslav Chovanec, CSc., Ing. Milan Jadroň, Mária Murdziková, Milan Stromko. Pre pandémiu sa konalo len jedno zasadnutie Dozorného výboru MS.

V zmysle § 5 ods. 5 zákona č. 68/1997 Z.z. o Matici slovenskej v znení neskorších predpisov ďalších troch členov DV MS vymenoval/a minister/ka kultúry SR: JUDr. Marián Šmihla do 31. 5. 2020, Ing. Lucia Zemanová do 30. 4. 2020, PhDr. Radoslav Ragač, PhD. od 1. 1. 2019, Mgr. Denisa Hargašová od 29. 6. 2020, JUDr. Ľuboš Vodička od 29. 6. 2020.

DV vedomý si svojho postavenia, zodpovednosti a úloh, ktoré mu vyplývajú najmä zo zákona o Matici slovenskej, Stanov Matice slovenskej, uzneseniami Valného zhromaždenia a Snemu MS sa vo svojej činnosti počas roka 2020 riadil ďalšími vnútro matičnými predpismi, a to: Štatútom a Rokovacím poriadkom DV, ako aj rámcovým zameraním činnosti DV v oblasti organizačnej, legislatívno-právnej, ekonomicko-hospodárskej, kontrolnej, dohliadacej a dozornej, a to i napriek tomu, že počínajúc mesiacom marec 2020 bol aj orgán dozorný výbor paralyzovaný pandemickou situáciou v štáte.

Úvodom nového roka 2020 sa predseda DV prostredníctvom Slovenských národných novín i web-stránky Matice slovenskej prihovoral širokej členskej základni MS, jej organizačným zložkám, pracoviskám, ale aj vedúcim funkcionárom a vedúcim pracovníkom Matice slovenskej. Vychádzal z ostatného zasadnutia DV z decembra 2019 a vyzval všetky zložky a orgány MS, aby sústredili svoju pozornosť na plnenie úloh vyplývajúcich zo zasadnutia valného zhromaždenia MS v roku 2017, ako aj na plnenie úloh vytýčených na Sneme MS,

ktorý sa uskutočnil v roku 2019. Kriticky sa vyjadril k otázkam vzrastu členskej základne, najmä z radov mladej generácie (členská základňa MS má klesajúcu tendenciu). V tomto smere apeloval na aktivizáciu činnosti Výboru MS, ako aj na plnenie úloh Predsedníctva MS, keďže DV bolo poukázané na skutočnosť, že sa systémovo nedarí riešiť navrhované opatrenia prijaté Dozorným výborom MS, čomu sa venovalo aj júlové zasadnutie DV v roku 2020. V tomto smere DV na svojich zasadnutiach i mimo zasadnutí venoval náležitú pozornosť prijímaniu a realizácii navrhovaných opatrení a predseda DV na zasadnutiach Predsedníctva MS apeloval, aby predsedníctvo prijímalo adekvátne opatrenia na riešenie vzniknutých nedostatkov.

DV v súvislosti so správou o činnosti MS za rok 2019, odporučil prepracovať osnovu spracovania správy. DV aj v roku 2020 riešil prijaté podnety a sťažnosti. V roku neboli uzavreté podnety Historického odboru MS, sťažnosti Ing. P. Zaťku a nedoriešený podnet z MO MS Čičava.

DV MS sa na každom zasadnutí pravidelne oboznamoval so situáciou v a.s. Neografia, kde sa dlhodobo nedarilo zabezpečovať zisk tejto podnikateľskej kapitálovej spoločnosti a to i napriek tomu, že už niekoľkokrát prišlo k personálnym zmenám na poste generálneho riaditeľa, finančného riaditeľa, čiastočne riadiaceho menežmentu (okrem roku 2020, keď bol vykázaný zisk spoločnosti Neografia, a. s. pred zdanením vo výške 37 389 eur). V týchto súvislostiach DV odporučil svojím uznesením zo dňa 17. 7. 2020 riešiť problémy v Neografii, a.s., pričom Výbor MS sa dôsledku pandemických opatrení nezišiel a v samostatnom bode sa touto problematikou v roku 2020 nezaoberal.

Na 19. 11. 2020 bola plánovaná porada zástupcov MS pracujúcich v orgánoch podnikateľských subjektov, ktorá sa však z dôvodov obmedzení takýchto rokovaní neuskutočnila.

Na návrh predsedu DV MS bol súhrnný súbor opatrení DV (od VZ z roku 2017) predmetom samostatného rokovania Predsedníctva MS s tým, že dozorný výbor obdrží prehľad, ktoré pracovné útvary sa budú navrhovanými opatreniami zaoberať.

Napriek vynakladanému úsiliu zo strany vedúcich funkcionárov a vedúcich pracovníkov, Predsedníctva a Výboru MS, sa doteraz nepodarilo splniť termínovanú úlohu vytýčenú na Sneme MS, do júna 2020 vypracovať, prerokovať, schváliť a uviesť do života Zásady členstva, ktoré o.i. majú špecifikovať práva a povinnosti všetkých organizačných zložiek, t.j. miestnych a im na roveň postavených odborov MS, ako i pracovísk s právnou subjektivitou.

Na základe zistených nedostatkov v roku 2020 v oblasti zabezpečovania a realizácie hlavných aktivít z poskytnutej účelovej dotácie DV upozornil na nedostatky v tomto procese a svojím upozornením a prijatým návrhom opatrení DV požiadal Predsedníctvo MS svojím uznesením č. 66 zo zasadnutia DV dňa 17. 7. 2020, aby bola zabezpečená náprava.

Dozorný výbor na svojom zasadnutí dňa 17. 7. 2020 rozhodol o vykonaní finančnej a materiálnej kontroly v Matici slovenskej za účelom posúdenia, ako sa efektívne a účelne využívajú dotačné finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu, ktoré MS dostáva z kapitoly MK SR. V zmysle uznesenia DV MS bola vymenovaná kontrolná komisia, ktorej predseda je predseda DV MS a ktorej členmi sú Mgr. Denisa Hargašová a JUDr. Ľuboš Vodička. Komisia začala s prípravou vykonania kontroly a akonáhle budú zrušené obmedzenia pohybu

a činnosti, kontrolná komisia ešte do konania valného zhromaždenia MS vykoná plánovanú kontrolu.

2.4 Poradné orgány Matice slovenskej

Prezídium Matice slovenskej / PhDr. Mgr. Peter Mulík, PhD.

Prezídium MS je poradným orgánom predsedu Matice slovenskej a je zriadené na riešenie osobitných otázok smerovania a činnosti Matice slovenskej. Členmi prezídia sú významné osobnosti slovenského spoločenského, vedeckého a kultúrneho života. Podrobnosti upravuje štatút vydávaný predsedom Matice slovenskej. Zvoláva ho predseda MS minimálne raz za rok. Vzhľadom na pandemickú situáciu predseda MS konzultoval aktuálne otázky matičného života s predsedom Prezídia MS Miroslav Holečkom a ďalšími členmi Prezídia MS. Členovia Prezídia boli pravidelne pozývaní na všetky matičné podujatia, ktoré podľa svojich možností aj navštevovali.

Členovia Prezídia Matice slovenskej sú: PaedDr. Miroslav Holečko – predseda, Mgr. Peter Kozolka – podpredseda, PhDr. Peter Mulík, PhD. – tajomník, akad. arch. Ing. Ladislav Švihel, Dr. h. c. (†), Dr.h.c. prof. PhDr. Richard Marsina DrSc. (†), doc. Ing. Július Binder, Dr. h. c., prof. PhDr. Matúš Kučera, DrSc., Mons. prof. ThDr. Viliam Judák, PhD., Dr. h. c. prof. ThDr. Július Filo, Dr. h. c. prof. JUDr. Mojmír Mamojka, CSc., Mgr. Jaroslav Rezník, Dr. h. c. RNDr. Jozef Kollár, Ing. Ondrej Mikula, Ing. Stanislav Májek, Ing. Karol Illéš, Ing. Jozef Gálik, Ing. Jozef Tkáčik, Ing. Štefan Topľanský, Jozef Miko, prof. JUDr. Dr. h. c. Jaroslav Chovanec, CSc.

Vedecká rada Matice slovenskej / PhDr. Pavol Madura

Vedecká rada (VR) Matice slovenskej je poradným orgánom Matice slovenskej. Na jej čele stojí predseda vedeckej rady. Členmi Vedeckej rady sú vedecký tajomník, riaditelia vedeckých pracovísk, predsedovia vedeckých odborov, ako aj ďalší členovia schválení na návrh predsedu Matice slovenskej výborom. Podrobnosti o činnosti a postavení vedeckej rady upravuje štatút vydávaný predsedom Matice slovenskej. Zvoláva ju predseda vedeckej rady v súčinnosti s vedeckým tajomníkom minimálne dva razy za rok. VR v dôsledku štátnych pandemických opatrení roku 2020 nezasadala.

Členmi VR MS sú: predseda MS, vedecký tajomník MS, prof. PhDr. Róbert Letz, CSc. – predseda, doc. PaedDr. Július Lomenčík, PhD. – podpredseda, PhDr. Adriana Ferenčíková, CSc., prof. PhDr. Ján Gbúr, CSc., prof. JUDr. Dr. h. c. Jaroslav Chovanec, CSc., prof. PhDr. Richard Marsina (†), DrSc., doc. PhDr. Ivan Mrva, CSc., doc. PaedDr. Pavol Parenička, CSc., PhDr. Miroslav Pekník, CSc., ThLic. Mgr. Viliam Komora, PhD.

Grémium predsedov krajských rád Matice slovenskej / Mgr. Peter Schvantner

Grémium predsedov krajských rád (KR) MS je poradným orgánom predsedu MS. Predseda ho zvoláva dvakrát do roka, v dôsledku pandemickej situácii grémium zasadalo v roku 2020 raz, teda ešte pred prijatím štátnych opatrení na ochranu zdravia.

Grémium predsedov KR MS sa konalo 11. februára popri oslavách 100. výročia vzniku MO MS v Kremnici. Prítomnými boli predseda MS Marián Gešper, prvý podpredseda Marek Hanuska, druhý podpredseda Marek Nemec (zároveň aj za KR Žilinského kraja) a riaditeľ ČÚ

MS Martin Fejko. Za krajské rady boli prítomní Ján Brloš (KR Banskobystrického kraja), František Ďurina (KR Nitrianskeho kraja), Dušan Pribula (KR Prešovského kraja) a Libuša Klučková (KR Trnavského kraja). Hostami boli tajomník MS Viliam Komora, riaditeľ FEÚ MS Jaroslav Gustiňák, pracovník ČÚ MS Martin Hajník a riaditeľ SPS Peter Schvantner. Predseda informoval o situácii v MS a o jednotlivých rokovaníach s predstaviteľmi štátu. Hlavnou témou rokovania bola príprava organizácie snemov krajských rád MS. Kvôli vypuknutiu druhej vlny pandémie sa snemy krajských rád MS neuskutočnili a ich organizácia sa presunula na rok 2021.

Rada pre Slovákov žijúcich v zahraničí pri Matici slovenskej / PhDr. Zuzana Pavelcová

Rada pre Slovákov žijúcich v zahraničí pri MS (RSŽZ) je poradným orgánom Matice slovenskej pre styk a spoluprácu so slovenským zahraničím. Riadi sa osobitým štatútom, ktorý bol prijatý na oživotvorujúcom zasadaní Rady 11. 11. 2015. Vzhľadom na zmenu Stanov MS na Sneme Matice slovenskej, ktorý sa konal 12. októbra 2019, RSŽZ bude zvolávať predseda MS. Dovtedy táto kompetencia podľa platného Štatútu patrila volenému predsedovi Rady. V roku 2020 RSŽZ nezasadala.

Rada funguje v zložení: Katarína Melegová-Melichová (predsedníčka RSŽZ, Srbsko, predsedníčka MO MS Báčsky Petrovec), Adrian Miroslav Merka (podpredseda RSŽZ, Rumunsko, predseda Demokratického zväzu Slovákov a Čechov v Rumunsku), Alžbeta Hollerová Račková (podpredsedníčka RSŽZ, Maďarsko, predsedníčka Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku). Jej členmi sú: Mirko Vavra (Chorvátsko, predseda Zväzu Slovákov v Chorvátsku), Peter Lipták (Česko, predseda Zväzu Slovákov v Chorvátsku), Dušan Daučík (Švédsko, čestný predseda Švédsko-slovenského spolku), Marry Ann Doucette (Kanada, predsedníčka Kanadskej Slovenskej ligy), Jozef Hajniš (Ukrajina, predseda Matice slovenskej na Ukrajine), Edita Manáková (Francúzsko, predsedníčka Spolku francúzsko-slovenského priateľstva), Ľudomír Molitoris (Poľsko, generálny tajomník Spolku Slovákov v Poľsku), Michal Spevák (Čierna Hora, predseda Čiernohorsko-slovenského priateľstva), Pavol Meleg (zástupca Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí), Vladimír Skalský (predseda Svetového združenia Slovákov v zahraničí), Marián Gešper (predseda MS) a Zuzana Pavelcová (riaditeľka KM MS).

RSŽZ pracovala na plnení ostatných záverov zo zasadania Rady v roku 2018. RSŽZ aj v roku 2020 pokračovala v podpore vzniku Centra slovenského zahraničia. Tento záver MS plní publikovaným článkom o zámere krajanov, rozhovormi s osobnosťami zapojenými do tohto projektu, účasťou na oficiálnych fórach a poradných orgánoch v oblasti tejto problematiky, kde MS vyjadruje svoje podporné stanoviská. MS pokračuje v iniciatíve vzniku vedeckých výskumov „*Ako ďalej, krajanovia...*“ v jednotlivých oblastiach ich života. V zmysle záverov, aby MS vecne ocenila krajskú mládež na vybraných súťažiach Slovákov žijúcich v zahraničí, MS požiadala krajanov o vytipovanie súťaží, ktoré by potrebovali knižnými darmi podporiť. Na návrh krajanov MS momentálne podporuje súťaž Jána Kollára v Prahe, súťaž *Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko* a jednorazovo podporila súťaž vzdelávacích centier krajanov ISCEA.

3 SEKRETARIÁT PREDSEDU A SPRÁVCU MATICE SLOVENSKEJ / Mgr. Peter Schvantner

Sekretariát predsedu a správcu (SPS) je spoločným pracoviskom predsedu MS a správcu MS (aj keď správca spadá pod FEÚ MS). Sekretariát zabezpečuje administratívne práce, organizačný servis, personálnu agendu vrátane evidencie ocenení a vyznamenaní a vnútornú kontrolnú činnosť. SPS je rozdelený do dvoch pracovísk MS, v Martine a v Bratislave.

Oproti roku 2019 nenastali v rámci SPS žiadne personálne zmeny. Zloženie je nasledovné: JUDr. Marián Gešper – predseda MS, Mgr. Marek Hanuska – prvý podpredseda MS, Mgr. Peter Schvantner – riaditeľ SPS sídliači v Bratislave, Bc. Eva Farkašová – referentka SPS v Martine, Bc. Janetta Gábrišová – referentka SPS v Martine.

Sekretariát sa organizačne podieľal na všetkých dôležitých podujatiach MS. Išlo o zasielanie pozvánok, zabezpečovanie účasti a plynulého priebehu podujatí. K najvýznamnejším podujatiam v roku 2020 patrili návšteva predsedu NR SR Borisa Kollára v sídelnej budove MS (máj 2020), odhalenie busty Andreja Hlinku v Košiciach (september 2020) a odhalenie busty Jozefa Škultétyho v Martine (september 2020). SPS zabezpečoval plynulosť rokovaní Predsedníctva MS, Výboru MS a ďalších porád a rokovaní. Kvôli obmedzeniam SPS zabezpečoval online porady prostredníctvom služby Google Meet.

Personálny stav zamestnancov MS sa vyvíjal nasledovne:

- počet zamestnancov k 1. 1. 2020: 83
- počet zamestnancov k 31. 12. 2020: 80
- počet zamestnancov k 1. 1. 2021: 77

Personálny stav v MS bol počas roka relatívne stály. Zmeny nastávali najmä v rámci oblastných stredísk MS po celom Slovensku (napr. DMS Lučenec). Zníženie prevádzkovej dotácie na rok 2021 viedlo k radikálnejším personálnym opatreniam. Tie sa výraznejším spôsobom prejavila až v priebehu roku 2021, keď odchádzajúcim zamestnancom bude končiť výpovedná lehota.

V MS sa v roku 2020 prijali dve smernice: Príkaz správcu na vykonanie riadnej inventarizácie majetku a záväzkov a rozdielu majetku a záväzkov MS k 31. 12. 2020 (č. 1/20-P, vypracoval TIÚ) a Príkaz správcu o nariadení hromadného čerpania riadnej dovolenky (č. 2/20-P, vypracoval SPS). Organizačná štruktúra MS v roku 2020 zostala nezmenená.

Prehľad súdnych sporov, v ktorých je MS zapojená:

1. Matica slovenská c/a Petit Press, a. s.; žaloba na ochranu dobrej povesti právnickej osoby; konanie vedené na OS BA I pod sp. zn. 8C 188/2015; vytýčené pojednávanie na prvoinštančnom súde na deň 02.02.2021 (nekonalo sa, zrušené a nariadené náhradné na 02.06.2021);
2. Matica slovenská c/a Petit Press, a. s.; žaloba na ochranu dobrej povesti právnickej osoby; právoplatný rozsudok KS BA (8Co/12/2020 – 231), ktorým potvrdzuje rozsudok OS BA I 23C/31/2016-171 v znení opravného uznesenia c.k. 23C/31/2016-208, ktorým súd žalobu zamietol; konanie je právoplatne skončené;
3. Matica slovenská c/a PEREX, a. s.; žaloba o ochranu pred neoprávneným zásahom do dobrej povesti právnickej osoby; právoplatný rozsudok KS BA (8Co/285/2019-349), ktorým potvrdzuje rozsudok OS BA III c.k. 14C/50/2012-300, ktorým súd žalobu zamietol; konanie je právoplatne skončené.

4. Matica slovenská c/a OC ZORA Šurany, spol. s r.o.; žaloba o vydanie bezdôvodného obohatenia; konanie bolo vedené na OS NZ pod sp. zn 10C/106/2017; uznesením z 19.05.2020 súd konanie zastavil, nakoľko došlo k dohode medzi stranami (sporný pozemok MS predala OC ZORA Šurany); v prospech MS bol vrátený aj súdny poplatok (sčasti); konanie je právoplatne skončené.

5. Matica slovenská c/a Peter Horňák; žaloba o náhradu škody (vrátenie kamery); konanie je vedené na OS Nové Mesto nad Váhom pod sp. zn 9Cb/41/2020; aktuálne prebieha výmena písomných vyjadrení k žalobe (replika/duplika); termín pojednávania súd ešte neurčil.

Rada vlády SR pre kultúru na svojom zasadnutí 2. júla prijala uznesenie o vzniku Dočasnej pracovnej skupiny pre zmenu financovania a rozvoj Matice slovenskej Rady vlády SR pre kultúru (DPS). Následne Predsedníctvo MS určilo svojich zástupcov do DPS, ktorými sa stali Marián Gešper, Marek Hanuska, Marek Nemec, Maroš Smolec a Veronika Matušková. Prvé zasadnutie DPS sa konalo 2. októbra na pôde MK SR. Výsledkom rokovania bolo určenie si ďalších východiskových bodov pre fungovanie DPS. Druhé rokovanie DPS sa konalo 22. októbra 2020 online formou. Na tomto rokovaní predstavitelia MS predložili svoje argumenty pre zachovanie finančnej dotácie zo štátneho rozpočtu MS. Žiaľ, ani tieto rokovania nepomohli k zachovaniu dotácie z finančnej kapitoly Ministerstva kultúry SR v rámci štátneho rozpočtu na úrovni minuloročných súm. Keďže odporúčania DPS mali len poradný (odporúčací) charakter, aj napriek konštruktívnym rokovaniam tieto zasadnutia nepomohli MS k zachovaniu dotácie na úrovni aktívneho rozvoja MS.

V roku 2020 udelila Matica slovenská celkovo 117 ocenení. Z tohto počtu bolo udelených 19 pamätných listov krajských rád MS a 51 pamätných listov predsedu Matice slovenskej. V II. kategórii cien predsedu MS bolo udelených 14 krížov predsedu. V najvyššej kategórii bolo celkovo udelených 33 cien. Z toho bronzových cien bolo odovzdaných 6, strieborných 5 a zlatých 8. Mimoriadnych cien pri príležitosti storočnice MS bolo udelených 14. Najviac ocenení bolo odovzdaných v MO MS Lehota a Žarnovica.

Predseda MS JUDr. Marián Gešper

Predseda MS vykonával všetky právomoci a plnil si povinnosti vyplývajúce zo Stanov MS. Pravidelne sa zúčastňoval na podujatiach a aktivitách celonárodnej, regionálnej a miestnej úrovne, na zasadnutiach ústredných orgánov MS (Výbor MS, Predsedníctvo MS, porady vedenia MS) a na ďalších zasadnutiach KR MS, MO MS, VO a ZO MS atď.

Mimoriadne dôležité bolo pracovné zasadnutie s ministerkou kultúry SR na Ministerstve kultúry SR v Bratislave (15. 6.), oficiálna návšteva predsedu NR SR Borisa Kollára v MS (28. 5.). Významné boli aj účasti na rokovaniach Dočasnej pracovnej skupiny Rady vlády pre kultúru o Matici slovenskej (1. 10. a 22. 10., z toho posledná formou online). Výbor NR SR pre kultúru a médiá rokoval s pozvaním predsedu MS v Bratislave 19. 10. Reprezentoval a zastupoval MS na pracovných a formálnych stretnutiach na všetkých úrovniach štátu – vláda SR, NR SR, MK SR, VÚC, krajské mestá, mestá a obce. Zúčastňoval sa hlavných podujatí MS, porád riaditeľov DMS a OP MS, metodicky sa spolupodieľal aj v roku 2020 na vnútromatičnom vzdelávaní (viedol aj niektoré semináre). Absolvoval rozhovory vo viacerých médiách. Iniciatívne rozvíjal priateľské vzťahy s cirkvami. Pokračoval v spolupráci s viacerými slovenskými univerzitami a ich fakultami (Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach, Technická univerzita v Košiciach, Prešovská univerzita v Prešove, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici a pod). Taktiež rozvíjal partnerstvo so zahraničnými Slovákmi a rovnako aj so sesterskými slovenskými maticami (Matica slovenská v Srbsku, Matica slovenská na

Ukrajine) a maticami slovanských národov (Matica sliezska, Matica srbská, Matica lužickosrbská) a pod. Začali sa nové partnerské spolupráce s rôznymi slovenskými a zahraničnými organizáciami. Pokračoval v rozvoji spolupráce so Slovenským zväzom protifašistických bojovníkov, Spolkom slovenských spisovateľov, Rusínskou obrodou na Slovensku, Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí a inými partnerskými organizáciami na Slovensku, osobitne s magistrátom mesta Martin, kde došlo k obnove nadštandardných vzťahov, čo v minulosti chýbalo. Absolvoval nespočetné množstvo pracovných a formálnych stretnutí s predstaviteľmi rôznych inštitúcií, organizácií, ale aj predstaviteľov verejnej a štátnej správy, vedeckej a akademickej obce a samozrejme aj s radovými maticiarimi po celom území Slovenska.

Predseda MS aktívne pracoval na zlepšení stavu členskej základne, inicioval vznik nových MO MS, vykonával nábor nových členov MS, oživoval neaktívne MO MS, úspešne vyvíjal činnosť k zvýšeniu predplatiteľov maticných periodík. Dlhoročne pôsobí ako predseda MO MS vo Vranove nad Topľou. V rámci publicistickej činnosti aktívne prispieval nielen do maticných periodík, ale aj do odborných a vedeckých zborníkov i časopisov. Spolupracoval na niekoľkých profesionálnych videodokumentoch z dielne MS, na príprave scenára pre hraný film s dokumentárnymi prvkami *Vizionári slovenskej slobody: Štefánik a Slováci* v prvom zahraničnom česko-slovenskom odboji, ďalej odborne spolupracoval pri historických dokumentoch *Neznámi slovenskí hrdinovia 1914-1920*, *Trianon – symbol vzkriesenia Slovenska*, *Oslobodenie Slovenska 1945*, ale aj pri viacerých maticných reportážach. Zapájal sa do prác v redakčných radách a systematicky prispieval článkami do periodík: *Slovenské národné noviny*, *Národný kalendár*, *Hlas Matice*, *Slovenské pohľady*, *Slovensko – Národné spektrum*, rovnako sa spolupodieľal na činnosti edičnej rady Vydavateľstva MS. V roku 2020 je spoluautorom pamätníky *Kongres matic a inštitúcií slovanských národov*, zborníka z medzinárodného podujatia v Martine z predchádzajúceho roku. Metodicky sa aj v tomto roku aktívne podieľal pri zostavovaní časopisu pre členské hnutie *Hlas Matice* a ako predseda redakčnej rady aj pri transformácii a zostavovaní časopisu *Slovensko – Národné spektrum* (pôvodne časopis *Slovensko*). Aktívne sa spolupodieľal pri presadzovaní vytvorenia novodobej Biblotéky Matice slovenskej v sídle ustanovizne a pri vyrokovaní materiálnej pomoci pre knižnicu zo strany mesta Martin.

V rámci obrannej kampane počas mediálnych útokov na maticnú ustanovizeň aktívne koordinoval obranné protiakcie predovšetkým s Informačným ústredím MS i Slovenskými národnými novinami. Vystupoval v tomto zmysle aj pred médiami, pričom je potrebné osobitne spomenúť jeho účasť v diskusnej relácii *Moje Slovensko* v Banskej Bystrici a inde. Rovnako inicioval nadväzovanie pracovných kontaktov s poslancami NR SR bez ohľadu na stranícku príslušnosť s cieľom vysvetľovať maticné stanoviská a získať všestrannú pomoc pre ustanovizeň v čase týchto útokov, čo sa stretlo s konkrétnym pozitívnym výsledkom.

V pozícii predsedu Dozornej rady Neografie a.s. sa zúčastňoval jej zasadnutí, participoval na niekoľkých poradách aj v rámci predstavenstva a na poradách na úrovni hlavného akcionára. Ako predseda MS pokračoval a výrazne prispieval k započatým pozitívnym zmenám v rozvoji a inicioval zásadné zmeny v spoločnosti Neografia, a.s.

Správca MS Mgr. Maroš Smolec

Správca MS zabezpečoval všetky úlohy vyplývajúce zo Zákona o MS ako aj zo Stanov Matice slovenskej. Počas roka 2020 bola agenda správcu výnimočná v tom, že MS čelila výrazným ekonomickým dopadom pandémie. Počas celého roka sa sledoval príjem

z neštátnych aktivít MS, ktorý sa napokon nepodaril z objektívnych príčin naplniť. Najviac agendy sa vyskytlo v novembri a decembri 2020, kde zrealizoval s kolegami veľkú personálnu konsolidačnú zmenu, ktorú pripravilo a schválilo Predsedníctvo MS. Správca absolvoval všetky rokovania matičných orgánov, stretnutia predsedu MS i vedenia MS s predstaviteľmi MK SR, rokovanie s predsedom NR SR a inými poslancami na Výbore NR SR pre kultúru a médiá. V matičnom hnutí okrem profesionálnej funkcie v ustanovizni pôsobil vo funkcii predsedu MO MS v Bratislave-Ružinov. Správca MS pôsobí aj ako šéfredaktor Slovenských národných novín.

Ako správca pôsobil vo funkcii podpredsedu Predstavenstva Neografie, a.s. Nielen pre MS, ale aj pre jej dcérsku spoločnosť bol rok 2020, poznačený pandémiou, komplikovaný. V roku 2020 dosiahla Neografia, a. s. po mnohých stratových rokoch konečne kladný hospodársky výsledok. Zisk spoločnosti pred zdanením bol 37 389 €. Po mnohých rokoch strát a hlavne počas roku zúriacej pandémie, ktorá sa podpísala na mnohých ekonomických faktoroch, je tento výsledok pozitívny a nádejný aj do ďalších rokov. Je dôsledkom aj zmien v riadení spoločnosti – predovšetkým v oblasti výroby i obchodu. Treba však dodať, že veľký podiel na uvedenom kladnom výsledku majú dve významné položky, ktoré neboli v pláne zahrnuté: tržby z predaja starých, odpísaných strojných zariadení v sume 640 500 €; a prijaté dotácie z programu na udržanie zamestnanosti v koronakríze v sume cca 696 tisíc €. Predstavenstvo rokovalo celkom dvanásť krát na mesačnej báze. Okrem prezenčného rokovania sa rokovalo aj dištančne a mnohé opatrenia sa schvaľovali aj per rollam. Je nutné zdôrazniť, že ako člen predstavenstva vnímal nebezpečenstvo koronakrízy hlavne na strane tržieb a pravidelne na to upozorňoval manažment spoločnosti. Osobne predkladal a upozorňoval na viaceré nutné kroky – hlavne flexibilné správanie sa manažmentu a celej spoločnosti na vývoj nových udalostí, na ktoré sme neboli vôbec zvyknutí. Všetky jeho zásadné pripomienky sú evidované v jednotlivých zápisniciach z rokovaní predstavenstva. V súčinnosti s predstaviteľmi majoritného akcionára a s dozornou radou realizovalo predstavenstvo aj personálne výmeny vo vrcholovom manažmente vrátane výmeny na poste generálneho riaditeľa. Z postu finančného riaditeľa na jar 2020 odišiel po vzájomnej dohode dlhoročný zamestnanec Peter Budinský a koncom októbra odišiel z pozície generálneho riaditeľa P. Sunega. P. Budinský opustil rady spoločnosti Neografia. P. Sunega sa stal výrobným riaditeľom. Novým finančným riaditeľom sa stal J. Račko, ktorý následne ku koncu roka prevzal riadenie celej spoločnosti ako generálny riaditeľ. Už koncom roka informoval, že vymenuje nového finančného riaditeľa. Personálne zmeny boli vynútené negatívnym hospodárskym výsledkom roku 2019 ako aj vplyvom koronakrízy. Majoritný akcionár už nemal chuť len sledovať každoročné miliónové prepady spoločnosti a začal riešiť situáciu v spoločnosti, tak ako mu umožňuje obchodný zákonník a vnútorné dokumenty – teda cez personálne zmeny. Okrem toho počas roka aktívne absolvoval niekoľko rokovaní ohľadom kolektívnej zmluvy s predstaviteľmi odborového výboru a vyjednávačom OZ KOVO. Výsledkom bolo úplné odstúpenie odborov zo žiadosti o plošné navýšenie miezd – čím spoločnosť ušetrila takmer 250 tisíc €.

Prvý podpredseda MS Mgr. Marek Hanuska

V matičnom hnutí vykonával okrem funkcie prvého podpredsedu aj pozíciu riaditeľa DMS v Banskej Bystrici, predsedu MO MS vo Zvolenskej Slatine, člen krajskej rady BBSK, tajomníka Hudobného odboru MS. V pridružených subjektoch je členom dozornej rady Inštitútu vzdelávania MS n.o., člen predstavenstva Neografie a konateľ spoločnosti Metod s. r. o.

Z pozície podpredsedu MS sa zúčastňoval zasadnutí všetkých orgánov a porád v rámci MS a na rokovaní Dočasnej pracovnej skupiny o Matici slovenskej. Aktívne riešil situácie v DMS v Lučenci a iné personálne zmeny na konci roka, napr. vo Fiľakove. V rámci plánovanej rekonštrukcie OP MS v Štúrove pracoval na prípravných prácach. Zúčastnil sa na viacerých celoslovenských podujatiach. Pod gesciou prvého podpredsedu patrí agenda oceňovania, dopracovávanie zásad členstva v komisii stanovvej výborom a v neposlednom rade bežná, najmä úradná agenda.

Ako riaditeľ DMS v Banskej Bystrici zabezpečoval komplexný chod DMS. V rámci KR v Banskej Bystrici, ktorá sa stretla len jedenkrát vo Zvolenskej Slatine, zabezpečoval samotné zasadnutie. Ako predseda MO organizoval chod MO a tiež jej dve hlavné akcie v roku 2020 – odhalenie busty M. R. Štefánika s premiérou matičného filmu o ňom a celomatičné oslavy výročia MS (4. 8.). V Hudobnom odbore MS zabezpečil zasadnutie Výboru HO v Banskej Bystrici. V rámci neho sa podieľal na príprave Festivalu speváckych zborov, ktorý bol zrušený kvôli pandémie.

Ako člen predstavenstva spoločnosti Neografia a.s. sa zúčastnil jej dvanásť zasadnutí, ďalších porád v rámci predstavenstva a porád na úrovni hlavného akcionára. V rámci Metod s. r. o, v ťažkom roku pre cestovný ruch, zabezpečoval prevádzku objektov, ktoré má spoločnosť v nájme – splatila sa časť úveru MS. Ďalej zabezpečoval administratívne činnosti, správu budov, ubytovanie a starostlivosť o hostí. V danej veci mu výrazne pomáhali Viliam Komora, Lukáš Havlík, Teodor Sitarčík.

Druhý podpredseda MS Bc. Marek Nemec

Druhý podpredseda MS sa zúčastnil všetkých zasadnutí orgánov MS a porád vedenia MS. Zúčastňoval sa významných podujatí organizovaných Maticou slovenskou či matičným hnutím v rámci celého Slovenska. Organizoval viaceré podujatia na miestnej a regionálnej úrovni. Na organizácii celoslovenských podujatí sa podieľal rovnako intenzívne, pri viacerých podujatiach pôsobil ako ich garant, člen organizačného štábu, účinkujúci alebo hosť. S tým bolo spojené aj vypracovanie niekoľkých projektov, žiadostí, tlačových správ a ďalších potrebných materiálov. Zúčastnil sa niekoľkých osobných či online zasadnutí na MK SR alebo v Dočasných pracovných skupinách. V roku 2020 bol členom Dočasnej pracovnej skupiny MK SR pre Stratégiu rozvoja miestnej a regionálnej kultúry a kultúry národnostných menšín. Ako šéfredaktor Hlasu Matice sledoval a konzultoval proces tvorenia jednotlivých čísel periodika a v prípade potreby zvolával redakčnú radu.

Z pozície riaditeľa DMS v Liptovskom Mikuláši pravidelne predkladal správy a plány a plnil všetky úlohy zadávané vedením MS a riaditeľom Členského ústredia MS. Ako riaditeľ plnil potrebné úlohy spojené s chodom a prevádzkou Domu MS v Liptovskom Mikuláši. Naplňal pracovné povinnosti a úlohy vyplývajúce z tejto funkcie. Ako predseda záujmového odboru Mladá Matica zvolával a riadil výbor záujmového odboru a koordinoval činnosť mladých matičiarov na celom Slovensku a celoslovenské spoločné podujatia. Pripravoval divadelné, športové, spomienkové a iné podujatia v rámci celého Slovenska, no vytváral aj spoluprácu s mladými krajanmi v zahraničí.

Z funkcie tajomníka Krajskej rady Žilinského kraja pripravoval organizáciu krajského snemu. Ten sa z dôvodu pandémie niekoľkokrát presunul a zatiaľ stále neprebehol. Ako predseda Oblastnej rady MS Liptov a Orava zvolával a riadil zasadnutia Oblastnej rady. Takto koordinoval aj svoju činnosť v regiónoch a vytváral spoluprácu, ktorej výsledkom boli

spoločné podujatia a aktivity. V MO MS v Liptovskom Mikuláši ako člen Výboru participoval na všetkých podujatiach realizovaných MO MS na území mesta Liptovský Mikuláš. Aktívne sa zúčastňoval všetkých zasadnutí, ktoré sa spravidla konajú raz mesačne, v prípade potreby aj častejšie. Z pozície predsedu komisie miestnej a regionálnej kultúry pre Žilinský kraj zvolal, viedol a spracoval výsledky rokovania komisie pre rozdeľovanie finančných prostriedkov, ktorými daná komisia disponovala pri prerozdelení dotácií na jednotlivé projekty zaslané MO MS.

Ako člen v predstavenstve Neografie a.s. sa zúčastnil na jej jedenástich zasadnutiach a na poradách na úrovni hlavného akcionára.

Tajomník MS ThLic. Mgr. Viliam Komora, PhD.

V matičnom hnutí vykonával okrem funkcie tajomníka MS aj prácu zamestnanca Strediska národnostných vzťahov MS, ďalej funkcie predsedu MO MS v Turčianskom Jasene, podpredsedu Krajskej rady ZASK, podpredsedu Vlastivedného odboru MS. V pridružených subjektoch je predseda Dozornej rady Inštitútu vzdelávania MS, n. o. a konateľ Vydavateľstva MS, s. r. o.

Z pozície tajomníka sa zúčastňoval zasadnutí ústredných orgánov MS a porád vedenia MS. Zabezpečoval agendu orgánov MS, najmä hlasovania, per rollam hlasovania, prípravu a spracovanie uznesení a vyhotovovanie zápisníc orgánov MS. Zúčastnil sa na viacerých celoslovenských podujatiach, pripravil, zabezpečil a odovzdával ocenenia na Národných matičných slávnostiach vo Zvolenskej Slatine. Zabezpečuje vnútromatичné vzdelávanie a to od organizovania seminárov, cez skúšanie, prípravu testov a ostatnej súvisiacej agendy.

Ako člen Vedeckej rady MS sa zúčastnil na rokovaniach, taktiež na poradných rokovaniach k financovaniu vedeckých projektov. Pracoval ako člen viacerých komisií, redakčných prác, kde vypracoval a predložil odborné posudky či analýzy. Ako konateľ Vydavateľstva MS, s. r. o. sa zúčastnil viacerých zasadnutí, porád a riešení pracovnej agendy priamo na pracovisku, ako aj na úrovni zakladateľa. V rámci Metod, s. r. o., ktorý v ťažkom roku pre cestovný ruch zabezpečoval prevádzku objektov, bol nápomocný konateľovi Mgr. Marekovi Hanuskovi pri zabezpečovaní administratívnej činnosti, právnych, ekonomických veciach, ostatnej agende, správe budov, pri ubytovaní a starostlivosti o hostí.

Ako pracovník SNV zabezpečoval komplexný chod tohto pracoviska vrátane zabezpečenia monitorovania situácie, prípravy, písanie príspevkov, prípravy, spracovania a redakčných prác zborníka z konferencie Slováci na jazykovo zmiešaných územiach SR, účasť na rokovaniach, zasadnutiach, spoluprácu s ostatnými pracoviskami MS, predovšetkým s ČÚ MS a OS MS, ako aj MO MS, OR MS a KR MS.

Ako podpredseda KR MS v Žiline aktívne pracoval na rokovaniach, pri agende a ostatnej práci tohto orgánu, zúčastnil sa na rokovaní Grémia krajských rád MS. Vo Vlastivednom odbore MS zabezpečoval ako podpredseda chod odboru, viaceré koncepčné, organizačné a administratívne práce, pripravil ako zodpovedný redaktor na vydanie knihu, beletriu.

Činnosť vedeckého tajomníka MS a tajomníka MS pre informačnú a mediálnu oblasť je opísaná v príslušných sekciách pod Vedným ústredím MS a pod Informačným ústredím MS.

3.1 Hlavné aktivity Matice slovenskej

Názov podujatia: Záhorácky festival ľudovej piesne

Druh podujatia: folklórny festival

Dátum a miesto: 9. 2. 2020, Bratislava – Záhorská Bystrica

Garant: DMS Bratislava

Názov podujatia: Tvorba filmu o M. R. Štefánikovi

Druh podujatia: natočenie hraného historického filmu s dokumentárnymi prvkami

Dátum a miesto: máj až júl 2020, Prešov, Martin, Košice, Liptovský Mikuláš

Garant: IÚ MS

Názov podujatia: Pocta Štefánikovi

Druh podujatia: slávnostné odhalenie busty a premiéra filmu o M. R. Štefánikovi z produkcie MS

Dátum a miesto: 26. 7. 2020, Zvolenská Slatina

Garant: DMS Banská Bystrica

Názov podujatia: Národné matičné slávnosti

Druh podujatia: slávnostné podujatie

Dátum a miesto: 4. 8. 2020, Zvolenská Slatina

Garant: predseda MS a prvý podpredseda MS

Názov podujatia: Štúrov Zvolen – Pustý hrad

Druh podujatia: spomienkové podujatie

Dátum a miesto: 7. 9. 2020, Zvolen

Garant: OP MS Zvolen

Názov podujatia: Divadelný festival Ivana Stodolu

Druh podujatia: divadelný festival

Dátum a miesto: 11.-13. 9. 2020, Liptovský Mikuláš

Garant: DMS Liptovský Mikuláš

Názov podujatia: Symbolický návrat Andreja Hlinku do Košíc

Druh podujatia: odhalenie busty a slávnostná akadémia

Dátum a miesto: 16. 9. 2020, Košice

Garant: DMS Košice

Názov podujatia: Pocta Jozefovi Škultétymu, správcovi MS a účastníkovi Trianonskej konferencie – 100. výročie

Druh podujatia: odhalenie busty a spomienkové podujatie

Dátum a miesto: 23. 9. 2020, Martin

Garant: DMS Žilina

Názov podujatia: Slovesná jeseň (Slovesná jar – presunutá na jeseň)

Druh podujatia: literárne podujatie

Dátum a miesto: 24.-25. 9. 2020, Martin

Garant: SLÚ MS

Názov podujatia: Eugen Ruffínyi a jeho podzemný klenot – Dobšinská Jaskyňa

Druh podujatia: poznávacie podujatie

Dátum a miesto: 29. 9. 2020, Dobšinská jaskyňa

Garant: DMS Rožňava

Názov podujatia: Slováci v československých légiách - 100. výročie ukončenia legionárskej anabázy

Druh podujatia: osadenie pamätnej tabule, pietna spomienka

Dátum a miesto: 11. 11. 2020, Bratislava

Garant: DMS Bratislava

Názov podujatia: Ján Palárik – 150. výročie úmrtia

Druh podujatia: spomienkové podujatie

Dátum a miesto: 7. 12. 2020, Majcichov

Garant: DMS Dunajská Streda

Názov podujatia: Tradície nášho kraja

Druh podujatia: fotografická súťaž

Dátum a miesto: 2020 (vyhodnotenie v r. 2021), Prievidza a okolie

Garant: DMS Prievidza

4 VEDNÉ ÚSTREDIE MATICE SLOVENSKEJ

Vedné ústredie (VÚ) koordinuje vedecký výskum a prezentačnú činnosť MS. V súlade so Stanovami MS je organizačným, koordinačným a metodickým ústredím spoločenských vied v oblasti vedy a výskumu, a tiež pre výskum Slovákov v zahraničí a vzťahov k nim. Združuje riaditeľov matičných vedeckých pracovísk, ako aj predsedov vedeckých odborov. Na čele VÚ MS je vedecký tajomník.

Činnosť VÚ zabezpečoval v roku 2020 vedecký tajomník PhDr. Pavel Mičianik, PhD. Od 1. 7. sa riaditeľ archívu PhDr. Pavol Madura stal zástupcom vedeckého tajomníka. Z dôvodu finančných reštrikcií MK SR muselo vedenie MS zúžiť počet pracovníkov a bohužiaľ z tohto dôvodu P. Mičianika odvolalo k 31. 12. 2020 z funkcie vedeckého tajomníka. Z dôvodu dlhodobého nedostatku finančných prostriedkov a personálnej poddimenzovanosti v MS sa ani v roku 2020 nepodarilo personálne doplniť pracovisko o nových vedeckých pracovníkov, osobitne mladých perspektívnych, a tým splniť požiadavku z Programu Matice slovenskej na roky 2019 – 21 s výhľadom do roku 2025.

V priebehu roku 2020 do práce VÚ MS, ako aj celej MS a slovenskej spoločnosti, dramaticky zasiahla pandémia Covid-19, ktorá fakticky na trištvrte roka paralyzovala celú inštitúciu a jej činnosť. Ďalšiu negatívnu zmenu pre Maticu slovenskú priniesli udalosti v súvislosti s vymenovaním novej ministerky kultúry, ktorá oznámila dramatické zníženie štátnej dotácie pre ustanovizeň. Z týchto dôvodov sa v priebehu roku neuskutočnili žiadne z plánovaných vedeckých konferencií a nebola ani publikovaná výzva na podporu vedeckých projektov v MS.

Napriek tejto situácii sa v Martine uskutočnili dve zasadnutia VÚ MS – 5. 2. a 12. 8. 2020. Počas druhej vlny Covid-19 sa uskutočnili tri video porady vedeckých a odborných pracovníkov – 4. 11., 11. 11. a 18. 11. 2020. Podarilo sa tiež pod vedením šéfredaktora PhDr. Petra Sokoloviča, PhD. a za aktívneho príspevku predsedu MS Mariána Gešpera a riaditeľa Archívu MS Pavla Maduru rozbehnúť vydávanie nového odborného časopisu MS *Slovensko – Národné spektrum* (vychádza z pretransformovaného časopisu *Slovensko*, vyšli dve čísla), ktorý bol intenzívne pripravovaný v roku 2019.

Prednášková činnosť:

- MIČIANIK, Pavel. Prednáška a beseda na tému *2. svetová vojna a oslobodenie Slovenska v roku 1945* uskutočnená 24. augusta 2020 v priestoroch Domu MS v Lučenci v rámci spomienkového podujatia *Tak prišla sloboda* k 75. výročiu ukončenia 2. svetovej vojny.
- MIČIANIK, Pavel. Prednáška na tému *Slovenské národné povstanie a oslobodenie Slovenska v Ruskej Porube* uskutočnená 30. augusta 2020 v rámci 2. ročníka podujatia *Po stopách národných hrdinov*. Akciu organizovali obec Ruská Poruba, MO MS Ruská Poruba, OP MS Vranov nad Topľou a ZO SZPB Vranov nad Topľou.

4.1 Archív Matice slovenskej

Archív MS je špecializovaným verejným archívom a ústredným odborným pracoviskom na zachovanie kultúrneho dedičstva a dejín Matice slovenskej. Preberá a získava písomné, fotografické, multimediálne, prípadne múzejné a galerijné dokumenty z organizačných jednotiek MS a od osobností národného a verejného života doma a v zahraničí. Tieto dokumenty eviduje, ochraňuje, odborne spracováva a sprístupňuje verejnosti.

Archív MS pracoval v režime troch zamestnancov: riaditeľ PhDr. Pavol Madura, archivárka Helena Belláková a správca registratúrneho strediska Mgr. Jana Žumárová. Zamestnanci archívu sa venovali odborným archívnym prácam. Helena Belláková zabezpečovala služby v bádateľni archívu. Jana Žumárová vykonala revíziu obrazových zbierok v Archíve MS a vypracovala ich súpis. V tejto veci archív inicioval zriadenie Komisie pre obrazové zbierky Matice slovenskej.

Pavol Madura zastupoval MS v Komisii mesta Martin pre správu Národného cintorína, bol členom redakčných rád *Hlasu Matice* a odborného časopisu MS *Slovensko – Národné spektrum*. Od 1. 7. do 31. 12. poverený zastupovaním vedeckého tajomníka MS a od 1. 1. 2021 menovaný do funkcie vedeckého tajomníka MS. V spolupráci s IÚ MS sa podieľal na tvorbe tlačových správ. Recenzne posúdil rukopis monografie (KORMOŠOVÁ, Ružena a kolektív: Storočná cesta Miestneho odboru Matice slovenskej v Spišskej Novej Vsi. Martin : Miestny odbor Matice slovenskej Spišská Nová Ves v spolupráci s Maticou slovenskou, 2020. 185 s. ISBN 978–80–570–2413–2.). Vyhotoval súpis miestnych odborov MS založených v roku 1920. Publikoval v zborníkoch a časopisoch, zostavil nástenný a stolový matičný kalendár.

Archív MS spravoval k 31. decembru 2020 celkovo 72 archívnych súborov. Opatruje depozit 71,64 bm archívnych dokumentov.

Počas roka sme prijali desať akvizičných ponúk, z nich päť sme získali darom a päť presunom z pracovísk MS. Konkrétne sme získali tieto akvizície: originál syndikátnej zmluvy účastinárov firmy Neografia úč. spol. zo dňa 4. apríla 1943, diplom zakladajúceho člena MS z roku 1946, dve členské legitimácie riadnych členov MS a ďalšiu členskú dokumentáciu, gravírovaný pohár s textom „1919 – 2019 Oživotvorení Matice slovenskej“ v darčekovej kazete so saténom, odznaky MS z roku 2018, zlatú cenu MS udelenú Ivanovi Ďuričkovi in memoriam (medaila s pamätným listom), ceny MS vo forme medailí s vyobrazením Štefana Moyses a Karola Kuzmányho z roku 2018, cenu MS vo forme medaile vydanú k 25. výročiu vzniku Slovenskej republiky z roku 2018, cenu MS vo forme medaile vydanú k 100. výročiu oživotvorenia Matice slovenskej z roku 2019, šálku s moderným logom MS, dar predsedu NR SR B. Kollára predsedovi MS M. Gešperovi – striebornú medailu predsedu NR SR a ručne vyrábanú cínovú figúrku zobrazujúcu dôstojníka Čestnej stráže Ozbrojených síl SR, medailu s portrétom generála M. R. Štefánika vydanú na 1. výročie jeho smrti v roku 1920, hodvábnu šatku zhotovenú pri príležitosti X. Vsesokolského zletu v Prahe z roku 1938, dokumenty Klubu priateľov MS, resp. MO MS v Stropkove a v Tisinci z roku 1968 a ďalšie. Všetky prírastky boli spracované, zaevidované a sú pripravené na posúdenie akvizičnou komisiou. Tú sa pre pandemickú situáciu nepodarilo zvolať.

Archív sídli v druhej budove MS na ulici P. Mudroňa 1 v Martine. V depotoch sa vykonávala pravidelná kontrola požiarneho senzoru a zabezpečovalo sa meranie teploty a vlhkosti. V priestoroch nového depotu a prístupovej chodbičky prebehla montáž požiarneho alarmu (hlásenie dymu a požiaru). V novom depote sa realizovala oprava elektrického okruhu osvetlenia.

V priebehu roka prejavilo záujem o štúdium v Archíve MS 60 bádateľov (pokles o 40 bádateľov v porovnaní s rokom 2019). V priestoroch bádateľne študovalo 42 bádateľov, z toho 2 zahraniční z Rumunska a 18 bádateľov využilo elektronické služby. V bádateľni sme zaznamenali 44 bádateľských návštev (v roku 2019 ich bolo 111). Prístup k archívnym

dokumentom v roku 2020 obmedzila epidemická situácia, čo dosvedčuje menší počet bádateľov v porovnaní s rokom 2019. V rámci ďalších služieb sme poskytli 18 telefonických a 15 osobných konzultácií a prostredníctvom elektronickej komunikácie sme vybavili 120 žiadostí o informácie. Bádatelia vo zvýšenej miere vyhľadávali informácie o matičných miestnych odboroch, Ústredí slovenských ochotníckych divadiel, Slovákoch v Rumunsku a Juhoslávii. Z osobností sa prejavil bádateľský záujem o P. Bohúňa, J. B. Klemensa, A. Sládkoviča, Š. Krčméryho, A. Germušku, M. Bosáka, I. Gessaya, Š. Moysesu, J. Hanulu, F. R. Osvalda, M. R. Štefánika, J. Alexyho, E. Makovického. Archívne pramene boli využívané na prípravu monografií, publikácií, príspevkov na odborné podujatia a ďalšie publikačné výstupy. Výskum osobného fondu J. C. Hronského slúžil ako príprava kapitoly do učebnice. S cieľom zefektívniť prístup bádateľov k archívnym pomôckam a odľahčiť pracovné úkony zamestnancov archívu sa na matičnom webovom portáli sprístupnila ďalšia archívna pomôcka, súpis osobného fondu Jozefa Cígera Hronského.

Aj v tomto roku bol záujem o sprístupnenie panelových výstav, reštalovali sa štyri výstavy. V priestoroch Auparku v Žiline zabezpečil DMS v Žiline inštalovanie dvoch výstav, prvou bola výstava *Sláva národa hodná je obetí. Dvestoročnica Jozefa Miloslava Hurbana*, druhou *Život bez domova 1945 – 1960. Z argentínskej pozostalosti Jozefa Cígera Hronského*. Ďalšie dve výstavy sa reštalovali v priestoroch sídelnej budovy MS. Pri príležitosti návštevy predsedu NR SR v MS sa inštalovala už spomenutá výstava o Hurbanovi, prvom predsedovi Slovenskej národnej rady. Neskôr ju nahradila výstava *Pamäť skrytá v dokumentoch. Najcennejšie zreštaurované archívne dokumenty Matice slovenskej od roku 1857*.

Stálu expozíciu Archívu MS *Jozef Cíger Hronský – Život bez oddychu* so sídlom v Dome J. C. Hronského na Hviezdoslavovej ulici v Martine navštívilo 6 exkurzií v počte 95 návštevníkov. Expozícia okrem výstavných panelov dlhodobo sprístupňuje archívne dokumenty a zbierkové a umelecké predmety z osobného fondu Jozefa Cígera Hronského a v menšom rozsahu aj Stanislava Mečiara.

Vypožičali sa dva vzácne obrazy Janka Alexyho za účelom jeho verejného vystavenia v Liptovskej galérii Petra Michala Bohúňa v expozícii – 20. storočie – Moderna, v trvaní do 31. decembra 2021.

Počas roka sme zabezpečili dve prezentácie archívnych klenotov Matice slovenskej pri príležitosti návštevy vzácných hostí v sídelnej matičnej budove. Najprv ňou bola návšteva predsedu NR SR Borisa Kollára 28. mája. Druhým vzácnym hosťom bol novozvolený predseda Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí Ján Milan Pilip a podpredseda Úradu Peter Pocháčka 10. septembra.

Priekopníckym počínom vedenia ustanovizne v tomto roku bol zámer vybudovania reprezentatívnej špecializovanej inštitučnej knižnice – Bibliotéky Matice slovenskej z iniciatívy riaditeľa archívu Pavla Maduru a za aktívnej účasti predsedu MS Mariána Gešpera. Vytvorenie kvalitnej a plnohodnotnej knižnice bude dlhodobý proces. Práce na jej budovaní prebiehali v plnom prúde počas celého roka. Knižnica zriadená pri Archíve MS bude slúžiť predovšetkým na vedeckovýskumné účely interným vedeckým a odborným pracovníkom MS, no prístupná zostane prezenčne v priestoroch archívnej študovne aj pre širšiu bádateľskú obec. V prvej časti roka sa realizovali rekonštrukčné práce a celková architektonická úprava, keď sa z dvoch pôvodných kancelárií v druhej budove MS na prizemí vytvorila prebúraním steny jedna veľká miestnosť. Nový veľkoplošný priestor sa tak vrátil do pôvodného stavu budovy, kde bola projektovaná študovňa. V ďalšej fáze sme sa venovali

interiéru a miestnosť vybavili moderným mobiliárom. V novembri sa začalo s očistou kníh, systematizovalo sa triedenie a tematické ukladanie kníh do regálov. Sprístupnenie bibliotéky má pred sebou ešte množstvo odborných prác, okrem samotnej očisty a fúzie príručných knižníc jednotlivých maticných pracovísk, najmä postupnú bibliografickú evidenciu kníh a vytvorenie elektronického knižného katalógu. Reportáž o knižnici priniesla aj TV Turiec <https://www.youtube.com/watch?v=jN3EjR6vdkU>

Registrátorne stredisko Matice slovenskej zastrešuje správu registratúry nad organizačnými útvarmi Matice slovenskej. Správca registratúry pokračoval vo vykonávaní činností podľa platných smerníc o registratúrnom poriadku na úseku týchto zložiek, t. j. preberal spisy do registratúrneho strediska, evidoval ich, označoval, ukladal, bezpečne uschovával a ochraňoval, zabezpečoval prístup k spisom, usmerňoval postup pri správe registratúry, zabezpečoval školenia atď. Organizačné útvary MS v Martine a v Bratislave vedú evidenciu záznamov a spisov bez využitia elektronického systému správy registratúry automatizovaným spôsobom v počítačovej aplikácii na správu registratúry Bach. Oblastné strediská MS, miestne, záujmové a vedecké odbory a Vydavateľstvo MS, s. r. o. vedú evidenciu záznamov a spisov bez využitia elektronického systému správy registratúry centralizovaným spôsobom prostredníctvom klasického (papierového) registratúrneho denníka.

Do registratúrneho strediska bolo prevzatých 17,61 bm registratúrnych záznamov. V riadnom usporiadanom stave sa nachádzalo 9,57 bm. Neusporiadanú časť 8,04 bm následne správca registratúry usporiadal a vyhotovil zoznamy. Dodatočne bola usporiadaná aj ďalšia staršia neusporiadaná registratúra v rozsahu 2,76 bm.

Do správy registratúry boli priebežne zaškolení ôsmi noví zamestnanci. Z bezpečnostných dôvodov sa neuskutočnili kontroly vedenia registratúry. Prístup k spisom uloženým v registratúrnom stredisku bol umožnený dvom zamestnancom, spolu dve výpožičky.

V roku 2020 sa dokončil návrh na čiastkové vyradenie registratúrnych záznamov časti pracovísk MS do roku 2008. Záznamom uplynula lehota uloženia a už nie sú potrebné na ďalšiu činnosť MS. Návrh bol zaslaný na posúdenie a rozhodnutie odboru archívov a registratúr sekcie verejnej správy Ministerstva vnútra SR. Začiatkom roka 2021 bol návrh schválený.

4.2 Krajanské múzeum Matice slovenskej

Krajanské múzeum (KM) pôsobí ako ústredné pracovisko pre styk a spoluprácu so slovenským zahraničím, slovanskými maticami a obdobnými inštitúciami. Cieľom jeho činnosti je udržiavanie a rozvíjanie národnej identity krajanov a ich vzťahov k Slovenskej republike. Vykonáva dokumentačnú, vedeckovýskumnú a prezentačnú činnosť, ktorá sa týka slovenského zahraničia. Spolupracuje s príbuznými inštitúciami, osobitne s Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí a Svetovým združením Slovákov v zahraničí.

Na pôde KM počas roku 2020 nedošlo k žiadnym personálnym zmenám. KM ostalo zastrešené iba jednou pracovníčkou, riaditeľkou KM, Zuzanou Pavelcovou.

Zuzana Pavelcová zostavila 37. ročník zborníka *Slováci v zahraničí* a ukončilo práce na viacjazyčnej pamätnici zo IV. kongresu matic slovanských národov a slovanských inštitúcií. Obidva vyjdú tlačou začiatkom roka 2021. Spracovala rukopis štúdie *Kovačiča v archíve Krajanského múzea Matice slovenskej*, ktorá vyšla v Kovačickom kalendári 2021. Ďalej

pripravila príspevok *Matica slovenská v Srbsku v archíve Krajského múzea Matice slovenskej* na vedecké sympóziu venované 30. výročiu oživotvorenia Matice slovenskej v Srbsku, ktorá sa prezenčne neuskutočnilo, no príspevok vyjde tlačou.

V dokumentačnej oblasti sa spracovala pozostalosť Ondreja Kulíka, ktorá obsahuje viac ako 17 tisíc jednotiek, uložených v 25 archívnych škatuliach. Spracovanie zbierky sa spropagovalo článkami v krajských periodikách. Počas roka KM vybavilo viac ako 50 bádateľov (aj s v spolupráci s A MS), nielen zo Slovenska, ale i zo zahraničia. Na prezenčné výpožičky pripravilo viac ako tisíc dokumentov. Knižnica KM eviduje celkom 70 708 kníh a čísel periodík. V roku 2020 do knižnice pribudlo 553 akvizícií, ktoré sa riadne zaevidovali.

Členovia Rady pre Slovákov žijúcich v zahraničí (RSŽZ) boli oslovení s požiadavkou podpory v zložitej situácii krátenia finančnej dotácie pre MS, na čo podporne zareagovala strešná organizácia krajanov – Svetové združenie Slovákov v zahraničí a krajské organizácie z Francúzska, Chorvátska, Maďarska, Poľska, Srbska i Švajčiarska.

Na školení matičných pracovníkov v Komárne sme informovali riaditeľov Domov MS o aktuálnej činnosti KM a predstavili im možné typy spoluprác. V roku 2020 sa neuskutočnila ani jedna služobná cesta do zahraničia. Jediné stykové podujatie reprezentovala delegácia krajanov z Maďarska. Matica slovenská aj za účasti zahraničných hostí a to slovenského prozaika Michala Hrivnáka a jeho kolegov z Maďarska realizovala dvojdnový program v Očovej a Zvolenskej Slatine. Zahraniční hostia sa tak stali dôležitou súčasťou cyklu osláv 140. výročia narodenia M. R. Štefánika a tak by to malo byť aj v budúcnosti.

V polovici septembra 2020 privítala Matica slovenská vo svojej sídelnej budove v Martine delegáciu ÚSŽZ, na čele s novo zvoleným predsedom Milanom Jánom Pilipom. Diskusia sa zamerala najmä na otázky dlhodobého zaužívaných spoluprác a ich budúceho posilnenia s náznakom vízií nových projektov. Na jeseň roku 2020 sa riaditeľka KM zúčastnila na pôde ÚSŽZ prvého kola príprav tvorby novej štátnej politiky pre Slovákov žijúcich v zahraničí na roky 2021 – 2025. Svoje podnety odovzdala komisiám v troch okruhoch – kultúra, veda a vzdelávanie a informácie a médiá a intenzívne s ÚSŽZ na novej koncepcii spolupracuje.

KM predložilo návrh na Pamätný list pri príležitosti 10. výročia Slovenského kultúrneho centra v Našiciach, ktorý bol spolu s gratuláciou zaslaný krajanom do Chorvátska. Gratulačný list sme zaslali aj Matici slovenskej v Srbsku pri príležitosti 30. výročia jej oživotvorenia. KM pripravilo i niekoľko kondolencií a gratulácií krajským jubilantom.

Aj v školskom roku 2019/2020 Krajské múzeum spolupracovalo s Ministerstvom kultúry, Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu, Štátnym pedagogickým ústavom a Jazykovedným ústavom Ľudovíta Štúra v Bratislave na 28. ročníku súťaže *Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko...* KM zastrešilo svoju účasť nielen v organizačnom výbore, ale aj v porotcovskom kresle. Do 4. kategórie, ktorá je tvorená prácami žiakov zo zahraničia, prišlo v školskom roku 2019/2020 celkom 113 prác zo šiestich štátov sveta.

KM oslovila na spoluprácu i riaditeľka organizácie ISEIA Jarmila Buchová. Matica slovenská podporila projekty knižnými cenami a riaditeľka KM sa zapojila i do projektu Adventný kalendár a nakrútila pre krajanov čítanú povesť z diela J. C. Hronského.

V oblasti stykovej činnosti s krajanmi, pomoci krajanom a iných príbuzných činností KM v roku 2020 opäť využívalo najmä krajské periodiká a emailovú a telefonickú komunikáciu.

Dôležitou platformou pre informovanie krajanov predstavujú krajské periodiká, prostredníctvom ktorých sme informovali o aktivitách Matice slovenskej. Podobne sme informovali o živote a činnosti našich krajanov slovenskú verejnosť najmä na stránkach Slovenských národných novín a Hlasu Matice.

Výber informačných príspevkov o činnosti Matice slovenskej v krajských periodikách – Zuzana Pavelcová

- *Bulletin Československého ústavu zahraničního* (Česko) – 205. výročie narodenia doktora Markušovského (2020, č. 3 – 4, s. 19, 20), Matica slovenská privítala delegáciu krajanov z Maďarska (2020, č. 7 – 8, s. 25-27), Matica slovenská zinventarizovala pozostalosť Ondreja Kulíka (2020, č. 5-6, s. 23-25), Vyšiel 36. ročník zborníka Slováci v zahraničí (2020, č. 1., s. 20-22), Vyšla nová publikácia o krajskej problematike (2020, č. 1, s. 18-19), Za matičnou spolupracou na krajskom poli v roku 2019 (2020, č. 5 – 6, s. 26-28).
- *Spavodaj Association Amité Franco-slovaque* (Francúzsko) – Le Docteur Markušovský inventeur du miroir nasal (2020, č. 98, s. 10), Na príprave novej koncepcie štátnej politiky voči krajanom sa bude podieľať aj Matica slovenská (2020, č. 99, s. 2), Súťaž Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko pozná tohtoročných výhercov (2020, č. 98, s. 12).
- *Prameň* (Chorvátsko) – Pripomíname si 205. výročie narodenia doktora Markušovského (2020, č. 5, s. 6), Súťaž Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko pozná tohtoročných víťazov (2020, č. 4, s. 24 – 25), Verím, že sa do dialógu zapoja aj krajanovia mimo organizovaných komunít (2020, č. 11, s. 3), Vyšla nová publikácia venujúca sa krajskej problematike (2020, č. 1, s. 5), Za matičnou spolupracou na krajskom poli (2020, č. 4, s. 10 – 11).
- *Kanadský Slovák* (Kanada) – Matica slovenská v Srbsku oslavuje 30. výročie oživotvorenia (2020, č. 18, s. 5), Pripomíname si 205. výročie narodenia doktora Markušovského (2020, č. 8, s. 4), „Verím, že do dialógu sa zapoja aj krajanovia mimo organizovaných slovenských komunít. Rozhovor s Milanom Jánom Pilipom, predsedom Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí (2020, č. 20, s. 4), Vianočný pozdrav z Matice slovenskej (*Kanadský Slovák*, 2020, č. 24, s. 12).
- *Slovo z Britskej Kolumbie* (Kanada) – Za oslavami 100. výročia slovenského gymnázia v Báčskom Petrovci (2020, č. 2, s. 29), „Verím, že sa do dialógu zapoja aj krajanovia mimo organizovaných slovenských komunít“ (2020, č. 2, s. 76).
- *Budapeštiansky Slovák* (Maďarsko) – L. Markušovský – štrbský rodák, uznávaný uhorský lekár (2020, č. 2, s. 13).
- *Ludové noviny* (Maďarsko) – Matica slovenská privítala delegáciu krajanov v Maďarsku (2020, č. 34, s. 6 – 7), MS navštívil nový predseda ÚSZZ (2020, č. 40, s. 5), Na slovíčko s predsedom ÚSZZ Milanom Jánom Pilipom (2020, č. 44, s. 6-7), Vyšla nová publikácia o krajanoch (2020, č. 5, s. 10).
- *Život* (Poľsko) – Maticu slovenskú navštívil novovymenovaný predseda Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí (2020, č. 9, s. 25), Súťaž Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko pozná tohtoročných výhercov (2020, č. 5, s. 25), Vianočný pozdrav z Matice slovenskej (2020, č. 12, s. 3).
- *Hlas ľudu* (Srbsko) – Hrádže a lety pri výskume dolnozemskej slovenskej literatúry (2020, č. 42, s. 19).
- *Slovenský svetový kalendár na obyčajný rok 2021* (Srbsko) – Vyšiel 36. ročník zborníka Slováci v zahraničí (2020, s. 258-260).

- *Svensk Slovak Info* (Švédsko) – Na príprave novej koncepcie štátnej politiky voči krajanom sa bude podieľať Matica slovenská (2020, č. 4, s. 11), Vyšla nová publikácia venujúca sa krajanskej problematike (2020, č. 1, s. 4).
- *Jednota* (USA) – An interview with Milan Ján Pilip, chairman of the Office for Slovak living abroad (2020, č. 6001, s. 21), A new publication dealing with compatriot issues has been published (2020, č. 5998, s. 18), Apostle of Slavonia – Ján Kutlík st. (2020, č. 5996, s. 6), Apoštol Slavónie – Ján Kutlík st. (2020, č. 5996, s. 6), Dams and flights in the research of Lower Slovak literature: An interview with Patrik Šenkár (2020, č. 6000, s. 20-21), Honoring Dr. Markusovsky on his birthday (2020, č. 5994, s. 20), Hrádze a lety pri výskume dolnozemskej slovenskej literatúry (2020, č. 6000, s. 20), „Jubilantka“ Matica slovenská v Srbsku (2020, č. 5999, s. 18), Pripomíname si 205. výročie narodenia doktora Markušovského (2020, č. 5994, s. 20), Rozhovor s Milanom Jánom Pilipom, predsedom Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí (2020, č. 6001, s. 21), Súťaž *Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko* pozná tohtoročných víťazov (2020, č. 5995, s. 17), The Matica slovenská Jubilee in Serbia (2020, č. 5999, s. 18), Vyšla nová publikácia venujúca sa krajanskej problematike (2020, č. 5998, s. 18), „Why I like Slovak/ Why I like Slovakia“ Competition Reveals This Year's Winners (2020, č. 5995, s. 17).
- *Slovenský katolícky sokol* (USA) – Maticu slovenskú navštívil novovymenovaný predseda Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí. (2020, č. 5144, s. 22), Rozhovor s predsedom Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí (2020, č. 5145, s. 22).
- *Slovenské národné noviny* (Slovensko) – Aj tichou hrou so slovami možno povedať veľa (2020, č. 39, s. 4), Bohatá pozostalosť o dolnozemskej Slovákoch (2020, č. 19, s. 11), Iskry kontaktu hrejú a prinášajú osoh (2020, č. 34, s. 11), Krásne vyznania materčine i našej krajine (2020, č. 17, s. 12), Potrebný je dialóg s diaspórou (2020, č. 46, s. 4), Priestor na kontinuitu spolupráce (2020, roč. 35, č. 38, s. 1), Publikácia o krajanskej problematike (2020, č. 12, s. 12), Srdečné blahoželanie dcérskej organizácii (2020, č. 37, s. 11), Štrbský rodák vynašiel nosové zrkadlo (2020, č. 15 – 16, s. 18), Tridsiate šieste vydanie ročenky Slováci v zahraničí (2020, č. 4, s. 11), Tri storočia kutlíkovskej tradície na Dolnej zemi (2020, č. 17, s. 11), Vrútocké knižničné ponory (2020, č. 9 – 10, s. 19), Zvládneme to – ubezpečujú mladí Slováci v zahraničí (2020, č. 38, s. 12).
- *Hlas Matice* (Slovensko) – 100. výročie slovenského gymnázia v Báčskom Petrovci (2020, č. 1, s. 8), Krajanské snemovanie – deň slovenského zahraničia v Rakúsku (2020, č. 1, s. 7), Vyšiel 36. ročník zborníka Slováci v zahraničí (2020, č. 1, s. 27), V Nadlaku Demokratický zväz Slovákov a Čechov oslavoval 30. výročie svojho vzniku (*Hlas matice*, 2020, č. 1, s. 6), Vyšla nová publikácia venujúca sa krajanskej problematike (2020, č. 1, s. 4).

4.3 Slovenský historický ústav Matice slovenskej

Slovenský historický ústav (SHÚ) je vedeckým pracoviskom pre historický výskum, s dôrazom na slovenské dejiny. Je vedeckou platformou historiografie národno-štátneho charakteru. Jeho súčasťou je Knižnica slovenskej štátnosti. Vydáva vedecké periodikum Historický zborník. Udržiava a rozvíja pracovné kontakty s vedeckými inštitúciami a univerzitami.

V SHÚ pracovali v roku 2020 traja zamestnanci: zástupca riaditeľa SHÚ PhDr. Peter Mulík, PhD., Mgr. Lukáš Krajčír, PhD. a PhDr. Peter Sokolovič, PhD. Funkciu povereného riaditeľa zastával vedecký tajomník MS PhDr. Pavel Mičianik, PhD., M.A. Peter Mulík pracoval od 1.

januára 2020 do 31. decembra 2020 na polovičný pracovný úväzok. Peter Sokolovič pracoval najprv do 30. júna a následne aj v čase od 1. novembra do 31. decembra.

Peter Mulík zastupoval riaditeľa SHÚ, ako šéfredaktor zostavil dve čísla vedeckého časopisu *Historický zborník*. Pôsobil ako člen redakčnej rady periodika *Svedectvo*, člen poradného orgánu riaditeľa Štátneho pedagogického ústavu – celoslovenskej predmetovej komisie pre dejepis. Recenzne posudzoval monografiu Ľuboslava Hromjaka *Významné osobnosti mesta Spišské Podhradie*, zostavoval zborník *Rok 1939. Rok slovenský historických rozhodnutí*. Prispieval do odborných a vedeckých časopisov a zborníkov ako *Historický zborník* a *Slovensko – Národné spektrum*.

Lukáš Krajčír zostavoval zborník *Rok 1919 a Slovensko. Sondy do kľúčových udalostí, inštitúcií, orgánov a osobností*, prispieval do odborných a vedeckých časopisov a zborníkov ako *Studia Politica Slovaca*, *Historický zborník*, *Slovensko – Národné spektrum*, *Národný kalendár* a periodika *Slovenské národné noviny*. Člen redakčnej rady odborného časopisu *Slovensko – Národné spektrum*, člen *Komisie na výber námetov pamätných mincí a zberateľských mincí Národnej banky Slovenska*. Recenzne posudzoval monografiu Pavla Pareničku *Slovensko-maďarské storočie 1918/1920-2018/2020. V historických, historiografických, biografických a bibliografických poznámkach* a taktiež zborník zostavovaný Danielom Hupkom *Janko Jesenský a Jozef Gregor Tajovský – dimenzie – reflexia*. V prednáškovej činnosti v roku 2020 realizoval šesť prednášok v rámci cyklu *Odkazy*, dva mediálne výstupy v *Rozhlase a televízii Slovenska* a *Kalab podcast*. Pripravoval odborné podklady pre udelenie Zlatej ceny Matice slovenskej in memoriam v apríli 2020 a pre výrobu pamätnej tabule Československí legionári na Slovensku v priebehu júla až novembra 2020. Priebežne inventarizoval knižné a časopisecké zväzky v Knižnici slovenskej štátnosti MS a koordinoval spoluprácu s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny pri zabezpečení pomocnej pracovnej sily (poberateľa absolventskej praxe).

Peter Sokolovič zostavil prvé dve čísla periodika *Slovensko – Národné spektrum*. Je členom Historického odboru Matice slovenskej, výboru Miestneho odboru Matice slovenskej v Trnave, Ústavu dejín kresťanstva, Slovenskej historickej spoločnosti SAV. Prispieval do odborných a vedeckých časopisov a zborníkov ako napríklad do periodika *Slovensko – Národné spektrum*, alebo periodika *Slovenské národné noviny*.

Prednášková činnosť

- KRAJČÍR, L. *Milan Hodža a európska integrácia*, A4 – priestor súčasnej kultúry, Bratislava, 8. 12. 2020. Dostupné na internete: https://www.youtube.com/watch?v=XlcXt3xn4do&feature=emb_logo
- KRAJČÍR, L. *Ján Pálka v mene progresu*, A4 – priestor súčasnej kultúry, Bratislava, 10. 9. 2020. Dostupné na internete: <https://www.youtube.com/watch?v=5QXD87omlfE&t=3273s>
- KRAJČÍR, L. *Františka Vlčková a občianska výchova*, A4 – priestor súčasnej kultúry, Bratislava, 29. 6. 2020. Dostupné na internete: <https://www.youtube.com/watch?v=1jfNBMM6xs>
- KRAJČÍR, L. *Ján Bakoss proti nacizmu a bolševizmu (live stream)*, A4 – priestor súčasnej kultúry, Bratislava, 29. 4. 2020. Dostupné na internete: <https://www.facebook.com/A4.priestor.sucasnej.kultury/videos/odkazy-j%C3%A1n-bakoss/2644377882554993/>
- KRAJČÍR, L. *Jozef Bučko a protifašistický odboj*, A4 – priestor súčasnej kultúry, Bratislava, 19. 2. 2020.

- KRAJČÍR, L. E. *Maróthy-Šoltéssová – „prvá dáma“ Slovenska?*, A4 – priestor súčasnej kultúry, Bratislava, 15. 1. 2020.

Mediálne výstupy

- KRAJČÍR, Lukáš. *Demokracia v prvej Československej republike*. In Kontakty. Rádio Slovensko, 26. 10. 2020 [online]. Dostupné na internete: <https://www.rtvs.sk/radio/archiv/11380/1442800>
- KRAJČÍR, Lukáš. *Ako učiť o SNP, aby to mladých zaujímalo?* In Kontakty. Rádio Slovensko, 27. 8. 2020 [online]. Dostupné na internete: <https://www.rtvs.sk/radio/archiv/11380/1419114>
- KRAJČÍR, Lukáš. *Krízoví manažéri v časoch SNP*. In Kalab podcast, 5. 5. 2020 [online]. Dostupné na internete: <https://anchor.fm/kalab7/episodes/Kalab-edu---krzov-manari-v-asoch-SNP-edl1h8?fbclid=IwAR1pTYcAvTGsdyOEe4nHOcmOYjFjvYUbnNUbNkCeeQyoWckUJtzrvC-qbTEQ>

4.4 Slovenský literárny ústav Matice slovenskej

Slovenský literárny ústav (SLÚ) je vedeckým pracoviskom Matice slovenskej pre základný slovakistický výskum. SLÚ ako literárnovedné pracovisko uskutočňuje výskum v oblasti slovenskej literatúry s dôrazom na vybrané obdobia dejín slovenskej literatúry (najmä 19. a 20. storočie), ale aj uplatnením literárnej regionalistiky spracovaním literárnych tradícií v určitých krajoch a osobností (najmä biografické profily) pôvodnej slovenskej literatúry a literárnej vedy, ktorým sa nevenuje dostatočná pozornosť na celoslovenskej úrovni zo strany ostatných vedeckých pracovísk. Naznačené aspekty literárnovedného výskumu sa uskutočňujú so zreteľom na národný a kultúrno-spoločenský kontext. Výsledky výskumu zverejňujú pracovníci SLÚ v monografiách, vedeckých zborníkoch, vedeckých i popularizačných časopisoch, populárno-náučnými prednáškami pre členov MO MS, žiakov základných škôl, študentov stredných škôl a poslucháčov vysokých škôl.

SLÚ mal v roku 2020 dvoch pracovníkov: povedený riaditeľ SLÚ doc. PaedDr. Július Lomenčík, PhD. (čiastkový úväzok – 0,5) a doc. PaedDr. Pavol Parenička, CSc. (čiastkový úväzok). Pracovníci SLÚ sa podieľali na výskume, publikovaní a popularizácii viacerých tém a osobností zo slovenských kultúrnych dejín 19. a 20. storočia na celoslovenskej a matičnej úrovni.

Pavol Parenička pracoval na slovníku *Kto bol kto v Slovenskej republike 1939 – 1945*. Priebežne išlo o tvorbu hesiel a vykonávanie záverečných redakčných prác na tomto monumentálnom lexikografickom diele, ktoré vzniká ako spoločný slovníkový projekt Múzea Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici (hlavný garant), Historického ústavu SAV, Vojenského historického ústavu, Slovenskej národnej knižnice a Matice slovenskej. V záverečných prácach na tomto diele sa bude pokračovať v januári a vo februári 2021 a následne bude rukopis odovzdaný do vydavateľstva. Pavol Parenička dokončil práce na rozsiahlom syntetickom diele *Slovensko-maďarské storočie 1918/1920 – 2018/2020 v historických, historiografických, biografických a bibliografických poznámkach* – monumentálnej 600-stranovej vedeckej monografii venovanej 100. výročiu vzniku Československej republiky a podpísaniu Trianonskej mierovej zmluvy.

Július Lomenčík dokončil práce na vedeckej monografii *Jazyk a literatúra v edukácii. Diachrónno-synchrónny pohľad*, inicioval vydanie vedeckej monografie *Štylistické kontúry poézie* mladej vedkyne Mgr. Vladimíry Vrajovej, edične pripravil na vydanie rukopis básnického eposu *Veršovaný testament zbojníka Tomáša zo Spiša* prozaika a spisovateľa pre deti a mládež Františka Kreutza (1920 – 2004).

Okrem týchto ťažiskových výskumných úloh sa pracovníci SLÚ podieľali autorsky i spoluautorsky na tvorbe výstavných projektov (P. Parenička) a scenárov historických filmových dokumentov (J. Lomenčík, P. Parenička), publikovali vo vedeckých zborníkoch a odborných časopisoch. Venovali sa aj recenznej činnosti, vypracovaniu posudkov na rukopisy zaslané do Slovenského literárneho ústavu MS (doc. P. Parenička) a rukopisov pre rôzne vydavateľstvá – Belianum, vydavateľstvo UMB, vydavateľstvo Miloš Hric, TAKTIK, AITEC (doc. J. Lomenčík). Členstvo v redakčných radách: *Slovensko – Národné spektrum*: odborný časopis Matice slovenskej – člen redakčnej rady (doc. J. Lomenčík, doc. P. Parenička); *Slovenské pohľady na literatúru, umenie a vedu* – člen redakčnej rady (doc. J. Lomenčík); *Pohľady.sk – príloha Slovenských pohľadov na literatúru, umenie a vedu* – hlavný redaktor (doc. J. Lomenčík).

Július Lomenčík sa aktívne zúčastňoval na prácach v oblasti celoslovenských literárnych súťaží (hodnotenie súťažných príspevkov), účasť v odborných porotách, komisiách, radách, predstavenstvách – 12. ročník celoslovenskej literárnej a výtvarnej súťaže tvorivosti detí a mládeže *Cesty za poznaním minulosti* (člen odbornej poroty v literárnej súťaži); 17. ročník celoštátnej literárnej súťaže mladých autorov *Mladá slovenská poviedka 2020* (predseda odbornej poroty); Fond na podporu umenia (člen odbornej komisie na vydávanie pôvodnej slovenskej umeleckej literatúry); súťaž o ceny a prémie Spolku slovenských spisovateľov (člen odbornej komisie v kategórii „Literatúra faktu“); súťaž Priatel'ia histórie – aktivity z oblasti regionálnej histórie a propagácie kultúrneho dedičstva Novohradu a Malohontu (člen hodnotiacej odbornej komisie); 27. ročník Šali'ansky Maťko – súťaž v prednese slovenskej povesti, okresné kolo Banská Bystrica, január 2020 (člen odbornej poroty); členstvo v Predstavenstve Spolku slovenských spisovateľov.

Vystúpenia v elektronických médiách – RTVS: STV, Rádio Regina Stred, Markíza a i. (doc. J. Lomenčík, doc. P. Parenička). Účinkovanie v dokumentárnom filme s hranými sekvenciami *Revúcki discipuli* o Slovenskom evanjelickom a. v. gymnázii v Revúcej (1862 – 1874), STV 2. program, 12. 4. 2020 (doc. J. Lomenčík). Účinkovanie a odborná spolupráca v historickom dokumente *Andrej Sládkovič, slovenský veľikán svetovej poézie*, TV Matica – YouTube (doc. J. Lomenčík, doc. P. Parenička). *Slováci v revolučných rokoch 1848 – 1849*. Matica slovenská: TV Matica – YouTube, historický dokument, odborná spolupráca (doc. P. Parenička). *Slávni rodáci z obce Veličná na Orave – Matej Šulek, Ján Seberini, Ctiboh Zoch, Ján Munkay*, scenár dokumentárneho filmu, Matica slovenská a Oravské kultúrne stredisko, 11 s., 27 105 znakov (doc. P. Parenička). *Bratislavský exodus – odchod štúrovcov z Bratislavy do Levoče v marci 1844*, scenár výstavy, 25 s., 36 939 znakov (doc. P. Parenička).

Recenzentská a posudzovateľská činnosť – doc. PaedDr. Pavol Parenička, CSc.

- Lomenčík, Július: *Jazyk a literatúra v edukácii. Diachrónno-synchrónny pohľad*. Banská Bystrica: Belianum – Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela, 2019 (2020), 126 s. ISBN 978-80-557-1645-9 (recenzent s Brigitou Šimonovou)
- Mgr. Jana Nemečková: *Daniel Gabriel Lichard – muž medzi štúrovcami a Kollárom* (rukopis, 60 str.)

- Slováci v zahraničí, roč. 37 – zostavovateľka PhDr. Zuzana Pavelcová, Matica slovenská (cca 300 s.)
- Miloš Kovačka – bibliograf, literárny, kultúrny a cirkevný historik a pedagóg – zostavovateľka Ivana Poláková, Štátna vedecká knižnica Banská Bystrica (94 str., 224 952 znakov)

Recenzentská a posudzovateľská činnosť – Doc. PaedDr. Július Lomenčík, PhD.

- MESÁROVÁ, Eva. Talianska fantastická literatúra pre deti a mladých dospelých v premenách času. Banská Bystrica: Belianum – Vydavateľstvo UMB, 2020. 142 s. [jazykový redaktor]
- LAŠŠÁK, Juraj a kol. Zaniknuté školy v severozápadnom Malohonte a severnom Novohrade. Šoltýska: OZ JASENINA, 2020. 260 s. [recenzent, jazykový redaktor]
- BABIAKOVÁ, Simoneta – KASÁČOVÁ, Bronislava – CABANOVÁ, Mariana. Čítanie a čitateľstvo slovenských detí. Banská Bystrica: Belianum – Vydavateľstvo UMB, 2020. 116 s. [recenzent (druhý recenzent Ľudmila Liptáková), jazykový redaktor]
- SVITEKOVÁ, Renáta. LITERATÚRA 7. Učebnica pre 7. ročník ZŠ. Košice: TAKTIK, 2020. 106 s. [recenzent]
- VRAJOVÁ, Vladimíra. Štylistické kontúry poézie. Martin: Matica slovenská, 2020. 127 s. ISBN 978-80-8128-255-3 [recenzent (druhý recenzent Vladimír Patráš)]

Prednášková činnosť

- LOMENČÍK, Július (lektor). Prednáška zameraná na spôsoby používania jazyka v rozličných situáciách a prostrediach – Metodický deň učiteľov slovenského jazyka a literatúry ZŠ/SŠ (z okresov Lučenec a Poltár) ku Dňu materinského jazyka, Mestský úrad Lučenec, 20. 2.
- LOMENČÍK, Július. Prednáška *Andrej Sládkovič – pohronský slávik* – Horehronské múzeum v Brezne, 5. 3.
- PARENIČKA, Pavol. Prednáška *Jozef Kohuth a Dolný Kubín* – Základná škola Janka Matušku v Dolnom Kubíne, 26. 6.
- PARENIČKA, Pavol. Video prednáška *Ruská anabáza žilinského rodáka Petra Tvrdeho (1850 – 1935) a jej dôsledky*, Matica slovenská a Krajská knižnica Antona Bernoláka v Žiline

4.5 Stredisko národnostných vzťahov Matice slovenskej / ThLic. Mgr. Viliam Komora, PhD.

Stredisko národnostných vzťahov (SNV) robí výskum vzťahov Slovákov a národností Slovenskej republiky. Sleduje dodržiavanie platných zákonov s cieľom upevňovať slovenskú štátnosť, používať štátnu symboliku a slovenský jazyk, chráni slovenskú kultúru a duchovný život národa na jazykovo zmiešaných územiach. Pôsobí v spolupráci s regionálnymi i celoslovenskými organizáciami národnostných menšín a oblastnými strediskami na jazykovo zmiešanom území.

V stredisku národnostných vzťahov pracoval jeden zamestnanec, ThLic. Mgr. Viliam Komora, PhD., ktorý zároveň vykonával aj funkciu tajomníka MS.

SNV veľmi úzko spolupracovalo s ostatnými odbormi MS v rámci svojej špecifickej činnosti a práce. Okrem iného to boli najmä OS MS predovšetkým na jazykovo a národnostne zmiešaných územiach SR, Pedagogický odbor MS (na niektorých konferenciách, ktoré

zorganizoval), Vlastivedný odbor MS, ako aj iné odbory, či viaceré MO MS po celom Slovensku. SNV malo prednášku k jazykovej a národnostnej situácii v Slovenskej republike, ako aj k celkovej práci a spolupráci najmä OS MS na vzdelávacom rokovaní MS v Komárne.

Prednášková činnosť

- KOMORA. Viliam. Úlohy, miesto a postavenie Matice slovenskej z hľadiska práv národnostných a jazykových menšín. Postavenie Slovákov a slovenského jazyka na zmiešanom území Slovenskej republiky so zreteľom na činnosť oblastných stredísk. Odborné školenie a porada pre zamestnancov Oblastných stredísk Matice slovenskej. 18. júna 2020.

Administratívne práce a agenda orgánov MS – Výboru MS a Predsedníctva MS. Personálne podklady MS. Účasť na rokovaní a spolupráca pri zasadnutiach redakčných rád MS a iných poradných orgánoch MS. Redakčné práce na návrhoch Programu MS a Stanovách MS a ďalších dokumentoch MS. Zabezpečovanie a spracovanie finálnych materiálov zo Snemu MS – zápisnica, Program MS a Stanovy MS. Agenda v oblastiach postavenia Slovákov na národnostne zmiešaných územiach SR a národnostných menšín a ich organizácií. Monitorovanie dodržiavania Zákona o štátnom jazyku, postavenia Slovákov na národnostne a jazykovo zmiešanom území SR a vzťahu národnostných menšín k štátnosti SR. Rokovania a spolupráca s odbormi Matice slovenskej k národnostným, jazykovým a menšinovým právam a súvisiacej problematike.

4.6 Slovensko – Národné spektrum

V roku 2020 obohatil slovenský trh nový odborný časopis Matice slovenskej *Slovensko – Národné spektrum*. Ako už názov napovedá, je pokračovateľom doterajšieho magazínu Matice slovenskej *Slovensko*, ktorý prešiel transformáciou na moderný odborný časopis so širším záberom, aký doteraz Matici chýbal. Matica slovenská si od transformácie časopisu sľubuje nielen zvýšenie kvality, ale oslovenie širšieho okruhu čitateľov, ktorým prinesie hodnotné a pútavé čítanie. Hoci bol doterajší magazín *Slovensko* nesporne zaujímavý, nenašiel si viacero priaznivcov a výraznejšie neprenikol do povedomia slovenskej vedeckej či nevedeckej obce. Aj preto sme sa ho počnúc rokom 2020 rozhodli zatraktívniť a urobiť pútavejším. Mal by byť orientovaný na čitateľa, ktorý hľadá nové poznatky prevažne z oblasti dejín Slovenska, ale aj literatúry, národopisu a ďalších spoločenských vied. Jeho súčasťou v roku 2020 boli a aj naďalej budú ako štúdie, tak aj popularizačné články a materiály s dôrazom na „matičné“ a národné témy. V dnešnej dobe, keď sú pojmy ako vlastenectvo a národná hrdosť v mnohých prípadoch spájané priam až s hanlivým významom je dôležité, aby aj Matica slovenská vedecko-popularizačnou formou dokázala ponúknuť alternatívu médiám, ktoré znevažujú národný cit a hrdosť Slovákov.

Matica slovenská sa pri časopise zamerala nielen na obsahovú stránku, snažila sa ho zatraktívniť aj pútavejšou formou, pričom si dala za cieľ popracovať aj na grafickom spracovaní, čo je, popri kvalitnom obsahu, taktiež nesporne veľmi dôležité. Veríme, že aj pre budúcnosť si tým získa svojich čitateľov a podporovateľov. S novým vizuálom a obsahom však ruka v ruke prichádza aj zdvojnásobenie počtu strán. Bolo preto žiaduce, aby sa pozmenila aj periodicita časopisu, ktorý v roku 2020 vyšiel dvakrát ročne koncom júna a decembra. V predajniach sa predával za 3,5 €, no predplatitelia si ho mohli zaobstarať za skutočne symbolických 6 € na rok. K 31. decembru 2020 získal časopis 409 predplatiteľov. Matica slovenská sa totiž nechcela pri tvorbe časopisu vydať ako ani cestou bulvarizácie, tak ani cestou ekonomického profitu. Prvoradou snahou je totiž záujem dostať časopis k širšiemu

okruhu čitateľov ako z vedeckej obce, tak aj z radov národovcov a študentov vysokých či stredných škôl, ktorým by mal ponúknuť hodnotné, no popri tom aj pútavé čítanie. Samozrejme, všetko s dôrazom na kvalitu štúdií a článkov, ktoré prechádzajú dôsledným recenzným konaním členov redakčnej rady zloženej z renomovaných vedcov z radov Matice a ďalších inštitúcií.

Redakčný a recenzný okruh časopisu v roku 2020 pracoval v nasledujúcom zložení – šéfredaktor: PhDr. Peter Sokolovič, PhD., redaktori: Mgr. Lukáš Krajčír, PhD. a PhDr. Pavel Mičianik, M. A., PhD., redakčná rada: JUDr. Marián Gešper (predseda), Dr. h. c. prof. JUDr. Jaroslav Chovanec, CSc., prof. PhDr. Róbert Letz, PhD., doc. PaedDr. Július Lomenčík, PhD., doc. PaedDr. Pavol Parenička, CSc., ThLic. Mgr. Viliam Komora, PhD., PhDr. Pavol Madura, PhDr. Mgr. Peter Mulík, PhD.

4.7 Publikačná činnosť zamestnancov vedeckých pracovísk MS

AAB / Vedecké monografie vydané v domácich vydavateľstvách (3)

- LOMENČÍK, Július. *Jazyk a literatúra v edukácii. Diachrónno-synchrónny pohľad*. Banská Bystrica: Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, 2019. 127 s. ISBN 978-80.557-1645-9.
- MIČIANIK, Pavel. *Slovenská armáda v ťažení proti Sovietskemu zväzu II. (1941 – 1944)*. Banská Bystrica : Dali-BB, 2020 (2. prepracované a doplnené vydanie), 411 s. ISBN: 978-80-8141-235-6.
- MULÍK, Peter. *Podiel kresťanstva na formovaní Slovákov. Kresťanstvo ako kultúrno-civilizačný fenomén v našich dejinách*. Martin : Matica slovenská, 2020, 247 s. ISBN-978-80-8128-252-2.

ABB / Štúdie charakteru vedeckej monografie v časopisoch a zborníkoch vydané v domácich vydavateľstvách (3)

- SOKOLOVIČ, Peter. Marcová kríza a vznik Slovenského štátu. In MULÍK, Peter a kol. *Rok 1939. Rok slovenských historických rozhodnutí*. Martin : Matica slovenská, 2020, s. 35-54.
- SOKOLOVIČ, Peter. Prínos Milana S. Ďuricu k interpretácii dejín prvej Slovenskej republiky. In KOŠIAR, J. – ĎURICA, J. (ed.). *Scripsi vobis III. Výber z celoživotného diela slovenského historika Milana Stanislava Ďuricu*. Bratislava : PostScriptum 2020, s. 129-146.
- MULÍK, Peter. Prvé programové vyhlásenie slovenskej vlády v dejinách 21. februára 1939. In MULÍK, Peter a kol. *Rok 1939. Rok slovenských historických rozhodnutí*. Martin : Matica slovenská, 2020, s. 9-34.

ADF / Vedecké práce v ostatných domácich časopisoch (5)

- KRAJČÍR, Lukáš. Politik Emil Stodola a jeho pôsobenie v širšom verejnom priestore na Slovensku. In *Studia Politica Slovaca*, roč. 13, 2020, č. 13, s. 70-82.
- KRAJČÍR, Lukáš. Jur. Janoška v posmrtnom diskurze na stránkach slovenských periodík. In *Historický zborník*, roč. 30, 2020, č. 2, s. 41-55.
- LOMENČÍK, Július. Dotváranie janošíkovskej tradície v Kreutzovom spracovaní zbojníka Jakuba Surovca. In *Slovensko – Národné spektrum*, roč. 42, 2020, č. 2, s. 3-9.
- MULÍK, Peter. Slovenské povedomie u gréckokatolíkov. In *Historický zborník*, roč. 30, 2020, č. 1, s. 67-83.
- MULÍK, Peter. Cyrilo-metodské encykliky pápežov vo svetle historicko-kritickej analýzy. In *Historický zborník*, roč. 30, 2020, č. 2, s. 85-113.

AED / Vedecké práce v domácich recenzovaných vedeckých zborníkoch, monografiách (7)

- KOMORA, Viliam. Úlohy Matice slovenskej v oblastiach slovenskej identity a štátneho jazyka SR. Na príklade vybraných vedeckých odborov MS. In *Slováci na jazykovo zmiešaných územiach Slovenskej republiky – Národná identita a spoločný jazyk Slovákov*. Martin : Matica slovenská, 2020, s. 128-146. ISBN 978-80-8128-264-5.
- LOMENČÍK, Július. Jazyková výchova – prostriedok upevňovania národnej identity. In *Slováci na jazykovo zmiešaných územiach Slovenskej republiky – národná identita a spoločný jazyk Slovákov*. Zostavovateľ a zodpovedný redaktor Viliam Komora. Martin : Matica slovenská, 2020, s. 147-159. ISBN 978-80-8128-264-5.
- LOMENČÍK, Július. Úloha Jazykovedného odboru Matice slovenskej pri formovaní modernej slovenskej jazykovedy (1920 – 1930). In: *Veda, školstvo a kultúra na Slovensku v rokoch 1918 – 1928*. Zborník príspevkov a výberová bibliografia. Zost.: Mgr. Mária Bôbová, PhD., Mgr. Monika Danková, PhD. / rec: prof. PhDr. Dušan Škvarna, PhD. Banská Bystrica: Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici, 2020, s. 35-44. ISBN 978-80-89388-81-3.
- MIČIANIK, Pavel. Dôstojník slovenskej armády z Lovinobane. In ŠESTÁK, Mišo (ed.): *Zborník zo stretnutia priateľov regionálnej histórie (ročník VI.: Lučenec 26. november 2020, Hradište 28. november 2020)*. Hradište : Priatelia histórie Novohradu, 2020. ISBN 978-80-973441-9-1, s. 285-297.
- MULÍK, Peter. Spisovná slovenčina v konfesijných koncepciách. In KOMORA, Viliam (ed.). *Slováci na jazykovo zmiešaných územiach Slovenskej republiky – národná identita a spoločný jazyk*. Martin : Matica slovenská, 2020, s. 44-66.
- PARENIČKA, Pavol. Predsedovia Matice slovenskej a ich národná a jazyková identita. In *Slováci na jazykovo zmiešaných územiach Slovenskej republiky – národná identita a spoločný jazyk* (zostavil Viliam Komora). Martin : Matica slovenská, 2020, s. 10-21. ISBN 978-80-8128-264-5.
- PARENIČKA, Pavol. Slovenský východ v diele profesora Imricha Sedláka. In *Historický zborník*, roč. 30, 2020, č. 1, s. 84-97. ISSN 1335-8723.

AFA / Publikované pozvané príspevky na zahraničných vedeckých konferenciách (2)

- PAVELCOVÁ, Zuzana. Kovačiča v archíve Krajanského múzea Matice slovenskej. In MATÚCH, Pavel (ed.). *Kovačický kalendár 2021*. Kovačica : Memoriálne stredisko Dr. Janka Bulíka, 2020, s. 230-238.
- PAVELCOVÁ, Zuzana. Po literárnych stopách Slovákov v Maďarsku. In HRIVNÁK, M. (ed). *Výhonky 40*. Budapešť : Croatica Kft., 2020, s. 11-16.

AFD / Publikované príspevky na domácich vedeckých konferenciách (1)

- LOMENČÍK, Július. Jozef Gregor-Tajovský v reflexii literárnej a didaktickej komunikácie. In *Janko Jesenský a Jozef Gregor Tajovský: pramene – dimenzie – reflexie*. Editor: Daniel Hupko. Bratislava : Múzeum mesta Bratislava, 2020, s. 285-299. ISBN 978-80-89636-44-0.

BAB / Odborné knižné publikácie vydané v domácich vydavateľstvách (1)

- SOKOLOVIČ, Peter. *Je čas mlčať a čas hovoriť*. Bratislava : PV ZKPO, 2020. ISBN 978-80-972781-5-1.

BDF / Odborné práce v ostatných domácich časopisoch (34)

- KRAJČÍR, Lukáš. Občiansko-výchovné úvahy vo vydaných spisoch Jura Janošku. In *Slovensko – Národné spektrum*, roč. 42, 2020, č. 1, s. 67-72. Dostupné na internete: <https://matica.sk/jur-janoska/>
- KRAJČÍR, Lukáš. Kresťanskí humanisti Juraj Janoška a Anton Prídavok. In *Slovenské národné noviny*, roč. 35, 22. 8. 2020, č. 34, s. 8. Dostupné na internete: <https://matica.sk/juraj-janoska-a-anton-pridavok/>
- KRAJČÍR, Lukáš. Povstalecký „minister financií“ Viliam Paulíny. In *Slovenské národné noviny*, roč. 35, 22. 8. 2020, č. 34, s. 8. Dostupné na internete: <https://matica.sk/kto-bol-kto-z-maticiarov-v-slovenskom-narodnom-povstani/>
- KRAJČÍR, Lukáš. Jozef Bučko – národovec a občiansky demokrat v SNP. In *Slovenské národné noviny*, roč. 35, 7. 3. 2020, č. 9-10, s. 11. Dostupné na internete: <https://matica.sk/jozef-bucko-v-snp/>
- KRAJČÍR, Lukáš. Jur Hronec zanechal nezmazateľné posolstvá. In *Slovenské národné noviny*, roč. 35, 8. 2. 2020, č. 5, s. 10. Dostupné na internete: <https://matica.sk/jur-hronec-v-medzivojnovom-skolstve/>
- KRAJČÍR, Lukáš. Druhý prezident Slovenskej krajiny z radov agrárnikov. In *Slovenské národné noviny*, roč. 35, 18. 1. 2020, č. 2, s. 10. Dostupné na internete: <https://matica.sk/jozef-orszagh/>
- KRAJČÍR, Lukáš. Matica slovenská v medzivojnovnej poézii (historická analýza). Štefan Krčméry: Oživotvorení Matice. In *Slovenské pohľady*, roč. 136, 2020, č. 12, s. 18-21.
- KRAJČÍR, Lukáš. Zástoj Československa v rozvoji slovenského národa. In *Slovenské pohľady*, roč. 136, 2020, č. 5, s. 50-56.
- KRAJČÍR, Lukáš. Ideové ukotvenie Matice slovenskej očami Michala Erdelského. In *Historický zborník*, roč. 30, 2020, č. 1, s. 123-125.
- LOMENČÍK, Július. Slovo v odkaze Majstrov slova. In *Slovenské pohľady na literatúru, umenie a vedu*, IV. + 136, č. 10, 2020. pohľady.sk Príloha Slovenských pohľadov pre mladú literatúru a umenie, s. 1.
- LOMENČÍK, Július. Dobru slovo Slovenkám a Slovákom. In *Slovenské národné noviny*, roč. 35, 1. 1. 2020, č. 1, s. 3.
- LOMENČÍK, Július. Osvienčimské dni plné havranov a krvavého listia. Mikuláš Kováč v poetickej reflexii o strašidelnom múzeu ľudského barbarstva. In *Slovenské národné noviny*, roč. 35, 8. 2. 2020, č. 5, s. 7.
- LOMENČÍK, Július. Slovenčina sa v školách vyučuje už sto rokov: žiak by mal zvládať slovenský materinský jazyk lepšie ako ostatné predmety. In *Slovenské národné noviny*, roč. 35, 7. 3. 2020, č. 9 – 10, s. 9.
- LOMENČÍK, Július. Brilantný kritik zlopovestnej slovenskej hrdosti. Alexander Matuška: Dnes sa možno usmievať tomu, čo kedysi bolelo. Bolí totiž zase iné. In *Slovenské národné noviny*, roč. 35, 14. 3. 2020, č. 11, s. 10.
- LOMENČÍK, Július. Kultúrna pamäť našich regiónov a škola: ak si žiaci osvoja vlastnú kultúru, budú schopní porozumieť aj iným kultúram. In *Slovenské národné noviny*, roč. 35, 28. 3. 2020, č. 13, s. 8.
- LOMENČÍK, Július. Školská jazyková výchova v bilingválnom prostredí: aj niektoré televízne seriály menia a deformujú podobu jazykovej komunikácie. In *Slovenské národné noviny*, roč. 35, 4. 4. 2020, č. 14, s. 8.
- LOMENČÍK, Július. Zbojnícke príbehy písal prózou i veršami. K storočníci regionalistu a zaniateného učiteľa Františka Kreutza. In *Slovenské národné noviny*, roč. 35, 25. 4. 2020, č. 17, s. 10.

- LOMENČÍK, Július. Prevládne u nás liberálna pedagogika radosti a slnka? Slovenské školstvo je za posledných tridsať rokov doslova prereformované. In *Slovenské národné noviny*, roč. 35, 4. 7. 2020, č. 27, s. 7.
- MADURA, Pavol. Kniha útechou aj nádejou. Slovenská národná knižnica vznikla pred 80 rokmi. In HAVIAR, Štefan (ed.). *Národný kalendár 2021*. Martin : Matica slovenská, 2020, s. 90-94.
- MADURA, Pavol. Pamätne knihy Matice slovenskej. In *Slovensko – Národné spektrum*, 2020, roč. 42, č. 2, s. 79, 80.
- MIČIANIK, Pavel. Boje o Slovensko trvali 226 dní. In *Slovenské pohľady*, 2020, č. 6, s. 54-62. ISSN 1335-7786.
- PARENÍČKA, Pavol. Filmové podľžnosti voči Milanovi Rastislavovi Štefánikovi. Na margo matičného videofilmu Vizionári slovenskej slobody. In *Slovensko – Národné spektrum*, roč. 42, 2020, č. 2, s. 63-69.
- PARENÍČKA, Pavol. Mišo Kováč Adamov. Nestor slovenskej kultúry. In: *Knižnica*, roč. 21, 2020, č. 2, s. 78-80.
- SOKOLOVIČ, Peter. Osud slovenského národa v rukách ríšskeho vodcu. In *Slovenské národné noviny*, roč. 35, 14. 3. 2020, č. 11, s. 7.
- SOKOLOVIČ, Peter. K procesu s prvým slovenským prezidentom. In *Kultúra*, roč. 23, 22. 4. 2020, č. 8, s. 4.
- SOKOLOVIČ, Peter. Čas mlčať a už aj čas prehovoriť... Kňazské pôsobenie arcibiskupa Jána Sokola má rozmer biblickej plnosti. In *Slovenské národné noviny*, roč. 35, 23. 5. 1920, č. 21, s. 10.
- SOKOLOVIČ, Peter. Onedlho budeme čítať Slovensko – Národné spektrum. In *Slovenské národné noviny*, roč. 35, 27. 6. 2020, č. 26, s. 7.
- SOKOLOVIČ, Peter. Jediná správna ideológia sa vstěpovala už v školách. In *Slovenské národné noviny*, roč. 35, 25. 7. 2020, č. 30, s. 7.
- SOKOLOVIČ, Peter. Tragické memento druhej svetovej vojny. In *Slovenské národné noviny*, roč. 35, 11. 7. 2020, č. 27 – 29, s. 14.
- SOKOLOVIČ, Peter. Medzník na ceste k národnej svojbytnosti. In *Slovenské národné noviny*, roč. 35, 3. 10. 2020, č. 40, s. 8.
- SOKOLOVIČ, Peter. Fatálny dosah Viedenskej arbitráže. In *Slovenské národné noviny*, roč. 35, 31. 10. 2020, č. 44 – 45, s. 13.
- SOKOLOVIČ, Peter. Počiatky budovania socializmu. Ako sa z Prievidze stalo moderné socialistické mesto. In *Prievidzský občasník*, 2020, č. 4, s. 13-19.
- SOKOLOVIČ, Peter. Katyň mu zmenila život. In *Svedectvo*, 2020, č. 11, s. 6.
- SOKOLOVIČ, Peter. Prvá Slovenská republika vo svojej dobe. In *Slovensko – Národné spektrum*, 2020, č. 2, s. 55-62.

BEF / Odborné práce v domácich zborníkoch (konferenčných aj nekonferenčných) (15)

- KRAJČÍR, Lukáš. Evanjelická „Magna charta“. In *Národný kalendár 2021*. Martin : Matica slovenská, 2020, s. 147-149.
- KRAJČÍR, Lukáš. Džentlmen slovenskej politiky. Emil Stodola vnímal samosprávu originálne. In *Národný kalendár 2021*. Martin : Matica slovenská, 2020, s. 178-180.
- KRAJČÍR, Lukáš. Matičiar z Britských ostrovov. Robert Seton-Watson a Matica slovenská. In *Národný kalendár 2021*. Martin : Matica slovenská, 2020, s. 246-248.
- MIČIANIK, Pavel. Krutá a zničujúca vojna. In *Národný kalendár 2021*. Martin: Matica slovenská, 2020, ISBN 978-80-8128-263-8, s. 228 – 233.
- MIČIANIK, Pavel. Barbarossa zmenila slovenských vojakov. In *Národný kalendár 2021*. Martin: Matica slovenská, 2019, ISBN 978-80-8128-263-8, s. 268-271.

- PARENIČKA, Pavol. Prijaté po živej diskusii. Memorandum národa slovenského má 160 rokov. In *Národný kalendár 2021*. Martin : Matica slovenská, 2020, s. 102-105.
- PARENIČKA, Pavol. Mnohostranná osobnosť spod Sitna. Stoosemdesiate výročie narodenia Andreja Truchlého-Sytninaskeho. In *Národný kalendár 2021*. Martin : Matica slovenská, 2020, s. 129-132.
- PARENIČKA, Pavol. V tieni slávneho brata. Paralely života smrti Karola a Ľudovíta Štúrovcov. In *Národný kalendár 2021*. Martin : Matica slovenská, 2020, s. 152-153.
- PARENIČKA, Pavol. Daxner verzus Hurban. V najohnivejšej memorandovej diskusii. In *Národný kalendár 2021*. Martin : Matica slovenská, 2020, s. 181-183.
- PARENIČKA, Pavol. „Knieža Slovenska“ vyhnancom z vlasti. Trpiteľská misia Michala Miloslava Hodžu životom. In *Národný kalendár 2021*. Martin : Matica slovenská, 2020, s. 239-242.
- PAVELCOVÁ, Zuzana. *Analýza starostlivosti Slovenskej republiky o Slovákov žijúcich v zahraničí z pohľadu Matice slovenskej*. In PAVELCOVÁ, Z. a kol. (ed.). *Analýza starostlivosti Slovenskej republiky o Slovákov žijúcich v zahraničí z pohľadu Matice slovenskej a odborníkov na krajaňskú problematiku z Chorvátska, Čiernej Hory, Poľska a Srbska*. Krakov : Spolok Slovákov v Poľsku, 2019, s. 7-17.
- SOKOLOVIČ, Peter. Averzia najvyšších. In *Národný kalendár 2021*. Martin : Matica slovenská, 2020, s. 133-135.
- SOKOLOVIČ, Peter. Konzultori. In *Národný kalendár 2021*. Martin : Matica slovenská, 2020, s. 159-161.
- SOKOLOVIČ, Peter. Cenzúra očami redaktora. In *Národný kalendár 2021*. Martin : Matica slovenská, 2020, s. 184-186.
- SOKOLOVIČ, Peter. Život ako dobrodružný román. In *Národný kalendár 2021*. Martin : Matica slovenská, 2020, s. 209-211.

EDI / Recenzie v zborníkoch a časopisoch (5)

- KOMORA, Viliam. Svätý nie mečom, ale vierou poráža! (VETRÍK, Miroslav: Korunovačná Bratislava v tieni tureckého polmesiaca, Bratislava : Korunovačná Bratislava, o. z., r. neuvedený. 34 s.). In *Slovenské národné noviny*, roč. 35, 2020, č. 9-10, s. 15.
- PARENIČKA, Pavol. recenzia PAVELCOVÁ, Zuzana (ed.). *Slováci v zahraničí 36*. In *Slovenské pohľady*, IV. + 136, 2020, č. 1, s. 133-134. ISSN 1335-7786.
- PARENIČKA, Pavol. recenzia JURÍK, Ľuboš. *Ľudovít Štúr, životný príbeh*. Martin : Matica slovenská, 2019. 1. vyd. 632 s. ISBN 978-80-8115-285-6. Pri zrode moderného slovenského národa. In *Literárny týždenník*, roč. 33, 2020, č. 1 – 2, s. 13. ISSN 0862-5999.
- PARENIČKA, Pavol. Odôvodnené publikačné podstaty. Povstanie 1944 ako skutočné východisko k slovenskej štátnosti. In: *Slovenské národné noviny*, roč. 35, 25. 4. 2020, č. 17, s. 9.
- ŽUMÁROVÁ, Jana: recenzia. MADURA, P. *Miestny odbor Matice slovenskej v Martine v rokoch 1919 – 1950. Prvé ohnivo matičnej reťaze*. Martin: Matica slovenská v spolupráci s Miestnym odborom Matice slovenskej v Martine, 2019. 176 s. ISBN 978-80-8128-244-7. In *Historický zborník*, roč. 30, 2020, č. 1, s. 145 – 146.

FAI / Zostavovateľské práce knižného charakteru (bibliografie, encyklopédie, katalógy, slovníky, zborníky, atlasy...) (12)

- KOMORA, Viliam (ed.). *Slováci na jazykovo zmiešaných územiach Slovenskej republiky – Národná identita a spoločný jazyk Slovákov*. Martin : Matica slovenská, 2020. 184 s. ISBN 978-80-8128-264-5.
- KOMORA, Viliam [zodpovedný redaktor]. KOZOLKA, Peter. *Úvrate*. Martin : Matica slovenská, 2020. 112 s. ISBN 978-82-8128-260-7.
- LOMENČÍK, Július – GENČIOVÁ, Annamária. Jazyk a dorozumievanie. Odborné príspevky členiek a členov Katedry slovenského jazyka a komunikácie Filozofickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici publikované v pravidelnej rubrike *Jazyk a dorozumievanie* v Slovenských národných novinách (2016 – 2018). Martin : Matica slovenská, 2020. ISBN 978-80-8128-267-6. [editor, 50 %]
- KREUTZ, František. Veršovaný testament zbojníka Tomáša zo Spiša. Edične pripravil Július Lomenčík. Vydal Miloš Hric, 2020. – 240 s. ISBN 978-80-973704-1-1 [editor, autor poznámkového aparátu a doslovu]
- MULÍK, Peter (ed.). *Historický zborník. Vedecký časopis o slovenských národných dejinách*. Roč. 20, 2020, č. 1, 151 s. ISSN 1335-8723.
- MULÍK, Peter (ed.). *Historický zborník. Vedecký časopis o slovenských národných dejinách*. Roč. 20, 2020, č. 2, 176 s. ISSN 1335-8723.
- MULÍK, Peter a kol. *Rok 1939. Rok slovenských historických rozhodnutí*. Martin : Matica slovenská, 2020. 258 s. ISBN 978-80-8128-266-9.
- PAVELCOVÁ, Zuzana a kol. *Analýza starostlivosti Slovenskej republiky o Slovákov žijúcich v zahraničí z pohľadu Matice slovenskej a odborníkov na krajauskú problematiku z Chorvátska, Čiernej Hory, Poľska a Srbska*. Krakov : Spolok Slovákov v Poľsku, 2019, 95 s., ISBN 978-80-9128-248-5.
- PAVELCOVÁ, Zuzana (ed.). *Slováci v zahraničí 37*. Martin : Matica slovenská, 2020. 324 s. ISSN 0081 0061.
- PAVELCOVÁ, Zuzana – GEŠPER, Marián (eds). *Kongres matíc a inštitúcií slovanských národov*. Martin : Matica slovenská, 2020. 358 s. ISBN 978-80-8128-251-5.
- SOKOLOVIČ, Peter (ed.). *Slovensko – Národné spektrum. Odborný časopis Matice slovenskej*. Roč. 42, 2020, č. 1, 80 s. ISSN 0231-7303.
- SOKOLOVIČ, Peter (ed.). *Slovensko – Národné spektrum. Odborný časopis Matice slovenskej*. Roč. 42, 2020, č. 2, 80 s. ISSN 0231-7303.

GII / Rôzne publikácie a dokumenty, ktoré nemožno zaradiť do žiadnej z predchádzajúcich kategórií (14)

- KOMORA, Viliam. Jaroslav Chovanec osemdesiatpäťročný. Medailón. In *Slovenské národné noviny*, roč. 35, 2020, č. 4, s. 9.
- KOMORA, Viliam. Zahraniční Slováci budú v popredí záujmu. 3 otázky pre: Michala SPEVÁKA, experta na slovenských krajanov v zahraničí. In *Slovenské národné noviny*, roč. 35, 2020, č. 12, s. 1.
- KOMORA, Viliam. Odborník na zahraničných Slovákov a medzinárodnú politiku. Michal Spevák: Slovenská republika je naša spoločná vlasť. In *Hlas Matice*, roč. 3, 2020, č. 1, s. 42-43.
- KOMORA, Viliam. Matičná delegácia v Turčianskych Tepliciach. Uctili si hrdinov Slovenského národného povstania. In *Slovenské národné noviny*, roč. 35, 2020, č. 24, s. 12.
- LOMENČÍK, Július. Novohrad v živote a literárnej tvorbe Františka Kreutza: pri príležitosti 100. výročia narodenia. In *REKUS: regionálny kultúrny spravodajca*, roč. 30, č. 4, apríl 2020, s. 13-14.

- LOMENČÍK, Július. Partizáni a dôstojníci z Málinca pri oslobodzovaní. In *REKUS: regionálny kultúrny spravodajca*, roč. 30, č. 5, máj 2020, s. 12.
- LOMENČÍK, Július. Divadelná činnosť v Málinci. In *REKUS: regionálny kultúrny spravodajca*, roč. 30, č. 6, jún 2020, s. 12-13.
- LOMENČÍK, Július. O kultúrnom odkaze zo zaniknutých škôl. In *REKUS: regionálny kultúrny spravodajca*, roč. 30, č. 10, október 2020, s. 11.
- LOMENČÍK, Július. Morálny a odborný odkaz z retro pohľadu. In *Málinický hlásnik*, roč. 12, č. 3, december 2020, s. 12-13.
- MADURA, Pavol (ed.). *Matičný kalendár 2021. Národné výročia. Rok Alexandra Dubčeka*. (Mesačný nástenný kalendár). Martin : Matica slovenská, 2020. 13 s. ISBN 978-80-8128-269-0.
- MADURA, Pavol (ed.). *Matičný kalendár 2021 – Národné výročia. 2021 Rok Alexandra Dubčeka*. (Týždenný stolový kalendár). Martin : Matica slovenská, 2020. 54 s. ISBN 978-80-8128-268-3.
- MADURA, Pavol. Odišiel matičný vedec a správca. In *Slovenské národné noviny*, roč. 35, 27. 06. 2020, č. 26, s. 9.
- MADURA, Pavol. Nová Biblotéka Matice slovenskej. In *Slovenské národné noviny*, roč. 35, 22. 08. 2020, č. 34, s. 1.
- PARENIČKA, Pavol. Stál na čele najvýznamnejších kultúrnych inštitúcií. Matica slovenská sa rozlúčila so svojim bývalým správcem Štefanom Hanakovičom. In *Slovenské národné noviny*, roč. 35, 4. 7. 2020, č. 27, s. 10.

5 ČLENSKÉ ÚSTREDIE MATICE SLOVENSKEJ / PhDr. Martin Fejko

Členské ústredie (ČÚ) je riadiace, koordinačné, organizačné, programové a metodické pracovisko pre matičné hnutie a oblastné strediská MS. Plní úlohy spojené so zakladaním miestnych, záujmových a vedeckých odborov a odborov Mladej Matice, registráciou, usmerňovaním, aktivizáciou činnosti a rozširovaním členskej základne. Udržiava kontakty s odbormi MS, usmerňuje a eviduje prácu okresných, oblastných a krajských rád, vedie ústrednú evidenciu členov a odborov Matice.

Na ČÚ pracoval rovnaký počet pracovníkov ako v predchádzajúcom roku (štyria zamestnanci, vrátane riaditeľa). Na pracovisku nastala výmena dvoch zamestnancov, ktorí odišli do dôchodku. Od 1. 7. 2020 nastúpil nový pracovník Lukáš Havlík (namiesto kolegyne Zdenky Bellákovéj) a od 1. 11. 2020 nastúpila Ing. Katarína Kalanková (namiesto kolegyne Viery Jochymkovéj). K. Kalanková, ktorá pôsobí aj ako riaditeľka DMS v Žiline, vykonávala na ČÚ MS prácu v rozsahu dvoch dní v týždni.

Regionálne orgány zasadali podľa schválených ročných plánov, spravidla štvrťročne v súlade s vlastnými štatútmi. V rámci oživotvorenia činnosti miestnych odborov sa upriamovala pozornosť na omladzovanie ich riadiacich orgánov a členstva. V spolupráci so záujmovým odborom Mladá Matica a oblastnými strediskami sa začali vytvárať predpoklady na aktívne zapojenie sa žiakov do matičnej činnosti aj na stredných a základných školách. ČÚ v rámci svojich možností úzko kooperuje so zahraničnými odbormi MS a kolektívnymi členmi MS, zabezpečuje aj agendu zakladajúcich a podporujúcich členov. Plní aj úlohy súvisiace s matičným vzdelávaním a kultúrno-osvetovou činnosťou. Spolupracuje s Informačným ústredím, Finančno-ekonomickým útvarom a Technicko-investičným útvarom, ale aj Krajanským múzeom a Strediskom národnostných vzťahov. Neodmysliteľnou stálou úlohou ČÚ je účasť na matičných podujatiach po celom Slovensku.

K zvyšovaniu členskej základne má dopomôcť konkrétna spolupráca so školami každého stupňa. ČÚ preto vyzvalo na regionálnych poradách riaditeľov domov a vedúcich oblastných pracovísk, aby spracovali prehľad spolupráce so všetkými základnými, strednými a vysokými školami v ich územnej pôsobnosti, resp. s ktorými v budúcnosti nadviažu spoluprácu (trvalá úloha). ČÚ v jeho hlavnom celi – rozvoji a rozširovaní členskej základne prostredníctvom uzatvárania tzv. memoránd o spolupráci so slovenskými školami a knižnicami, zaslalo tento prehľad pre účely Informačného ústredia, ktoré tieto memorandá uzatvára. ČÚ v spolupráci s pracovníkmi oblastných stredísk získalo prehľad o činnosti umeleckých matičných telies a rôznych literárnych súťaží v ich územnej pôsobnosti. Je to dôležité, aby sme mohli nadviazať pracovný kontakt s týmito súbormi a členmi literárnych súťaží a v prípade potreby akýmkoľvek spôsobom pomôcť v ich činnosti. Tieto základné piliere musia nevyhnutne zostať alfou a omegou práce ČÚ na tento rok, ale aj budúce roky.

Osobitná pozornosť sa venovala registrácii a evidencii odborov MS. ČÚ vyžaduje od odborov MS zasielanie matričných kníh v elektronickej podobe. Matica slovenská už v roku 2015 prešla na digitalizáciu databázy členskej základne, ktorá priniesla efektívnu a rýchlu prácu s týmito údajmi. Všetky matičné odbory majú povinnosť takto vyplniť príslušnú matričnú knihu. Aj v tomto prípade však treba túto novinku hodnotiť pozitívne, pretože i naša najstaršia ustanovizeň sa musí prispôbovať novým trendom a požiadavkám, ktoré vyžaduje istý vývoj nielen v Slovenskej republike. Treba tiež spomenúť, že ČÚ koordinovalo činnosť miestnych odborov a odborov Mladej Matice, ktoré majú nezastupiteľné miesto pri vytváraní podmienok na napĺňanie poslania Matice slovenskej.

ČÚ vždy participuje na príprave legislatívnych noriem MS, ktoré vyplývajú z uznesení nadriadených orgánov MS. V priebehu roka riaditeľ ČÚ pripravil návrh Zásad členstva v Matici slovenskej. Pracovníci ČÚ sú nominovaní do komisií zriadených Výborom MS. Okrem toho uverejňujeme výsledky práce ČÚ na webovej stránke MS, v Slovenských národných novinách a ostatných médiách, spracovávame štatistiku a analýzu aktuálneho stavu a vývoja členského hnutia (štvrtročne a na konci roka). Zároveň priamo riadime a kooperujeme pri riešení páľčivých problémov v regiónoch, vyžadujúce si bezprostredný zásah ČÚ ako je napríklad spolupráca s DV MS pri riešení podnetov matičiarov z miestnych a záujmových odborov MS.

ČÚ z dôvodu pandémie organizovalo len jednu poradu riaditeľov domov a vedúcich oblastných pracovísk. Pracovná porada, ktorá sa konala 17. až 19. júna v Komárne, obsahovala aj časť prednášok a školení z matičnej legislatívy a histórie. Poďakovanie patrí riaditeľovi DMS v Komárne Jozefovi Černekovi za výraznú pomoc pri organizácii tejto porady.

ČÚ je tiež servisným pracoviskom pre matičné hnutie. Metodicky, koordinačne a organizačne napomáha pri príprave a realizácii matičných podujatí a zasadnutí. V priebehu roka ČÚ organizačne, administratívne, ale aj fyzicky zabezpečovalo podujatia na pripomenutie si významných výročí a udalostí našej štátnej, národnej i matičnej histórie. Treba však zdôrazniť, že rok 2020 bol poznačený pandemiou koronavírusu, preto aj počet organizovaných podujatí bol nižší v porovnaní s minulými rokmi.

Tradičné matičné podujatia organizujú MO MS v spolupráci s domami a oblastnými pracoviskami. Ide najmä o tieto podujatia, ktoré sa cyklicky každoročne opakujú. Medzi nich patria: Šaliensky Maľko J. C. Hronského, Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko, Materinská moja reč, Štúrovo pero, Mladé pero, Škultétyho rečňovanky, Ranená breza, Rozprávkové vretienko, Rázusovie Vrbica, Gorazdov literárny Prešov, Literárne Šurany, Kellnerova Poloma, Literárny Kežmarok, Pro Slavis Žilina, Ó, matky mojej reč je krasota, Michalovce, Pribinove poklady, Kráľove Šahy, Cena A. Chudobu, Gorazdov Močenok, Račiansky jahodový kvet, Znej, rómska pieseň, Slávik Slovenska v Rožňave, Kyticka domovine v Prešove, Hviezdoslavov Stropkov, Spievajže si, spievaj vo Filákovce, Šuriansky Zlatý slávik, Hľadáme talenty Oščadnice, Zemplín „špiva i hutori“ v Humennom, Matičná galéria Slovensko – moja vlasť v Snine, Poznaj svoje mesto, Študentské kultúrne a športové hry v Topoľčanoch, Kostelničákov ornament, Veľkonočné a vianočné ozdoby a ďalšie podujatia a súťaže organizované v spolupráci s materskými a základnými školami. Mnohé podujatia sa počas rokov vyprofilovali a stali sa nielen tradičnými, ale aj reprezentačnými podujatiami Matice slovenskej: Hontianska paráda v Hrušove, Návraty – splav zemplínskych riek, Dni A. H. Škultétyho vo Veľkom Krtíši, Letný festival vo Vlachove, Šaffova ostroha v Dlhom Klčove, Východoslovenské roľnícke povstanie vo Vranove nad Topľou, Kojšovská heligónka. Žiaľ, mnohé zo spomenutých podujatí sa v roku 2020 nemohli uskutočniť.

Nezanedbateľná, veľmi prospešná a žiadaná je aj práca so študujúcou stredoškolskou a vysokoškolskou mládežou (besedy, semináre, premietanie filmov, výstavy fotografií, obrazov, vychádzky do prírody, uvádzanie rôznych diel a prác do života a pod.). Vzrastá aj záujem o environmentálne aktivity a podujatia. Na podporu literárnej a umeleckej tvorby sa vyhlasujú a organizujú autorské súťaže a prehliadky. Významná pozornosť sa venovala výročiam osobností regionálneho významu s dôrazom na osobnosti a dejateľov literárneho,

dramatického, vedeckého i národného života z minulosti aj z prítomnosti. Veľký priestor a pozornosť venujú matičné pracoviská prejavom a prezentácii zručnosti a šikovnosti našich ľudí, hlavne pred významnými sviatkami. Pevné miesto dostávajú ukážky a rekonštrukcie veľkonočných, vianočných a prvomájových tradícií, zvykov a obradov, spojené s výstavami, besedami a stretnutiami s pamätníkmi. Aspoň počas letných dní, keď sa Vládou SR uvoľnili opatrenia spôsobené koronakrízou, sme mohli tieto spomínané akcie uskutočniť.

Miestne odbory, záujmové a vedecké odbory MS vypracovávali projekty v programe Ochrany a rozvoja miestnej a regionálnej kultúry a Hlavných aktivít Matice slovenskej. V roku 2020 bolo regionálnymi komisiami pre regionálnu kultúru schválených 350 projektov, no pre pandémie sa uskutočnilo len 224 podujatí, s nákladmi vo výške 46 845 €. Treba však vyzdvihnúť, že Matica slovenská ako jedna z mála verejnoprávnych inštitúcií, vrátane mestských samospráv a VÚC, v roku 2020 vyplátila všetkým žiadateľom (ktorí aj zrealizovali podujatia) finančné prostriedky na realizáciu svojich podujatí.

V roku 2020 sa skončilo funkčné obdobie funkcionárov krajských rád MS. ČÚ pripravovalo spoluorganizáciu krajských snemov s krajskými radami a domami MS. Samotné uskutočnenie krajských snemov sa malo konať v prvej polovici roka 2020, no pandémie nám znemožnila ich uskutočnenie. Preto ČÚ pripravilo na základe odporúčania Predsedníctva MS návrh uznesenia pre Výbor MS (26. 9. 2020 v Banskej Bystrici), ktorý tento návrh prijal. Vzhľadom k neustálemu šíreniu pandémie koronavírusu Výbor MS schválil návrh, aby sa konania krajských snemov uskutočnili až po valnom zhromaždení, teda v roku 2022. Prijaté uznesenie bolo v súlade s aktuálnymi opatreniami Úradu verejného zdravotníctva SR, ktoré odporúčalo, aby sa v záujme ochrany zdravia občanov SR, nekonali verejné podujatia alebo zasadnutia. Zároveň prijali návrh 1. podpredsedu MS M. Hanusku, aby ČÚ doplnilo do planých štatútov KR MS ustanovenie, že mandát predsedov a členov KR trvajúcich v období 2016 až 2020 sa z dôvodu šírenia ochorenia Covid-19 predlžuje a to až do konania najbližších krajských snemov v roku 2022.

V roku 2020 sa uskutočnilo dvadsaťjeden nevyhnutných služobných ciest (zasadnutie Grémia predsedov KR MS, zasadnutia KR a OR MS, zasadnutie výboru Historického odboru MS, Odborné školenie a porada zamestnancov OS MS v Komárne, účasť na podujatiach v regiónoch).

Matičné hnutie predstavovali :

- I. Domy Matice slovenskej (20): Bratislava, Banská Bystrica, Dunajská Streda, Filákov, Galanta, Košice, Komárno, Levice, Liptovský Mikuláš, Lučenec, Michalovce, Prešov, Nitra, Prievidza, Rimavská Sobota, Rožňava, Spišská Nová Ves, Snina, Šurany (od 1. 8. 2020 personálne neobsadené, jeho činnosť zastupuje DMS Nitra), Žilina.
- II. Oblastné pracoviská (13, z toho 5 aktívnych): Bardejov, Brezno (od 1. 1. 2020 personálne neobsadené), Čadca (personálne neobsadené), Holíč (od 1. 2. 2020 personálne neobsadené), Poprad (personálne neobsadené), Šamorín (od 1. 1. 2020 personálne neobsadené), Topoľčany (od 28. 2. 2013 pozastavená činnosť), Stropkov (personálne neobsadené), Štúrovo (personálne neobsadené), Trenčín, Nové Zámky (zrušené od dňa 30. 6. 2014), Veľký Krtíš, Vranov nad Topľou, Zvolen.
- III. Miestne odbory Matice slovenskej (775, z toho 505 aktívnych): Banskobystrický kraj 133 (z toho 77 aktívnych), Bratislavský kraj 33 (z toho 23 aktívnych), Košický kraj 128 (z toho 87 aktívnych), Nitriansky kraj 135 (z toho 87 aktívnych),

Prešovský kraj 135 (z toho 101 aktívnych), Trenčiansky kraj 67 (z toho 39 aktívnych), Trnavský kraj 64 (z toho 44 aktívnych), Žilinský kraj 80 (z toho 47 aktívnych).

- IV. Záujmové a vedecké odbory (14): Historický, Hudobný, Jazykový, Mladá Matica, Pedagogický, Politologický, Športový, Výtvarný, Národohospodársky, Divadelný, Vlastivedný, Regionalistický, Odbor slovanských štúdií, Odbor slovensko-rusínskej vzájomnosti Adolfa I. Dobrianskeho.

V sieti oblastných stredísk sa v dôsledku finančných reštrikcií štátu dočasne znížil stav pracujúcich oblastných stredísk o OP MS v Šamoríne, Stropkove a Holiči. V roku 2020 aktívne pracovalo 20 D MS a 5 OP MS. K 1. 12. 2020 ČÚ MS preradilo Historický odbor MS medzi neaktívne odbory.

Členské ústredie v zmysle Stanov MS registrovalo k 31. 12. 2020 celkovo 26 640 členov Matice slovenskej, aktívne pôsobilo 505 MO MS, 35 Odborov Mladej Matice a 14 záujmových a vedeckých odborov MS. Členské ústredie eviduje 19 kolektívnych členov pri MS, 85 individuálnych členov registrovaných mimo MO MS priamo na ČÚ MS a 73 zakladajúcich členov. Mimo územia SR evidujeme 2 MO MS a 63 zahraničných členov.

Prehľad a stav MO MS podľa samosprávnych krajov SR			
Samosprávny kraj	registrované MO MS	neaktívne MO MS	aktívne MO MS
Košický kraj	128	41	87
Nitriansky kraj	135	48	87
Prešovský kraj	135	34	101
Banskobystrický kraj	133	56	77
Trenčiansky kraj	67	28	39
Trnavský kraj	64	20	44
Žilinský kraj	80	33	47
Bratislavský kraj	33	10	23

Stav MO MS a členskej základne k 31. 12. 2020

MO MS – aktívne 505
 MO MS – neaktívne 270
 MO MS 775

Členovia v MO MS 24 996
 Členovia v OMM 666
 Členovia v ZO a VO MS 738
 Individuálni členovia 85
 Kolektívni členovia 19
 Zakladajúci členovia 73
 Zahraniční členovia 63

Spolu členov 26 640

5.1 Oblastné strediská Matice slovenskej / PhDr. Martin Fejko

Oblastné strediská sú profesionálne, koordinačné, metodické, odborné a organizačné pracoviská Matice slovenskej pre matičné hnutie v riadiacej pôsobnosti ČÚ, pôsobiace na vymedzenom území. Ich základnou úlohou je systematická starostlivosť o rast členskej základne, vytváranie podmienok na zakladanie a rozvíjanie činnosti MO, ZO, VO a OMM; propagácia Matice slovenskej, šírenie jej tlačovín a výrobkov; napomáhať dodržiavanie platných zákonov v oblasti upevňovania slovenskej štátnosti, používania štátnej symboliky a jazyka, zároveň chránia a rozvíjajú slovenskú kultúru a duchovný život národa. Oblastné strediská sa zriaďujú ako domy Matice slovenskej (DMS) a oblastné pracoviská Matice slovenskej (OP MS).

DMS a OP MS metodicky pomáhajú matičným odborom v ich územnej pôsobnosti pri správnom a včasnom podávaní žiadostí projektov regionálnej kultúry. Okrem toho vypracovávali aj ďalšie projekty v spolupráci s rôznymi kultúrnymi, vedeckými, univerzitnými a osvetovými inštitúciami i záujmovými združeniami, aby tak mohli získavať nielen finančnú, ale aj organizačnú a materiálnu podporu (projekty boli podporené z rozpočtu MS). Matičné oblastné strediská sa významne podieľali na usmerňovaní a koordinovaní práce krajských, okresných a oblastných rád Matice, na činnosti miestnych a záujmových odborov. Pri zabezpečení rôznych podujatí spolupracovali s orgánmi štátnej správy a samosprávy, s kultúrnymi inštitúciami a organizáciami, so záujmovými združeniami a spolkami, so základnými, strednými a vysokými školami, cirkvami, organizáciami telesnej výchovy, turistiky a športu a s festivalmi rôzneho umeleckého zamerania.

Členské ústredie v roku 2020 koordinovalo a metodicky usmerňovalo dvadsať domov a päť oblastných pracovísk MS.

Vlastnícke pomery OS MS sú nasledovné:

- DMS vo vlastníctve MS: Bratislava, Dunajská Streda, Filákov, Galanta, Komárno, Levice, Lučenec, Michalovce, Rimavská Sobota, Spišská Nová Ves, Žilina,
- DMS v nájme MS: Banská Bystrica, Košice, Rožňava, Nitra, Šurany (od 1. 8. 2020 má dočasne na starosti správu DMS riaditeľka DMS Nitra), Prešov, Snina, Prievidza, Liptovský Mikuláš.
- OP MS vo vlastníctve MS: Šamorín (od 1. 1. 2020 personálne neobsadené), Štúrovo (od roku 1. 1. 2019 personálne neobsadené), Nové Zámky (zrušené od 30. 6. 2014),
- OP MS v nájme MS: Bardejov, Brezno (personálne neobsadené od dňa 1. 1. 2020), Zvolen, Veľký Krtíš – Hrušov, Stropkov (od 1. 1. 2020 personálne neobsadené), Vranov nad Topľou, Holíč (od 1. 2. 2020 je personálne neobsadené), Trenčín.

Vyhodnotenie počtu podujatí DMS a OP MS za rok 2020 v porovnaní s rokom 2019 / Mgr. Martin Hajník

Celkový počet uskutočnených podujatí 25 DMS a OP MS v roku 2020 je 260. Plánovaných podujatí bolo 527, čiže 267 podujatí sa neuskutočnilo, čo je viac ako polovica podujatí. Podujatia plánovalo 26 oblastných stredísk (OS) MS, no počas roka 2020 ostali personálne neobsadené OP MS Holíč, OP MS Šamorín, OP MS Stropkov a DMS Šurany. Ich činnosť suplovali najbližšie DMS.

Hlavným dôvodom nízkeho počtu uskutočnených podujatí oproti plánu sú protipandemické opatrenia vlády Slovenskej republiky. Reštrikčné opatrenia zapríčinili aj výpadok finančných príjmov Matice slovenskej a jej organizačných zložiek (nižšie dotácie, výpadok príjmov z nájmu a iné). S tým súviseli aj výpovede zamestnancov oblastných stredísk MS, čo zapríčinilo ďalší pokles uskutočnených podujatí. Počas zákazu organizácie podujatí OS MS využívali online priestor, nástenky, tlačoviny MS a podobne.

Kým v roku 2019 28 OS MS uskutočnilo 557 podujatí, v roku 2020 25 OS MS uskutočnilo 260 podujatí. V porovnaní s rokom 2019 klesol počet uskutočnených podujatí OS MS v roku 2020 o 297 podujatí a počet obsadených OS MS klesol na začiatku roka o 3 a počas roka o ďalší jeden DMS Šurany. Počet plánovaných podujatí klesol o 85 podujatí, kde v roku 2019 28 OS MS plánovalo 612 podujatí a v roku 2020 26 OS MS plánovalo 527.

Dom Matice slovenskej v Banskej Bystrici / Mgr. Marek Hanuska

DMS Banská Bystrica vznikol 1. 6. 1990, slávnostné otvorenie v priestoroch na Národnej ulici sa konalo 15. 6. 1990. Od 1. 3. 2011 sa DMS nachádza na Hornej ulici 21 v Banskej Bystrici. Pod pôsobnosť DMS Banská Bystrica spadajú okresy Banská Bystrica, Banská Štiavnica, Žarnovica a Žiar nad Hronom. Pod DMS sú zaradené oblastné pracoviská Zvolen, Brezno a Veľký Krtíš.

Medzi najaktívnejšie MO MS patria: Banská Bystrica, Žarnovica, Brezno, Prenčov, ktoré aj spolupracujú s Domom. Pri DMS pracuje miešaný spevácky Zbor COLLEGIUM CANTUS. Hlavná orientácia DMS v roku 2020 bola práca s mládežou, šírenie matičných tlačovín (SNN a knihy), zabezpečovanie chodu krajskej rady, vedenie agendy Hudobného odboru MS.

Hlavné realizované úlohy DMS v roku 2020: účasť pracovníkov na okresných a krajských radách, pomoc pri príprave projektov Regionálnej kultúry, pomoc pri realizácii Hlavných aktivít Matice slovenskej.

Hlavné aktivity realizované v roku 2020:

- 12. 1. 2020, Noc Štúra – Pamiatka na úmrtie Ľudovíta Štúra –lokálne,
- 30. 1. 2020, Šaliensky Maťko – okresné kolo, Banská Bystrica – lokálne,
- 24. 7. 2020, Ústredná Vatra Zvrchovanosti Kremnické Bane – celoslovenské,
- 26. 8. 2020, Slávnostné odhalenie busty M. R. Štefánika vo Zvolenskej Slatine

Regionálne aktivity:

- 4. 8. 2020, Deň Matice slovenskej – Zvolenská Slatina – celoslovenské,
- 5. 9. 2020, Zabezpečovanie matičného stánku na Národnom výstupe na Pustý Hrad – regionálne,
- 17. 9. 2020 – Beh na počesť Letcov SNP, Zolná – lokálne.

So štátnou správou sme nespocovali. So samosprávou sme spolupracovali pri organizovaní podujatí. Konkrétne s obcou Kremnické Bane, s mestom Kremnica, s obcou Zvolenská Slatina. Najväčším úspechom v roku 2020 bolo usporiadanie osláv dňa Matice slovenskej vo Zvolenskej Slatine. Ciele na rok 2020 boli splnené.

Na pôde DMS pracuje Hudobný odbor MS. Zabezpečovali sme účasť mladých matičiarov z OMM Banská Bystrica na viacerých akciách v rámci hlavných aktivít Matice slovenskej. Osobitne sme robili osvetu na Evanjelickom gymnázii v Banskej Bystrici. Matičné knihy sme

prezentovali a predávali na podujatiach, na ktorých to bolo tohto roku umožnené. Pravidelne sme rozdávali remitendu SNN. Vydavateľstvo Matice slovenskej utŕžilo vďaka naším prezentačným a predajným aktivitám viac ako 300 €. Na podujatiach sme používali matičné a štátne symboly dôstojným spôsobom.

Oblasťné pracovisko Matice slovenskej v Bardejove / Mgr. Gabriela Kaščáková

Oblasťné pracovisko MS v Bardejove má dlhoročnú tradíciu, sídli v budove Okresného úradu v centre mesta, v ľavom krídle na prvom poschodí, na ulici Dlhý rad 16, 085 01 Bardejov.

Základná orientácia OP MS spočívala predovšetkým v práci s MO MS, s deťmi a mládežou, samosprávami, v spolupráci so školami a kultúrnymi organizáciami v meste Bardejov, teda sme sa snažili udržať a pokračovať v započatej práci a to predovšetkým :

- prezentácia tradičnej ľudovej kultúry, zachovávanie a udržiavanie zvykov a tradícií predovšetkým cez folklórne súbory a folklórne skupiny v našej oblasti,
- organizácia prednáškovej činnosti pre stredoškolákov hlavne v spolupráci s gymnáziom Leonarda Stöckela v Bardejove a kabinetom slovenského jazyka a literatúry, ale aj semináre pre učiteľov slovenského jazyka a literatúry a histórie,
- podpísali sme ďalšie Memorandá o vzájomnej spolupráci so školami a so Zväzom protifašistických bojovníkov v Bardejove. OP MS v Bardejove slúži ako poradenské, metodické, a zároveň aj administratívne miesto pre Miestne odbory Matice slovenskej.

OP MS má pod záštitou Cyrilo-metodský pamätník, ktorý je osadený ako dvojramenný kríž v katastri Šibenej hore v Bardejove a tiež Mini galériu Matičných dejateľov, ktorú už ohlodal zub času. Ide o štrnásť samostatne stojacich betónových stĺpikov s osadenými tabuľami. Umiestnená je pred domom nebohého matičiara Metoda Kaľavského.

Rozsiahla je aj činnosť OP MS v Bardejove. Na pracovisku sa pravidelne stretáva Matičný klub heligonkárov, od októbra každý utorok funguje Folklórny krúžok a v piatok sa tu stretáva Hudobné teleso akordeonistov.

Snažíme sa metodicky usmerňovať aktívne MO MS a neustále pozitívne zviditeľňovať MS, informovať o matičných aktivitách prostredníctvom médií a masovokomunikačných prostriedkov ako rádia, BTV, noviny a internet. Naším cieľom je, aby Matica slovenská bola prirodzenou a modernou oporou slovenskosti a vlastenectva, aby bola blízka a nápomocná každému, kto cíti za slovenský národ.

Dom Matice slovenskej v Bratislave / Mgr. Mária Tkáčová

DMS v Bratislave vznikol 19. 4. 1997. V správe DMS sú okresy Bratislava I, Bratislava II, Bratislava III, Bratislava IV, Bratislava V, Malacky, Senec, Pezinok. Pod DMS spadá 33 MO, z toho je aktívnych 23 MO a 1 Odbor Mladej Matice Bratislava – Staré Mesto. Najaktívnejšie MO boli Bratislava – Staré Mesto, Bratislava – Rača, Bratislava – Petržalka, Budmerice, Pezinok, Slovenský Grob, Ivanka pri Dunaji, Tomášov.

DMS v Bratislave registruje 4 aktívne umelecké telesá – FS Obstreleze pri MO MS v Pezinku, SFS Bystričan pri MO MS Bratislava IV – Záhorská Bystrica, FS Karpaty pri MO MS Bratislava II – Ružinov, FS Kytica pri MO MS IV – Devínska Nová Ves a v tomto roku sa pridal do matičnej rodiny aj FS Čataj pri MO Čataj. Pri MO MS Budmerice funguje škola ľudového umenia, ktorá prevádzkuje aj tzv. „izbu starých mám“. V tomto roku tam nakrúcala

RTVS dokument a matičiari z Budmeríc spolupracujú na viacerých projektoch aj s vysokými a inými školami pri vzdelávaní.

Medzi hlavné realizované úlohy patrili rozširovanie členskej základne MS novými členmi, propagácia MS písaním článkov, distribúciou a propagáciou periodík MS, vytvorenie FB profilu, starostlivosť o webovú stránku MS a publikovanie príspevkov z činnosti MS a MO, pripomínanie si významných slovenských osobností i udalostí, vzdelávanie prostredníctvom odborných prednášok i dokumentov MS, pomoc MO pri projektoch regionálnej kultúry.

Hlavné aktivity a podujatia organizované DMS v Bratislave:

- Slovenskí obchodníci v cárskom Rusku a priľahlých krajinách – odborná historická prednáška (február 2020) – lokálne podujatie. Prednášajúceho doktora Mačuhu oslovil správca MS M. Smolec a organizáciu, propagáciu, honorár za priestor zabezpečil DMS
- O živote Štefánika – divadelná dramatizácia pri príležitosti 101. výročia úmrtia a 140. výročia narodenia nášho veľikána na dunajskom nábreží pred jeho sochou v Bratislave (júl 2020) – celoslovenské podujatie. Pred nákupným centrom Eurovea vystúpil v predstavení matičný herec Teodor Sitarčík hrajúci M. R. Štefánika. V generálskej uniforme presviedčal prvých slovenských legionárov do odbojového zahraničného vojska. Dramatizácia ohromila okoloidúcich, pozvaných hostí, dokonca aj samotné kultúrne oddelenie Eurovea. Následná autogramiáda a fotenie so „Štefánikom“ potešili starších i mladších Slovákov a Slovenky, vojnových veteránov i turistov. Spev mladých slovenských umelcov Emy Kristofovej a Reného Bošelu s piesňou Slovensko moje dodal podujatiu tú správnu atmosféru. Prítomné bolo aj vedenie MS, zástupcovia OZ Moje Slovensko a ďalší hostia
- Dr. Cyril Daxner – vyhotovenie busty a náhrobného pylóna národovca, hrdinu Malej vojny a vnuka Štefana Marka Daxnera na cintoríne Kozia brána v Bratislave – pietna spomienka pri príležitosti 75. výročia úmrtia (busta a pylón sú zrealizované, pietna spomienka sa odkladá na rok 2021 kvôli pandémie) (október 2020) – nadregionálne podujatie (Vranov, Bratislava)
- Pamätná tabuľa venovaná vyslovene slovenským osobnostiam v česko-slovenských légiách (1914 – 1920) – pri príležitosti 100. výročia ukončenia sibírskej anabázy a návratu posledných česko-slovenských legionárov (medzi nimi mnohí matičiari) do vlasti dala Matica slovenská vyhotoviť pamätnú tabuľu venovanú tejto udalosti. Osadená je na bývalej budove Legiobanky, dnešnej Eximbanky, na Grösslingovej ulici v Bratislave. Pripomenutie tejto udalosti sa odohralo 11. 11. 2020 v komornej atmosfére za prítomnosti štyroch osôb pre pandemické obmedzenia – lokálne podujatie, no v roku 2021 sa plánuje celoslovenské a medzinárodné podujatie pri tejto príležitosti

Podujatia, na ktorých sa DMS v Bratislave podieľal ako spoluorganizátor:

- Historické prednášky MO Bratislava – Staré Mesto – DMS bol spoluorganizátor 4x, poskytnutie priestorov a technického vybavenia, zabezpečenie propagácie a účasti (február, máj, jún, september 2020)
- Kladenie vencov na Slavíne pri príležitosti 75. výročia oslobodenia – v spolupráci so SZPB v Bratislave (február 2020)
- Výtvarná a literárna súťaž Račiansky jahodový kvet – DMS zabezpečil sponzorský dar 1500 €, knižné ceny výhercom. Riaditeľka DMS Mgr. Mária Tkáčová bola členkou odbornej poroty a zabezpečila propagáciu (marec – jún 2020)

- 100. výročie podpísania Trianonskej zmluvy – DMS zabezpečil propagáciu a účasť (jún 2020)
- Slávnosti sv. Gorazda v Bratislave a v Kútoch – DMS v spolupráci so Spoločnosťou sv. Gorazda a obcou Kúty – DMS zabezpečil divadelné predstavenie (OMM) a pozvánky, propagáciu i účasť (júl 2020)
- Kladenie vencov na námestí SNP pri príležitosti 76. výročia – v spolupráci so SZPB v Bratislave (august 2020)
- Vyšitie matičnej zástavy – DMS v spolupráci s MO Pezinok. DMS zabezpečil materiál na výrobu a vyšitie matičnej zástavy, ktorá by mala zdobiť Knižnicu slovenskej štátnosti v Bratislave a MO Pezinok zabezpečil realizáciu a tvorbu (september 2020)
- Vianoce s Maticou – aktivita DMS v spolupráci s ČÚ a ostatnými DMS a OP MS na Slovensku. Tajný Ježiško – obdarúvanie (december 2020)

Spolupráca s Magistrátom, Miestnym úradom Ružinov, Správou cintorínov či Eximbankou (Ministerstvo financií SR) aj inými inštitúciami prebiehala bezproblémovo. V jednom prípade Krajský pamiatkový úrad v Bratislave komplikoval realizáciu pamätnej tabule venovanú slovenským legionárom (1914 – 1920). Zamietol pôvodný návrh s fotografiami legionárov a dal povolenie iba na mená, nakoľko by vraj došlo „k vizuálnemu rozdrobeniu pamätného miesta“. Snažili sme sa vysvetľovať dôležitosť tejto udalosti i poukázať na iné tabule, kde sa fotografie tiež nachádzajú, no nepodarilo sa nám dosiahnuť konsenzus. Tabuľa je osadená, no sú na nej mená bez fotografií legionárov. V ostatných prípadoch bola spolupráca so všetkými zložkami štátnej správy na profesionálnej úrovni.

Všetky zrealizované aktivity v roku 2020 sú pre nás úspechom, nakoľko sa tento rok zapíše do histórie ako pandemický rok. Preto každé uskutočnené podujatie či stretnutie je víťazstvom. Osobitne vyzdvihujem najmä zrealizovanú dramatizáciu O živote Štefánika 21. 7. 2020 na jeho 140. výročie narodenia na nábreží Dunaja v Bratislave pred jeho sochou za účasti nie len matičiarov, ale aj širokej verejnosti, pri znení tónov piesne Slovensko moje... v podaní mladých slovenských umelcov. Nadviazali sme tiež vďaka tomu spoluprácu s ich občianskym združením Moje Slovensko. Celé podujatie malo veľmi dobré ohlasy. Ako úspech by som tiež označila bustu a náhrobný pylón Dr. Cyrila Daxnera i pamätnú tabuľu venovanú slovenským legionárom, nakoľko tieto diela majú vysokú umeleckú hodnotu, ale najmä tú historickú, kedy budú najmä verejnosti a osobitne mladým ľuďom pripomínať významnú udalosť i osobnosť ešte dlhé roky. V závere by som ešte spomenula, že po dvojročnej nefunkčnosti sa podarilo menovať poverenú predsedníčky KR do najbližšieho snemu MS.

Pre systematickú starostlivosť o rast členskej základne DMS vyvinul aktivity ako verejné prednášky pre členov aj nečlenov, propagácia periodík MS, verejný profil na Facebooku, stretnutia a rozhovory so sympatizantmi, pozývanie na naše podujatia, nadväzovanie spolupráce s občianskymi združeniami, samosprávou i kultúrnymi organizáciami. Podarilo sa získať trinásť nových individuálnych členov, z toho štyria si zakúpili aj slávnostné preukazy MS a tridsať riadnych členov v MO MS v prospech MS.

Mladí matičiari pôsobiaci v rámci Bratislavského kraja nahrali v tomto roku viaceré videá na podporu MS, keďže tento rok bol charakteristický aj útokmi na MS a jej postavenie v spoločnosti. Svoju aktivitu prejavili aj ako divadelníci vo viacerých predstaveniach po Slovensku a v neposlednom rade aj ako filmoví protagonisti v dokumentoch či filme z dielne MS. Chystali sa na svoj tradičný národný výstup na Devín, ako aj organizáciu

celoslovenského stretnutia členov záujmového odboru Mladá Matica, no tieto aktivity sa kvôli pandémie nezrealizovali.

DMS v Bratislave má pred svojou budovou kovový stojan, kde pravidelne vykladá aktuálne i staršie čísla SNN. Na vstupných dverách sa nachádza viacero reklám či už na vydavateľstvo MS alebo na naše aktivity. Po vstupe do priestorov je stôl Slovenských národných novín a „roll-upy“ s logom MS a SNN. Máme zriadený facebookový profil, knihy z Vydavateľstva MS vždy poskytujeme ako ceny do rôznych súťaží, zasielame naše periodiká školám na základe memoranda, pozývame prostredníctvom emailov na naše aktivity a cez emaily prezentujeme aj knihy, periodiká a tlačoviny MS. Pri každom podujatí sú rozdávané SNN, Slovenské pohľady, nový magazín pre matičné hnutie Hlas Matice, časopis Slovensko – Národné spektrum, „roll-upy“ a rôzne iné propagačné materiály s matičnou tematikou. Rovnako aj šírenie dobrého mena SR počas podujatí je istou formou propagácie slovenského národa a slovenskej republiky, štátnosti, symboliky a jazyka.

Dom Matice slovenskej v Dunajskej Strede / Oblastné pracovisko Matice slovenskej v Šamoríne / PhDr. Libuša Klučková

Dom MS v Dunajskej Strede svoju aktívnu prácu začal v roku 1998 a OP MS v Šamoríne v roku 1999. Obe pracoviská sú vo vlastníctve Matice slovenskej od roku 1998.

Pracoviská realizovali kultúrne, spoločenské a metodické zámery voči členskej základni MS a širokej spoločnosti v okrese Dunajská Streda v zmysle Národného programu MS a základných dokumentov MS. Plán práce v roku 2020 predstavoval aktivity, prostredníctvom ktorých sme rozvíjali kultúrne a duchovné dedičstvo, ktorého základy spočívajú na princípoch, ktoré podporujú národnú hrdosť a nadväzujú na duchovný odkaz našich vierozvestcov sv. Cyrila a Metoda, na činnosť bernolákovcov a štúrovcov a ďalších významných národných činiteľov, uchovávanie a sprístupnenie kultúrneho dedičstva na úrovni amatérskej tvorby, prehlbovanie vzťahu ku kultúrnej identite národa, národnostných menšín. Nosným pilierom pracovísk je národnostná problematika na jazykovo zmiešanom území, podujatia smerujúce k prehľbovaniu úcty k slovenskej štátnosti na jazykovo zmiešanom území, k zvyšovaniu úrovne jazykovej kultúry.

Pri OP MS v Šamoríne pôsobí Detský folklórny súbor PRVOSIENKA a spevácka skupina LIPA. V DMS v Dunajskej Strede pracuje spevácka skupina Slnečnica.

Súčasný stavebno-technický stav oboch pracovísk je dobrý, o budovy oboch pracovísk sa spravidla starajú samotní členovia MO MS a svojpomocne sa podieľajú na udržiavaní záhrady a údržbe matičných pracovísk. V dôsledku nedostatočných finančných príjmov MS, vedúca OP MS v Šamoríne Eva Jandačková bola uvoľnená z funkcie vedúcej pracoviska a pracovala na dohodu. Matičné pracovisko je naďalej udržiavané a podľa plánu aktivít MO MS sa matičiari stretávajú na podujatiach. V roku 2020 bola časť budovy prenajatá jednej z materských škôlok v Šamoríne, z dôvodu nepostačujúcich priestorov v meste.

Dom MS v Dunajskej Strede a OP MS v Šamoríne nemajú väčšie priestory, preto matičné aktivity majú prevažne komorný charakter, prenájom iných priestorov je nákladný. Sponzorské príspevky sú minimálne. Vzťah iných kultúrnych inštitúcií je korektný, nie nápomocný. Práca v iných miestnych odboroch v okrese Dunajská Streda je nesmierne ťažká, zväčša sa sústreďuje na školy, kde podporu nachádzame u národne cítiacich pedagógov.

Dom MS v Dunajskej Strede a OP MS v Šamoríne spolupracujú s mestami Dunajská Streda a Šamorín, so základnými, strednými školami, s umeleckými školami, kultúrnymi, osvetovými, vzdelávacími a sociálnymi inštitúciami, so Zväzom protifašistických bojovníkov, s Jednotou dôchodcov Slovenska.

Dom MS v Dunajskej Strede je jedinou inštitúciou, ktorá v okrese Dunajská Streda zabezpečuje oficiálne pripomenutie si štátnych sviatkov. V uplynulom roku 2020 Slovenská republika bola postihnutá pandémiou, čo sa odrazilo na organizácii niektorých podujatí, najmä na aktivitách pre žiakov základných a stredných škôl, ktorí prerušili vyučovanie a prešli na tzv. dištančné. Napriek pandemickej situácii v menšom kolektíve matičiari privítali Nový rok 2020 a s ním spojené výročie Slovenskej republiky vztýčením zástavy SR na budove DMS v Dunajskej Strede. V apríli členovia Výboru MS v Dunajskej Strede a v Šamoríne si uctili pamiatku M. R. Štefánika a položili kyticu k jeho pomníku v Šamoríne a zavesili veniec na jeho bustu umiestnenú na priečelí DMS v Dunajskej Strede.

V máji v spolupráci s ZO SZPB sme navštívili Bratislavu a poklonili sme sa na Slavíne pamätníku sovietskych vojakov padlých počas druhej svetovej vojny. Slavín je národná kultúrna pamiatka. V šiestich masových a v 278 individuálnych hroboch je tu pochovaných 6 845 vojakov Červenej armády, ktorí padli pri dobývaní mesta počas bojov druhej svetovej vojny v apríli 1945. Dňa 7. mája 2020 si matičiari pietnou spomienkou pri Pomníku obetiam fašizmu v Dunajskej Strede pripomenuli a oslávili 75. *výročie skončenia II. svetovej vojny v Európe*. Dňa 17. júla sme si pripomenuli Vtrou zvrchovanosti 28. výročie vyhlásenia deklarácie Slovenskej národnej rady o zvrchovanosti Slovenskej republiky. Z dôvodu pandémie sme slávnostnú pripomienku Dňa obetí holokaustu a rasového násillia presunuli na september, kde sme ho pripravili pre úzky kruh matičiarov a členov ZO SZPB v Dunajskej Strede.

Sviatok žien MDŽ a sviatok matiek sme zlúčili na jeden deň a s pomocou speváckeho súboru Slnčnica sme si ho pripomenuli. Pred veľkonočnými sviatkami sme sa venovali maľovaniu kraslíc a v malom kolektíve členov sme 30. mája neporušili tradíciu stavania mája. Podujatia MO MS, ktoré boli súčasťou grantového systému tzv. regionálnej kultúry MS sa nezrealizovali, neboli poskytnuté finančné prostriedky. Týkali sa zájazdov na pamätné miesta Slovenskej republiky.

Dom Matice slovenskej vo Filákově / Bc. Miroslava Podhorová

Dom Matice slovenskej vo Filákově v roku 2020 oslávil 24. výročie od svojho vzniku (14. september 1996). Do jeho územnej pôsobnosti patrí 5 MO MS – Filákově, Filákovské Kľačany, Šiatorská Bukovinka, Ratka, Cinobaňa. Medzi najaktívnejšie patria MO MS vo Filákově a v Ratke. Medzi aktívne patrí aj MO MS v Šiatorskej Bukovinke. MO MS Filákovské Kľačany realizuje svoje matičné podujatia dva až tri krát ročne, ale aktívne sa zapája do podujatí organizovaných DMS vo Filákově. Dom Matice slovenskej vo Filákově spolupracuje aj s MO MS v Cinobani.

DMS vo Filákově vyvíja svoje aktivity na národnostne zmiešanom území mesta Filákově, ale participuje aj na aktivitách svojich MO. Hlavné aktivity Domu Matice slovenskej vo Filákově sa aj v roku 2020 zamerali na výchovno-vzdelávací proces na základných školách v meste Filákově, tak dôležitom na národnostne zmiešanom území. Výchova detí a mládeže formou prezentácií ľudových tradícií, obyčajov a zvykoslovía formou zážitkových aktivít na školách, tvorivých dielní, organizovanie speváckych a literárnych súťaží, poznávanie slovenských

dejín a významných osobností nielen regiónu Novohrad formou prednášok. Propagácia a šírenie tlačovín Matice slovenskej – Vydavateľstva Matice slovenskej a aktivity smerujúce k dodržiavaniu platných zákonov Slovenskej republiky, hlavne zákona o štátnom jazyku. Dom Matice slovenskej vo Filákovke organizoval mnohé podujatia – pripomienka 27. výročia vzniku samostatnej Slovenskej republiky, Šaliarsky Matko, matičný ples, stretnutie Slovákov na Ratke, medzinárodný kolkový turnaj, krojovaný výstup na hrad Šomoška spojený s oslavami príchodu Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu, Vatra zvrchovanosti, odhalenie pamätnej tabule Jankovi Štúrovi, zhotovenie galérie osobností.

Matičnú mládež v DMS vo Filákovke zastupuje Detský folklórny súbor Jánošík a Detský folklórny súbor Málinček, ktorých členovia sa prezentovali na rôznych domácich podujatiach. Medzi dôležitú aktivitu DMS patrila v roku 2020 starostlivosť o rast členskej základne.

Dom Matice slovenskej v Galante / Bc. Zlatica Gažová

Dom Matice slovenskej v Galante bol založený v septembri 1993. Pod jeho pôsobnosť spadajú okresy Skalica, Senica, Piešťany, Trnava, Hlohovec, Galanta a Dunajská Streda. Vzhľadom k tomu, že južná časť Trnavského kraja leží na jazykovo zmiešanom území vznikol aj Dom MS v Dunajskej Strede. Trnavský kraj má z juhu na sever až 150 km, na podporu severných častí vzniklo v roku 2010 aj Oblastné pracovisko v Holíči, ktoré bolo po desiatich rokoch svojej práce zrušené práve na začiatku roka 2020.

V okrese Galanta, v jeho najtesnejšej blízkosti pracuje 18 MO MS. Polovica z nich, ktoré ležia na sever od Galanty pracujú s finančnou aj morálnou podporou starostov. V zmiešaných obciach, kde sú obyvatelia štátnotvorného slovenského národa v mnohých prípadoch v menšine, načím oceniť snahu, ktorú členovia MO MS vynakladajú na rozvoj slovenskej kultúry v sťažených podmienkach.

Činnosť DMS sa zameriava na revitalizáciu slovenskej kultúry na južnom Slovensku, stará sa o repatriantov a potomkov dolnozemskej Slovákov, ochranu kultúrneho dedičstva v spolupráci so školami a kultúrnymi inštitúciami, organizuje národné podujatia, udržiava kontakty so Slovákami na Dolnej zemi a rozvíja prezentačnú činnosť v práci so slovenskou literatúrou. V Dome MS Galanta sa viac ako desaťročné cielene zameriavame na prácu s deťmi a mládežou cez tvorivé ľudové zručnosti. Napriek tohtoročnej situácii sa nám podarilo v letných mesiacoch uskutočniť za prísnych hygienických opatrení práve tvorivé aktivity pre deti aj dospelých.

Dom MS spolupracuje na úrovni mesta so všetkými orgánmi štátnej správy, samosprávy, ale aj kultúrnymi inštitúciami, MŠ, ZŠ a SŠ. Všetky podujatia organizované DMS, v spolupráci s MO MS v Galante sú pre matičiarov, so záujmom udržania starých členov a získanie nových sympatizantov MS za členov MO MS, propagovaní práce MS pre občanov mesta Galanty a širokú verejnosť. Tlačoviny MS sú ponúkané na spoločenských podujatiach, zájazdoch a stretnutiach matičiarov. MS v Galante sa propaguje hlavne svojou bohatou činnosťou, kvalitnými podujatiami, ktorých sa zúčastňuje množstvo ľudí a robí maximum pre šírenie dobrého mena Matice slovenskej na zmiešanom území.

V roku 2020 bola činnosť MO MS v celom okrese Galanta a okolí oklieštená. Kvôli pandémie sa podarilo zorganizovať len niektoré z plánovaných podujatí:

- Pri príležitosti 27. výročia vzniku SR sme 10. januára 2020 organizovali Novoročný koncert, ktorý sa uskutočnil v spoločenskej miestnosti Domu MS Galanta, za prítomnosti cca 100 ľudí. V spolupráci s MO MS Galanta.
- Generál na javisku, výstava M. R. Štefánika, bola zorganizovaná v spolupráci s Divadelným ústavom v Bratislave a bola zapožičaná do konca januára 2020. Na vysokej umeleckej úrovni sme sa oboznámili so životom a dielom nášho najvýznamnejšieho slovenského dejateľa.
- Dňa 26. februára sme zorganizovali Divadelný zájazd do krajského divadla DAB Nitra, kde sme si pri príležitosti 150. výročia úmrtia Jána Palárika pozreli predstavenie Drotár.
- Z ďalších podujatí spomeniem výtvarnú súťaž Farebnú záhradu pre MŠ a ZŠ, ktorú vyhlasuje Slovenský zväz záhradkárov a pre okres Galanta túto výtvarnú súťaž sprostredkúva práve Dom MS Galanta, ktorý následne aj vystavuje všetky práce detí a v závere súťaže ich vyhodnocuje a oceňuje.
- Beseda so spisovateľom, ako aj ďalšie naplánované podujatia sa bohužiaľ museli zrušiť. Rovnako, ako aj skvele pripravené podujatie Kantiléna 2020, spomienkový koncert na Karola Duchoňa, nášho Galantského rodáka. Práve v roku 2020 sme mali pripravený špeciálny koncert pri príležitosti 70. výročia jeho narodenia. Kantiléna sa pravidelne opakuje vždy v apríli počas posledných 20 rokov a je to jedno z najznámejších podujatí Domu MS Galanta s celoslovenským významom.
- V auguste 2020 sa konal 5. ročník Medzinárodného sympózia TAPI pre Galantu. Musíme skonštatovať, že to bolo jedno z najúspešnejších podujatí tento rok.
- Maľovanie ovčím rúnom a maľovanie na hodváb zaujalo deti, mládež, ale aj dospelú verejnosť. Celé podujatie vyvrcholilo krásnym otvorením výstavy v priestoroch Neogotického kaštieľa v Galante.

V priebehu roka sme si vyplňali čas reorganizovaním priestorov, opravami striech Domu MS, maľovaním oboch veľkých spoločenských miestností a rozľahlých chodieb budovy. Vykonali sa aj menšie opravy, ktoré boli nevyhnutné. Získali sme choreografku a tanečnicu na vedenie FS pre deti predškolského roka, ktoré sa mali začať v októbri 2020. Získali sme skupinku mladých heligonkárov, detí aj s rodičmi, ktorí majú záujem sa v budúcnosti stretávať a pôsobiť pri Dome MS v Galante.

Dom Matice slovenskej v Komárne / Jozef Černek

Naším spoločným cieľom je tvorba, rozvoj, ochrana a prezentácia duchovných a kultúrnych hodnôt s cieľom podpory a rozvoja kultúry na území mesta Komárno, ale aj na území celého jeho okresu a v NSK. Aktivity, ktoré sme realizovali sú súhrnom záujmovo-umeleckých činností, ktorých prínosom je rozvíjať tvorivosť a morálny rozvoj účinkujúcich a ich divákov. Realizáciou uskutočnených projektov sme prezentovali živú kultúru a uchováваме nehmotné kultúrne dedičstvo a miestne i regionálne tradície mesta Komárno i celého NSK. Cieľovou skupinou projektov sú všetci obyvatelia mesta Komárno a širokého okolia, ale aj iní návštevníci z blízkeho i ďalekého okolia, ktorí majú záujem o kultúrne vyžitie.

V kultúrnej a kultúrno-spoločenskej aktivite sme plán na rok 2020 naplnili a to najmä počas letných mesiacov (jún, júl, august) a napriek pandémie. Dom MS v Komárne plní špecifické úlohy v rámci MS. Nachádza sa na národnostne zmiešanom území a je zároveň jedným z najväčších Domov MS na území Slovenskej republiky. Disponuje divadelnou sálou s obnoveným sedením pre 383 divákov, tromi zrkadlovými miestnosťami slúžiacimi na nácvik a činnosť rôznych, najmä voľnočasových aktivít.

Medzi ďalšie špecifické činnosti v roku 2020 patrili krátkodobý i dlhodobý prenájom, divadelná a ochotnícka činnosť, organizácia kultúrnych, športových a kultúrno-spoločenských podujatí, management hudobných a dramatických súborov, činnosť folklórneho súboru, prostredníctvom svojich aktivít oslovenie všetky vekové kategórie s dôrazom na mládež, vedenie krúžkov pre všetky vekové kategórie, od detí predškolského veku až po seniorov a ďalšie.

Najvýznamnejšie zrealizované akcie DMS a MO MS Komárno:

- 12. 1. 2020 – HELENKA – Komárno, Dom Matice slovenskej,
- 8. 2. 2020 – HELENKA – Nové Zámky, KOVAK (reprezentácia mesta),
- 15. 2. 2020 – HELENKA – Nitra, Staré divadlo Karola Spišáka (reprezentácia mesta),
- 11. 6. 2020 – premiéra ZVER – Komárno, Dom Matice slovenskej – za účasti primátora mesta KN a predsedu NSK,
- 12. 6. 2020 – ZVER, Komárno, Dom Matice slovenskej,
- 13. 6. 2020 – ZVER, Komárno, Dom Matice slovenskej,
- 14. 6. 2020 – ZVER, Komárno, Dom Matice slovenskej,
- 17. 6. 2020 – ZVER, Komárno, Dom Matice slovenskej – výjazdová porada MS,
- 18. 6. 2020 – HELENKA, Komárno, MsKS – výjazdová porada MS,
- 21. 6. 2020 – ZVER, Komárno, Dom Matice slovenskej,
- 5. 7. 2020 – sviatok sv. Cyrila a Metoda – uctenie si ich pamiatky,
- 9. 7. 2020 – ZVER, Komárno, Dom Matice slovenskej,
- 21. 7. 2020 – ZVER, Komárno, Dom Matice slovenskej,
- 21. 7. 2020 – slávnostné kladenie vencov ku soche M. R. Štefánika pri príležitosti 140. výročia jeho narodenia, za účasti Ozbrojených síl SR a Ministerstva obrany,
- 26. 7. 2020 – NA ROVÁŠ! – Dôstojnícky pavilón Amfiteáter,
- 31. 7. – 1. 8. 2020 – 12. ročník Ujcovho minifestu za domom, Horná Zlatná,
- 9. 8. 2020 – TALAFATKY – Dôstojnícky pavilón Amfiteáter,
- 12. 8. 2020 – ZVER, Komárno, Dom Matice slovenskej,
- 16. 8. 2020 – HELENKA – Dôstojnícky pavilón Amfiteáter.

Počas obdobia jeseň/zima 2020 bol Dom MS zriaďovateľom MOM-ky.

Folklórom motivovaný súbor Slovenskí rebeli pod režijnou taktovkou Jozefa Černeka uviedol v decembri minulého roku na divadelné dosky mimoriadne úspešný folklórny muzikál s názvom Helenka. Ide o v poradí piaty folklórny muzikál z ich tvorby. Len v minulom roku Rebeli a Dramaták odohrali 41 predstavení na Slovensku. Helenka je folklórny muzikál písaný podľa skutočných udalostí. Ide o takmer obyčajný príbeh jednej neobyčajnej ženy. Helenka žila pred priam 100 rokmi, ale jej príbeh je hmatateľný, aktuálny a prítomný ešte aj v dnešnej modernej dobe. Posolstvo, ktoré znie: „Rodina je všetko,“ je nadčasové, bude platiť navždy.

ZVER je doteraz najväčší autorský muzikál Dramatáku (Dramatický krúžok Gymnázia Ľ. J. Šuleka pri Miestnom odbore Matice slovenskej v Komárne). Dramaták čerpal z už bohatých skúseností protagonistov, ale najmä tvorivého tímu režiséra (Jozef Černek – riaditeľ DMS a predseda MO MS v Komárne), hudobného producenta Petra Emmera, choreografky Brone Bočánekovej a scénografa Richarda Slezáka. Muzikál je dejovo vsadený do mestečka Ghotzinor a rozpráva príbeh štyroch dievčat, polosirôt, o ktoré sa stará ich otec, avšak stojí pred voľbou výberu jednej, ktorá má prísť o život.

Dom Matice slovenskej v Košiciach / Michal Matečka

Dom Matice slovenskej v Košiciach vznikol v roku 1998. V územnej pôsobnosti DMS Košice v rámci okresu Košice – Mesto pôsobí 9 MO MS – Košice-Staré Mesto, Košice-Sever, Košice-Západ, Košice-Juh, Košice-Ťahanovce, Košice-Sídlisko Nad Jazerom, Košice-Lorinčík, Košice-Dargovských hrdinov, Košice-Myslava. V rámci okresu Košice-okolie pôsobí 5 MO MS – Moldava nad Bodvou, Poproč, Slanec, Nováčany, Čaňa.

Medzi najaktívnejšie MO MS v rámci okresu Košice – Mesto patria Košice – Staré Mesto, Košice – Sever, Košice – Sídlisko Nad Jazerom. Medzi týmito MO je veľmi dobrá interakcia a viaceré podujatia sa organizujú aj spoločne. Medzi najaktívnejšie MO MS v rámci okresu Košice-okolie patria Moldava nad Bodvou a Poproč.

Pri DMS Košice pôsobia štyri matičné kolektívy – Matičiarky pri MO MS Košice-Staré Mesto, Živena pri MO MS Moldava nad Bodvou, FORTUNA Poproč – pri MO MS Poproč, Nádej pri MO MS Košice – Sídlisko nad Jazerom. Vynikajúca je spolupráca so speváckou skupinou Severanky pôsobiacej pri MČ Košice – Sever, ktoré spestrujú svojim spevom naše podujatia.

Predmetom činnosti DMS Košice bolo upevňovať národné povedomie v našom národnostne zmiešanom meste a pokračovať v podujatiach, ktoré majú dlhoročnú tradíciu. Zamerali sme sa aj na prácu s mládežou. Spolupracovali sme pri podujatí Krajské kolo Šaliarsky Matko J. C. Hronského, čo je súťaž v prednese slovenskej povesti, pri Krajskom kole olympiády zo slovenského jazyka a literatúry, organizovaní súťaže „Studnica našich predkov“ v tvorbe kresieb prostredníctvom digitálneho softvéru v spolupráci s Centrom voľného času Cvrček v Moldave nad Bodvou a Miestnym odborom MS Moldava nad Bodvou. Zorganizovali sme prednášky a divadelné scény o živote a diele M. R. Štefánika na ZŠ Park Angelinum v Košiciach a ZŠ s materskou školou M. R. Štefánika v Budimíre spolu s divadelníkmi z umeleckého kolektívu záujmového odboru Mladá Matica. Uskutočnila sa prednáška o Viedenskej arbitráži 1938 na pôde Technickej univerzity pre študentov i matičiarov v spolupráci s Katedrou spoločenských vied TUKE a SZPB v Košiciach. V tomto trende sme chceli pokračovať, ale zatvorenie škôl v dôsledku pandémie prekázalo mnohé plány. Nekonal sa napríklad v poradí už 10. ročník „Kolorit slovenského ornamentu“ majstra Leonarda Kostelničáka, ktorý propaguje jeho dielo medzi mládežou.

Najvýznamnejším podujatím Domu MS bolo odhalenie pamätníka Andrejovi Hlinkovi. Slávnostného podujatia sa zúčastnil predseda Národnej rady Slovenskej republiky Boris Kollár a predseda Matice slovenskej Marián Gešper. Po odhalení busty nasledovala prednáška v podaní doc. Ivana Mrvu na Teologickej fakulte. Zhotoviteľom pamätníka je akademický sochár Richard Wagner.

DMS organizuje každoročne tradičné podujatia, ktoré sa už v Košiciach udomácnili. Začiatkom januára sme si podujatím pripomenuli vznik Slovenskej republiky. V júli sa konali Košické cyrilo-metodské slávnosti pri buste prvého predsedu MS Štefana Moysesu. V daný deň si pripomíname aj výročie jeho úmrtia. Druhým júlovým podujatím bola Vatra zvrchovanosti, ktorou si pripomíname prijatie Deklarácie SNR o zvrchovanosti SR. Každoročne sa v januári zúčastňujeme na podujatí pri príležitosti oslobodenia Košíc spod Horthyovskej okupácie. V máji sa koná podujatie pri príležitosti víťazstva nad nemeckým nacizmom. V roku 2020 sme si toto výročie pripomenuli v menších skupinkách v spolupráci s MO MS.

Zvykom sa stalo aj organizovanie vlasteneckých zájazdov. V tomto roku sa nám podarilo zorganizovať tri zájazdy. Prvým bol poznávací zájazd „Po zemplínskych pamiatkach“ so zameraním sa na Dolný Zemplín. Keďže v tomto roku sme organizovali odhalenie pamätníka A. Hlinkovi, doplňujúcim podujatím bol zájazd do Ružomberka „Po stopách Andreja Hlinku“. Zájazd sa organizoval spolu s MO MS Košice – Sever. Tretím zájazdom bol zájazd pod názvom Rok národnej identity a 75. výročie ukončenia druhej svetovej vojny, tiež organizovaný s MO MS Košice – Sever.

Vynikajúca spolupráca je s gréckokatolíckou cirkvou a s predsedom Spolku sv. Cyrila a Metoda v Michalovciach, prebieha vzájomná účasť na podujatiach. V roku 2020 som sa zúčastnil Slávnosti na počesť 100. výročia narodenia prof. Michala Lacka SJ. Hlavným organizátorom bol Historický ústav v Ríme, okrem iných aj Gréckokatolícka Eparchia.

Spolupráca s orgánmi štátnej správy a samosprávy je relatívne dobrá. Sme mesto so miešaným obyvateľstvom aj keď prioritne v drvivej väčšine prevládajú Slováci. Žiaľ, v Košiciach ešte doteraz pretrváva archaický úzus mesta Košice ako maďarského mesta. Sú to prežitky, ktoré tu po sebe zanechala horthyovská okupácia. Musím konštatovať, že pri študovaní písomných prameňov je jasné, že utláčaným národom tu nikdy neboli Maďari, ale práve Slováci. No je viac ako smutné, že prijať túto pravdu, je pre časť maďarského obyvateľstva syzifovská práca. Prekážkou v bližšej spolupráci s organizáciami štátnej správy a samosprávy je práve ich „neslovanskosť“ a prioritné presadzovanie úzkych šovinistických maďarských záujmov. Na druhej strane sú aj miestne úrady, s ktorými je spolupráca viac ako prijateľná.

Pre DMS v Košiciach bola založená facebookova stránka. V rámci nej sme propagovali a snažili sa získať nových odberateľov Slovenských národných novín, nového časopisu Slovensko – Národné spektrum a ďalších periodík vydávaných MS. Rovnako sme v jednotlivých príspevkoch predstavovali vedecko-odborné publikácie Matice slovenskej. V DMS ponúkame predplatné na matičné periodiká. Podujatia propagujeme na matičnom webe aj v ďalších periodikách. Bola obnovená činnosť záujmového odboru MS – Pedagogický odbor MS, ktorý ešte musí svoju činnosť náležite rozbehnúť.

Keďže v Košiciach ustavične „miznú“ venčeka i slovenské trikolóry spred búst a pamätných tabúl venovaných slovenským osobnostiam, snažíme sa, aby aspoň tie trikolóry viseli, keďže nie je v našej moci opätovne osádzať venčeka, ktoré tam dáme pri príležitosti spomienky na danú osobnosť. Je zaujímavosťou, že pri maďarských tabuliach vidno, že tieto venčeka ostávajú dlhé roky.

DMS Košice svoj plán podujatí na rok 2020 celý nenaplnil. Pandémia koronavírusu zastavila organizovanie hromadných podujatí. Tradičné každoročné podujatia sa nám zorganizovať podarilo. Pokračujeme aj v snažení o odhalenie pamätnej tabule maršalovi Andrejovi Hadikovi, ktoré pevne veríme sa v roku 2021 uskutoční. Akoby sa „niekto“ bál tejto významnej slovenskej historickej osobnosti a umiestnenia pamätnej tabule Hadika v Košiciach. S našimi žiadosťami sme nepochodili na viacerých miestach, najprv na Krajskom pamiatkovom úrade, neúspechy pokračovali s rímskokatolíckou cirkvou, i na pôde Univerzity P. J. Šafárika. Nemohli sme zorganizovať koncornočné matičné vianočné slávnosti, ktoré sú bilancovaním uplynulého roka. Podarilo sa nám ale zorganizovať tri zájazdy.

Uskutočnené aktivity a podujatia organizované DMS Košice v roku 2020:

- 8. 1. 2020 – podujatie pri príležitosti 27. výročia vzniku Slovenskej republiky,
- 10. 2. 2020 – Divadelná dramatizácia a prednáška o osobnosti M. R. Štefánika,
- 13. 2. 2020 – Krajské kolo olympiády zo slovenského jazyka a literatúry,
- 25. 2. 2020 – Krajské kolo Šalianky Maťko J. C. Hronského 2020,
- 27. 2. 2020 – Odborný seminár Viedenská arbitráž,
- apríl-máj – Súťaž v tvorbe kresieb prostredníctvom digitálneho softvéru „Studnica našich predkov“. Spolupráca s Centrom voľného času Cvrček v Moldave nad Bodovú a s Miestnym odborom Matice slovenskej Moldava nad Bodvou. Témou súťaže v tvorbe kresieb pomocou digitálneho softvéru vo formáte JPG a PNG bola „Studnica našich predkov“. Súťažilo sa v štyroch kategóriách. Súťaž prebiehala počas prísnych opatrení, kedy sa čas musel tráviť výlučne v domácnostiach, preto bola aj táto súťaž príjemným spštením vynúteného pobytu detí doma. Do súťaže sa prihlásilo 95 súťažiacich. Práce boli zverejnené na facebookovej stránke CVČ Moldava n/B. Tam prebiehalo aj hlasovanie o prácu, ktorá získa najviac „páči sa mi“ a bude ocenená cenou riaditeľky CVČ. Súťaž bola impulzom k zmysluplnému tráveniu času pred počítačom a k spoznávaní bohatej kultúrnej tradície našich predkov,
- 1.-9. 5. 2020 – Iniciatíva DMS – 8. máj – 75. výročie víťazstva nad fašizmom,
- 27. 6. 2020 – Poznávací zájazd „Po zemplínskych pamiatkach“,
- 5. 7. 2020 – Košické cyrilo-metodské slávnosti,
- 19. 7. 2020 – Vatra zvrchovanosti,
- 24. 7. 2020 – Podujatie pri príležitosti 140. výročia narodenia M. R. Štefánika,
- 20. 8. 2020 – Zájazd do Ružomberka „Po stopách Andreja Hlinku“,
- 4.-5. 9. 2020 – Zájazd „Rok národnej identity a 75. výročie ukončenia 2 sv. vojny“,
- 16. 9. 2020 – Slávnostné odhalenie pamätníka rímskokatolíckemu kňazovi Andrejovi Hlinkovi,
- 24. 11. 2020 – Spomienka na 76. výročie tragického skonu generála in memoriam Ľudovíta Kukorelliho,
- 18. 12. 2020 – Spomienka na Emanuela Teodora Böhma pri príležitosti 30. výročia jeho úmrtia,
- 18. 12. 2020 – Ocenenie medailou predsedu MS si prevzal matičiara Pavel Fábry pri príležitosti jeho 80. narodenín a za činnosť, ktorú vykonal v prospech MS.

Dom Matice slovenskej v Leviciach / Mgr. Miroslav Považan

Dom MS v Leviciach vznikol 11. decembra 1998. Dovtedy pracovalo v Leviciach Oblastné pracovisko MS, ktoré vzniklo v roku 1990. Pod pôsobnosť DMS spadá územie okresu Levice, ktorý je národnostne zmiešaný a rozlohou najväčší okres na Slovensku. V súčasnosti aktívne pracuje 25 MO MS a 13 MO MS je nečinných. Medzi dlhodobu najaktívnejšie MO MS patria Rybník, Horša, Nový Tekov, Starý Tekov, Levice, Tlmače, Čajkov, Želiezovce, Šarovce, Veľké Kozmálovce.

Zameranie DMS v Leviciach ako každý rok bolo široké, no prioritu mala práca s mládežou a to hlavne cez materské, základné a stredné školy, no aj práca s dospelými, s ktorými sme začali rok 2020 Matičným plesom. V našom regióne má silnú tradíciu folklór, preto sme sa aj my zamerali na zachovávanie ľudových tradícií – dedičstva našich predkov už na základných školách. V tomto roku sme zorganizovali aj časť plánovaných zájazdov po krásach Slovenska a k pamätným miestam významných udalostí a osobností Slovenska, ako zájazdy na Duklu, do Bardejova a Banskej Štiavnice.

Z literárnych súťaží a súťaží v prednese poézie a prózy sme tento rok organizovali len súťaž v prednese poézie a prózy pre seniorov. V čase uvoľnenia opatrení sme stihli zorganizovať už 19. ročník Národného výstupu na Sitno. Tento rok nám vyšlo i počasie a tak výstup bol masívny so zástupcami z celého Slovenska. Na vrchu Sitno i po zostupe pri Počúvadlianskom jazere bol bohatý kultúrny program rôznych speváckych súborov a jednotlivcov, no spevácky zbor „Prameň“ zo Žarnovice ako jediný každoročne vystupuje na tomto podujatí od jeho vzniku. Život a význam sv. Cyrila a Metoda pre Slovákov nám tu priblížil pán farár Riecky z ECAV z Levíc a riaditeľ DMS v Leviciach Miroslav Považan priblížil význam Zvrchovanosti na našom území.

V okrese Levice už tradične zvykneme spolupracovať s mestom Levice a Mestským kultúrnym strediskom, ktorí nám poskytujú priestory a dotácie na podujatia. S Regionálnym osvetovým strediskom organizujeme literárne súťaže, ap. Ďalej sme zvykli spolupracovať s Okresným archívom, Tekovskou knižnicou, Tekovskou hvezdárňou, Tekovským múzeom, materskými, základnými a strednými školami, no tento rok bola naša spolupráca pre pandemickú situáciu skôr symbolická. Niektoré organizácie však nemajú záujem spolupracovať s MS, našťastie sú aj také, ktoré sú ochotné pomáhať svojmu Miestnemu odboru MS a aj celému matičnému hnutiu. Už pravidelne sme organizovali okresné oslavy svätého Cyrila a Metoda pri dvojkríži v Tlmačoch pri pozostatkoch hradiska z obdobia Veľkej Moravy a pokračovali sme v organizovaní okresnej Vatry zvrchovanosti v Rybníku. Spolupracovali sme so Spolkom vincúrov Krížny vrch pri organizovaní prednášky z oblasti záhradkárstva, čo by mohlo pomôcť Slovensku v zabezpečovaní potravinovej sebestačnosti, nakoľko sa dnes preferuje pestovanie trávnikov a dovoz nezdravej zeleniny a ovocia. S MO MS v Júre nad Hronom sme zorganizovali už tradičný stolnotenisový turnaj o Pohár riaditeľa Domu MS v Leviciach. V auguste na počesť založenia Matice slovenskej sme zorganizovali Splav po Hrone. Aby sme šírili dobré meno MS, zorganizovali sme brigádu s MO MS v Leviciach, Tlmačoch, Brhlovciach a Domom MS v matičnom rekreačnom zariadení v Santovke. Vzdávali sme úctu významným osobnostiam a udalostiam v DMS formou prednášky, besedy a v čase zákazu stretávania sa propagáciou na nástenných tabuliach.

Na národnostne zmiešanom území podporujeme slovenskú kultúru a jazyk hlavne prostredníctvom MO MS a všetkých stupňov škôl. Sú to hlavne súťaže v prednese slovenskej poézie a prózy, súťaže v speve slovenskej ľudovej piesne, folklórne prehliadky, kvízy o Slovensku, turistika po Slovensku ap. Sledujeme aj dodržiavanie zákona o štátnom jazyku monitorovaním tohto územia prostredníctvom MO MS a aktivistov. Na zmiešanom území levického okresu najlepšie pracuje MO MS v Želiezovciach.

Propagáciu MS a jej tlačovín robíme prostredníctvom rôznych súťaží, podujatí, výstav a spoločenských stretnutí v Dome MS, no i prostredníctvom hlavne okresných masmédií. Slovenské národné noviny na matičných podujatiach rozdáваме ako propagáciu k odberu. Činnosť bola v roku 2020 kvôli obmedzeniam slabšia, skôr symbolická.

Dom Matice slovenskej v Liptovskom Mikuláši / Bc. Marek Nemec

Dom MS v Liptovskom Mikuláši vznikol v roku 1991. V jeho pôsobnosti pracujú MO MS okresoch Liptovský Mikuláš, Ružomberok, Dolný Kubín, Tvrdošín, Námestovo. V okrese Liptovský Mikuláš pôsobi 8 MO MS – Važec, Východná, Kráľova Lehota, Pribylina, Liptovský Hrádok, Liptovský Mikuláš, Ľubľa, Kvačany, v okrese Ružomberok 2 MO MS – Ružomberok, Stankovany, v okrese Dolný Kubín 2 MO MS – Dolný Kubín, Istebné, v okrese Tvrdošín 2 MO MS – Tvrdošín, Trstená, v okrese Námestovo 5 MO MS – Námestovo,

Oravská Polhora, Oravská Jasenica, Štefanov na Orave, Babín. Celkovo v pôsobnosti Domu MS v Liptovskom Mikuláši pôsobí 19 MO MS, 10 v Liptove a 9 na Orave. Okrem toho v okrese Liptovský Mikuláš pracujú 3 odbory Mladej Matice – Podtureň, Beňadiková, Liptovský Mikuláš, 3 divadelné súbory v rámci Divadelného odboru MS (MADOS, LHTS, ŠAPO Ploštín) a niekoľko kolektívnych členov (folklórne, spevácke a divadelné). V Dome MS má svoje sídlo Divadelný odbor MS a pracuje tu aj predseda Mladej Matice.

Hlavným predmetom činnosti DMS v Liptovskom Mikuláši sú divadelníctvo a ľudová kultúra a uchovávanie regionálnych tradícií. Divadlu sa okrem súborov združených v Divadelnom odbore venujú aj matičiari v Kvačanoch a Ľubeli. Ľudovej kultúre a zachovávaniu kultúrneho dedičstva sa venujú vo Važci, Východnej, Kráľovej Lehote, Stankovanoch a matičiari na Orave. Počas roku sa v priestoroch Domu MS pravidelne konajú nácviky programov, či celých divadelných predstavení. Následne sú predstavované verejnosti. V tomto roku sa to však darilo len v jeho úvode a letných mesiacoch. Hlavnou aktivitou DMS je aj podpora predovšetkým amatérskych umelcov, ale aj profesionálov. Počas roka organizujeme niekoľko výstav v priestoroch výstavnej miestnosti DMS. V roku 2020 z dôvodu opatrení bola len výstava vyrezávaných plastík zobrazujúcich erby miest a obcí so sv. Mikulášom. Pracovali sme aj na rozširovaní matičnej knižnice, v ktorej sa aktuálne nachádza cez 7000 titulov.

V roku 2020 organizoval DMS tieto hlavné úlohy: príprava a organizovanie 172. výročia vyhlásenia Žiadostí slovenského národa, nácvik dramatického pásma venované Gašparovi Fejérpataky Belopotockému (pri príležitosti Roku slovenského divadla), podujatie s názvom Liptov a Orava číta Kukučina (pri príležitosti 160. výročia narodenia Martina Kukučina), Vatra zvrchovanosti, spomienka na 83. výročie úmrtia spisovateľa, politika, evanjelického kňaza Martina Rázusa, spomienka na prijatie Ústavy SR (28. výročie), 5. ročník Divadelný festival Ivana Stodolu.

Dom MS organizoval podujatia celoštátneho charakteru či už samostatne alebo v spolupráci, celoslovenský Divadelný matičný festival Ivana Stodolu a Národný výstup na Kriváň. Zarezovali aj celoslovenské podujatia, na ktorých sme sa podieľali ako spoluorganizátori a to pripomenutie si 190. výročia vzniku prvého slovenského ochotníckeho divadla, toto výročie rezonovalo aj v médiách (televízia, rozhlas, denná tlač). Mikulášski matiční ochotníci, ktorí pracujú v rámci pôsobnosti DMS pripravili dramatické pásmo Život v divadle, divadlo v živote, ktoré bolo uvádzané v Múzeu Janka Kráľa v Liptovskom Mikuláši, s ktorým Dom MS úzko spolupracuje. Dom MS sa ako spoluorganizátor každoročne podieľa na podujatiach ako sú oslavy vyhlásenia Žiadostí slovenského národa, Vatra zvrchovanosti, pripomenutie si úmrtia Martina Rázusa, prijatie Ústavy SR a spomienka na významné osobnosti pochované na tunajšom Vrbickom cintoríne. Tohto roku v spolupráci s MO MS v Dolnom Kubíne pripravili zaujímavé podujatie pod názvom Liptov, Orava číta Kukučina. Žiaci základných škôl na Orave a v Liptove čítali úryvky z diel Martina Kukučina. O tomto podujatí informovala aj RTVS. Matiční divadelníci v roku 2020 úzko spolupracovali pri uvádzaní scénok z národných dejín (M. R. Štefánik, Malá vojna, Janko Jesenský, Ľudovít Kukorelli). Dom MS sa spolupodieľal na príprave hraného filmu s dokumentárnymi prvkami o M. R. Štefánikovi – Vizionári slovenskej slobody (v dejinách iba tretieho hraného o Štefánikovi), ktorého časť sa natáčala aj v Liptove. Dom MS sa spolupodieľal na výrobe on-line čítaných rozprávok a povestí, pričom sa dané príbehy čítali a natáčali v Liptovskom Mikuláši a čítali ich mikulášski matičiari. Musíme vyzdvihnúť aj prácu matičiarov v Trstenej, ktorí nadviazali veľmi úzku spoluprácu s krajanmi v Poľsku a náš Dom MS je nápomocný pri udržiavaní stykov s touto slovenskou komunitou v zahraničí.

Musíme vyzdvihnúť aj spoluprácu s orgánmi štátnej správy a samosprávy. Predstavitelia či už okresu, alebo mesta, sa pravidelne zúčastňujú na našich podujatiach a niektoré aktivity aj finančne podporujú. Častým účastníkom na matičných podujatiach sú aj predstavitelia štátnej správy. Rovnako je dobrá aj spolupráca, čoho dôkazom je aj realizácia spoločných podujatí a členstva vedenia mesta v MO MS.

Dom MS svojou metodickou prácou podporuje rast členskej základne vo svojej pôsobnosti na Orave a v Liptove. Pracovali sme na založení nového MO MS v Krušetnici, čo sa aj podarilo, no opatrenia nedovolili usporiadať zakladajúce valné zhromaždenie. Niektoré MO MS zaznamenali veľký nárast členstva, najmä v Trstenej a v Liptovskom Mikuláši. Obidva atakujú hranicu 200 členov a aktuálne sa radia na 11. a 12. miesto v rebríčku najväčších MO MS na Slovensku.

Práca s mládežou je naozaj príkladná, v pôsobnosti pracujú tri odbory Mladej Matice, ktoré pripravujú rôzne, hlavne športové aktivity. V niektorých výboroch MO MS aktívne pracujú mladí ľudia. V roku 2020 sa družstvo mladých matičiarov zúčastnilo futbalového turnaja. Spolupráca prebieha aj so školami, kde spolupracujeme pri pripomínaní si výročí a osobností nášho regiónu.

Snažíme sa o to, aby naše Slovenské národné noviny a Slovenské spektrum či iné publikácie a tlačoviny odoberalo čo najviac matičiarov. Propagáciu týchto periodík a publikácií sme v tomto roku využívali prostredníctvom mailu, ale aj vytvorením dvoch čísel Matičného hlásnika, kde sme informovali o možnosti objednávky. Oslovených v dvoch kolách bolo takouto formou približne 250 členov v MO MS. Tiež využívame sociálne siete, na ktorých sa dané materiály snažíme propagovať a zviditeľňovať.

Dom MS v Liptovskom Mikuláši inicioval pomenovania verejného priestranstva na Námestie Ústavy SR. Dom MS ma dvoch pracovníkov a to riaditeľa Bc. Mareka Nemca (zároveň druhý podpredseda MS a predseda záujmového odboru Mladá Matica) a pracovníka Petra Vrlík (zároveň tajomník Divadelného odboru MS)

Dom Matice slovenskej v Lučenci / Miroslava Podhorová

Dom Matice slovenskej v Lučenci bol zriadený 15. novembra 1997. V jeho územnej pôsobnosti sú okresy Lučenec a Poltár, kde cez aktivity svojich miestnych odborov MS a tiež vlastnou činnosťou dlhodobo naplňa kultúrno-spoločenské a metodické ciele Matice slovenskej.

Najaktívnejšími MO MS sú Polichno, Vidiná, Poltár, Lučenec a Halič. S týmito miestnymi odbormi DMS veľmi úzko spolupracovalo, tak na spoločných podujatiach alebo sa na ich podujatiach spolupodieľalo. Uvedené miestne odbory veľmi činnorodo pracujú na budovaní národného povedomia, na pripomínaní si významných osobností slovenskej i regionálnej histórie, ale nemalý podiel v ich aktivitách tvoria podujatia zamerané na deti a mládež a na zmysluplnom využití voľno-časových aktivít a vytváranie pohľadu na budúcnosť národného diania. Oblastné stredisko však nezabudlo ani na prácu s menej aktívnymi miestnymi odbormi. Tam v prvom rade nastavuje motiváciu pre aktívnu činnosť a najmä na potrebu týchto aktivít, na tom ktorom území. Cieľom tohto snaženia bolo podnietiť miestne odbory zaktivizovať svoju činnosť s následným vykonaním aspoň jedného podujatia národného charakteru.

Pri DMS v Lučenci pracuje Zmiešaný spevácky zbor Ozvena, ktorý v priestoroch DMS má pravidelné nácviky a vystupuje na mnohých matičných aj mestských podujatiach. Priestorové danosti DMS predurčujú orientovať sa na prípravu širokospektrálnych podujatí pre verejnosť a rôzne kultúrno-spoločenské podujatia, ako sú výstavy amatérskych umeleckých diel, prezentácia ľudovej tvorby, podpora ručne vyrábaných výrobkov amatérskych tvorcov s tematikou folklóru a ľudových motívov a prezentáciu tvorby národných dejateľov. Ďalej sú to podujatia na podporu vlastnej tvorby a ich podpora prostredníctvom pomoci pri vydaní diela a jeho predstavenie čitateľom, formou besedy, či prezentácie. Jednou z najdôležitejších aktivít je spolupráca DMS so školami, či už cez rôzne prednášky priamo na pôde školy s tematikou predstavenia významných dejateľov našej histórie, ale i samotná návšteva celých tried na podujatiach organizovaných DMS Lučenec, či MO MS Lučenec, ktorá časť svojich aktivít vykonáva v priestoroch DMS.

Hlavným zameraním DMS v roku 2020 bola kultúrno-osvetová činnosť, vzdelávacia činnosť a práca s mládežou. DMS pravidelne pripravovalo podujatia, ktorých sa zúčastňovala nielen široká verejnosť, ale priamo zapájalo najmä žiakov a študentov stredných škôl.

Ďalšou formou úspešnej spolupráce so školami je Paleta mladých umelcov a súťaž Maľujeme Timravu, kde DMS je aj vyhlasovateľom súťaže. Cieľom je každoročné pripomenutie si významnej osobnosti slovenskej literatúry Boženy Slančíkovej-Timravy. Činnosť DMS sa však neviaže len na podujatia vo vlastných priestoroch, ale aj v rámci svojej územnej pôsobnosti a v spolupráci s miestnymi odbormi MS.

V podobnom znamení sa nesie aj Timravin chodníček – podujatie, kde si formou literárno-turistického pochodu pripomíname významnú rodáčku Novohradu, autorku mnohých významných diel, spisovateľku B. Slančíkovú-Timravu. Cez literárne pásmo, v podaní študentov Gymnázia BST sa účastníci oboznámia s osobnosťou a dielom spisovateľky a následne formou turistickej prechádzky po kraji spoznávajú miesta, kde žila a tvorila. Záver patril vystúpeniu folklórneho súboru a ľudovým piesňam. Toto podujatie je už tradičné, v roku 2020 sa konal 29. ročník a teší sa veľkej obľube.

Silnou stránkou činnosti DMS je organizovanie výstav rôzneho druhu, tematiky i techniky. V roku 2020 pripravil DMS desiatku výstav domácich amatérskych umelcov, ale aj výstavu obrazov zahraničného Slováka Michala Ďurovku z Padiny. Celoročne sa vystavuje v priestoroch domu galéria osobností Novohradu.

V roku 2020 organizoval DMS podujatie Spomienka na Juraja Janošku pri príležitosti 75. výročia ukončenia II. svetovej vojny ako i 75. výročia jeho úmrtia. Pripomenuli sme si 150. výročie narodenia významného rodáka Novohradu z obce Uderiná a 140. výročie narodenia M. R. Štefánika.

DMS pravidelne komunikuje s miestnymi odbormi vo svojej pôsobnosti, napomáha pri organizovaní podujatí a metodicky usmerňuje činnosť jednotlivých miestnych odborov, zúčastňuje sa podujatí organizovaných miestnymi odbormi a pravidelne navštevuje ich stretnutia a zasadnutia. Tým, že DMS vytvára množstvo plnohodnotných podujatí, ako stretnutie Slovákov na Ratke a Slávnostná akadémia, ktoré boli zamerané na poukázanie významných hodnôt nášho národa, posilňuje postavenie Slovákov v danom regióne v národnostne zmiešanej oblasti.

Účasťou na podujatiach na jazykovo zmiešanom území DMS napomáha v upevňovaní slovenskej štátnosti a napomáha k dodržiavaniu a používaniu štátneho jazyka a symbolov.

Dom Matice slovenskej v Michalovciach / PhDr. Karin Obšatníková

Dom MS v Michalovciach vznikol 1. februára 1991 a metodicky riadi MO MS v okresoch Michalovce, Sobrance a Trebišov. Spolupracuje s Oblastnou organizáciou Matice slovenskej na Zakarpatsku a s inštitúciami najmä v meste Michalovce, ale tiež Trebišov, Sobrance a s obecnými úradmi v týchto okresoch. Základná orientácia DMS sa sústreďuje na rozvíjanie kultúrno-spoločenských a športových aktivít, na podnikateľskú činnosť, prácu s mládežou, spoluprácu so Slovákami na Ukrajine. Ďalej sú to viaceré školiťské akcie a podujatia tradičnej ľudovej kultúry a ďalších oblastí záujmovej umeleckej činnosti. Medzi aktívnejšie MO MS môžeme zaradiť MO MS v meste Michalovce, v obciach Budkovce, Poruba pod Vihorlatom, Pozdišovce, Záhor, Vinné, Plechotice, Strážske, Cejkov, Moravany, Slovenské Nové Mesto a medzi veľmi aktívnu môžeme zaradiť aj Oblastnú organizáciu Matice slovenskej na Zakarpatsku.

Prvým podujatím v roku 2020 bolo Popoludnie s Gorazdom Zvonickým, kde sme si v pamätnej izbe tohto významného rodáka, po ktorom je pomenovaná aj Zemplínska knižnica Gorazda Zvonického, pripomenuli jeho život a jeho tvorbu. Tiež sme si zaspomínali na prvého riaditeľa DMS v Michalovciach, učiteľa slovenského jazyka PhDr. Ernesta Širochmana, ktorý sa výraznou mierou pričínal o vznik tejto pamätnej izby a ktorý je aj autorom mnohých knižných publikácií. Na začiatku roka sa už tradične DMS podieľal na okresných kolách súťaže Šaliarsky Maťko v okresoch Michalovce a Trebišov. Súťaží v prednese povestí sa zúčastnilo spolu 50 žiakov. Januárové podujatia ukončila beseda so žiakmi ZŠ, ktorá sa konala v priestoroch DMS, kde bola umiestnená aj výstava Druhej budovy MS. Žiaci vďaka prezentácii v PowerPointe sa mohli zaujímavou formou dozvedieť niečo o fungovaní MS, o jej aktivitách a jej opodstatnenosti v dnešnej dobe. Netreba však zabúdať ani na návštevy pamätných izieb, ktoré sú v našom regióne a ktoré majú čo ukázať aj v dnešnej uponáhľanej a pretechnizovanej dobe. Taktiež sa DMS podieľal aj na okresnom kole Vansovej Lomničky – celoslovenského festivalu v umeleckom prednese žien.

V rámci tradičných podujatí DMS, ktoré tiež patrili k podujatiam regionálneho charakteru, nemôžeme vynechať ani Fugovu domovinu, ktorej cieľom je usmerňovať a viesť deti a mládež ku kreatívnemu vyjadrovaniu lásky ku kúsku rodnej zeme. Súťaže sa zúčastňujú žiaci základných škôl v okrese.

Počas leta sme organizačne participovali na rôznych obecných slávnostiach ako napríklad v Porube pod Vihorlatom a to na 36. ročníku Podvihorlatských folklórnych slávností, Tmave pri Laborci, vo Vinnom, Plechoticiach, Lekárovcich, Pozdišovciach, ako aj na významnom podujatí s národným významom Vatra zvrchovanosti v Cejkove. Práca predsedov jednotlivých MO MS bola ocenená rôznymi cenami, či už ďakovnými a pamätnými listami alebo cenou predsedu MS.

Osobitnou kategóriou je spolupráca s Oblastnou organizáciou Matice slovenskej na Zakarpatí. Tradične sa tam už dve desaťročia konajú výnimočné podujatia, ktoré udržiavajú národné povedomie Slovákov žijúcich na Ukrajine – Slovenský slávik, Čaro rozprávky, Slávnosti slovenskej kultúry na Ukrajine, Slovenská veselica, a azda najkrajšie podujatie Slovenský Betlehem v Užhorode. Bola však obmedzená koronakrízou.

Na všetkých podujatiach sa snažíme o propagáciu MS, či už formou uverejnenia príspevkov v regionálnych novinách Michalovčan, odvysielaním reportáží v regionálnej TV Mistrál, určite však aj na sociálnych sieťach, alebo rozdávaním SNN a iných tlačovín na besedách, školách, ako aj širokej verejnosti u nás v DMS Michalovce. O propagáciu MS a šírenia jej dobrého mena sa snažíme vo všetkých možných dostupných médiách.

Dom Matice slovenskej v Nitre / Dom Matice slovenskej v Šuranoch / Mgr. Veronika Bilicová

Dom Matice slovenskej v Nitre pôsobí od 13. januára 1995. V roku 2020 zavŕšil 25 rokov svojej činnosti nielen v krajskom meste Nitra, ale aj v okresoch, ktoré aktuálne zastupuje – Nitra, Šaľa, Topoľčany a Zlaté Moravce. Posledné dva roky má v poverení aj riadenie DMS v Šuranoch, MO MS v okrese Nové Zámky a OP MS v Štúrove.

Pod pracoviskom pôsobí Klub filatelistov 52-51 Nitra a celoročné Tréningové stolnotenisové centrum. Pracovisko naďalej zabezpečuje ďalšie voľnočasové využitie svojich priestorov pre verejnosť, ako sú tréningy historického šermu dobového spolku Satyros, pôsobenie profesionálneho divadla – Nové divadlo, kurzy a cvičenie na zdravý vývoj detí Zdravé nožičky a cvičenia jogy. DMS v Nitre je sídlom Športového odboru MS, OMM Nitra, MO MS Nitra, MO MS Nitra – Klokočina, OR MS Nitra a KR MS NSK. Jeho priestory využíva na svoje pravidelné rokovania a podujatia Pedagogický odbor MS, Mesto Nitra a výbory mestských častí Nitry – Klokočina a Čermáň. Budova plní pre verejnosť aj charakter plnej občianskej vybavenosti vďaka sídlu Slovenskej pošty a dvoch pracovísk zabezpečujúcich služby.

DMS Nitra spolupracuje s MV SR – OŠÚ v Nitre, NSK, Mestom Nitra, so sieťou škôl od materských až po univerzity, s umeleckými školami, kultúrnymi, osvetovými, vzdelávacími a sociálnymi inštitúciami, so záujmovými a vedecko-záujmovými združeniami, s Jazykovým a Športovým odborom MS, s o. z. Slavica, rímskokatolíckou cirkvou a evanjelickou cirkvou a. v., so Zväzom protifašistických bojovníkov, Zväzom zdravotne znevýhodnených, s Jednotou dôchodcov Slovenska a Nitrianskym šachovým klubom. Druhý rok pokračuje v spolupráci s Divadelným ústavom Bratislava a v partnerstve Európskej kultúrnej cesty sv. Cyrila a Metoda NSK. Po druhý rok je nadviazaná spolupráca s Katedrou hudby PF UKF v Nitre v rámci prezentácie ročníkových prác a vzájomnej organizácii podujatí. V závere roka bola nadviazaná nová spolupráca s Ústavom experimentálnej psychológie SAV na tvorbe edukačného materiálu pre školy s presahom do roka 2021. Novou spoluprácou bola taktiež participácia pracoviska na celoslovenskom podujatí Dni európskeho kultúrneho dedičstva v Nitre, ktoré sú súčasťou Európskych dní kultúrneho dedičstva. V roku 2020 sme oživilí kultúrne aktivity Miestneho odboru MS v Šuriankach a nadviazali novú spoluprácu s Obecným úradom Šurianky. K väčšej iniciatíve sme podporili aj Miestny odbor MS Čierne Kľačany, ktorý použil našu autorskú výstavu na realizáciu vlastnej celoročnej výstavy v exteriéri fary v danej obci.

V roku 2020 DMS Nitra stanovil tri nosné témy, a to Rok národnej identity – 25. výročie pôsobenia DMS Nitra, fenomén ochotníckeho divadla a 140 rokov od narodenia gen. M. R. Štefánika. Pandémia súvisiaca s ochorením COVID-19 však nútila pracovisko reagovať na aktuálnu situáciu v každej časti roka. Kvôli uvedenému DMS Nitra nemohol uskutočniť svoj najnáročnejší projekt, a to Matica v regióne, ktorý je zameraný na odzrkadlenie 25 rokov činnosti v regióne. Projekt sa venuje aj výskumu a zberu materiálov, ktorý sa realizoval iba čiastočne kvôli zákazom stretávania sa, predovšetkým so staršou generáciou. Jeho výstupmi

sú však samostatné podujatia, ktoré sú viazané na divákov a návštevníkov jednotlivých súborov a spoločného programu, ktoré nebolo možné realizovať. Z tohto dôvodu sa podujatie presunulo na rok 2021, na čo využilo pracovisko zapojenie sa do novej grantovej výzvy NSK. Odzrkadlenie matičnej činnosti v regióne sa nám však podarilo úspešne prezentovať mimoriadnym zaradením nového projektu Matica nás baví v rámci Cyrilo-metodských slávností, kde matiční folkloristi dostali 2-hodinový priestor pre svoje vystúpenia priamo na Svätoplukovom námestí.

Rovnako druhá nosná téma fenoménu ochotníckeho divadelníctva bola naplnená čiastočne kvôli tomu, že v našom regióne sa realizuje predovšetkým so spoluprácou so Slováckmi žijúcimi v Srbsku (dlhodobý zákaz cestovania, zoznam červených krajín). Plánovaná prezentácia matičnej ochotníckej divadelnej činnosti sa však realizovala v zmenenej podobe v organizovaní samostatného poznávacieho zájazdu určeného pre všetky MO MS v pôsobnosti DMS Nitra a DMS Šurany a návštevou folklórneho muzikálu Helenka, pôvodne plánované odohratie v priestoroch DMS Nitra. Jedno divadelné predstavenie, Frndolína, realizovali aj ochotníci DS Juraja Holčeka z MO MS Dolný Ohaj. Divadelnú hru Bludár stihli reprízovať aj ochotníci DS Hrušov v Skýcove z MO MS Skýcov v obciach Skýcov a Ješkova. MO MS Komjatice zorganizovali divadelno-hudobné predstavenie Rok na dedine.

Tretiu nosnú tému sme naplnili čo najviac. Jednak sme výročiu gen. M. R. Štefánika venovali samostatné dvojdnové vzdelávanie pre žiakov, ďalej sme verejnosti sprístupnili v dvoch etapách výstavu Divadelného ústavu Bratislava Generál na javisku s vypožičaním kostýmov z inscenácie DAB v Nitre. Podujatia sme organizovali aj samostatne s presahom na činnosť MO MS Šurianky a Obce Šurianky vyhotovením nového oddychového miesta v obci, ktorého súčasťou je zasadená pamätná lipa, osadená pamätná tabuľa venovaná M. R. Štefánikovi a realizáciou výstavy.

Na podporu udržateľnosti a ekologického životného štýlu sme aj tento rok realizovali komunitný bazár, ktorého novým zámerom bol charitatívny rozmer a väčšia občianska angažovanosť v pomoci ťažko chorým deťom. Aj napriek pandemiou zasiahnutým školám sme dokázali udržať kontinuitu v našom vzdelávaní a v spolupráci so základnými školami a gymnáziami (Šaliensky Matko J. C. Hronského, Knihomole – školy z okr. Nitra, Sľažany – Medzinárodný deň školských knižníc a Ivanka pri Nitre – súťaž Myrtina Ivanka, Knihomole – ZŠ Veľké Lovce). Na konci roka 2020 sme nadviazali novú memorandovú spoluprácu so ZŠ s MŠ Veľké Lovce.

Ako jedno z prvých miest na Slovensku Mesto Nitra uskutočnilo po prvom poľavení pandemickej vlny jedno zo svojich najväčších celoročných podujatí Nitra, milá Nitra 2020. Svojím partnerstvom sme mestu a NSK opäť podali pomocnú ruku a našu autorskú výstavu Svätí sedmopočetníci sme mohli propagovať v rámci Európskej kultúrnej cesty sv. Cyrila a Metoda (Cyrilo-metodské putovanie) v známom Kostole sv. Archanjela na Dražovskom kopci spolu s ostatnými aktivitami zameranými na zúčastnených pútnikov. O našu výstavu prejavila záujem Cyrilo-metodská cesta a ku koncu roka sme získali výnimočný grant na rozšírenie ďalšej spolupráce s Európskou kultúrnou cestou sv. Cyrila a Metoda NSK. V rámci dvojdnových slávností sa nám podarilo výrazne spropagovať Maticu slovenskú a jej folklórne súbory. Mesto pozitívne zareagovalo aj na našu ponuku dostať viac folklóru na slávnosti priamo do ich centra diania. Naši folkloristi tak mohli účinkovať v našom projekte Matica nás baví/Matičný folk(o)lor samostatným 2-hodinovým programom na Svätoplukovom námestí. Rovnako Matica slovenská bola opäť súčasťou Cyrilo-metodskej národnej púte.

Na konci roka 2020 sme spolu s MO MS Janíkovce iniciovali výzvu na vznik nového kolektívneho člena pri MO (práve v stave riešenia). V rámci podujatí a súťaží DMS Nitra propaguje matičnú tlač a Vydavateľstvo MS, s ktorým aktívne spolupracuje najmä cez autora, ilustrátora a grafika Jána Kurinca. V tomto roku sme sa zamerali aj na aktívnu propagáciu ostatných matičných tlačovín (Národné kalendáre venované z našich prostriedkov pre všetky MO vrátane DMS Šurany, SNN, Slovenské pohľady, Hlas Matice, Slovensko – Národné spektrum, slávnostný matičný preukaz, knihy z Vydavateľstva MS). Na ich podporu sme vytvorili samostatné video so súťažou.

V každom okrese, ale aj medzi okresmi, je rozšírená aktívna vzájomná matičná spolupráca. Mimoriadnu aktivitu MO dokazuje, že pri nich pracuje spolu 33 folklórnych, divadelných a záujmových združení, z toho 25 združení sú aj kolektívnymi členmi MS (FSk Skerešovanka, DFS Matičiarik z Topoľčianok, FS Topoľnica, Divadelný súbor Hrušov, Dychová hudba Vozokanka, SS Sľažianka, Fsk Rocháň, Fsk Krnčianka, MSS Lidovec, SS Zúgovanka, ŽSS Cantica, MSS Močenský speváci, SS Močenčanka, FS Sečkář, DFS Malý Matičiarik, FSK Kepeždanka, SS Matičiari z Čakajoviec, SS Janíkovská studnička, Fsk Senior – Matičiar Nitra, FS Jelenčan, FS Jelenka, DFS Jelenček, Gajdošský Trogári, Fsk Drienka, FS Šuriančanka, Fsk Tradícia, SS Ivančanka, SS Nevädza, Spevácky súbor MO MS Lehota, Matičný klub mladých, Lehotská štvorka, Spevokol Klubovanka a Historický krúžok Horná Kráľová)

Aby prevádzka pracoviska DMS Nitra mohla naplno fungovať podľa aktuálnych a meniacich sa nariadení Úradu regionálneho zdravotníctva SR, bola samozrejmosťou aktívna komunikácia s Regionálnym úradom verejného zdravotníctva SR a kompletne dovybavenie pracoviska (montáž bojlera – zabezpečenie teplej vody a hygienických podmienok pre denný letný tábor, hygienické priestory – zakúpenie sušičov rúk, nádob na tekuté mydlá a držiaky toalet. papierov, dezinfekcie, ozónové germicídne žiariče). Pracovisko sa zároveň ocitlo vo výraznej strate príjmov z nájomného, predovšetkým výpadok krátkodobých prenájmov, sčasti muselo pristúpiť k zníženiu pracovných úväzkov (2 zamestnanci), upravovať nájomné o kompenzácie energií podnájomcov, ale aj uchádzať sa o pomoc štátu opatrením na pomoc pre zamestnancov (uplatnenie na dvoch zamestnancov preukázaním poklesu tržieb). V tom, aby sme vedeli financovať nevyhnutné náklady (stabilné platby energií, nutné revízie prehliadky a správy – nanovo kompletná elektrorevízia, opravy dymovodov, oprava kotla, povinné pravidelné bezpečnostno-technické služby) nám výrazne pomohli stabilný podnájomcovia Slovenská pošta, a. s. a Nové divadlo, o. z., ktorí nežiadali kompenzácie nájomov. Všetky nevyhnutné výdaje na podujatia sme sa snažili financovať z verejných zdrojov – grantových schém. Pomohli sme si zabezpečením aj dvoch nových podnájomcov (denný detský tábor počas 5 týždňov a dlhodobý prenájom – oblasť služieb). Pracovisko bolo aj súčasťou projektu Spoločná zodpovednosť – celoplošné antigénové testovanie obyvateľstva.

Regionálne podujatia:

- Vzdelávanie a prednášky: Knihomole/Dni európskeho kultúrneho dedičstva v Nitre (interaktívne vzdelávanie s presahom jednotlivých umeleckých žánrov, téma: Minulosť vzdeláva - 140. výročie narodenia M. R. Štefánika), Svetový deň poézie/Popoludnie so slovenskou poéziou (slovenskí autori, M. R. Štefánik v poézii a hudbe, prezentácia historického dokumentu MS, výstava, aktívne zapojenie MO do organizácie),
- Tradície a folklór: Nitra, milá Nitra 2020/Matica nás baví-Matičný folk(o)lor, Folklórny muzikál Helenka v Komárne,

- Cyrilo-metodské slávnosti: Cyrilo-metodská národná púť, Putovanie po stopách sv. Cyrila a Metoda (súčasť Európskej kultúrnej cesty sv. Cyrila a Metoda),
- Šport: Tréningové stolnotenisové centrum (realizované iba formou celoročného krúžku pre deti a mládež s obmedzeniami bez verejných turnajov a zapojenia sa do tohtoročného Svetového dňa stolného tenisu), Pravidelné kurzy jógy pre verejnosť,
- Spomienkové slávnosti: Spomienková slávnosť s odhalením pamätnej tabule pri príležitosti 755. výročia prvej písomnej zmienky o obci Šurianky a 140. výročie narodenia M. R. Štefánika,
- Výstavy: Generál na javisku (Divadelný ústav Bratislava, 140. výročie narodenia M. R. Štefánika), Svätí sedmopočetníci (v rámci Nitra, milá Nitra 2020/Cyrilo-metodské putovanie),
- Vzdelávanie detí a mládeže/súťaže: Súťaž v prednese slovenskej povesti Šaliarsky Matko J. C. Hronského – 27. ročník okresného kola, Detská recitačná súťaž „Myrtina Ivanka“ (Ivanka p. Nitre), Celoslovenský projekt „Najzaujímavejšie podujatie školskej knižnice“ v rámci Medzinárodného dňa školských knižníc (ZŠ Sľažany, téma Medzinárodného dňa školských knižníc: „Radosť ukrytá v podpore čítania a vzdelávania školskou knižnicou“. V rámci podujatia tvorba vlastného edukačného materiálu – manuál kritického myslenia: Dá sa odlíšiť pravda od klamstva?, podpora akvizičného fondu školskej knižnice kúpou novej publikácie Klikal som a čítal som),
- Knižná kultúra: Uvedenie knihy vydanéj MS Petra Kozolku Úvrate, Nový projekt pre školy s presahom do roku 2021 „Dá sa odlíšiť pravda od klamstva“ – propagácia knihy Klikal som a čítal som (téma kritického myslenia),
- Podpora komunitného a ekologického spôsobu života: Bazar troch blšiek (na podporu ťažko chorým deťom),
- Spoznávacie zájazdy pre našich členov: Komárno, Zvolenská Slatina,
- Divadlo: Mikulášske predstavenie (2x premiéra Rozprávky po telefóne, Nové divadlo – organizované v spolupráci s nami).

V územnej správe DMS Nitra pôsobí 34 aktívnych MO MS z okresov Nitra, Šaľa, Zlaté Moravce a Topoľčany a 1 OMM Nitra. Pod pracoviskom je dlhodobu pozastavené OP Topoľčany. V územnej správe DMS Šurany pôsobí spolu 17 MO MS (vrátane MO MS Štúrovo, nakoľko od roku 2020 je OP Štúrovo pozastavené). Medzi neaktívne sme v tomto roku preradili MO MS v pôsobnosti DMS Šurany, Dolný Ohaj a Čechy.

Do väčšiny svojich podujatí sa DMS Nitra snaží zapojiť a prezentovať matičnú činnosť v regióne cez MO MS. Rovnako naopak pre väčšinu podujatí MO MS DMS Nitra a Šurany predstavuje pomoc v organizácii, mediálnej a grafickej spolupráci či zastrešení sprievodných podujatí. V roku 2020 sme vytvorili samostatnú ucelenú ponuku našich projektov, aj v podobe videa, ktoré sme realizovali v dlhšom časovom rozpätí. Projekty sú uzatvorené a pripravené na ďalšie využitie priamo v MO MS a rôznymi variabilnými využitiami podľa potrieb a zamerania konkrétneho MO s dosahom na široké spektrum publika od detí po dospelých. Ponuka je s presahom do roku 2021, ktorou chceme výrazne odbremeniť, spestriť, ale aj urobiť profesionálnejšími podujatia MO bez ich finančného, materiálneho či personálneho zaťaženia. Ponuka obsahuje sedem zostavených samostatných podujatí – Naše osobnosti, Svätí sedmopočetníci, Krása ukrytá v kroji, Milan Rastislav Štefánik, Osudy legionárov Cabajského potoka, Výstavy z Archívu MS, Výstavy Divadelného ústavu Bratislava. Miestne odbory aj naďalej môžu reagovať na všetky naše nové podujatia mimo uvedenej ponuky, ktoré vieme opäť zorganizovať v rôznych variáciách od sprievodného podujatia až po podujatie na kľúč.

V rámci spolupráce s MO MS zvlášť podčiarkujeme, že väčšina našich MO vytvára stabilnú platformu pre detský folklór a vzdelávacie aktivity zamerané na deti a mládež. V tejto časti pozitívne hodnotíme aj regionálne súťaže, spomienkové slávnosti a podujatia zamerané na propagáciu regionálnej a národnej histórie a osobností, ktoré dokázali zrealizovať aj napriek pandemickej situácii: Detská literárna súťaž Myrtina Ivanka – Ivanka p. Nitre, Deň školských knižníc – Sľažany, Knihomole, aktivity DFS Fialka – Veľké Lovce, Pohybový deň pre deti – Janíkovce, Tradície Fašiangové tradície pre deti, Letný detský environmentálny vzdelávací tábor – Mojmírovce, divadelná činnosť DS Juraja Holčeka – Dolný Ohaj, 28. ročník celoslovenskej súťaže s presahom do zahraničia Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko, aktivity DFS Matičiarik – Nové Zámky.

Dom Matice slovenskej v Prešove / Mgr. Sláva Jurková

Dom Matice slovenskej v Prešove pôsobí od roku 2013. DMS pôsobí v územnom obvode okresov Prešov, Bardejov a Sabinov. DMS organizačne priamo riadi a metodicky usmerňuje OP MS v Bardejove. Do svojej činnosti zahŕňa i účtovníctvo finančných prostriedkov na jeho vnútornú prevádzku.

K najaktívnejším MO MS patria MO MS Prešov, Malý Šariš, Ličartovce, Župčany, Chmeľovec, Sedlice, Abranovce a OMM Bajerov. Na MO MS Veľký Šariš sa momentálne pracuje najmä doplnením členov. Novými členmi bol doplnený aj OMM Prešov, ktorý sa DMS snaží byť nápomocný vo všetkých smeroch. V roku 2020 sa podarilo založiť nové MO v Ľuboticiach a vo Finticiach (kde sme založili aj Klub pri OMM Prešov zložený zo žiakov ZŠ, ktorých vedie pani zástupkyňa PaedDr. A. Pekárová). Intenzívne pracujeme aj naďalej na rozširovaní členskej základne v okresoch Prešov i Sabinov.

Cieľom našej činnosti je organizácia podujatí tradičnej národnej ľudovej kultúry, intenzívna práca so školami nielen v Prešove, ale aj v jeho okolí, najmä s cieľom formovať a usmerňovať ich národné presvedčenie a povedomie prostredníctvom besied na školách, súťaží pre študentov rôznych kategórií, seminárov, výstav, ale aj neformálnych stretnutí. Aj v tomto roku sa DMS Prešov snažil získavať mladých ľudí do svojich radov.

Predmet činnosti DMS spočíval predovšetkým v práci s deťmi a mládežou, samosprávami, v spolupráci so školami a všetkými kultúrnymi organizáciami v meste. Pre DMS je prioritná prezentácia tradičnej ľudovej kultúry prostredníctvom folklórnych súborov a skupín v šarišskom regióne, organizácia prednáškovej činnosti pre ZŠ, SŠ a gymnáziá. Keďže bol aj pre náš DMS tento rok veľmi náročný a nemohli sme vo väčšine uskutočniť svoje plány, snažili sme sa ich oboznamovať s osobnosťami a udalosťami národnej i regionálnej histórie a aktívne ich zapájať do matičnej činnosti najmä prostredníctvom matičnej tlače, sociálnych sietí, či videí MS.

V roku 2020 sa nám podarilo uskutočniť len zopár podujatí pre pandemickú situáciu. Stihli sme usporiadať okresné a krajské kolo Šalianskeho Matka v spolupráci s MO MS v Prešove, ABC Centrom voľného času, Knižnicou P. O. Hviezdoslava a ZŠ na Májovom námestí v Prešove. V lete sme spolupracovali s MO MS v Žehni a usporiadali sme Vátru zvrchovanosti aj Matičné popoludnie v obci a v online vyhodnotení sa konal aj Gorazdov literárny Prešov, kde MS prispela knižnými cenami.

Podarilo sa nám usporiadať tieto podujatia – okresná i krajská súťaž v prednese povestí Šaliansky Matko, Gorazdov literárny Prešov, spolupráca s MO MS v Žehne pri Vatre SNP.

Tento rok sme sa snažili pomôcť MS najmä získavaním nových predplatiteľov tlačovín MS i predajom publikácií Vydavateľstva MS.

Dom Matice slovenskej v Prievidzi / Vlastimil Uhlár

Dom Matice slovenskej v Prievidzi vznikol v roku 2015 pretransformovaním z Oblastného pracoviska MS. Do jeho územnej pôsobnosti patrilo všetkých deväť okresov Trenčianskeho kraja – Bánovce nad Bebravou, Ilava, Myjava, Nové Mesto nad Váhom, Partizánske, Považská Bystrica, Prievidza, Púchov, Trenčín. Úlohy a aktivity počas roka zabezpečoval v súčinnosti s Oblastným pracoviskom MS v Trenčíne, ktoré je vysunutým pracoviskom DMS a do ktorého pôsobnosti patria okresy Ilava, Myjava, Nové Mesto nad Váhom, Púchov a Trenčín.

Počas niekoľkoročnej existencie sa DMS dostal do povedomia širokej verejnosti a podarilo sa mu zviditeľniť matičné aktivity v regióne, aj Maticu slovenskú ako takú. V roku 2020 DMS pokračoval v úspešnej spolupráci s viacerými samosprávami, kultúrnymi a inými inštitúciami, občianskymi združeniami a v neposlednom rade s médiami, čo je mimoriadne dôležité pre šírenie matičných myšlienok a propagáciu vlasteneckých aktivít. O matičných aktivitách v regióne médiá informovali prostredníctvom publikovania tlačových správ, článkov, nahrávok a televíznych vstupov.

Rekonštrukčné práce v budove DMS, ktoré začali v predchádzajúcom roku, pokračovali aj začiatkom roku 2020. Plánovaná bola aj rekonštrukcia priestorov DMS, no z dôvodu vládnych protipandemických opatrení boli prerušené. Pandémia tiež do výraznej miery ovplyvnila činnosť DMS, jeho aktivity a financovanie. Zaznamenali sme značný pokles finančných príjmov z dotácií samospráv a nadácií, ktoré nás koncom prvého štvrťroku informovali o tom, že dotácie na činnosť a aktivity v roku 2020 nebudú poskytované.

V oblasti členskej základne sa podarilo stabilizovať činnosť viacerých MO MS a pokračovali aj prípravy na založenie ďalšieho MO, čo však napokon neumožnila situácia. K najaktívnejším MO patria predovšetkým tie v okresoch Prievidza, Partizánske a Trenčín. Okrem odborov v okresných mestách sa vo výraznej miere na aktivitách DMS podieľali aj MO MS Diviaky nad Nitricou, Handlová, Chynorany, Kanianka, Koš, Nedožery-Brezany a Nováky. K aktívnym odborom patria tiež MO Trenčianske Teplice, Trenčianska Teplá a Omšenie v okrese Trenčín, MO Dubnica nad Váhom a Nová Dubnica v okrese Ilava, MO Bošáca a Kálnica v okrese Nové Mesto nad Váhom, MO Bánovce nad Bebravou, odbory Mladej Matice Prievidza a Veľké Hoste a mnoho ďalších.

DMS sa okrem napĺňania jeho základných cieľov, medzi ktoré patrí koordinácia činnosti miestnych odborov MS a odborov Mladej Matice v územnej pôsobnosti, metodická pomoc pri príprave a realizácii ich podujatí a zabezpečovanie propagácie a dokumentácie významných regionálnych matičných aktivít, venuje predovšetkým aktívnej spolupráci so základnými a strednými školami, oslovovaniu mladej generácie prostredníctvom cielených aktivít a atraktívnych podujatí a pripomínaniu si slovenských osobností a historických udalostí slovenských dejín. Zároveň sú jeho aktivity zamerané aj na fotografickú tvorbu, predovšetkým k témam ľudové zvyky, tradície, historické pamiatky, ľudová architektúra a prírodné krásy regiónu. K hlavným podujatiam patrí regionálny projekt so zámerom dokumentovať tradičnú ľudovú kultúru s názvom Tradície nášho kraja a fotografická súťaž Horná Nitra mojimi očami.

V kultúrnej činnosti sa DMS venuje aktivitám v oblasti zachovávanía kultúrneho dedičstva predkov, upevňovania národného povedomia, realizuje poznávacie zájazdy, literárne exkurzie pre žiakov a študentov, prednášky, besedy s významnými slovenskými osobnosťami, výstavy, súťaže, turistické výstupy a športové podujatia.

K najvýznamnejším vlastným podujatiam Domu MS patrí:

- Horná Nitra mojimi očami – regionálna fotografická súťaž,
- Tradície nášho kraja – regionálny projekt zameraný na fotografickú dokumentáciu,
- Stretnutie pri súsoší sv. Cyrila a Metoda – spomienková slávnosť pri príležitosti výročia príchodu vierozvestcov,
- Od prameňa národnej rieky Nitry – výstup na Kľak spojený s kultúrnym programom.

Jednou z priorít je aj aktívna podpora významných regionálnych a celoslovenských aktivít, ktoré naplňajú ciele Matice slovenskej. Dom MS sa preto aktívne podieľa na organizácii podujatí Beniakové Chynorany – celoslovenský festival poézie a Gazdovsko-remeselnícky deň v Mačove.

Počas roka 2020 sa v rámci vyššie uvedených možností DMS aj naďalej systematicky venoval koordinácii činnosti miestnych odborov MS a odborov Mladej Matice v územnej pôsobnosti, metodickej pomoci pri príprave a realizácii ich podujatí a zabezpečovaní propagácie a dokumentácie významných regionálnych matičných aktivít. Venoval sa tiež propagácií matičnej literatúry a periodík, spracovávaníu databázy umeleckých kolektívov, pamätných tabúl a kultúrnych pamiatok.

Pri príležitosti 100. výročia založenia MO MS v Prievidzi ako prvého miestneho odboru na Hornej Nitre, plánoval DMS organizovať viacero podujatí, spracovať a vydať monografiu a iné materiály. Prípravy sa uskutočnili, no z dôvodu pandemických opatrení a absencie dotácií nebolo možné podujatia realizovať. Podarilo sa však pomerne podrobne spracovať dejiny MS v Prievidzi a v spolupráci s občianskym združením K-2000 vydať koncom roka propagačný bulletin venovaný tomuto výročiu.

Ako spoluorganizátor sa DMS podieľal na realizácii okresných kôl postupových súťaží a ďalších podujatiach:

- Šaliensky Mat'ko,
- Literárna jar Ondreja Čiliaka – literárna súťaž venovaná M. R. Štefánikovi,
- Literárny karneval pre deti ZŠ.

Dom Matice slovenskej v Rimavskej Sobote / PhDr. Ingrid Šulková

Dom Matice slovenskej v Rimavskej Sobote vznikol v roku 1996 a do jeho územnej pôsobnosti patria miestne odbory nachádzajúce sa v okrese Rimavská Sobota. Sú to MO MS Bottovo, Čerenčany, Klenovec, Kráľ, Lukovišťa, Rimavská Baňa, Rimavská Sobota, Rimavské Janovce, Tisovec, Tornaľa a Zacharovce.

Medzi najaktívnejšie patria MO MS v Rimavskej Sobote, Tisovci, Tornali a Klenovci. Ostatné MO MS realizujú svoje matičné podujatia dva až trikrát ročne. Pri miestnych odboroch pracujú aj kolektívni členovia, a to nasledovne: MO MS Rimavská Sobota – DFS Lieskovček, Športový klub Slovan a FS Lieščina; MO MS Klenovec – FS Vepor; MO MS Tisovec – DFS Čížiček; MO MS Kráľ – FS Šajava.

Napriek zložitej situácii DMS v Rimavskej Sobote začiatkom roku 2020 organizoval 30. ročník reprezentačného matičného plesu a okresné kolo literárnej súťaže Šaliensky Matko v Rimavskej Sobote. V júli sa realizovalo plánované podujatie Vatra zvrchovanosti a v septembri v spolupráci s Inštitútom vzdelávania MS sa uskutočnilo v priestoroch DMS kultúrne podujatie pod názvom Deň slovenských tradícií. Toto podujatie realizoval DMS jednak formou prednášok, kde odborní lektori prezentovali dejiny a významné osobnosti slovenského národa a jednak formou zážitkových aktivít, kde ľudoví majstri – lektori názorne predstavili slovenské tradície a remeslá v regióne Gemer-Malohont. Sprievodným podujatím bola výstava slovenských ľudových krojov zo Šatnice MS.

Lokálny a regionálny význam pôsobenia DMS mala organizačná a metodická pomoc smerujúca k jednotlivým MO MS pri príprave rôznych žiadostí o finančné príspevky z projektov k pripravovaným kultúrnym podujatiam podľa plánu činnosti organizovaných MO MS Gemera-Malohontu počas celého roku 2020. Celkovo participoval DMS v Rimavskej Sobote pri šiestnástich projektoch regionálnej kultúry organizovaných MO MS v jeho pôsobnosti, ktoré každoročne finančne podporuje Matica slovenská. DMS poskytoval svoju súčinnosť pri organizácii rokovaní Okresnej rady MS Gemer-Malohont.

Spolupráca s orgánmi samosprávy bola na požadovanej a dobrej úrovni, a to hlavne v obciach Rimavská Baňa, Čerenčany, Klenovec. Spolupráca s orgánmi samosprávy v meste Rimavská Sobota bola takisto na dobrej úrovni. Opäť sú tu určité rezervy, ale tie vyplývajú hlavne zo zloženia poslancov mestského zastupiteľstva, kde prevažujú poslanci maďarskej národnosti, ktorí uprednostňujú aktivity zamerané na občanov maďarskej národnostnej menšiny.

Medzi dôležitú aktivitu DMS patrila aj starostlivosť o rast členskej základne v okrese Rimavská Sobota. Pribudli noví riadni členovia MO MS a to hlavne v meste Rimavská Sobota, v obciach Zacharovce, Kráľ a Rimavská Baňa.

Cieľom DMS v oblasti zapojenia mládeže z okresu Rimavská Sobota do matičných aktivít je vytvorenie Odboru Mladej Matice. Zatiaľ sa podarilo získať pre matičné aktivity študentov Evanjelického gymnázia v Tisovci a študentov Gymnázia Ivana Kraska v Rimavskej Sobote. DMS na matičných podujatiach v okrese Rimavská Sobota organizoval výstavy kníh a tlačovín Vydavateľstva Matice slovenskej.

DMS Rimavská Sobota vyvíjal svoje aktivity na národnostne zmiešanom území a aktivity jednotlivých MO MS hlavne v Rimavskej Sobote, Králi, Rimavských Janovciach a Tornali boli zamerané na zabezpečenie kultúrnej kontinuity, udržiavanie slovenských tradícií a folklóru, pripomínanie významných slovenských udalostí a slovenských dejateľov smerom k deťom a mládeži v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu a tým aj o snahu o výchovu k vlastenectvu online formou prostredníctvom rôznych kvízov realizovaných učiteľmi – matičiarmi. V neposlednom rade DMS naďalej prijateľnou a zákonnou formou upozorňoval jednotlivé obecné samosprávy na aktivity smerujúce k porušovaniu zákona o štátnom jazyku.

Dom Matice slovenskej v Rožňave / Ing. Zlatica Halková

Oblastné pracovisko Matice slovenskej pre okresy Rožňava a Revúca vzniklo už 1. januára 1992. Na základe dobrej matičnej práce Výbor Matice slovenskej schválil založenie Domu Matice slovenskej v Rožňave od 1. júla 2009 a slávnostné otvorenie bolo 7. júla 2009 s územnou pôsobnosťou v okresoch Rožňava a Revúca.

V súčasnom období sa DMS metodicky venuje 18 MO MS a 2 Odborom Mladej Matice v okresoch Rožňava a Revúca. Miestne odbory Matice slovenskej: Betliar, Čierna Lehota, Dobšiná, Gemerská Poloma, Gočovo, Honce, Kobeliarovo, Nižná Slaná, Pača, Plešivec, Rakovnica, Rejdová, Revúca, Rožňava, Rožňavské Bystré, Štítnik, Vlachovo, Vyšná Slaná. Odbory Mladej Matice s právnou subjektivitou: Rožňava, Revúca. Pôsobí tu aktívna Oblastná rada MS. Zastúpenie v orgánoch MS: Predsedníctvo MS – 1 x, Výbor MS – 3 x, Dozorná rada Vydavateľstva MS – 1 x, Krajská rada MS Košického kraja – 3 x.

Dom Matice slovenskej v Rožňave sa prioritne sústreďuje na aktivizáciu, koordináciu a metodickú spoluprácu s MO MS, prácu s deťmi a mládežou, upevňovanie národného povedomia a pozdvihnutie slovenskej hrdosti na zmiešanom území, zachovávanie kultúrneho dedičstva našich predkov, oživovanie regionálnej a miestnej kultúry, oživovanie ľudových tradícií, zachovávanie pamiatky našich rodákov a upevňovanie materinského jazyka.

Hlavnou úlohou je obohacovať, rozvíjať a šíriť tradičnú ľudovú kultúru Slovákov v národnostne zmiešaných oblastiach, prezentácia a podpora slovenskej kultúry v zahraničí a vzájomná spolupráca so Slovákami žijúcimi v zahraničí.

Hlavné aktivity a podujatia sa realizovali v časových úsekoch medzi lockdownami. Žijeme v núdzovom stave a opatreniach, ktoré nám neumožňujú slobodne sa pohybovať. Ale ani to nám nezabránilo organizovať recitačné súťaže a spomienkové podujatia, aj keď inou formou. Podarilo sa nám uskutočniť recitačné súťaže ako Šaliensky Matko a Zlatá podkova, zlaté pero, zlatý vlas – Dobšinského rozprávky. Vzhľadom na to, že v roku 2020 bolo 135. výročie úmrtia Pavla Emanuela Dobšinského, hľadali sme možnosti ako súťaž uskutočniť. Okolnosti v súčasnej pandemickej situácii nám nedávali veľa možností. Doteraz sme sa stretávali v rodisku Pavla Emanuela Dobšinského v Slavošovciach, čo momentálne nebolo možné. Začali sme hľadať riešenia. Natočili sme víťazov školských kôl a okresná odborná porota hodnotila recitátorov cez videonahrávky. Z regionálnych podujatí by sme spomenuli Vátru zvrchovanosti, Letný festival spevu a tanca, Gemerský folklórny festival, ktoré sa síce neuskutočnili v takom veľkom rozmere, ale iba ako menšie večerné stretnutia pri folklóre. Z lokálnych podujatí sa nám podarilo zrealizovať podujatie Traja sokoli. Aj tu sa našiel spôsob, ako sa to dá. Matica slovenská, obec Plešivec a OV SZPB Rožňava vyslali svojich zástupcov a pietny akt sa uskutočnil v komornom prostredí, ale s úctou a rešpektom. Nezabudli sme si pripomenúť regionálne osobnosti ako Hana Meličková, kde sme na Základnej škole vo Vlachove pripravili spomienkovú slávnosť na osobnosť, ktorej korene siahali do tejto malebnej obce. V poradí 215. výročie úmrtia Petra Madáča sme si s maticiarimi z Gemerskej Polomy pripomenuli pietnou spomienkou a položením venca k pamätnej tabuli. Medzi pýchy Gemera nepochybne patrí aj Dobšinská ľadová jaskyňa. Pred 150 rokmi ju objavil Eugen Ruffiny. V spolupráci so Základnou školou Eugena Ruffinyho v Dobšinej sme pre deti pripravili prehliadku jaskyne, prednášku s jaskyniarom, literárnu a výtvarnú súťaž. Vybrali sme aktivity, ktoré sa nám napriek neľahkej situácii podarilo zorganizovať, majú národný či maticný charakter a na ktorých sme hlavný usporiadateľ, poprípade sa spolupodieľame na organizácii.

Na základe aktívnej činnosti máme veľmi dobrú spoluprácu so samosprávnym krajom, obecnými úradmi v okrese, mestom Rožňava, Banickým múzeom, Gemerským osvetovým strediskom, Gemerskou knižnicou Pavla Dobšinského, Centrum voľného času, Základnou umeleckou školou, základnými a strednými školami, obecnými knižnicami, občianskymi združeniami, Jednotou dôchodcov Slovenska, Klubom dôchodcov, cirkvou a s každým, kto chce podporiť maticnú myšlienku o vzájomnej úcte a rešpekte na národnostne zmiešanom

území. V roku 2019 sa podpísali Memorandá so štyrmi základnými školami a v roku 2020 nám pribudla jedna základná škola a gymnázium.

Za naše najvýznamnejšie úspechy považujeme prezentovanie slovenského jazyka na zmiešanom území formou kultúrneho slova a upevňovanie vzťahov. Cez našu facebookovú stránku gemerskí matičiari prinášame matičiarom krátke prezentácie o našich významných národovcoch. V spolupráci s MO MS sme o nich vytvorili aj krásne brožúrky a letáky.

Systematicky sa staráme o rast členskej základne, vytvárame podmienky na zakladanie a rozvíjanie činnosti MO MS, záujmových a vedeckých odborov a odborov Mladej Matice, disciplinovanne kontrolujeme matričné knihy a tzv. členský fond (korunový účet), snažíme sa o zníženie negatívnych názorov na Maticu slovenskú aktívnou a poctivou matičnou prácou. Pre mládež a mladomatičné hnutie v regióne vytvárame zaujímavé súťaže na sociálnej sieti.

Maticu slovenskú propagujeme už od prvej myšlienky, t.j. pozvánky, plagáty, ako aj na každom našom podujatí vystavením banneru a vyvesením matičnej vlajky. Informácie o podujatiach zverejňujeme na www.maticaroznava.sk, www.matica.sk www.majgemer.sk, a príslušné webové stránky obcí. V rámci sociálnych sietí využívame Facebook a samostatnú stránku s názvom Gemerskí matičiari.

V minulom roku sa nám podarilo zabezpečiť matičné vlajky pre všetky naše miestne odbory, aby sme išli príkladom pri dodržiavaní symboliky. Organizujeme recitačné súťaže, do ktorých zapájame aj školy s vyučovacím jazykom maďarským, pripravili sme videoprezentácie pre základné a stredné školy o materinskom jazyku. Pre učiteľov slovenského jazyka a literatúry sme chceli zorganizovať stretnutie so zameraním na čítanie a s ním súvisiace interpretovanie umeleckých textov, nepodarilo sa, azda v roku 2021 to zrealizujeme. Prax nám ukázala, že na krajských kolách v recitačných súťažiach neobsadzujeme popredné miesta, musíme a chceme to zmeniť.

Dom Matice slovenskej v Snine / Ing. Jozef Makariv

Dom Matice slovenskej v Snine vznikol v novembri 1997 a do jeho pôsobnosti spadajú okresy Snina, Humenné, Medzilaborce, Vranov nad Topľou, Svidník, Stropkov, včítane dvoch Oblastných pracovísk vo Vranove nad Topľou a v Stropkove.

Najaktívnejšie miestne odbory sú MO MS Belá nad Cirochou, Dlhé nad Cirochou, Snina, Humenné a Zemplínske Hámre. Pri MO MS Zemplínske Hámre pracuje ženská spevácka skupina Hamorčanka a pri Dome MS pracuje Folklórny súbor ŠIŇAVA.

V roku 2020 sa DMS v Snine zamerlal na pomoc miestnym odborom Matice slovenskej pri tvorbe projektov v oblasti regionálnej kultúry. Všetkým MO MS boli nakoniec schválené po dva projekty. DMS im pomohol aj pri vyúčtovaní projektov. Dom sa podieľal aj na príprave reprezentačného Fotoalbumu – Snina v plynutí času – a je tu zámer postupne zostaviť podobný reprezentačný fotoalbum z histórie a súčasnosti Matice slovenskej. Tento fotoalbum v drevenej kazete by bol vhodným na darovanie, ale aj ako ocenenie.

Začiatkom roka v januári bola v priestoroch DMS v spolupráci s CVC v Snine zorganizovaná Okresná súťaž v prednese povesti Šaliansky Maľko. DMS v rámci svojich hlavných aktivít aktívne pokračoval v bohatej výstavnej činnosti. Počas roka bolo v priestoroch Výstavnej siene Domu zrealizovaných niekoľko výstav. Začiatkom roka bola verejnosti sprístupnená

Výstava nástenných kalendárov, predovšetkým dobových, na ktorých sa Dom doteraz podieľal a bola to už úctyhodná séria, ktorá zaplnila celú výstavnú sieň. V spolupráci s MO MS v Snine bola pripravená Výstava pohľadov na starú Sninu. V marci oslovila žiakov na základných školách vedomostná súťaž Voda je život organizovaná v spolupráci s Národným parkom POLONINY, ktorej súčasťou boli aj prednášky pre žiakov základných škôl s témou vody nevyhnutnej pre život. V apríli bola nainštalovaná výstava z detských výtvarných prác s názvom Po stopách veľkých šeliem, ktoré vytvorili deti zo ZŠ v okrese Snina. Výstava bola spojená aj s literárnou súťažou. V júni širokú verejnosť zaujala výstava 3D objektov zhotovených z kovového odpadu, ktorá prilákala mnoho malých aj veľkých návštevníkov aj zo širšieho okolia. Vo vianočnom čase oživila výstavné priestory Domu Vianočná výstava z tvorby žiakov súkromnej ZUŠ v Snine, spojená s tvorivou dielňou, na ktorej si mohli deti vyskúšať rôzne výtvarné techniky.

V roku 2020 sa Dom MS podieľal na vyhotovení ďalšej série Slávnostných členských preukazov, ktoré dôstojne reprezentujú Maticu slovenskú, ako najstaršiu národnú ustanovizeň. Počas celého roka Dom MS v Snine dodával tak ako po iné roky bezodplatne Pamätné a ďakovné listy pre potreby vedenia Matice slovenskej, ale aj pre potreby Členského ústredia v Martine, či Krajskej rady MS Prešovského kraja. Boli vyhotovené aj kvalitné pamätné listy v tvrdých doskách pre matičné subjekty z iných regiónov. Tak ako po iné roky aj v roku 2020 DMS vydal niekoľko nástenných kalendárov na rok 2020: Snina na dobových pohľadoch XI., a v spolupráci s MO MS Modra nad Cirochou dobový kalendár Modra nad Cirochou na dobových pohľadoch II., ktorý je výsledkom zberateľského úsilia MO MS v Modrej. Ďalším kalendárom bol kalendár s názvom Belá nad Cirochou na dobových pohľadoch vydaný v spolupráci s MO MS Belá nad Cirochou, ktorý je už štvrtý v poradí. Tieto dobové kalendáre pomáhajú zachovať pamäť o živote našich predkov. Pred Vianocami bola zorganizovaná tvorivá dielňa v zdobení perníkov Nech krása naše srdcia spája v priestoroch Domu MS.

Ako spoluorganizátor sa DMS spolu s Miestnou organizáciou Únie žien Slovenska podieľal na organizovaní už tradičných podujatí: Vansovej Lomnička, Ochutnávka tradičných jedál či Deň matiek. Organizácia podujatí bola výrazne obmedzená Covidom-19. Najúžšiu spoluprácu má už dlhodobo DMS v Snine s Mestom Snina.

Za najväčší úspech možno považovať pokračovanie spolupráce na vydávaní Hlasu Matice, keď boli graficky spracované a do tlače pripravené nové čísla zachytávajúce matičné dianie na celom Slovensku, čo napomáha lepšej propagácii matičného hnutia smerom k širšej kultúrnej verejnosti a zároveň dáva MO MS a ďalším odborným pracoviskám väčší priestor na propagáciu svojej činnosti.

Mládeži sa DMS venuje pomocou vzdelávania cez odborné prednášky venované národným témam a národným dejateľom. Prednášková činnosť sa skvalitnila, lebo sa obohatila aj o premietanie. Pred rokom bol graficky spracovaný pre vzdelávanie mladej generácie panel z histórie Matice slovenskej. Ďalej DMS dal vyrobiť 12 nových nosných rámov z drevených hranolov o rozmeroch 100 x 200 cm, ktoré budú slúžiť na vytváranie nosných skladačiek pre zavesenie výstavných rámov na výstavy priamo na základných školách, čo je posun smerom bližšie k žiakom na školách.

Keďže DMS v Snine pôsobí na jazykovo zmiešanom území s rusínskou národnostnou menšinou, svoju činnosť orientuje hlavne na spoluprácu, nakoľko v tomto priestore nie je situácia tak vyhrotená ako napríklad na juhu Slovenska. V poslednej dobe sa darí sporadicky založiť MO MS priamo v rusínskom prostredí.

Dom Matice slovenskej v Spišskej Novej Vsi / Mgr. Rastislav Zacher, PhD.

Dom Matice slovenskej v Spišskej Novej Vsi vznikol 1. júla 1990 a sídli v objekte, ktorý je majetkom Matice slovenskej. V priamom riadení DMS je Oblasťné pracovisko MS v Poprade. DMS sa stará o matičnú činnosť v okresoch Spišská Nová Ves, Levoča, Gelnica, Poprad, Kežmarok, Stará Ľubovňa. Iba v okrese Spišská Nová Ves je aktívnych 16 MO MS.

Základná orientácia DMS spočívala predovšetkým v práci s mládežou, samosprávami, v spolupráci so školami a všetkými kultúrnymi organizáciami v meste. Pre DMS je prioritná prezentácia tradičnej ľudovej kultúry cez folklórne súbory a skupiny v oblasti, organizácia prednáškovej činnosti pre stredoškôľakov, ale aj pre učiteľov slovenského jazyka a literatúry a histórie. Oboznamuje ich s osobnosťami a udalosťami národnej i regionálnej histórie a aktívne ich zapája do matičnej činnosti. DMS sa snažil aj v roku 2020 o spoluprácu so Slováckmi v zahraničí. V Poľsku prebehli online formou stretnutia s možnými partnermi v tejto oblasti (aj formou napr. darovania knižných publikácií).

Rozsiahla bola aj činnosť, ktorá každodenne naplňuje Dom MS. V úvode roka 2020 sa v DMS stretávali deti z Divadelného štúdia pri Dome MS, v Dome pôsobila spevácka skupina Majorán zo Spišskej Novej Vsi, Divadelný súbor Hviezdoslav v DMS nacvičoval mnohokrát v jeho divadelnej sále. V DMS pôsobí aj úspešné divadlo Kontra, ktoré získalo ocenenie Najobľúbenejšie divadlo na Slovensku za sezónu 2018 a 2019.

DMS úzko spolupracoval s Kaviarňou Mlynček, ktorá sa úspešne etablovala v DMS a je jednou z najnavštevovanejších kaviarní v regióne Spiša. S touto kaviarňou a Divadlom Kontra už DMS SNV nadviazal úzku spoluprácu aj čo sa týka kultúrnych podujatí.

Napriek pandémie sa DMS podieľal na organizovaní a participovaní podujatí, ako napr.: Okresná súťaž v prednese slovenskej povesti Šaliarsky Matko, Spomienkové podujatie Malá vojna, Ekumenické stretnutie pri kríži na Kojšovskej holi, Odhalenie pamätníka M. R. Štefánika v Poprade, Vatra zvrchovanosti v Štrbe, Batizovciach, na Kojšovskej holi, Kostelničákov ornament – výtvarná súťaž v Spišskej Starej Vsi a pod.

Základnou prioritou pre DMS bola aj v roku 2020 najmä práca s mládežou, úzka spolupráca s Mladou Maticou. Z činnosti napríklad MO MS v Spišskej Novej Vsi a OP MS v Poprade, s ktorými DMS Spišská Nová Ves úzko spolupracoval a pomáhal im pri ich činnosti. MO MS Spišská Nová Ves sa svojou bohatou činnosťou radí ako jeden z najaktívnejších MO MS v regióne, úzko a významne spolupracoval s príslušným DMS Spišská Nová Ves. V roku 2020 si tento MO MS pripomenul 100. výročie svojho vzniku. V spolupráci s DMS a ústredím MS sa podarilo vydať monografiu Storočná cesta Miestneho odboru Matice slovenskej v Spišskej Novej Vsi. MO MS taktiež participoval na jednotlivých akciách a podujatiach. Okrem literárnych popoludní poézie a prózy v spolupráci s DMS SNV zorganizoval napr. Zemiakový deň na Spiši, ktorý zanechal vo verejnosti veľmi pozitívny dojem. Významným podujatím je tiež Deň otvorených dverí v DMS Spišská Nová Ves.

DMS úzko spolupracoval aj s regionálnymi televíziami a novinami a Slovenským rozhlasom – rádiom Regina z Košíc, TV Reduta, TV Levoča a pod. DMS veľmi dobre spolupracuje aj s Mestským úradom v Spišskej Novej Vsi, kultúrnymi inštitúciami a zariadeniami v meste Spišská Nová Ves (napr. Spišské osvetové stredisko, Únia žien Slovenska, Centrum voľného času a iné). Z činnosti DMS ešte v krátkosti spomeniem získavanie predplatiteľov SNN, časopisu Slovensko – Národné spektrum a pod. Okrem organizovania podujatí sa aktívne

podieľame aj na písaní článkov o všetkých aktivitách a činnosti DMS do Slovenských národných novín, web Matice slovenskej a pod.

Dom Matice slovenskej v Šuranoch

Správa za Dom Matice slovenskej v Šuranoch sa nachádza pri správe Domu Matice slovenskej v Nitre.

Oblastné pracovisko Matice slovenskej v Šamoríne

Správa za Oblastné pracovisko Matice slovenskej v Šamoríne sa nachádza pri správe Domu Matice slovenskej v Dunajskej Strede.

Oblastné pracovisko Matice slovenskej v Trenčíne / Žofia Hrančová

Oblastné pracovisko MS v Trenčíne (zriadené 2016; obnovená činnosť 26. 6. 2018) sa snažilo z plánovaných úloh zamerať na metodickú pomoc a koordináciu činnosti MO MS na Považí, hlavne pri realizácii členských schôdzí, aktualizácii členskej základne, elektronickom zasielaní matričných kníh, pri prípravách a realizácii podujatí, pri podávaní a realizácii projektov, pomoc pri spolupráci so samosprávami, školami a organizáciami v regiónoch Považia a hlavne viac zatraktívniť podujatia. Zároveň dokončiť overovanie aktívnych a neaktívnych MO MS, aktualizovať adresár MO MS, OR MS a KR MS a ďalšie úlohy. Aj napriek nepriaznivej situácii sa podarilo splniť niektoré plánované úlohy a podujatia v roku 2020.

Jednou z hlavných úloh OP MS bolo zameranie sa na aktívnejšiu činnosť, koordináciu, metodickú pomoc a spoluprácu MO MS, OMM a OR MS v regiónoch Považia. Tiež organizáciu pracovných stretnutí aj s členmi KR MS v Trenčíne. Poskytovalo metodickú pomoc pri organizovaní kultúrnych a spoločenských podujatí v regiónoch Považia v spolupráci so samosprávami miest a obcí, školami a inými organizáciami. Zabezpečilo medializáciu významných podujatí aj zabezpečením spolupráce s členom MO MS Trenčín Matejom Mind'árom, informovalo o možnosti zasielať články s fotodokumentáciou do médií MS.

V marci sa obnovila činnosť MO MS Považská Bystrica za spolupráce s riaditeľom ČÚ MS uskutočnením mimoriadneho valného zhromaždenia MO MS. Dňa 2. 11. 2020 nás navždy opustila Mgr. Ruženka Hromádková, členka KR MS (predsedníčka OR MS Dubnica n/V., Ilava, Púchov a Považská Bystrica; dlhoročná predsedníčka MO MS N. Dubnica). OP MS zhromažďovalo informácie o jej činnosti od maticiarov z regiónu na publikovanie v médiách.

Bývalý DMS v Dubnici n/V. pravidelne organizoval folklórny festival Trenčín Trnava, ruža voňavá až do doby zrušenia DMS. Po konzultáciách s riaditeľkou DMS Galanta p. Gažovou obnoviť organizovanie festivalu každý druhý rok v Trenčianskom kraji, s členkou MO MS Trenčín J. Polákovou a pracovníčkou TSK, odboru kultúry J. Bartošovou sa prejednávala možná spolupráca i finančná pomoc, na základe čoho sa dospelo k záveru začať rokom 2021. V roku 2020 ho plánoval organizovať DMS v Galante. Trenčiansky kraj mal reprezentovať FS Teplanka z Trenčianskej Teplej, no festival bol zrušený.

V rámci hlavných aktivít MS podalo OP v spolupráci s DMS Prievidza, MO MS Chynorany a MO MS Trenčín dva projekty (Slovenský festival poézie Beniakové Chynorany a Literárna

súťaž Jozefa Braneckého Studňa sa tajne s dažďom zhovára), oba s celoslovenskou pôsobnosťou, druhý i s medzinárodnou účasťou. Čo sa týka projektov miestnej a regionálnej kultúry bolo podaných 26 projektov MO MS. Mnohé MO MS priebežne rušili projektové podujatia.

Na základe výzvy ČÚ zisťovania odhalených búst a pamätníkov s finančnou podporou MS od roku 2017 do 30. 3. 2020 sa zaevidovali v Trenčianskom kraji dve v obci Kálnica (Pomník Jozefa Miloslava Hurbana a Pamätná tabula padlým v I. svetovej vojne) a jedna v Zemianskom Podhradí (Pamätná tabula Drahoslava Machalu od manželky). Pri vypracovávaní zoznamov Obnovy kultúrnych pamiatok na Považí sa navrhli zatiaľ na obnovu dve národné kultúrne pamiatky (okres N. Mesto n/V.), a to Pamätný dom Ľ. Holubyho a Ľ. V. Riznera v obci Z. Podhradie a vzácny organ kostola v Trenčianskych Bohuslaviciach.

Najdôležitejšie podujatia MO MS v spolupráci s OP MS TN na Považí:

- 4. 3., Považská Bystrica – Na žiadosť väčšiny členov MO MS zvolalo ČÚ mimoriadne valné zhromaždenie MO MS za spolupráce OP MS za účelom sfunkčnenia činnosti nielen výboru MO MS, ale celkovej činnosti MO MS
- 21. 7. – v Trenčíne Pietny akt kladenia vencov pri príležitosti 140. výročia narodenia gen. M. R. Štefánika organizované Považskou sokolskou župou M. R. Štefánika a Jednotou Sokol Trenčín v spolupráci s MO MS a OP MS Trenčín
- 31. 7. – Výlet za poznaním, prehliadka kultúrnych pamiatok Bošáckej doliny od Trenčianskych Bohuslavíc cez Haluzice, Bošácu a Novú Bošácu, organizovaný Klubom vojenských veteránov a Klubom vojenskej histórie Trenčín v spolupráci s OP MS (sprievodkyňa počas prehliadky historických pamiatok). Zájazd spojený s kladením vencov padlým v II. svetovej vojne v Bošáci, Novej Bošáci a v mene KR MS polozenie kytice k pamätníku A. Ostrolúckej v Z. Podhradí
- 30. 9. – Vernisáž maliarky a sochárky Zuzany Bodzíkovej dňa 25. 9. (kurátorkou M. Danižová), účasť na pozvanie predsedníčky MO MS P. Bystrica M. Danižovej na prehliadku výstavy a podpory mladej maliarky a sochárky Zuzany Bodzíkovej, novej členky MO MS P. Bystrica (veľkoformátové obrazy). Záznam a fotodokumentáciu z výstavy postúpila R. Hvizďáková do Púchova, ktorý už roky podporuje mladých umelcov, s možnosťou usporiadať výstavu jej tvorby
- 2. 12. – po vyhodnotení celoslovenskej literárnej súťaže Jozefa Braneckého sa vo Verejnej knižnici M. Rešetku v Trenčíne uskutočnil tvorivý dialóg s organizátormi súťaže s poďakovaním v mene OP MS a KR MS hlavným organizátorom podujatia: J. Poláčkovej, členke MO MS Trenčín; M. Ivaničkovej, tajomníčke odbočky SSS v Trenčíne, zástupkyňi VK M. Rešetku; p. Jankovskej za JDS v Trenčíne; Ing. Anne Prnovej PhD., predsedníčke MO MS v Trenčíne

Oblastné pracovisko Matice slovenskej vo Veľkom Krtíši – Hrušove / Ján Brloš

Sídlo – Hrušov č. 526, 991 42 Hrušov / Veľký Krtíš, Nemocničná 4, 99 001. Od roku 1994 pracovisko V. Krtíš, 14. 2. 1999 otvorenie OP Hrušov. Územná pôsobnosť pre okres Veľký Krtíš, príležitostne metodická pomoc okresy regiónu Hont,

Najaktívnejšie MO MS sú MO MS Čelovce, Dolná Strehová, Hrušov, Sucháň, Veľký Krtíš, Žihľava, Bušince, Dolné Strháre, OMM Hrušov. Kolektívy pracujúce pri MO MS a úzko spolupracujúce s OP MS: Folklorne skupiny – Hrušov, Dolná Strehová, Sucháň, Veľký Krtíš;

Detské folklórne skupiny – Bušince, Hrušov, Veľký Krtíš, Dolná Strehová; Divadelné súbory – Dolná Strehová, Hrušov, Veľký Krtíš, Spevácky zbor Veľký Krtíš.

Predmet činnosti OP MS: História udalostí a osobností – spomienkové aktivity, výstavy, semináre k výročiam; Oblasť národopisu – zachovávanie živých i neživých fragmentov, ich prezentácia, archivácia, staré roľnícke práce a remeslá, odborné semináre, tvorivé dielne; Práca s mládežou – súťaže, besedy, spoznávanie histórie a osobností regiónu, ochotnícke divadlo, tvorivé dielne, tradičné remeslá; Edičná činnosť – vydávanie CD a publikácií; Starostlivosť o Slovákov v zahraničí – kultúrne programy, metodická pomoc.

Celoslovenské podujatia:

- Deň role, august 2020 – Prezentácia starých roľníckych prác, náradia a strojov v autentickom prostredí hrušovských lazov. Z dôvodu opatrení sa uskutočnilo podujatie s obmedzeným počtom účastníkov zamerané na foto a videodokumentáciu

Podujatia regionálneho charakteru :

- cena Matice – Volejbalový turnaj zmiešaných družstiev v Bušinciach,
- S úctou a vďakou – Spomienkové slávnosti pri príležitosti výročia ukončenia 2. svetovej vojny 8. 5. a výročia SNP 29. 8.
- Cyrilo-metodský deň – Podujatie spojené s pripomenutím 25. výročia založenia FS Prameň v Dolnej Strehovej 29. 8.
- Tradičné staviteľstvo – tvorivé dielne v oblasti tradičnej architektúry v Dačovom Lome a v Hrušove 10.-11. 7 a 25.-26. 7.
- Deti a tradície – tvorivé dielne pre malých muzikantov realizované v Hrušove 22.-28. 8.

Spolupráca s orgánmi štátnej správy je na základe geografickej polohy okresu komplikovaná, nakoľko najmä v regionálnych orgánoch sú zástupcovia politických strán nesympatizujúcich s Maticou slovenskou. Aj napriek tomu sa v niektorých oblastiach dobre spolupracuje. Veľmi dobrá je súčinnosť s kultúrnymi inštitúciami (osвета, knižnica, múzeá...), s ktorými organizuje OP množstvo hodnotných podujatí. Vysoko sa hodnotí spolupráca s Mestom Veľký Krtíš, ktoré podporuje finančne a inými spôsobmi najmä MO MS, ale aj iné podujatia matičného charakteru. Vo väčšine prípadov sú matičným aktivitám naklonené i obecné samosprávy najmä v obciach Hrušov, Dolná Strehová, Pôtor (MO MS Žihľava), Sucháň, ale aj iné zastupiteľstvá obcí.

Počas roku 2020 sa napriek situácii s pandémiou podarilo uskutočniť niekoľko nových významných podujatí, ktoré oslovili širokú verejnosť a prezentovali matičné aktivity:

- Hontiansky keľavník – pobytové tábory pre žiakov základných škôl so zameraním na regionálnu históriu, tradičnú ľudovú kultúru duchovnú i materiálnu, na významné udalosti a osobnosti regiónu. Z dôvodu obmedzení realizované v rámci jednodňových pobytov Hrušov a okolie od 21. do 25. 9.
- Inšpiračný seminár – edukačné podujatie pre kultúrnych pracovníkov, folkloristov, osvetárov o možnostiach aktivít v tradičnej ľudovej kultúre. Hrušov 11. – 12. 9. 2020.
- Digitalizácia Tradičnej ľudovej kultúry – pilotný projekt lokálnej archivácie fragmentov TLK (fotografie, zvykoslovie, piesne, tance a podobne)

Podarilo sa skonsolidovať činnosť 8 aktívnych MO MS v okrese, ktoré i napriek tlaku okolia, problémov s členskou základňou a finančným zabezpečením udržali svoju funkčnosť. Získavanie, resp. rozširovanie členskej základne v regióne je z dôvodu značnej migrácie

obyvateľstva, polohy (juh) a v neposlednom rade ekonomickej situácie ťažko realizovateľné. OP MS sa snaží propagačnými stretnutiami a podujatiami osloviť verejnosť a priblížiť matičné aktivity. Ide o články v regionálnej tlači, kultúrne programy v obciach na jazykovo zmiešanom území, semináre a výstavy s matičnou témou.

Aj napriek situácii s mládežou v okrese sa podarilo atraktívnym spôsobom uskutočniť niekoľko mládežníckych aktivít. V rámci turistických podujatí si pripomenuli významné osobnosti (A. H. Škultéty, P. Dobšinský, J. Kráľ a i.) a udalosti národného charakteru (SNP, výročie vzniku SR a iné). Bol daný priestor pre mladých ľudí pri tvorbe vlastných kultúrnych programov, napr. v rámci projektu Divadelné návraty formou malých javiskových foriem, v programoch na Hontianskej paráde a pod. Pripravili a zrealizovali sa Tvorivé dielne pre deti a mládež na tému tradičná kultúra, architektúra a remeslá. Uskutočnili sa besedy v základných a stredných školách. Na semináre a iné aktivity organizované MS sú pozývaní študenti stredných škôl.

Najväčším projektom OP MS zameraným na prezentáciu matičných tlačovín je Matičná jar s knihami, v rámci ktorej sa v školách a knižniciach realizujú výstavy kníh a periodík Vydavateľstva MS, besedy s autormi a zástupcami MS. Podujatia sa bohužiaľ konali len v minimálnom množstve cez mailovú poštu. OP MS je nápomocné pri kontrahovaní objednávok a dopravy objednaných tlačovín. OP MS každoročne pripravuje niekoľko odborných prednášok a seminárov k problematike štátneho jazyka najmä v rámci Dní A. H. Škultétyho. Priamo upozorňuje na poškodené, alebo nevhodne umiestnené štátne symboly.

Hlavným poslaním OP MS V. Krtíš – Hrušov nachádzajúceho sa v okrese na národnostne zmiešanom území je podpora národného povedomia obyvateľstva. Sú to najmä kultúrne aktivity, literárne, spevácke, divadelné prehliadky a súťaže. Presadzovanie práv Slovákov v obciach, kde sú v postavení menšiny. Podujatia realizované napr. v D. Strehovej, v Bušinciach, V. Krtíši, Hrušove sú záchranným bodom i pre obyvateľov z obcí, kde slovenská kultúra nemá priestor na prezentáciu.

Oblasťné pracovisko Matice slovenskej vo Vranove nad Topľou / Mgr. Miroslav Gešper

Oblasťné pracovisko MS patrí do územnej pôsobnosti DMS v Snine. Vyvíja bohatú činnosť, a patrí medzi dynamicky sa rozvíjajúce matičné pracoviská na Slovensku. V súvislosti s matičnou mládežou bolo OP MS vo Vranove nad Topľou prínosné v aktivizácii slovenskej mládeže so zameraním na vlastenectvo.

OP MS svojou činnosťou metodicky pomáha 28 MO a 5 OMM pri realizácii akcií a podujatí. Medzi najaktívnejšie MO MS patria MOMS Hencovce, Továrne, Cabov, Ondavské Matiašovce, Nižný Hrabovec. V rámci okresu pri MO MS, ale aj ako kolektívny člen, pôsobí 18 folklórnych matičných telies, 2 divadelné telesá a orchester dychovej hudby.

OP MS pozitívne nadviazalo na skúsenosti z predchádzajúcich rokov a zameralo svoje aktivity na tri základné oblasti – podchytenie slovenskej mládeže vo forme realizovania divadelných scénok; udržanie osobitých folklórnych tradícií regiónu a odhaľovanie zabudnutých národných osobností a udalostí s dôrazom na Hornozemplínsky región.

V roku 2020 vyvíjalo OP MS v spolupráci s MO MS a OMM tieto činnosti:

- aktívna účasť pri realizovaní podujatia pri príležitosti výročia oslobodenia obce Merník, mesta Giraltovce, Vranova nad Topľou, čestná stráž pri kladení vencov,

scénické ukážky bojov z obdobia 2. svetovej vojny v podaní matičíarov z MO MS Hencovce

- účasť v porote na regionálnom kole súťaže v prednese slovenských povestí Šaliarsky Matko J. C. Hronského v spolupráci s Hornozemplínskou knižnicou vo Vranove nad Topľou a mestom Vranov nad Topľou
- oslavy 101. výročia oživotvorenia MS spojené s výstupom matičíarov na Sninský kameň v spolupráci s OMM Klenová, zorganizovanie Stolnotenisového turnaja v Hencovciach
- organizovanie matičného podujatia spojeného s oslavami v Roku národnej identity na 12. motožúrke v Strážskom s medzinárodnou účasťou
- organizovanie Matičnej slávnosti venovanej ľudovým tradíciám na Hornom Zemplíne v Cabove, súťaž matičíarov a iných družstiev vo varení gulášu a prezentácia matičných FS v okrese Vranov nad Topľou
- týždeň netradičného vzdelávania – prezentácia MS na ZŠ vo Vranove nad Topľou, rozvoj spolupráce so zástupcami stredných a základných škôl, vo forme rôznych prednášok zameraných na užšie dejiny Matice slovenskej v okrese Vranov nad Topľou, prednášky o pohnutých osudoch osobností zakladateľov matičného života vo Vranove nad Topľou po vzniku Československej republiky až po deväťdesiate roky, vrátane vlasteneckých osobností politického, cirkevného a spoločenského života
- spoluorganizácia podujatia s OMM Hencovce Májové stretnutie matičnej mládeže pri táborovom ohni v Hencovciach
- organizovanie športovo-turistických podujatí v Slanských vrchoch, Ondavskej vrchovine a Vihorlatských vrchoch s prepojením na rozvoj národného povedomia a budovanie vlastenectva
- spolupráca s rusínskymi umeleckými kolektívami na národnostne zmiešanom území, analýza matičnej a národnej činnosti na pomedzí slovensko-rusínskych obcí v územnej oblasti pracoviska a v regióne Snina
- zorganizovanie podujatia v Ruskej Porube pri príležitosti SNP s názvom Po stopách národných hrdinov
- metodická pomoc pri obnove činnosti miestnych odborov v pôsobnosti OP MS Vranov nad Topľou, pomoc pri realizovaní a vyúčtovaní projektov regionálnej kultúry MO MS a OMM
- príprava národno-kultúrnych podujatí v súčinnosti predovšetkým s obcami a mestami, SZPB, JDS, knižnicami a spolupráca s cirkvami

Oblasťné pracovisko Matice slovenskej vo Zvolene / Ondrej Baranec

Oblasťné pracovisko MS vo Zvolene sídlilo v budove výrobného družstva Vzor na ulici I. Lihoveckého 1805/12. Kancelária OP MS tu disponovala priestormi 10 m². V marci 2020 bola presťahovaná do nových priestorov na Lieskovej ceste 6 mimo centrum mesta s lacnejšími nákladmi. V prípade potreby je možné prenajať rokovacie priestory výrobného družstva. V kancelárii OP MS sídlil aj MO MS vo Zvolene a aktívne v ňom funguje aj Odbor MM vo Zvolene.

OP MS vo Zvolene bolo pod správou DMS v Banskej Bystrici. Pod OP MS vo Zvolene patria MO MS z okresov Zvolen, Detva a Krupina. V danom území pôsobí 7 MO MS – Zvolen, Zvolenská Slatina, Očová, Detva, Hriňová, Podzámčok a Sebechleby a 2 odbory MM – OMM Jozefa Kozáčka Zvolen, Zvolenská Slatina. S niektorými MO MS sa v roku ťažšie komunikovalo, najmä kvôli počítačovej negramotnosti. V roku 2020 prešli pod správu oblastnej rady aj okresy Žiar nad Hronom, Žarnovica a Kremnica. Počas roka 2020 sa

dvakrát, vo februári a auguste, konala Oblastná rada (okresov Zvolen, Detva, Krupina, Žiar nad Hronom, Žarnovica a Kremnica).

Rok 2020 sme začali organizáciou Noci Štúrovej, pričom sa nás v nočných hodinách zišla len hrstka. Mnohými akciami sme ostali paralizovaní z dôvodu epidémie, preto museli byť zrušené viaceré podujatia, ktoré OP dlhoročne organizovalo. Podujatia bolo možné organizovať až počas letných mesiacov. Pracovník OP MS zabezpečoval organizáciu Vetry zvrchovanosti na Kremnických baniach, odhaľovanie busty M. R. Štefánika vo Zvolenskej Slatine, 4. ročník paintballového turnaja M. R. Štefánika, Deň Matice slovenskej vo Zvolenskej Slatine. V auguste za pomoci Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov vo Zvolene a Únie vojnových veteránov zorganizoval Cyklojazdu SNP. V septembri sa stihli konať dve podujatia, Národný výstup na Pustý hrad a Národný beh na počesť letcov SNP. Do konca roka sa vedúci OP venoval najmä výrobe a evidencii matičných ocenení. Rok 2020 sa podobne niesol v duchu rozvíjania nových väzieb OP MS s organizáciami pôsobiacimi v okresoch. Už začiatkom roka sme sa pripojili k organizácii Osláv SNP a k Pripomienke dňa vojenského letectva v Zolnej. Pokračovalo sa v organizácii spomienkových podujatí, kde sa oslovili recitátori povestí, aby ich predniesli aj na podujatí venovanom narodeniu Jozefa Cígera Hronského. Ďalšou významnou zmenou boli stretnutia s vedením mesta ohľadne organizácie miestnych podujatí s celoslovenským dosahom. Pani primátorka zaevidovala iniciatívu OP MS a OMM vo Zvolene, ktorí vypomohli pri organizácii aj mestských podujatí. So Zväzom vojakov Slovenskej republiky sme pokračovali v dobrej tradícii organizácie Cyklojazdy SNP, kde sme zabezpečovali kultúrny a hudobný program v podaní harmonikárov v zoskupení Ragačinka z Hrušova pod vedením Anny Brložovej. Dobrou propagáciou za pomoci mesta a MO vo Zvolene sa nám podarilo na naše podujatia prilákať mnoho ľudí. Najvýznamnejšie podujatia boli Beh na počesť letcov SNP a Výstup na Pustý hrad. Počas Národného výstupu na Pustý hrad sa vydarila prezentácia MS na začiatku podujatia. V podaní spevokolu tu zaznela matičná hymna pri pamätnej tabuli L. Štúra, neskôr aj na vrchu výstupu. Dobrá ľudová hudba oslovila množstvo ľudí. Beh na počesť letcov nás tento ročník prekvapil, na odbehnutie symbolických 4,4 kilometrov prišlo dvojnásobné množstvo očakávaných účastníkov. Výťažok poputoval na obnovu pamätnej izby v Zolnej. Toto podujatie dlhodobo vytvára dobré vzťahy s mestom. Pri organizácii paintballového turnaja M. R. Štefánika pribudlo pre OMM Zvolen päť nových členov do ich radov. Podobný úspech zožalo aj medializované podujatie odhaľovania busty M. R. Štefánika vo Zvolenskej Slatine, kde hlavný program tvoril koncert Martina Haricha. Celkovo muselo byť mnoho podujatí zrušených, ale aj tak sa podarilo väčšiu časť uskutočniť.

Pracovník OP MS mesačne aktualizoval matičnú nástenku v meste Zvolen, kde podával relevantné reporty a pozvánky na podujatia. Bolo tu možné zobrať si zdarma výtlačok Slovenských národných novín. Pracovník OP MS vo Zvolene je od roku 2018 poverený evidenciou a výrobou matičných ocenení. Za rok 2020 vybavil a spracoval 142 udelených ocenení.

Dom Matice slovenskej v Žiline / Ing. Katarína Kalanková

Dom Matice slovenskej v Žiline ako pracovisko bolo zriadené 1. 1. 1996, kedy vtedajšie vedenie mesta Žilina darovalo Matici slovenskej budovu, so sídlom Hollého 1 v Žiline. Podľa dohody mesta Žilina a Matice slovenskej bola budova zriadená za účelom naplňovania národných, duchovných a kultúrnych princípov Matice slovenskej ako národnej inštitúcie Slovákov. Pod pôsobnosť DMS Žilina spadajú okresy Žilina, Bytča, Kysucké Nové Mesto, Martin, Turčianske Teplice.

V spolupráci s kultúrnymi inštitúciami, štátnou správou a samosprávou organizuje DMS Žilina podujatia, akcie, výstavy, prednášky venované našim dejateľom a svojimi podujatiami na úrovni okresnej, krajskej aj celoštátnej oslovuje širokospektrálne rôzne vekové kategórie, či už deti, MŠ, ZŠ, SŠ, ale aj našich seniorov, rôzne odborné obce, pedagógov, umelcov za účelom naplňovania a zachovávania kultúrnych a národných hodnôt našich predkov. Dom Matice slovenskej v Žiline je výrazným zjednocovateľom a informačným centrom pre všetky skupiny obyvateľstva.

V pôsobnosti DMS Žilina pracuje 40 MO MS, z ktorých sú niektoré menej aktívne, niektoré neaktívne, vzhľadom na poproduktívny vek členov výborov MO MS. Medzi najaktívnejšie MO MS patria Žilina, Lietavská Závadka, Bytčica, Kysucké Nové Mesto, Diaková, Martin, Turčianske Teplice, Valča, Varín, Vrútky, Sučany, Čadca, Bytčica. Kolektívnymi členmi, pracujúcimi pri DMS Žilina sú ZO Slovenský zväz diabetikov, Slovenský skauting, MO Živena, Únia žien Slovenska Žilina, folklórny súbor Lúčanka. V roku 2020 sa nám podarilo obnoviť činnosť MO MS Necpaly. Otvorená komunikácia a prísľub k pomoci pri založení MO MS prisľúbila starostka obce Dražkovce, kde plánujeme odhaliť pamätnú tabuľu Jána Vanoviča, rodáka z Dražkoviec, ako aj MO MS Blatnica, kde je otvorená komunikácia so starostom obce, ohľadom založenia MO MS. Vzhľadom na epidemiologickú situáciu nebolo možné zrealizovať a dotiahnuť založenie MO MS Dražkovce.

DMS v spolupráci so samosprávou, školami, kultúrno-osvetovými zariadeniami, seniormi, cirkvami, občianskymi združeniami rozvíja a obohacuje kultúrno-spoločenský život, výchovno-vzdelávaciu činnosť, záujmovo-umeleckú, knižničnú, informačnú, edičnú a osvetovú činnosť. Musím však skonštatovať, že došlo k stagnácii spolupráce so Žilinským samosprávnym krajom. S mestom Žilina je pomerne slušná komunikácia, primátor a poslanci národnejšie orientovaní sú nápomocní pri pomoci organizovania matičných podujatí. Žiadosti o granty, ktoré boli zaslané v roku 2020 ŽSK boli z dôvodu pandémie pozastavené. Čo sa týka žiadostí MO MS, je DMS vždy nápomocný, či už pri vyplňovaní žiadostí alebo pri ich vyúčtovaniach. DMS v Žiline orientuje svoju činnosť na folklór, prácu s mládežou – deti MŠ, ZŠ a SŠ, rôzne súťaže, pódiové vystúpenia, prednášky o dejateľoch slovenského národa.

V roku 2020 DMS Žilina v spolupráci z MO MS Žilina plánovalo niekoľko desiatok podujatí – výstavy, prednášky, besedy, prehliadky školskej a mimoškolskej činnosti zameranej na pódiové vystúpenia detí MŠ a ZŠ s akcentom na folklór a tradície sviatkov z rôznych regiónov Slovenska, smerujúce k zachovávaniu tradícií našich predkov. Významným plánovaným podujatím bola Akadémia k 100. výročiu založenia MO MS Žilina a 25. výročiu vzniku DMS Žilina, ktoré sa presúva na rok 2021. Medzi tradičné akcie a podujatia DMS v spolupráci s MO MS Žilina patria Kolovrátok, Šaliensky Matko, Vansovej Lomnička – v spolupráci s Úniou žien Slovenska, Naše talenty – kultúrne aktivity, smerujúce k deťom a mládeži. Od roku 2014 sa DMS stal hlavným organizátorom podujatia – súťaže Slávik Slovenska, krajské kolo v spolupráci s MŠ SR. Matičné pondelky a Slovenčina moja krásna – prednášky spojené s besedami o dejateľoch slovenského národa, stretnutie jubilantov a podobne.

V roku 2020 DMS Žilina realizovalo množstvo podujatí na regionálnej úrovni, či už prednášky, turistické výstupy za krásami regiónu. Matičiari sa kolektívne zúčastnili osláv gen. M. R. Štefánika v Brezovej pod Bradlom. V danom období sa boli plánované v rámci kultúrno – spoločenských aktivít DMS Žilina s MO MS Žilina zájazdy do štátneho archívu v Bytči so študentmi gymnázia zo Žiliny a besedy pre študentov ZŠ a SŠ. Každoročne realizujeme výstavy, aj v roku 2020 boli plánované v DMS Žilina. Podarilo sa zrealizovať výstavu Dvaja výnimoční

Slováci očami histórie – Dvestoročnica narodenia Jozefa Miloslava Hurbana a výstava Život bez domova“, Z argentínskej pozostalosti Jozefa Cígera Hronského v OC Mirage v spolupráci s mestom Žilina.

V rámci krajskej úrovne organizuje DMS Žilina krajské kolá súťaží Šaliansky Matko, Slávik Slovenska, Vansovej Lomnička. Významným podujatím DMS Žilina je projekt Kolovrátok, pódiové interaktívne vystúpenia detí MŠ v spolupráci s SPV Žilina. Významnou súťažou, ktorú DMS organizuje na celoslovenskej úrovni je celoslovenská súťaž Pro Slavis – celoslovenská súťaž triednych a školských časopisov MŠ, ZŠ, SŠ, špeciálnych škôl a zahraničných škôl, kde každoročne sa do súťaže zapája niekoľko stoviek časopisov zo všetkých regiónov Slovenska, ale aj zo zahraničia (Maďarsko, Srbsko).

Dom Matice slovenskej v Žiline sa ako spoluorganizátor podieľa na rôznych podujatiach v rámci okresu a kraja, ktorými sú Deň matiek v spolupráci s Úniou žien Slovenska, Valčianske melódie, Prázdniny bez nudy, Naše talenty, výstavy organizované spolkom Živena a Úniou žien Slovenska a iné.

DMS v Žiline spolupracuje s orgánmi štátnej správy – MŠ SR, Obvodný úrad Žilina a samosprávou – Žilinský samosprávny kraj, mesto Žilina, Krajské kultúrne stredisko Žilina, Krajská knižnica Žilina, konzervatórium Žilina, umelecká škola L. Arvaya Žilina, obecné úrady v pôsobnosti ŽSK.

V rámci dostupných možností propagujeme akcie a podujatia MS a DMS formou zverejňovania mesačných podujatí v mesačníku Kam do mesta, Žilinskom večerníku, na nástenke DMS Žilina v Krajskej knižnici v Žiline ako aj vo vitríne DMS Žilina na Hlinkovom námestí a na nástenke v DMS, web Matice slovenskej a web Domu Matice slovenskej. Propagácia všetkých podujatí je zverejňovaná na facebooku DMS Žilina a stránke Matice slovenskej. Z každého podujatia sú zasielané mediálne výstupy a fotodokumentácia na ústredie Matice slovenskej. Pravidelne prispievam článkami, komentármi do SNN. V čase realizácie podujatí a akcií, závisiac od typu akcie a podujatia, posielame pozvánky inštitúciám štátnej správy a samosprávy, ZŠ, SŠ a inštitúciám v pôsobnosti ŽSK. Snažíme sa v rámci možností pri podujatiach rozdávať Národné kalendáre, ktoré DMS nakupuje niekoľko desiatok každoročne. Dom Matice slovenskej pri akejkoľvek akcii a podujatí zviditeľňuje MS ako národnú inštitúciu, a to aj formou znaku SR a MS na pozvánkach, plagátoch, diplomoch, ďakovných listoch.

5.2 Záujmové a vedecké odbory Matice slovenskej

Divadelný odbor Matice slovenskej / Peter Vrlík

Divadelný odbor (DO) pracuje od roku 2012, kedy bol obnovený na riadnom Valnom zhromaždení. Sídлом DO MS sa stal Dom MS v Liptovskom Mikuláši, kde v súčasnosti pracuje Peter Vrlík, ktorý popri svojej pracovnej náplni kultúrno-osvetového pracovníka v Dome MS, vykonáva aj funkciu tajomníka Divadelného odboru. Predsedom výboru Divadelného odboru je Mgr. Marián Lacko, riaditeľ ZUŠ v Rimavskej Sobote, podpredsedníčkou výboru je Marianna Krahulcová, metodička pre divadlo Podpolianske kultúrne stredisko Zvolen, členovia výboru sú Žofia Hrančová, predsedníčka KR Trenčianskeho kraja a členka Výboru MS a Ján Černák, ochotník z Lipovca pri Vrútkach. Členovia dozorného výboru sú: predseda Ivan Boďa, vedúci Divadelného súboru Braxatoris z Krupiny a členovia PhDr. Ľubomír Šárik, vedúci DS Divosud Rimavská Sobota a Michal

Stejskal vedúci DS Daxner z Tisovca. V roku 2020 bolo aktívnych 25 divadelných súborov združených v našom odbore.

Rok 2020 bol pre divadelníkov, ako aj pre celú kultúrnu verejnosť mimoriadne náročný. V dôsledku pandémie mnohé divadelné festivaly boli zrušené, divadelníci nenacvičovali žiadne nové inscenácie. Napriek tejto mimoriadne zložitej situácii si náš odbor pripomenul dôležitú historickú udalosť a to 190. výročie vzniku prvého slovenského ochotníckeho divadla. Pred 190 rokmi v auguste 1830 bolo odohraté prvé slovenské divadlo, hra Jána Chalupku Kocúrkovo, v Liptovskom Mikuláši. Matiční divadelníci v Liptovskom Mikuláši si pripravili dramatické pásmo Život v divadle, divadlo v živote, o zakladateľovi slovenského ochotníckeho divadla Gašparovi Fejérpataky-Belopotočkom. Toto pásmo odohrali v priestoroch Múzea Janka Kráľa počas turistického sezóny v mesiacoch január-február, celkom desať krát. Obdobne bolo toto predstavenie odohraté aj v letných mesiacoch, celkom šesť krát. Pretože rok 2020 bol vyhlásený za rok slovenského divadla, mikulášski matiční divadelníci boli v televízii (RTVS, Markíza), no poskytli rozhovory aj pre Slovenský rozhlas. V septembri (10.-12. 9.) sa uskutočnil 5. ročník Divadelného festivalu Ivana Stodolu. Tento festival usporiadal DO v spolupráci s Domom MS v Liptovskom Mikuláši. Na tohtoročnom festivale sa predstavilo sedem divadelných súborov s ôsmimi inscenáciami. Festival bol výnimočne trojdňový a prvenstvo si odniesol DS ŠAPO Ploštín (mestská časť L. Mikuláša).

Divadelný súbor tak ako po minulé roky úzko spolupracoval so záujmovým odborom Mladá Matica a spolu sa podieľali na niektorých projektoch. Spoločne pripravili krátke výstupy pri príležitosti 75. výročia oslobodenia Prešova 17. 1. v tomto meste. V Košiciach 10. 2. vystúpili s krátkymi scénkami (postavy ako M. R. Štefánik, J. Jesenský, A. Briand) pre základné a stredné školy. Pri príležitosti 140. výročia narodenia M. R. Štefánika vystúpili 21. 7. s krátkymi scénkami pri soche Štefánika v Bratislave. Pri príležitosti odhalenia busty Jozefa Škultétyho pred sídelnou budovou MS 23. 9. zahrli krátku scénu. Najväčším spoločným projektom bola príprava a realizácia hraného filmu o M. R. Štefánikovi, na ktorom sa podieľali členovia DO MS z Liptovského Mikuláša. Exteriéry a interiéry sa natáčali o. i. aj v Liptovskom Mikuláši na viacerých miestach (Múzeum J. Kráľa, Múzeum Liptovskej dediny Pribylina, Bobrovník). Dokument uviedla TV Matica.

Divadelný odbor poskytuje aj metodickú službu nielen pre svojich členov, ale aj pre nečlenov divadelníkov na Slovensku. V Dome MS sa nachádza dobre zásobená divadelná knižnica, ktorá obsahuje 240 hier slovenských aj svetových autorov. Táto knižnica je bohato navštevovaná našimi členmi, poskytuje odbornú (dramaturgickú) pomoc pri výbere hry. Na našej web stránke sa nachádzajú aj úryvky hier od autorov Petra Vrlíka a Mariána Lacka, ktorá je často navštevovaná a niektoré súbory na Slovensku už hry týchto autorov aj odohrali. Veľmi často sa na nás obracajú naši členovia o zapožičanie kostýmov z matičnej šatnice. Musíme povedať, že pracovníci tohto matičného pracoviska nám vychádzajú všestranne v ústrety a s ich prístupom sme nanajvýš spokojný.

DO financuje činnosť z viacerých zdrojov. Finančné prostriedky z členského (20 € na súbor, jednotlivец 5 eur) a z dotácie MS idú na účet DMS a využívané sú výhradne na účely Divadelného festivalu, poprípade na vydanie Ročenky Divadelného odboru, ktorú chceme aj v tomto roku vydať, ako aj na bežné výdavky (poštovné, kancelárske potreby).

Náš odbor sa radí medzi najpočetnejšie a najlepšie organizované v rámci celej Matice slovenskej, združuje divadelníkov na základe ich záujmu o dramatické umenie. V súčasnosti je jednou z najlepšie organizovaných stavovských organizácií na Slovensku, čo oceňuje

najmä Národné osvetové centrum. Mnohé divadelné organizácie ako Združenie divadelných ochotníkov Slovenska, ale aj občianske združenia amatérskeho divadla zanikli, alebo nevyvíjajú žiadnu činnosť. Matica slovenská náš odbor všestranne podporuje a tak podporuje aj ochotnícke divadlo na Slovensku, bohužiaľ táto aktivita našej Matice slovenskej je zo strany štátnych orgánov dosť prehliadaná.

Historický odbor Matice slovenskej / PhDr. Natália Petranská Rolková, PhD.

Činnosť Historického odboru (HO) Matice slovenskej v roku 2020 sa odvíjala od celospoločenskej situácie poznačenej vypuknutím pandémie. Výbor HO MS rokoval na spoločných zasadnutiach s Dozorným výborom HO MS dvakrát, a to 30. januára a 2. marca 2020. Výborové zasadnutie plánované na október 2020 sa už z objektívnych dôvodov neuskutočnilo. Rokovanie 2. marca 2020 sa konalo za účasti najvyšších matičných predstaviteľov – Mariána Gešpera, Maroša Smolca, Štefana Martinkoviča, Martina Fejka a ďalších. Preberali sa najmä témy autonómie a právnej subjektivity HO MS, postupu prijímania nových členov, Stanov MS, zostavovania zborníka z konferencie k 100. výročiu oživotvorenia MS a podobne. Výbor sa v nasledujúcom období venoval najmä revízii členskej základne HO MS, zostaveniu matričnej knihy a spusteniu propagácie HO MS na facebookovej stránke. Podujatia verejného charakteru situácia nedovoľovala uskutočniť, preto nebola v danom roku odovzdaná ani Cena Daniela Rapanta. S podporou HO MS však vyšli viaceré publikácie a zborníky, medzi nimi aj Historický zborník či odborný časopis Slovensko – Národné spektrum.

Hudobný odbor Matice slovenskej / prof. PaedDr. Milan Pazúrik, CSc.

V roku 2020 si Hudobný odbor (HuO) splnil všetky formálne povinnosti vyplývajúce zo stanov MS, aj keď tento krát s oneskorením. Na ČÚ bola doručená matričná kniha a zaplatený členský poplatok. Pre pandémiu sa konalo len jedno zasadnutie výboru 30. 6. v Banskej Bystrici. Vzhľadom na situáciu sa HuO neuchádzal o podporu z regionálnej kultúry z MS.

S príspevkami HuO sa v roku 2020 konali nasledovné akcie:

- 25. 7. – Valčianske melódie (stretnutie spevokolov), Valča
- 24.-26. 9. – Gorazdove organové dni Zvolen, Sielnica
- 26. 9. – Echo heligónky (prehliadka heligonkárov), Valča

Hlavným podujatím HuO v roku 2020 mala byť prehliadka matičných speváckych zborov v Brezne, ktorá sa mala uskutočniť 3. 10. Bolo na ňu prihlásených sedem speváckych zborov z viacerých regiónov. Nakoniec sa kvôli pandemickým opatreniam nemohla uskutočniť.

V roku 2021 ak má byť udržaný HuO MS ako aktívny, je nutné prijať nových individuálnych členov. Záujemcovia by aj boli, ale vec sa odkladá na čas po skončení obmedzení pohybu, lebo by sme ich ako nových členov radi pozvali na valné zhromaždenie HuO. Financie sa vedú v pokladni. Účet v banke nebol zriadený, nevznikla jeho potreba.

Jazykový odbor Matice slovenskej / PaedDr. Renáta Hlavatá, PhD.

Hlavným cieľom činnosti Jazykového odboru (JO) je popularizácia výsledkov vedeckého výskumu slovenského jazyka v rozličných podobách (jeho spisovnej formy, existenčných foriem/variet jazyka, nespisovných útvarov národného jazyka/nárečia viažuceho sa na isté územie, jazykovej kultúry a kultúry vyjadrovania širšej verejnosti), pripomínanie výročí

významných udalostí a osobností dejín slovenského jazyka, aktivity zamerané na zvyšovanie úrovne kultúry spisovnej slovenčiny vo verejnom jazykovom dorozumievaní. Zároveň účinne pracovať na prehĺbovaní poznania najdôležitejších etáp vývinu i súčasného stavu nášho národného jazyka, a tak prispievať k upevňovaniu národného a jazykového povedomia čo najširších vrstiev nášho národa, osobitne príslušníkov jeho mladej a najmladšej generácie, vrátane vysokoškolských študentov z rôznych univerzitných pracovísk. Hlavný cieľ činnosti Jazykového odboru vychádza zo všeobecne známych faktov a to, že je potrebné výsledky vedného výskumu v jazykovede a kultúre adresovať tam, kde je ich konečné miesto – medzi ľuďmi, hlavne mladými.

Stav členskej základne JO MS k 31. 12. 2020 bol 42 členov

Členovia propagovali medzi študentmi prekladateľskú súťaž *O cenu Samuela Cambela*, ktorú vypísal Slovenský inštitút v Budapešti a Filozofická fakulta Univerzity Eötvösa Loranda v Budapešti. Išlo o prekladateľskú súťaž pre študentov slovenských a maďarských univerzít. Súťaž je pomenovaná po významnom slovenskom jazykovedcovi a prekladateľovi pôsobiacom v prekladateľskom oddelení pri predsedníctve vlády v Budapešti, kde prekladal najmä zákony do slovenčiny a vydaním Rukováti spisovnej reči slovenskej významne prispel k upevneniu spisovnej normy slovenského jazyka. Členovia JO MS (napr. prof. PhDr. Juraj Glovňa, CSc., PaedDr. Renáta Hlavatá, PhD., PhDr. Marcel Olšiak, PhD.) pripravovali študentov na uvedenú súťaž a usmerňovali ich prácu s textami v rôznych podobách a formách. V súťaži uspeli aj slovenskí študenti (FF UKF v Nitre) a boli ocenení.

V kontexte súčasného vedeckého poznávania a bádania v didaktike materinského jazyka sa členovia JO aktívne zapojili do vedeckej grantovej práce a organizovania pracovných seminárov, ktorými začiatkom roka (január 2020) školili učiteľskú verejnosť v oblasti *Intervenčného programu čítania s porozumením pre materinský jazyk v primárnom vzdelávaní* (PhDr. PaedDr. Martin Bodis, PhD., Mgr. Renata Pavlová, PhD., PaedDr. Renáta Hlavatá, PhD., prof. PaedDr. Zuzana Kováčová, PhD.).

Členovia JO aktívne spolupracovali v rámci lingvodidaktiky a čitateľskej gramotnosti s Technickou univerzitou v Košiciach, konkrétne s Katedrou jazykov. V rámci lingvodidaktiky materinských jazykov členovia JO MS spolupracovali s Pedagogickou fakultou Ostravskej univerzity.

Predseda JO PaedDr. Renáta Hlavatá, PhD. pravidelne propaguje materinský jazyk a poskytuje textový materiál učiteľom z praxe v oblasti štylistiky a didaktiky SJ. Spolupracuje so *Slovenskou asociáciou učiteľov slovenčiny (SAUS)*, kde propaguje učebné texty/publikácie členov JO pre vysokoškolských študentov a učiteľov, napr. učebnicu *Jazyk ako text (vysokoškolský učebný materiál z praktickej štylistiky)*.

Členka JO PaedDr. Mária Hlavatá ako stredoškolská učiteľka sa venuje propagácii JO medzi stredoškolskými študentmi v rôznych oblastiach. Každoročne organizuje na Gymnáziu sv. Cyrila a Metoda v Nitre *Jazykové a duchovné sympórium*, na ktoré pozýva lingvistov/členov JO na besedy so študentmi. Zároveň pripravuje študentov na rôzne recitačné súťaže a súťaže v tvorivom písaní, napr. *Hviezdoslavov Kubín; Slovo bolo u Boha; Čaro slova; Šalianský Matko* atď. Organizuje exkurzie spojené s jazykovo-kultúrnym poznávaním našich dejín, jazyka a regiónu.

PhDr. Marián Macho, PhD. vyučuje a propaguje slovenský jazyk a kultúru na Pekinskej univerzite zahraničných štúdií. Doc. Július Lomenčík, PhD. je popri iných aktivitách jazykovým redaktorom univerzitného časopisu (dvojmesačník) *Universitas Matthiae Belii*: Spravodajca Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Je členom odbornej komisie súťaže *Šaliarsky Matko* (okresné, krajské kolá). Prom. fil. Adriana Ferenčíková, CSc. je členkou organizačného výboru súťaže pre žiakov ZŠ a SŠ *Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko*. Je tiež členkou redakčnej rady časopisu *Kultúra slova*. Mgr. Patrik Petráš, PhD. sa spolupodieľa na organizácii podujatí JO. V rámci výskumu hovoreného jazyka v médiách publikuje v lingvistických zborníkoch a periodikách. PaedDr. Renáta Hlavatá, PhD. pravidelne podáva projekty na *Ochranu a rozvoj miestnej a regionálnej kultúry* a organizuje regionálne exkurzie tematicky zamerané na ochranu a rozvoj miestnej a regionálnej kultúry.

Členovia JO sa celoplošne zapájajú do popularizačnej a osvetovej činnosti v oblasti jazykovej kultúry, a to podľa regiónu (VÚC), v ktorom pôsobia. Aktívne spolupracujú pri popularizácii výsledkov vedeckého výskumu slovenského jazyka (jeho spisovnej formy a nespisovných útvarov). Vyvíjajú aktivity v oblasti jazykovej kultúry a jazykovej osvetu, spolupracujú v rámci regiónov s miestnymi Domami MS, kde si pripomínajú výročia významných osobností slovenského jazyka a národa. Svoje aktivity zameriavajú na zvyšovanie úrovne jazykovej kultúry slovenčiny vo verejnom jazykovom dorozumívaní, napr. doc. Ladislav Bartko, CSc. aktívne spolupracoval s Rádiom Regina Košice o problematike nárečí a ich vzťahu k ľudovej piesni. V mieste svojho pôsobenia vyvíjal činnosť ako člen *Mestskej názvoslovnej komisie v Prešove* a *Názvoslovného zboru Správy katastra Prešov, Katastrálneho úradu v Prešove*. Niektorí členovia sa venujú redakčnej, jazykovo-apretačnej a korektorskej činnosti, napríklad: PaedDr. Renáta Hlavatá, PhD. pokračovala v práci členky redakčnej rady časopisu *Kultúra slova*; PhDr. Marcel Oľšiak, PhD. a Mgr. Tomáš Bánik, PhD. sa venujú korektorskej práci publikovaných štúdií do regionálnej matičnej a univerzitnej tlače. Člen JO doc. PaedDr. Július Lomenčík, PhD. sa aktívne zapája do osvetovej spolupráce s Miestnou ľudovou knižnicou v Kokave nad Rimavicou, s Novohradskou knižnicou v Lučenci. Spisovnú slovenčinu propaguje na základných školách a gymnáziách, napr. 20. 2. prednášal pre učiteľov slovenského jazyka a literatúry (v rámci metodického dňa), a to pri príležitosti *Svetového dňa materinského jazyka*. Prezentoval nové výskumné pohľady na spisovnú slovenčinu a novohradské nárečia. Doc. PaedDr. Július Lomenčík, PhD. spolupracuje s DMS v Rimavskej Sobote, s Obecným úradom v Málinci.

Členovia JO pracujú v *Rade výboru Matice slovenskej pre jazykové a školské otázky* – ide o spoluprácu pri pripomienkovaní školských edukačných činností v rámci Školského vzdelávacieho programu Ministerstva školstva SR (členka výboru PaedDr. Renáta Hlavatá, PhD. a PhDr. PaedDr. Martin Bodis, PhD.).

Mladá Matica / Bc. Marek Nemec

Špecifický záujmový odbor Mladá Matica združuje svojich členov na celom území Slovenska. V roku 2020 pôsobilo na Slovensku 35 Odborov Mladej Matice, v ktorých bolo združených 666 členov.

Pre známe obmedzenia sa počas roka podarilo zvolať len dve zasadnutia Výboru Mladej Matice. Prvé zasadnutie sa konalo 31. januára v Martine. Zvolení členovia orgánov Mladej Matice si na ňom prevzali dekrét o zvolení, keďže toto zasadnutie sa konalo ako prvé po valnom zhromaždení (30. novembra 2019 v Košiciach). Na zasadnutí sa zhodnotil uplynulý

rok, konala sa voľba predsedníctva MM a prerokovali sa plány o činnosti na nasledujúce obdobie. O niekoľko dní po tomto zasadnutí prišli opatrenia, ktoré výrazne zmenili všetky vytýčené plány Mladej Matice. Druhé zasadnutie sa konalo po dlhšej dobe až 11. septembra v Liptovskom Mikuláši. Hlavnou témou bol predovšetkým Národný zraz Mladej Matice a činnosť v druhom polroku 2020. Protiepidemické opatrenia napokon nedovolili zorganizovať tradičný Národný zraz Mladej Matice. Viac zasadnutí sa z dôvodu opatrení nepodarilo zorganizovať, avšak členovia medzi sebou neustále komunikovali prostredníctvom sociálnych sietí, kde bol vytvorený samostatný chat. Aktuálne už rokovania začali prebiehať on-line formou, keďže opatrenia stále trvajú a ovplyvňujú už aj rok 2021.

Január začal tradične spomienkou na Ľudovíta Štúra vo Zvolene, pričom podujatie nieslo názov Noc Štúrova. Mladomatiční ochotníci vo februári zahrali na Základnej škole v Budimíre a na Park Angelinum v Košiciach divadlo venované M. R. Štefánikovi a legionárom. Vo februári sa konal tradičný ples Odboru Mladej Matice v Liptovskom Mikuláši, ktorého sa zúčastnilo 240 hostí. V mesiaci marec sa konal vedomostný kvíz poukazujúci na Pamiatky UNESCO na Slovensku, ktorý pripravili členovia z Čachtíc. Vo Zvolenskej Slatine pripravili zábavné podujatia, piškvorkový turnaj. Mesiac máj už bol plný zákazov a opatrení, no za prísnych hygienických a bezpečnostných opatrení si mladí matičíari uctili Žiadosti slovenského národa. V priebehu jari a leta sa podarilo natočiť hodinovú filmovú inscenáciu s názvom Vizionári slovenskej slobody: Štefánik a Slováci v prvom zahraničnom česko-slovenskom odboji. Ide o významný počin v dejinách Mladej Matice, ktorý nemá obdobu. Podieľali sa na ňom o. i. aj mladí matičíari z Liptovského Mikuláša, Turčianskych Teplíc, Kamennej Poruby, Prešova, Lučenca, Zvolena, Košíc, no zapojili sa aj matiční ochotníci z Divadelného odboru MS. Film mal premiéru v júli v rámci programu slávnostného odhalenia busty M. R. Štefánika vo Zvolenskej Slatine. Film bol natočený pri príležitosti 140. výročia narodenia M. R. Štefánika a 100. výročia príchodu posledných legionárov do vlasti. Členovia OMM vo Vranove nad Topľou a v Kamennej Porube sa v júni zúčastnili výstupu na vrch Oblík, kde si pripomenuli 176. výročie výstupu štúrovcov na tento vrch pod vedením Adama Hlovíka. V júli sa konal 4. ročník paintballového turnaja M. R. Štefánika, ktorý opäť zorganizoval OMM Jozefa Kozáčka vo Zvolene. Mladí matičíari zo Zvolena sa podieľali na organizácii 7. ročníka cyklojazdy SNP počas osláv 76. výročia SNP a v októbri stáli pri Behu na počesť letcov. V júli sa OMM Cyrila Martiša z Kamennej Poruby spolupodieľal na výstupe na horu Cham, kde organizovali brigádu na skrášlenie priestorov okolo ohniska pod horou. Prispeli všestrannou činnosťou, kosením lúky, strihaním kríkov, zberom odpadu, no aj vyčistením jazierka. Mladá Matica sa 26. júla podieľala na odhalení busty M. R. Štefánika, ako aj na matičných slávnostiach vo Zvolenskej Slatine. Počas letných mesiacov sa mladí matičíari zapojili do futbalového turnaja v Závažnej Porube, obsadili tretie miesto a individuálne sa vybrali na Kriváň v obmedzenom režime. Národný výstup na Kriváň sa musel konať takto netradične. V septembri členovia Mladej Matice organizačne vypomáhali pri zabezpečovaní hlavného podujatia MS, na Divadelnom festivale Ivana Stodolu. Na začiatku októbra MO MS v Bystrom v spolupráci s Mladou Maticou v Hermanovciach nad Topľou zorganizovali stretnutie prívržencov vojenských dejín Slovenska, konkrétne SNP a slovenských legionárov.

Pandémia a opatrenia neustále pretrvávajú, preto sa kultúra sťahuje postupne do on-line priestoru. V tomto nezaostáva ani Matica slovenská a pripravila projekt pod názvom Z príbehu do príbehu. Ide o on-line čítanie slovenských povestí a rozprávok z kníh, ktoré produkuje Vydavateľstvo Matice slovenskej. Práve táto aktivita sa stretla s pozitívnym ohlasom verejnosti a mladí matičíari pri tomto projekte nechýbali. Organizačne zabezpečovali všetko čo bolo potrebné, viacerí členovia sa zapojili aj priamo do čítania príbehov z kníh.

Mladí matičníari nezháľali ani pri podpore Matice slovenskej počas útokov namierených proti jej opodstatneniu a existencii, kde aktívne bránili ustanovizeň. Predseda záujmového odboru Marek Nemec natočil podporné video k tejto téme s veľkou sledovanosťou. Rovnako aj FS Chemlon sa pričínal o spropagovanie argumentov, prečo je MS stále potrebná a „ozvali“ sa aj mladí matiční ochotníci v samostatnom video vstupe.

Národohospodársky odbor Matice slovenskej / Ing. Ladislav Lysák, DrSc.

Rok 2020 bol pre činnosť odborov MS veľmi špecifický. Všetky plány zhatila pandémia COVID-19 a tak sa spomínané plány zrušili, alebo presunuli na rok 2021. Národohospodársky odbor (NHO) stihol vo februári 2020, v spolupráci s organizáciou SEZ-NEZES usporiadať konferenciu k 30. výročiu práve SEZ-NEZES. Medzi hlavných organizátorov patril aj predseda NHO MS Dr. Ladislav Lysák. Na konferencii s príspevkom vystúpil aj predseda MS Dr. Marián Gešper. Z tejto konferencie je v pláne vydať aj zborník.

V priebehu roka sa pozornosť presunula na doplnenie členov NHO MS. Podarilo sa to najmä vďaka M. Hájníkovi, pracovníkovi Členského ústredia MS. Dlhodobým cieľom NHO MS je zapracovať nových členov do činnosti NHO MS.

Pedagogický odbor Matice slovenskej / PhDr. Libuša Klučková

V roku 2020 Pedagogický odbor (PgO) vzhľadom na pandemickú situáciu nemohol zrealizovať všetky svoje predsavzatia, úlohy a ciele. Napriek tomu sa podarilo zaktivizovať pedagógov stredoslovenského kraja, ktorí sa 7. júla zišli na rektoráte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Pedagógovia z Rožňavy, Nitry, Martina, Považskej Bystrice, Banskej Bystrice a Kremnice posúdili ďalšie nastávajúce úlohy, ktoré vyplývajú z Programového vyhlásenia vlády SR. Už v predchádzajúcich rokoch pedagógovia PgO (PhDr. Ľ. Pajtinka, PhD., doc. PaedDr. J. Lomenčík, PhD., PhDr. PaedDr. Martin Bodis, PhD., PhDr. L. Klučková) vypracovali námety pre Ministerstvo školstva SR. Na stretnutí sme uviedli priority v rámci regionálneho školstva, poukázali na nepostačujúce financovanie slovenského školstva, nutnosť pripraviť v spolupráci s učiteľskými združeniami a nezávislými odborníkmi prípravu a prijatie Etického kódexu učiteľa a dôležitým imperatívom patrila požiadavka zásadne znížiť administratívnu záťaž škôl a učiteľov úpravou legislatívy a noriem iných rezortov, ktoré zaťažujú zamestnancov škôl neprimeranými činnosťami, ktoré ich odpútavajú od priamej výchovno-vzdelávacej činnosti. Rezonovali aktuálne témy slovenského školstva, vrátane *Návrhu systému modelu tvorby kurikulárnych dokumentov*, ktorý je súčasťou *Národného programu rozvoja výchovy a vzdelávania*, ako aj o zastúpení slovenských autorov a ich literárnych diel v učebniciach literárnej výchovy pre základné a stredné školy. Pedagógovia stále viac priamo alebo i nepriamo poukazujú na absenciu osobností slovenskej literatúry a ich diel v literárnej výchove základných a stredných škôl.

Do týchto aktivít sa zapojili viaceré gymnáziá a stredné odborné školy na pripomienkovanie učebníc literatúry a obsahového štandardu štátneho vzdelávacieho programu zo slovenského jazyka a literatúry. Na výzvu reagovali viacerí učitelia slovenského jazyka a literatúry, napríklad vynikajúce spracovanie sporných otázok prišli z Gymnázia V. P. Tótha v Martine, z Gymnázia J. Kráľa v Galante, z Gymnázia z Nových Zámkov a ďalších škôl. Výsledkom boli *Návrhy a ich zdôvodnenie k učebniciam a štátnemu vzdelávaciemu programu zo slovenského jazyka a literatúry*.

Predsedička PgO L. Klučková poukázala na stretnutí v Banskej Bystrici na opakujúcu sa skutočnosť, že kandidáti, členovia PgO navrhnutí Maticou slovenskou na najvyššie rezortné

ocenenia sv. Gorazda – PhDr. Ľubomír Pajtinka, PhD. a doc. PaedDr. Július Lomenčík, PhD., neboli Ministerstvom školstva SR odmenení za svoju prácu ani ďakovným listom.

Členovia PgO sa neustále kriticky vyjadrujú k vyňatiu svetovej a súčasnej slovenskej literatúry zo zoznamu povinnej literatúry pre ISCED 3. Chýbajú niektoré základné diela slovenskej literatúry, napríklad absentujú výrazné osobnosti slovenskej poézie, ako je Ján Hollý alebo Pavol Országh Hviezdoslav.

Pracovné stretnutia pedagógov pokračovali v Košiciach, kde sa pedagógovia stretli na Technickej univerzite na Stavebnej fakulte 8. septembra. Prítomní boli oboznámení s poslaním PgO a jeho históriou, o predchádzajúcich aktivitách a činnosti jeho členov. Daniela Hrehová, vedúca katedry spoločenských vied Technickej univerzity v Košiciach (TUKE), ktorá privítala prítomných v mene TUKE a predstavila svojich kolegov z TUKE, hovorila o projektoch pre zahraničných Slovákov, o zmenách študijných programov na fakulte, o otázkach financovania a podobne. Prítomným sa prihovoral aj profesor Pandula, predseda Odborového zväzu pracovníkov školstva a vedy na Slovensku za TUKE, ktorý navrhoval presadiť do výuky predmety zamerané na to, aby sa deti stali dobrými ľuďmi, teda predmety na rozvoj osobnosti a to už od základných škôl. Navrhol spoluprácu Pedagogického odboru Matice slovenskej pri celoslovenskom oceňovaní učiteľov, napríklad cez projekt Zlatý Amos. Riaditeľ ČÚ MS M. Fejko informoval o štruktúre odborov Matice slovenskej. Oboznámil prítomných s návrhom rozdeliť celoslovenský PgO na tri sekcie – západ, stred a východ Slovenska – z dôvodu lepšej komunikácie medzi členmi odboru. Navrhol, aby sa už dnes stanovili reálne ciele vznikajúcej východnej sekcie. Pripomenul, že na vznik sekcií bude potrebná zmena stanov PgO, na čom vedenie PgO pracuje. V diskusii o fungovaní školstva a úlohách PgO vystúpili viacerí pedagógovia.

Monitorovanie používania štátneho jazyka, štátnych insígnií s ohľadom na prípravu návrhu novelizácie zákona NR SR o štátnom jazyku je neustálou a závažnou prioritou Pedagogického odboru MS.

Najstarší slovenský pedagogický časopis Rodina a škola, ktorý desať rokov organizoval medzinárodný projekt pre žiakov základných a stredných škôl s názvom Poznaj svoju minulosť alebo Pátranie po predkoch, musel organizátor pre nezáujem Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR ukončiť. Projekt bol desať rokov financovaný z vlastných finančných prostriedkov autora projektu. Počas týchto desiatich rokov sa doň zapojilo viac ako 30 tisíc mladých ľudí zo Slovenska a slovenského zahraničia, ktorí položili základy svojich rodinných kroník a archívov.

Porozumenie a pomoc Ministerstva školstva nenašiel ani najstarší slovenský pedagogický časopis Rodina a škola. Jeho história siaha viac ako sto rokov dozadu, jeho prvé číslo vyšlo v roku 1900 pod redaktorským vedením Svetozára Hurbana Vajanského. Učiteľov a rodičov informoval o základných aktuálnych témach výchovy a vzdelávania, pomáhal im v ich výchovnej a vzdelávacej práci, pomáhal formovať ich zodpovednosť za prípravu novej generácie mladých ľudí. Časopis sprostredkoval pohľad na rozvoj školstva a výchovy v zahraničí, usiloval sa o pozitívne ovplyvňovanie čitateľov pri zvyšovaní prestíže vzdelania, múdrosti, tvorivosti v ich hodnotovom svete.

V piatok 4. septembra 2020 v podvečerných hodinách v priestoroch Mestskej knižnice v Zlatých Moravciach Mgr. Peter Kozolka (pedagóg, člen Pedagogického a Historického odboru MS, podpredseda Prezídia MS) predstavil svoju knižnú prvotinu pod názvom Úvrate.

Na prezentácii knihy, spojenej s autorskou besedou a autogramiádou, sa zúčastnil veľký počet milovníkov kníh. K organizátorom podujatia patrili Pedagogický odbor, Mestské stredisko kultúry a športu Zlaté Moravce s jeho riaditeľkou Simonou Holubovou, MO MS v Zlatých Moravciach, DMS v Nitre a Vydavateľstvo Matice slovenskej.

Dňa 7. decembra sme si pripomenuli 150. výročie úmrtia Jána Palárika, významného slovenského katolíckeho kňaza, spisovateľa, dramatika a národovca. Slávnostná pripomienka sa začala sv. omšou. Následne predstavitelia obce, hostia a kňazi položili vence k hrobu Jána Palárika.

Na základe zhoršenej pandemickej situácie po septembri PgO nepokračoval vo svojich aktivitách. Zameral sa na úpravu Stanov PgO, získavanie členov, úpravu a doplnenie matričnej knihy a príprave plánu činnosti na rok 2021.

Politologický odbor Matice slovenskej / Mgr. Roman Michelko

Činnosť Politologického odboru MS v roku 2020 bola zásadným spôsobom ovplyvnená pandemickou situáciou. To znemožňovalo, až na malé výnimky, verejné prednášky, konferencie či odborné semináre. Preto sme sa sústredili na prípravu vydania odborných publikácií.

V grantovej schéme pre vedecké odbory sme vypracovali projekt na vydanie titulu Lukáša Perného *Utopisti*. Vydanie diela sa zrealizovalo a začiatkom septembra išlo do distribúcie. Zaznamenali sme naň množstvo ohlasov:

- Lukáš Perný v rozhovore pre Hlavné správy o svojej novej knihe: „Chcem inšpirovať ľudí k tvorbe, k zamysleniu sa nad spoločnosťou a zmyslom našich životov“
- Utopisti, vizionári sveta budúcnosti v relácii Relax pre TV Ružinov: https://www.youtube.com/watch?v=_i3bzUCQCxk
- Séria rozhovorov pre ihodnoty.sk

Zmienky o knihe:

- Pravda (nominovanie za Knihu roka Pravdy 2020)
- Nové Slovo
- !Argument

Bibliografické odkazy na recenzie a ohlasy:

- SIRŮČEK, Pavel. Poučení z dějin utopií jako obrana před liberální dystopií. In *Alternativy*, časopis CSTS, 8/2020
- KLENKO, Marián. Teória a dejiny utópií. In *Literárny týždenník*, 31 – 32/2020
- MINDÁR, Matej. Kde je hranica ideológie a utópie. In *Slovenské národné noviny*, 37/2020
- DOBROČ, Ivan. Lukáš Perný: Utopisti vizionári sveta budúcnosti (recenzia). In *Slovenské pohľady*, 12/2020
- MANDA, Vladimír. Utopisti, vizionári sveta budúcnosti. Dejiny utópií a utopizmu. In: *Philosophica Critica*, ročník 6/2, 2020, ISSN 1339-8970
- KUBICA, Peter. Snívam, teda som...utopista. In *Ihodnoty.sk*
- DOUBEK, Michael. Sepsat dějiny toho, co ještě nebylo. In *LUK – Literatura, umění, kultura*, Týdeník Unie českých spisovatelů, 40, ročník 7

- BARČ, Matej. Matej Barč o knihe Utopisti, vizionári sveta budúcnosti. In *DAV DVA* 9/2020
- DANĚK, Tomáš. Recenzia knihy Lukáša Perného Utopisti; vizionári sveta budúcnosti, In *DAV DVA* 8/2020
- HAJKO, Dalimír, HOHOŠ, Ladislav, HAUSER, Michael. Utopisti; vizionári sveta budúcnosti. In *DAV DVA* 8/2020

Okrem toho prebehli aj verejné prezentácie knihy v Dome MS v Bratislave a v Martine. Titul bol prezentovaný aj v ružinovskej televízii. Politologický odbor MS zabezpečil 29. júna pre Miestny odbor MS Bratislava – Staré Mesto prednášku o výsledku parlamentných volieb v roku 2020. Videozáznam z prednášky mal vyše 15 000 vzhliadnutí.

Športový odbor Matice slovenskej / Mgr. Ľubomír Kleštinec

Rok 2020 vyhlásila Matica slovenská za Rok národnej identity v duchu intenzívnej podpory a šírenia slovenskej národnej identity a rozvoja slovenskej štátnosti. Športový odbor (ŠO) staval plán svojej činnosti na osvedčených viacročných aktivitách, ktorých zameranie bolo aktívne zapojiť do svojej činnosti čo najväčší počet mladých ľudí. V spolupráci s riaditeľmi Domov MS, Miestnymi odbormi MS, Mladou Maticou, mal byť Športový odbor organizátor a spoluorganizátor mnohých podujatiach.

Pandémia nám prekazila skoro všetky plánované podujatia, no niektoré sa aj napriek tomu podarilo usporiadať. Jedinou turistickou akciou, na ktorej ŠO na regionálnej úrovni participoval bol pochod Drážovce – Gýmeš, ktorý sa nám počas uvoľnenia opatrení podarilo zrealizovať. V mesiaci august sa v Nitre uskutočnil turnaj v malom futbale, ako rýchla náhrada turnaja o pohár predsedu MS za účasti štyroch nitrianskych mužstiev.

Satelit stolnotenisových turnajov v NSK pod názvom Matičná stolnotenisová liga. Z plánovaných ôsmich stolnotenisových turnajov s vyvrcholením na Mikulášskom turnaji v DMS v Nitre sa uskutočnili iba štyri turnaje. Víťazmi skráteného satelitu sa opätovne stali matičiari z Ivanky pri Nitre. Matičnej stolnotenisovej ligy sa zúčastňovali matičiari z Janíkoviec, Nitry – Chrenovej, Ivanky pri Nitre, Krškán, Nitry – Klokočiny, Diakoviec a Lehoty. Dvoh turnajov sa zúčastnili aj žiaci tréningového stolnotenisového centra DMS v Nitre. Organizačne turnaj zabezpečil Športový odbor MS spolu s Domom Matice slovenskej v Nitre. S potešením konštatujeme, že opätovne športovú a kultúrno – spoločenskú činnosť MO MS aj v neľahkom roku 2020 finančne podporil Nitriansky samosprávny kraj. Vďaka tejto podpore je materiálne a technické vybavenie podujatí na veľmi dobrej úrovni.

ŠO nezabúda ani na duchovný rozvoj svojich členov a športovcov. V spolupráci s Trnavským samosprávnym krajom zorganizoval púť členov ŠO a športovcov TTSK do Šastína-Stráži. Účastníci sa počas svätej omše pomodlili za zdravie nie iba športovcov, ale všetkých ľudí dobrej vôle, menovite zakladateľa tejto Bohu milej akcie Janka Szaba, ktorý žiaľ už nie je medzi nami. Česť jeho pamiatke!

Rok 2020 nám ukázal aj svoju tienistú stránku. Pandémia negatívnym spôsobom ovplyvnila nie iba plánované športové a kultúrno – spoločenské aktivity, ale i spôsob života a myslenia jednotlivcov. Nesprávnymi rozhodnutiami sa v republike zastavil život. Deti prestali chodiť do škôl, pozatvárali sa všetky športoviská, nasadili sme si rúška

Vlastivedný odbor Matice slovenskej / PhDr. Dáša Daneková

Činnosť Vlastivedného odboru (VIO) MS v Martine, tak ako všetky odvetvia života bola poznačená pandémiou – utlmením takmer všetkých spoločenských aktivít. V rámci VIO MS však máme členov, ktorí sa viac-menej formou individuálnych aktivít zaujímali o kultúrny život v oblasti vlastivednej, národnej a ľudovej kultúry formou bádania, štúdia rôznych dokumentov, archívnych materiálov a ich prezentáciou publikovaním. Dve plánované spoločné stretnutia členov odboru a valné zhromaždenie sa pre vyššie uvedené dôvody nemohli zrealizovať. Taktiež sa z uvádzaných dôvodov neuskutočnili viaceré naplánované aktivity členov predovšetkým zo západného, juhozápadného, juhu stredného a severovýchodného Slovenska.

Správy – výkaz činnosti za rok 2020 a výhľadová správa na rok 2021 boli spracované na základe informácií od jednotlivých členov VIO MS. Vzhľadom k tomu, že si vysoko vážime aktivitu členov, dovoľujeme si pri jednotlivých činnostiach uvádzať ich mená. Je to aj poďakovanie za ich prácu a nadšenie robiť niečo pre kultúru, našu históriu a to aj v tejto pomerne náročnej dobe. VIO MS si splnil všetky formálne povinnosti, ktoré mu vyplývajú z vlastných stanov, ako aj zo stanov MS, ako aj všetky povinnosti voči ČÚ MS a celkovo MS. Podujatia a činnosť boli zamerané predovšetkým v oblastiach kultúrno-historickej, vlastivedného bádania, starostlivosti o kultúrne a prírodné dedičstvo, múzejníctva či etnológie.

Stav členskej základne VIO MS k 31. 12. 2020 bol 36 členov.

V turčianskom regióne v tzv. trojsúobci – Příbovce, Benice, Rakovo – to bolo aj vyhľadávanie, bádanie v archívoch, kronikách, zhromažďovanie archívneho materiálu, dokumentovanie, pátranie a zbieranie historických predmetov a dokumentov, individuálne vlastivedné bádanie a spoznávanie kultúrnych pamätihodností Slovenska, individuálna účasť na rôznych kultúrnych podujatiach, výstavách a vernisážach, individuálna pomoc na organizovaní vzdelávacích aktivít Cirkevného zboru Evanjelickej cirkvi a. v. Příbovce, Základnej organizácie Jednoty dôchodcov v Příbovciach, občianskej iniciatívy MEMORIAE, ako aj administratívne práce na sociálnych sieťach – FB stránkach, spracovanie MEMORIAE, Pamäť obce Příbovce, ECAV Příbovce, ZAŽNIME SVETLO, publikačná činnosť z regiónu obcí Příbovce, Benice a Rakovo, články uverejňované v elektronických médiách www.turiecoline.sk, www.ecav.sk, www.matica.sk, <https://regiony.sme.sk>, <http://www.obecné-noviny.sk>, v printových médiách: MY Turčianske noviny, Evanjelický posol spod Tatier, Obecné noviny, Slovenské národné noviny. Ďalej to bola realizácia projektu „Múzeum hradu Sklabiňa“, realizácia projektu „Pohľadnica obce Příbovce k 790. výročiu prvej písomnej zmienky“, realizácia projektu „Zažnime svetlo“, úloha projektu – budovanie evanjelickej identity, záchrana, obnova a rekonštrukcia nehnuteľnej kultúrnej pamiatky ECAV Příbovce. Vzdelávanie a šírenie náučných materiálov, popularizovať tak výsledky činnosti združenia, projekt „Detský kútik v obecnej knižnici v Příbovciach“, čo všetko zrealizoval člen odboru a čestný člen Výboru VIO MS Ľubomír Žila.

V rámci celoslovenského pôsobenia to bola príprava a účasť na turistických a športových podujatiach, vlastivedných vychádzkach po národných a kultúrnych pamiatkach na Slovensku, v zahraničí, ako aj v Turci, ktorú vykonával člen VIO MS ThLic. Mgr. Viliam Komora, PhD., najmä v spolupráci s Mgr. Júliusom Jarkovským, ale i ďalšími členmi. Keďže zároveň v rámci MS vykonával aj iné funkcie a to podpredsedu VIO MS, ako aj tajomníka MS a zamestnanca Strediska národnostných vzťahov MS, tak to boli aj práce spojené s

komunikáciou, mediálnou propagáciou, publikačnou a publicistickou činnosťou, propagáciou VIO a MS na sociálnych sieťach a inde. Ďalej to bola pomoc a účasť na viacerých celoslovenských podujatiach, príprava, zabezpečenie a odovzdávanie ocenenia pre dobrovoľných matičiarov z celej SR na Národných matičných oslavách vo Zvolenskej Slatine, publikovanie príspevkov, článkov na matičnom internete, v Hlase Matice, v Slovenských národných novinách, práca zodpovedného redaktora, ako aj zabezpečenie finančných prostriedkov, následne jej uvedenie do života a prezentácia, a to významného matičiara Mgr. Petra Kozolku „Úvrate“, ktorá vyšla vo Vydavateľstve MS a to v úzkej spolupráci s Pedagogickým odborom MS a VIO MS.

Región hornoturčianskeho Podhradia bol zastúpený činnosťou spracovania a zabezpečenia podkladov a následnom vytlačení kroniky Spolku bývalých urbaristov Podhradia pozemkové spoločenstvo na rok 2019, výstava fotografií profesionálneho fotografa Roberta Štiffena s názvom „Urbársky dom a Terasa pod Hrádkom“ v rámci „Kvetu Podhradia v roku 2019“ čo vykonávala PaedDr. Vlasta Bellová, ktorá taktiež zabezpečila práce spojené s funkciou tajomníčky SBU Podhradie a od roku 2019 taktiež jeho podpredsedníčky.

Spracovanie materiálov a fotodokumentácie do Pamätnej izby obce Valča – v severozápade Turca (v spolupráci s PhDr. Dášou Danekovou, predsedníčkou VIO MS), konzultácie materiálov pre Národopisnú expozíciu obce Valča (taktiež v spolupráci s PhDr. Dášou Danekovou), účasť na zasadnutiach rokovaní Obecného zastupiteľstva Obce Valča – hľadanie a presadenie priestorov pre realizáciu Pamätnej izby a Národopisnej expozície obce Valča, konzultácie ohľadne stavebných úprav Národopisnej expozície, zhromažďovanie životopisných dokumentov o JUDr. Jánovi Mikulovi (člen vlády prvej SR), účasť na poznávacom zájazde a položení venca na cintoríne v Turčianskych Tepliciach s príhovorom Jaromíra Mariača k osobe JUDr. Jána Mikulu, poznávacie, kultúrne, národopisno-historické podujatia ako návšteva hradu Beckov, návšteva hradu Čachtice, taktiež v rámci cyklu „Za slávnymi rodákmi“, si členovia MO MS z Valče pripomenuli 70. výročie úmrtia MUDr. Jozefa Požeského na Narodnom cintoríne v Martine, ktoré pripravili, usporiadali a zabezpečovali členovia odboru, ako aj členovia Výboru VIO MS Ján Lučan a Jaromír Meriač a to pre matičiarov a širšiu verejnosť.

Rokovania s poslancami obecného zastupiteľstva k vydaniu monografie obce Báhoň: *Báhonské prechádzky storočiami*, jej finalizácia, práce vedúceho Registratúrneho strediska Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov v Bratislave, spolupráca na dopĺňaní knižničného fondu ústrednej knižnice SZPB, zhromažďovanie informácií o priamych účastníkoch odboja v Bratislavskom kraji a v obci Dolné Srnie, pravidelné príspevky s historickou tematikou pre obecné noviny Budmerické zvesti, práce šéfredaktora www.budmerice.sk a pre Báhonské noviny, príspevky do časopisu Bojovník, Pravdy, do SNN, úzka spolupráca s MO MS Budmerice, s miestnym múzeom v Budmerickej izbičke a kronikárkou obce, predsedníčkou MO MS a členkou redakčnej rady Budmerických zvestí Alenou Kadlečíkovou, v spolupráci so ZŠ spoluorganizácia vedomostných súťaží so zameraním na spoznávanie histórie druhej svetovej vojny a Slovenského národného povstania, plánované autobusové zájazdy pre pandémiu sa nemohli uskutočniť, odporúčanie vlastných archívnych materiálov a fotografií pre použitie v knihe o histórii Dolného Srnia Jánovi Skovajsovi, doručovanie predplatených SNN členom COOP Jednoty SD a SZPB, spracovanie histórie Skúšobnej stanice Ústredného kontrolného a skúšobného ústavu poľnohospodárskeho v Báhoňi, ako aj informačnej príručky klientom Domova sociálnych služieb pre dospelých v Báhoňi, v sociálnej oblasti v obci a Domove sociálnych služieb, na žiadosť Jednoty dôchodcov Slovenska vykonávané vlastné dôchodcovské aktivity, spolupráca na spracovaní knihy Porta do Dolného Srnia, dobrovoľnícka práca v Domove sociálnych

služieb pre dospelých v Báhani v obstarávaní zvukových kníh pre nevidiacich s doručovaním priamo na oddelenia ležiacim pacientom, aj tlačенých kníh inak ťažko zdravotne postihnutým donášaním z Mestskej knižnici v Bratislave, Knižnice J. Fándlyho v Trnave a Malokarpatskej knižnice v Pezinku, ako aj ošetrovanie miniplantáže ovocných kríkov v počte 130 kusov, a ich bezplatné vypestovanie a vysadenie v záhrade sociálneho zariadenia pre pracovnú terapiu ubytovaných, čo všetko pripravil, urobil a zabezpečoval Milan Bušo, člen VIO MS.

Vlastivedný odbor MS na základe výzvy MS o poskytnutie dotácie na projekty miestnej a regionálnej kultúry v roku 2020 a taktiež na základe dohody s Obecným úradom Valča a MO MS Valča, v rámci spolupráce a plánov, tak boli spracované projekty: „Pamätná izba obce Valča“ a „Národopisná expozícia obce Valča“. Projektu „Národopisná expozícia obce Valča“ bol priznaný finančný príspevok 150 €. Bol použitý na úhradu časti nákladov na stavebné a rekonštrukčné práce. Ďalej sa v rámci tohto programu uskutočnili práce na príprave libreta, scenára a textových častí – taktiež zhromažďovanie podkladov. VIO MS pracoval ďalej na projektoch, zabezpečení a prácach, ako aj pokračoval v zhromažďovaní podkladov pre príručku kronikárov „VADEMECUM KRONIKÁRA“, príprava podkladov pre spracovávanie príručiek pre remeselníkov „Mini skriptá KOŠIKÁRSTVO, MAĽBY NA SKLE a TKANIE“. Zabezpečoval tiež poradenskú službu pre kronikárov a to z dôvodu pandémie formou telefonickou a e-mailovou. Pokračovanie v spracovávaní pozostalosti PhDr. Igora Krišteka, CSc. (prvý predseda VIO MS, posledný predseda Slovenskej národopisnej spoločnosti, bývalý dlhodobý riaditeľ Slovenského národného múzea v Martine a Múzea slovenskej dediny, spolutvorca ich expozícií, významný slovenský muzeológ a etnológ) – materiály týkajúce sa histórie, národnej a ľudovej kultúry a vlastivedy. Ďalej boli vykonávané práce spojené s funkciou predsedníčky VIO MS, toto všetko pripravila, organizovala a zabezpečila PhDr. Dáša Daneková, predsedníčka VIO MS.

Výtvarný odbor Matice slovenskej / PhDr. Ladislav Skrak

Výtvarný odbor (VO) Matice slovenskej uskutočňoval v roku 2020 svoju činnosť na základe rámcového plánu činnosti na daný rok, ako aj na základe dlhodobých zámerov a úloh, ktoré nám vyplývali zo záverov Valného zhromaždenia Výtvarného odboru MS z 27. júna 2017. Avšak značne limitované podmienkami, ktoré aj pre činnosť nášho odboru vyplynuli z usmernení ústredia Matice slovenskej v podmienkach pandémie Covid-19, a to z hľadiska možností zhromažďovania sa, resp. organizovania vlastných rokovaní a podujatí. Takúto možnosť sme mali výlučne v letných mesiacoch, pričom stretnutia sme orientovali na odbornoprofesionálne podujatia, ktoré sme mienili realizovať k 75. výročiu oslobodenia Slovenska v máji – júni 2020. Keďže reálne bolo možné akékoľvek podujatia uskutočniť až cca v druhej polovici júna 2020, pričom nami spoluorganizované podujatie v Dvorane Ministerstva kultúry SR bolo možné z hľadiska obnovovania prevádzkyschopnosti uskutočniť až začiatkom augusta 2020, usporiadali sme výstavu k obom antifašistickým výročiam, t. j. zároveň aj k 76. výročiu Slovenského národného povstania, a to pod názvom Slovenské umenie proti fašizmu, s termínom slávnostného otvorenia dňa 8. augusta a dobou trvania do 3. septembra 2020. V rámci príprav podujatia garantovali sme aktívnu rolu Matice slovenskej ako celku, a to o. i. prezentovaním symbolov Matice slovenskej v oficiálnych podujatiach. Okrem prezentácie originálov výtvarných diel k téme, ktoré zo svojich zbierok poskytlo aj Ministerstvo kultúry SR, vytvorili sme tiež priestor pre prednáškové aktivity (v rámci redukovaných možností), ako aj pre kultúrny program (E. M. Chalupová, I. Ožvát, atď.). Na účel tohto významného a náročného podujatia, ktoré bolo považované za najdôležitejšie kultúrno-spoločenské podujatie k výročiu a podnetom oslobodenia Slovenska, prispeli sme príspevkom poskytnutým na činnosť nášho odboru v roku 2020, a to v objeme 400,- €.

V období roka 2020 nebolo s výnimkou začiatku roka prakticky možné uskutočňovať rokovania Výboru a Dozorného výboru Výtvarného odboru MS. Naše kontakty však boli živé, pričom v závere roka sme napomohli aj prípravám a uskutočneniu výstavy nášho člena doc., akad. maliara Stanislava Harangozóa v Slovenskom inštitúte v Berlíne. Pokiaľ ide o organizačnú stránku činnosti, udržali sme chod nášho odboru v tom rámci, ktorý pre činnosť záujmových odborov vyplýva z platných Stanov MS. Súčasný stav Výtvarného odboru MS tvorí celkovo 27 členov, pričom sú splňané kritériá stanovené v novele Stanov MS pre činnosť záujmových odborov z hľadiska počtu členov, ako aj zastúpenia počtu krajov. Výtvarný odbor od zasadnutia výboru a aktívu VO MS dňa 7. februára 2019 aj naďalej pôsobí pod týmto vedením:

Výbor VO MS: PhDr. Ladislav Skrak – predseda, JUDr. Dušan Roll – podpredseda, akad. maliar Stanislav Harangozó, Emil Semanco, Mária Molčanová, Alexander Molnár – hospodár.

Dozorný výbor VO MS: akad. sochár Stanislav Mikuš – predseda, akad. maliarka Zuzana Hložníková, PhDr. Ladislav Skrak (člen z titulu funkcie predsedu VO MS).

Výtvarný odbor MS aj v roku 2020 významne napomáhal pôsobeniu a edukačným aktivitám stálej expozície *Za slobodu!*, ktorú spolukoncipoval, a ktorá rozvíja svoju činnosť v Bratislave v sídle Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov (SZPB) na Štúrovej ul. 8., na prvom poschodí.

Výtvarný odbor MS v záveroch svojho Valného zhromaždenia z roku 2017 odporúčal a napomáha vedeniu MS aktívne riešiť problematiku pamiatkovej obnovy objektov vo vlastníctve Matice, pričom mieni aj naďalej a konkrétnejšie napomáhať riešeniu tohto problému.

Z dlhodobého, resp. programového a principiálneho hľadiska sme aktívne v uplynulom roku, resp. v čase významných výročí, napomáhali koncipovaniu a rozvíjaniu zámerov a úloh Memoranda o spolupráci MS a SZPB, ktoré sa uzatvorilo na pôde Matice slovenskej dňa 20. júna 2018.

Záujmový odbor Matice slovenskej slovensko-rusínskej vzájomnosti Adolfa Ivanoviča Dobrianskeho / PaedDr. Miroslav Kerekanič

V roku 2020 sa z dôvodu pandemickej situácie uskutočnili len dve podujatia:

- Koncert LH Sokolej a DSS Bosoročky „Piesne Márie Čokynovej“ 2. 8. v skanzene Vihorlatského múzea v Humennom
- 6. ročník Rusínskeho folklórneho festivalu 5. 9. v skanzene Vihorlatského múzea v Humennom.

Neuskutočnil sa 5. ročník vedeckej konferencie Odkaz Adolfa Ivanoviča Dobrianskeho pre súčasnosť, ani plánované besedy na stredných školách. Finančné prostriedky vyčlenené na činnosť odboru v sume 200 € neboli čerpané.

Záujmový odbor regionalistiky Matice slovenskej / Ing. Mgr. Anton Meteňko, PhD.

Záujmový odbor (ZO) regionalistiky patrí medzi najaktívnejšie záujmové odbory. Od svojho založenia (11. 1. 2013) vstupuje do svojho tretieho volebného obdobia. Na rok 2020 sme plánovali mnohé podujatia, no všetko prekazila pandémia.

Pri príležitosti 7. výročia založenia ZO regionalistiky (11. 1. 2020) sme prijali štyroch nových členov. K 31. 12. 2020 sme evidovali 26 členov, ktorí bývali v 5 krajoch SR. Zakladajúci člen ZO Viliam Barényi opustil naše rady v júni 2020. Vzhľadom na pandémiu sme mu venovali len pietnu spomienku.

Do ústredia MS boli na pokrytie najvýznamnejších podujatí podané dva projekty. Schválená bola podpora len na jeden, na každoročnú súťaž Kolorit slovenského ornamentu 2020, no pandémia znemožnila jej konanie. Na základe našej žiadosti boli finančné prostriedky presunuté na druhý nami podaný projekt – Vlastenecký zájazd Po stopách Štefana L. Kostelníčka. Symbolicky, v roku 120. výročia úmrtia umelca – ornamentalistu, sa ho zúčastnilo vyše 40 matičíarov. V Spišskej Starej Vsi sme navštívili hrob umelca a po zapálení sviečky zaspievali dve národné piesne. Pri Kostelníčkovom pamätníku v centre mesta sa účastníci zvali s riaditeľkou Spojenej školy Mgr. Annou Kromkovou, ktorá zastupovala predstaviteľov mesta Spišská Stará Ves i miestnych matičíarov. Matičíari tu položili veniec v národných farbách na pamätník, zaspievali pieseň Na košickej turni a na záver aktu odznela matičná hymna Kto za pravdu horí.

Vo veľkom štýle sa 22. 1. konala prvá vernisáž putovnej výstavy Slovenský ornament majstra Kostelníčka vo Verejnej knižnici Jána Bocatia na Hviezdoslavovej ul. 5 v Košiciach. Vernisáže sa zúčastnilo približne 35 osôb. Kurátorka výstavy PhDr. Gabriela Čiasnohová zo ZO regionalistiky stručne uviedla život a dielo ornamentalistu Štefana Leonarda Kostelníčka. Návštevníci vernisáže si potom pozreli medailón o umelcovi i jeho prvú ornamentiku (1927) s lektorkiným komentárom.

Podujatia ZO regionalistiky ako spoluorganizátora v roku 2020:

- Dňa 25. 1. sa v obci Slivník uskutočnila slávnosť pri príležitosti 75. výročia oslobodenia obce Slivník
- Dňa 13. 2. sa v Súkromnom etnografickom múzeu HUMNO uskutočnilo podujatie pri príležitosti 120. výročia narodenia Štefana Leonarda Kostelníčka
- Dňa 16. 2. sa v Gréckokatolíckom chráme Sv. Petra a Pavla uskutočnila slávnostná svätá liturgia pri príležitosti 151. výročia skonu Konštantína-Filozofa, Sv. Cyrila. Na pozvanie miestneho duchovného, matičíara Michala Hospodára, sa ho zúčastnili aj viacerí členovia nášho ZO
- Dňa 12. 6. sa v miestnosti Zväzu Rusínov v Košiciach uskutočnilo podujatie k 100. výročiu podpísania Trianonskej mierovej zmluvy. Prítomní si pripomenuli aj 75. výročie oslobodenia východného Slovenska a mesta Košice spod nemeckej nacistickej a maďarskej okupácie

Pri príležitosti 120. výročia narodenia Š. L. Kostelníčka PhDr. Gabriela Čiasnohová publikovala v SNN dva články o umelcovi. Na podnet troch členov ZO regionalistiky (M. Tomášová, J. M. Bašista, A. Meteňko) podal v septembri 2020 Záujmový odbor regionalistiky Matice slovenskej na magistrát mesta Košice písomný návrh, aby hrob (na košickom mestskom verejnom cintoríne) významnej košickej rodáčky a matičíarky Anny Bašistovej, rod. Cvekovej, bol zaradený medzi chránené hroby a stručný profil tejto významnej osobnosti

bol uvedený v indexe v príslušnom sektore. Odpoveď na list zatiaľ neprišla. Podnetu sa preto budeme venovať aj v roku 2021.

Na podnet dvoch členov ZO regionalistiky (A. Andrejčák, A. Meteňko) podal ZO regionalistiky na vedenie mestskej časti Košice – Sídliisko Ťahanovce ústny návrh, aby sa v mestskej časti propagoval Ťahanovský ornament zaznamenaný v ornamentikách maliara Štefana Leonarda Kostelníčka. Dr. Gabriela Čiasnohová pripravila podklady, ktoré boli predložené vedeniu mestskej časti (starosta, prednostka). Ďalšie práce znemožnil nástup druhej vlny pandémie. Iniciatívy sa nevzdávame a budeme v nej pokračovať v roku 2021. Na web stránke Šarišskej galérie v Prešove je možné zhliadnuť online video prehliadku putovnej výstavy.

Činnosť ZO regionalistiky Matice slovenskej v roku 2020 nemôžeme hodnotiť pozitívne. Podporu z ústredia sme nedostali na obidva podané projekty. Takmer všetky ostatné výdavky boli kryté najmä individuálne členmi ZO regionalistiky Matice slovenskej. Najviac ich vynaložila Dr. Gabriela Čiasnohová. Podujatia sa uskutočnili len na základe veľkej zanietenosti členskej základne, ale aj za pomoci nematičných subjektov. Finančná podpora od centrálnej MS je nedostačujúca. Záujmový odbor regionalistiky Matice slovenskej sa snaží realizovať činnosť bohatú a užitočnú nielen pre jeho členov, ale aj pre všetkých matičíarov, či občanov Slovenska. Počas predchádzajúcich ôsmich rokov jeho činnosti je možné sa o tom presvedčiť.

6 INFORMAČNÉ PRACOVISKÁ MATICE SLOVENSKEJ

6.1 Informačné ústredie Matice slovenskej / RNDr. Ján Seman

Informačné ústredie (IÚ) Matice slovenskej je útvar pre mediálnu, informačnú, vydateľskú a propagačnú činnosť. Zabezpečuje poskytovanie informácií o činnosti a postojoch Matice slovenskej vo vzťahu k matičnému hnutiu a verejnosti. IÚ zabezpečuje prevádzku internetových médií, styk s verejnosťou a médiami. Realizuje a koordinuje propagačné a reklamné aktivity a zodpovedá za mediálnu tvorbu.

Na IÚ pracovali v roku 2020 dvaja zamestnanci na celý pracovný úväzok: RNDr. Ján Seman ako tajomník MS pre informačnú a mediálnu oblasť a Mgr. Veronika Grznárová v pozícii hovorkyne MS.

V hodnotenom roku sa výrazne zintenzívnila komunikácia s regionálnymi médiami, a to s dôrazom na mesto Martin ako sídlo Matice slovenskej. Výsledkom bolo pravidelné uverejňovanie reportáží z matičných podujatí v mnohých regionálnych televíziách a preberanie matičných historických dokumentov do vysielania miestnej martinskej televízie.

IÚ v danom roku uzatvorilo niekoľko memoránd o spolupráci so slovenskými školami a knižnicami. Touto spoluprácou sa MS rozhodla spolupracovať v oblasti vzdelávania a pri rozvoji národnej kultúry, prehlbovať záujem žiakov o slovenské dejiny, národnú literatúru, kultúru a osobnosti, prehlbovať vzťah mladej generácie k slovenskej štátnosti a podporovať vzájomnú propagáciu aj vlastnými informačnými prostriedkami, či spolupracovať pri realizácii spoločných aktivít, podujatí a projektov. Hlavnými formami spolupráce je realizácia náučných prednášok a rôznych foriem prezentácií, seminárov, divadelných scénok s osobitým dôrazom na aktuálne významné výročia, či poskytovanie kníh a publikácií (prezentácia knižných noviniek). K 31. 12. 2020 mala MS podpísanú spoluprácu so 76 školami.

Výrazne sa zintenzívnila aj práca na matičných sociálnych sieťach a webovej stránke. MS na svojej stránke pravidelne uverejňuje najnovšie informácie zo svojej činnosti a aktivít, z činnosti svojich organizačných zložiek, regionálnych orgánov a jednotlivých orgánov MS. Pravidelne sa uverejňujú tlačové správy, vyhlásenia, reakcie na rôzne kultúrne, spoločensko-politické a iné udalosti, či pozvánky na hlavné matičné podujatia, resp. podujatia organizované členskou základňou MS a mnoho článkov z činnosti matičných odborov.

Matica slovenská komunikovala svoju činnosť a stanoviská aj prostredníctvom oficiálnych tlačových správ. Veľkú časť tlačových správ tvorili stanoviská MS v súvislosti s negatívnymi vyjadreniami ministerky kultúry N. Milanovej na adresu Matice slovenskej a od toho odvíjajúcich sa tém. Napriek pandemickým opatreniam štátu, ktoré MS sťažili alebo znemožnili organizáciu kultúrnych, vedeckých a osvetových podujatí, sa MS podarilo uskutočniť viacero dôležitých podujatí a aktivít. Po úplnom zákaze kultúrnych a vedeckých podujatí sa časť matičnej činnosti a propagácie premietla do online foriem na internet. MS tak verejnosť informovala o nových projektoch videočítaní slovenských povestí Z príbehu do príbehu, online divadelných predstaveniach matičných divadelných súborov alebo o verejnej výzve Vianoce v kroji. V závere roka MS informovala o nadchádzajúcom Roku Alexandra Dubčeka a plánoch činnosti v roku 2021. Ku každej tlačovej správe posielalo IÚ aj newsletter.

Kým v roku 2019 IÚ odpovedalo len na päť novinárskych otázok, v roku 2020 sme písomne reagovali na dvadsaťtri novinárskych otázok. Uvedený zvýšený záujem médií o MS súvisí

predovšetkým s negatívnymi verejnými vyjadreniami ministerky kultúry N. Milanovej na adresu ustanovizne. Odrazilo sa to aj vo väčšom počte novinárskych otázok. Napriek tomu sa na začiatku roka tlačová agentúra SITA zaujímala o plány a činnosť MS v roku 2020. Nasledovalo stanovisko MS k politickej kampani Viliama Oberhausera, ktorý v nej neoprávnene použil matičné funkcie. Z činnosti MS sa médiá zaujímali o podujatie MS k 200. výročiu narodenia A. Sládkoviča a o projekt prednášok pre učiteľov dejepisu, ktorý organizovala MS a Štátny pedagogický ústav. Nasledovali otázky bulváru o pandemických opatreniach v MS. Po stretnutí predstaviteľov MS a novej ministerky kultúry N. Milanovej médiá reagovali na status MK SR na Facebooku a požiadali MS o reakciu. Relevantnú reportáž o tejto téme priniesla RTVS. MS tiež reagovala na poškodenie pamätníka A. Hlinku v Bratislave. Intenzívnejšie sa médiá venovali Matici slovenskej v júni a júli 2020, paradoxne, len Hospodárske noviny oslovili MS pre získanie vyjadrenia. Napokon aj v tomto médiu došlo k zavádzaniu, uvádzaniu dokázateľných nepráv a vytrhávaniu informácií z kontextu. Potom nasledoval záujem bulváru a televíznych staníc o situáciu v Dome MS v Komárne, kde divadelnú činnosť matičiarov ohrozuje ministerstvo kultúry svojimi krokmi proti MS. V závere roka sa tlačová agentúra SITA a Denník Slovensko ešte zaujímali o schválenú výšku štátnej dotácie pre MS na rok 2021.

Internet je v súčasnosti jedným z najúčinnějších nástrojov komunikácie nielen pre nízku cenu. Dnešní mladí ľudia sú tzv. on-line generáciou, z čoho vyplýva, že je nevyhnutné prispôbiť sa trendom v oblasti médií a využívať všetky moderné interaktívne médiá. Mladí ľudia sa radi zúčastňujú na diskusiách a radi reagujú na podnety z oblasti ich záujmu. Preniknutím do ich sveta prostredníctvom matičných médií a propagácie národnej myšlienky modernou formou by malo vyvolať záujem mladých ľudí o Maticu slovenskú.

K 1. 1. 2020 bolo na FB účte Matice slovenskej 6 887 sledovateľov, k 31. 12. 2020 bol počet sledovateľov 8 084. Od januára sa počet fanúšikov organicky, teda bez platenia reklamy zvýšil o 1 197 sledovateľov, čo môžeme považovať za výrazný úspech. Na základe štatistických odhadov môžeme tvrdiť, že matičný FB profil je najviac sledovaný v Srbsku, Českej republike a vo Veľkej Británii. Najviac sledovateľov MS na Slovensku je z Bratislavy, nasleduje Martin a Košice. Muži tvoria 58 % sledovateľov, ženy 42 %. Najväčšie zastúpenie sledovateľov je vo vekovej skupine 35 – 44 rokov, nasleduje skupina 25 – 34 ročných. Z hľadiska údajov, kto zdieľa naše príspevky, sú štatistické odhady nasledovné. V zahraničí sú príspevky zdieľané predovšetkým v Srbsku, Rumunsku a USA, muži tvoria 36 % zdieľaných príspevkov, ženy 64 %. Najviac ľudí zdieľajúcich naše príspevky je vo vekovej skupine 35 – 44 ročných.

IÚ MS zverejnilo v roku 2020 devätnásť reportáží venovaných matičným akciám a podujatiam, či národným osobnostiam, pripravilo šesť historických dokumentov, niekoľko promo videí a v neposlednom rade aj troch videospotov, ktoré boli zamerané na vyvrátenie nepravdivých informácií, zavádzajúcich tvrdení, niekoľko rokov, resp. desaťročí starých, neaktuálnych informácií o ustanovizni. Matičné historické dokumenty sa v rámci informovanosti v zmysle výstupov z Kongresu matíc a inštitúcií slovanských národov začali postupne prekladať do ďalších svetových jazykov a následne dopĺňať do našich dokumentov vo forme tituliek. Na tomto mieste je zároveň potrebné zdôrazniť, že nižší počet reportáží v porovnaní s rokom minulým súvisel s prebiehajúcimi opatreniami a obmedzeniami prijatými v súvislosti so šírením ochorenia Covid-19. Tie výrazne zamedzili akejkolvek kultúrnej činnosti a realizácii aktivít a podujatí realizovaných MS, či jej organizačnými zložkami.

K 1. 1. 2020 mal matičný YouTube účet TV Matica 1 146 odberateľov. K 31. 12. 2020 evidujeme 1 964 odberateľov, teda nárast predstavuje 818 odberateľov našich videí za rok, čo je v týchto nepravdivých časoch, úctyhodné číslo. V roku 2020 dosiahol YouTube kanál TV Matica 167 318 pozretí, čo je v porovnaní s rokom 2019 nárast o 78 973 pozretí. Na porovnanie, v roku 2019 dosiahol YouTube kanál TV Matica 88 345 pozretí. Medzi najpopulárnejšie reportáže patrili: Trianon – symbol vzkriesenia Slovenska – 17 036 videní, Oslobodenie Slovenska v roku 1945 – 6 690 videní, Andrej Sládkovič – slovenský veľikán svetovej poézie – 4 525 videní. Najviac videní našich videí mimo územia Slovenska je zo susedného Česka, kde z celkového počtu všetkých vzhliadnutí predstavujú diváci z Českej republiky 6 %. Najväčšie zastúpenie divákov je vo vekovej skupine 25 – 34 rokov, nasleduje skupina 34 – 44 ročných. Z hľadiska pohlavia dominujú mužskí diváci, ktorých je 74 %, ženy predstavujú 26 % všetkých divákov. V roku 2020 dosiahol počet zobrazení miniatúr našich videí divákovi na YouTube neuveriteľné číslo 1,5 milióna.

Za všetky spomenuté dokumenty vyzdvihneme najmä unikátny historický dokument Neznámi slovenskí hrdinovia 1914-1920 – Slováci v česko-slovenských légiách, ktorý bol venovaný 100. výročiu príchodu posledného vlakového transportu s poslednými česko-slovenskými legionármi do vlasti v novembri 1920. Dokument sleduje osudy neznámych slovenských hrdinov, medzi nimi aj viacerých matičiarov ako Ferdinand Čatloš, Pavel Varsík, Vladimír Daxner, Jozef Honza-Dubnický, Štefan Fajnor, Rudolf Gábriš, Mikuláš Gacek, Emil Geryk, Dušan Hatala, Vladimír Svetozár Hurban, Jozef Miloslav Országh, Jozef Martin Kristín, Rudolf Viest, Martin Orišek a mnohých iných, ktorí riskovali svoje životy na európskom i sibírskom bojisku a výrazne sa zaslúžili o záchranu slovenského národa pred úplnou asimiláciou naozaj v hodine dvanástej. Ďalším významným projektom, ktorý je potrebné na tomto mieste spomenúť je natočenie hraného filmu Vizionári slovenskej slobody. Film prináša zhrnutý vojnový príbeh M. R. Štefánika a dnes už zabudnutých slovenských osobností, ktoré sa zúčastnili na prvom zahraničnom odboji 1914 – 1920. Film s dramatickými a dokumentárnymi prvkami zobrazuje prelomové momenty odboja proti rakúsko-uhorskej tyranii. Samotný príbeh vychádza zo skutočných udalostí zachytených v spomienkach slovenských účastníkov odboja. Vznikol pod taktovkou Informačného ústredia MS pri príležitosti 140. výročia narodenia generála Štefánika, ale aj 100. výročia návratu posledných Slovákov v radoch zahraničného vojska do vlasti po ukončení legionárskej anabázy na Sibíri.

IÚ spolupracovalo aj na projekte Osobnosti a udalosti, ktoré zmenili slovenské dejiny (prednášky doc. I. Mrvu pre učiteľov dejepisu, projekt MS s ŠPÚ), kompletne realizovalo verejnú výzvu Vianoce v kroji, podieľalo sa na propagácii predajnosti matičných vydaní a projektu Z príbehu do príbehu. Ďalšie naplánované projekty nemohli byť realizované pre pandemické opatrenia a avizované zníženie dotácie pre MS, ako napríklad putovná výstava moderných grafik slovenských a matičných osobností pre oblastné strediská a miestne odbory MS po celom Slovensku, či príprava náučno-popularizačných bannerov o dejinách a súčasnosti MS pre spolupracujúce memorandové školy. Vo fáze výroby je taktiež aj realizácia historického dokumentu o Pavlovi Jozefovi Šafárikovi v spolupráci s Univerzitou P. J. Šafárika v Košiciach, ktorý bol v roku 2020 čiastočne rozpracovaný. Pracovalo sa aj na preklade dejín Matice slovenskej do rôznych jazykových mutácií pre účely propagácie inštitúcie. Pre matičiarov IÚ realizovalo vreckové kalendáre na rok 2021 a vytváralo grafiky pre ich využitie (Rok národnej identity 2020, Rok Alexandra Dubčeka 2021, Vianoce v kroji, fakty a dezinformácie o MS).

Médiá sa stali každodennou súčasťou života a činnosti jednotlivcov, spoločnosti a organizácií a v neposlednom rade ich pôsobenie ovplyvnilo aj činnosť samotnej MS. Pre MS je koncepcná práca s médiami životnou otázkou, keďže len cez médiá môže prekročiť súčasné rámce jej prežívania vo vedomí spoločnosti a širokej verejnosti. Hlavným cieľom v roku 2020 bolo aj naďalej korigovať skreslený obraz MS na verejnosti a v médiách, čo sa čiastočne podarilo. Dôležité bolo predvídať rôzne problematické situácie a pripraviť sa na ne, respektíve predchádzať im. Rôzne pokusy o vytvorenie mediálnych káuz dokázala MS komunikovať takým spôsobom, aby obhájila česť MS na verejnosti.

Význam a dôležitosť zverejňovania potvrdzuje aj návštevnosť webovej stránky MS, ktorá patrí medzi dôležitejšie štatistické ukazovatele. V období od 1. 1. 2020 do 31. 12. 2020 navštívilo matičnú webovú stránku www.matica.sk 124 784 používateľov, ide teda o výrazný nárast v porovnaní s rokom 2019 (nárast o 25 220 návštevníkov). V období od 1. 1. 2019 do 31. 12. 2019 navštívilo matičnú webovú stránku 99 564 používateľov. Na porovnanie, v roku 2018 navštívilo náš web 71 568 používateľov a v roku 2017 66 312 používateľov. Dôležitým faktorom bolo spustenie redizajnu webstránky 20. 11. 2018. V priebehu troch rokov sa IÚ podarilo návštevnosť webstránky MS takmer zdvojnásobiť. Aj tieto štatistiky svedčia o kvalitnej práci IÚ vo vzťahu k propagácii značky Matica slovenská vo verejnom priestore.

Zoznam matičných videí natočených v roku 2020:

Názov videa: Z príbehu do príbehu: Kráľ Matej pod Manínom

Dĺžka videa: 9:52

Téma videa: video séria: „Z príbehu do príbehu“ – online čítanie slovenských povestí a rozprávok

Dátum zverejnenia: 7. 12. 2020

Ďalšie informácie o videu: scenár: Marek Nemec, kamera a strih: Marko Gajdoš

Internetový odkaz na video: <https://youtu.be/WILa9rPSHQU>

Názov videa: Z príbehu do príbehu: Myšiak Samuel a jeho cesta okolo Slovenska na bicykli

Dĺžka videa: 8:28

Téma videa: video séria: „Z príbehu do príbehu“ – online čítanie slovenských povestí a rozprávok

Dátum zverejnenia: 2. 12. 2020

Ďalšie informácie o videu: scenár: Marek Nemec, kamera a strih: Marko Gajdoš

Internetový odkaz na video: <https://youtu.be/7hjiDb1wHbM>

Názov videa: Z príbehu do príbehu: Slovenské povesti Márie Ďuríčkovej

Dĺžka videa: 8:11

Téma videa: video séria: „Z príbehu do príbehu“ – online čítanie slovenských povestí a rozprávok

Dátum zverejnenia: 29. 11. 2020

Ďalšie informácie o videu: scenár: Marek Nemec, kamera a strih: Marko Gajdoš

Internetový odkaz na video: <https://youtu.be/mPFwLoofCWU>

Názov videa: Z príbehu do príbehu: Povesti a príbehy karpatských Rusínov

Dĺžka videa: 12:54

Téma videa: video séria: „Z príbehu do príbehu“ – online čítanie slovenských povestí a rozprávok

Dátum zverejnenia: 25. 11. 2020

Ďalšie informácie o videu: scenár: Marek Nemec, kamera a strih: Marko Gajdoš
Internetový odkaz na video: https://youtu.be/_LdCht28Rgw

Názov videa: Z príbehu do príbehu: Slovenské povesti I

Dĺžka videa: 6:07

Téma videa: video séria: „Z príbehu do príbehu“ – online čítanie slovenských povestí a rozprávok

Dátum zverejnenia: 24. 11. 2020

Ďalšie informácie o videu: scenár: Marek Nemec, kamera a strih: Marko Gajdoš

Internetový odkaz na video: <https://youtu.be/JRATbVL0NBU>

Názov videa: Neznámi slovenskí hrdinovia 1914-1920. Slováci v česko-slovenských légiiach

Dĺžka videa: 26:36

Téma videa: historický dokument

Dátum zverejnenia: 13. 11. 2020

Ďalšie informácie o videu: scenár: Marián Gešper, odborná spolupráca: Peter Schvantner, Ján Seman, Marián Gešper, produkcia a strih: Ján Seman

Internetový odkaz na video: <https://youtu.be/lRdLaS65O1g>

Názov videa: Vizionári slovenskej slobody: Štefánik a Slováci v prvom zahraničnom česko-slovenskom odboji

Dĺžka videa: 1:03:56

Téma videa: hraný film (upravená kinoverzia)

Dátum zverejnenia: 28. 10. 2020

Ďalšie informácie o videu: scenár: Marián Gešper, kamera, réžia a strih: Marko Gajdoš, produkcia: Ján Seman

Internetový odkaz na video: <https://youtu.be/vNgiqrSEuCo>

Názov videa: Zachráňme neogotický kaštieľ v Galante! / Sympózium ARTTEX 2020

Dĺžka videa: 10:34

Téma videa: reportáž

Dátum zverejnenia: 26. 10. 2020

Ďalšie informácie o videu: scenár: Zlatica Gažová

Internetový odkaz na video: https://youtu.be/IEW5_BpSKyM

Názov videa: Eugen Ruffíny a jeho podzemný klenot – 150 rokov od objavenia Dobšinskej ľadovej jaskyne

Dĺžka videa: 8:38

Téma videa: reportáž

Dátum zverejnenia: 9. 10. 2020

Ďalšie informácie o videu: kamera a strih: Gabriel Borzy

Internetový odkaz na video: https://youtu.be/gsr75AOD_UA

Názov videa: Bustu Andreja Hlinku odhalili matičiari v Košiciach

Dĺžka videa: 2:14

Téma videa: reportáž

Dátum zverejnenia: 18. 9. 2020

Ďalšie informácie o videu: kamera a strih: Marko Gajdoš, odborná spolupráca: Marián Gešper

Internetový odkaz na video: <https://youtu.be/p4r9jIQDHS4>

Názov videa: So zámermi ministerstva kultúry sú matiční divadelníci nespokojní

Dĺžka videa: 2:20

Téma videa: reakcia na reštrikčné opatrenia MK SR voči MS

Dátum zverejnenia: 28. 8. 2020

Ďalšie informácie o videu: scenár: Peter Schvantner, Veronika Grznárová, kamera: Marko Gajdoš

Internetový odkaz na video: <https://youtu.be/oYuDc9kauEw>

Názov videa: Matičný deň v Helpe / 157 rokov Matice slovenskej

Dĺžka videa: 2:51

Téma videa: reportáž

Dátum zverejnenia: 19. 8. 2020

Ďalšie informácie o videu: scenár: Veronika Grznárová

Internetový odkaz na video: <https://youtu.be/VNRivxeswzI>

Názov videa: Matičiari z Komárna: Čo pre nás znamená Matica slovenská, Slovenskí rebeli a Dramat'ák

Dĺžka videa: 8:00

Téma videa: reakcia na reštrikčné opatrenia MK SR voči MS

Dátum zverejnenia: 11. 8. 2020

Ďalšie informácie o videu: scenár a kamera: Jozef Černek

Internetový odkaz na video: <https://youtu.be/MoRCZ5PA93I>

Názov videa: Pamätný deň Matice slovenskej vo Zvolenskej Slatine

Dĺžka videa: 2:15

Téma videa: reportáž

Dátum zverejnenia: 7. 8. 2020

Ďalšie informácie o videu: scenár a strih: Ján Seman

Internetový odkaz na video: https://youtu.be/bqe_Fw5Hqws

Názov videa: FS Chemlon odkazuje ministerstvu kultúry: V najťažšom období nám pomohla Matica slovenská

Dĺžka videa: 1:50

Téma videa: reakcia na reštrikčné opatrenia MK SR voči MS

Dátum zverejnenia: 4. 8. 2020

Ďalšie informácie o videu: scenár: Veronika Grznárová, kamera a strih: Marko Gajdoš

Internetový odkaz na video: https://youtu.be/8jeg_OARct0

Názov videa: Zrod svätogorazdovskej tradície na Slovensku / Oslavy v Kútoch 2020

Dĺžka videa: 2:58

Téma videa: reportáž

Dátum zverejnenia: 29. 7. 2020

Ďalšie informácie o videu: scenár: Veronika Grznárová

Internetový odkaz na video: <https://youtu.be/sIcy1FFCW XU>

Názov videa: Vizionári slovenskej slobody: Štefánik a Slováci v prvom zahraničnom česko-slovenskom odboji

Dĺžka videa: 1:03:52

Téma videa: hraný film (verzia pre youtube)

Dátum zverejnenia: 23. 7. 2020

Ďalšie informácie o videu: scenár: Marián Gešper, kamera, réžia a strih: Marko Gajdoš, produkcia: Ján Seman

Internetový odkaz na video: <https://youtu.be/vQgvk54sKbQ>

Názov videa: Výzva predsedu Mladej Matice: Zahod'te predsudky voči Matici slovenskej

Dĺžka videa: 3:15

Téma videa: reakcia na reštrikčné opatrenia MK SR voči MS

Dátum zverejnenia: 2. 7. 2020

Ďalšie informácie o videu: scenár: Veronika Grznárová, Marek Nemec, kamera a strih: Marko Gajdoš

Internetový odkaz na video: https://youtu.be/NtmL_u03vQs

Názov videa: Trianon – symbol vzkriesenia Slovenska

Dĺžka videa: 17:12

Téma videa: historický dokument

Dátum zverejnenia: 4. 6. 2020

Ďalšie informácie o videu: scenár, réžia a produkcia: Ján Seman, odborná spolupráca: Róbert Letz, Marián Gešper

Internetový odkaz na video: <https://youtu.be/ySffWAZgfEU>

Názov videa: Predseda NR SR Boris Kollár: Budem brániť Maticu slovenskú!

Dĺžka videa: 2:28

Téma videa: reportáž

Dátum zverejnenia: 31. 5. 2020

Ďalšie informácie o videu: kamera a strih: Marko Gajdoš

Internetový odkaz na video: <https://youtu.be/K7od1L2tLH4>

Názov videa: Andrej Sládkovič, slovenský veľikán svetovej poézie

Dĺžka videa: 20:27

Téma videa: historický dokument

Dátum zverejnenia: 22. 5. 2020

Ďalšie informácie o videu: scenár a réžia: Veronika Grznárová, kamera a strih: EMI studio

Internetový odkaz na video: <https://youtu.be/l7uncDuKXSsw>

Názov videa: Slávnostné ocenenie matičíarov padlých v boji proti nacizmu

Dĺžka videa: 2:07

Téma videa: reportáž

Dátum zverejnenia: 12. 5. 2020

Ďalšie informácie o videu: kamera a strih: Marko Gajdoš, odborná spolupráca: Marián Gešper

Internetový odkaz na video: <https://youtu.be/bmO1zlGAZjw>

Názov videa: Oslobodenie Slovenska v roku 1945

Dĺžka videa: 14:47

Téma videa: historický dokument

Dátum zverejnenia: 30. 4. 2020

Ďalšie informácie o videu: scenár, réžia a produkcia: Ján Seman, odborná spolupráca Pavel Mičianik, Marián Gešper

Internetový odkaz na video: <https://youtu.be/Iq7M8zhQS54>

Názov videa: Matica slovenská – Symbol slovenského národa od roku 1863

Dĺžka videa: 2:16

Téma videa: promo video

Dátum zverejnenia: 21. 4. 2020

Ďalšie informácie o videu: réžia a produkcia: Marko Gajdoš

Internetový odkaz na video: <https://youtu.be/1BFekWk-k1U>

Názov videa: Neznámy slovenský génus Aurel Stodola

Dĺžka videa: 22:42

Téma videa: historický hraný dokument

Dátum zverejnenia: 7. 4. 2020

Ďalšie informácie o videu: kamera a strih: Jozef Fašánok

Internetový odkaz na video: <https://youtu.be/ygfXyAiwV-0>

Názov videa: Prehľad matičných podujatí v roku 2019

Dĺžka videa: 9:00

Téma videa: promo video

Dátum zverejnenia: 26. 3. 2020

Ďalšie informácie o videu: scenár a produkcia: Ján Seman, odborná spolupráca: Marián Gešper

Internetový odkaz na video: <https://youtu.be/ROu1JobIIoQ>

Názov videa: Prejav svoju slovenskú identitu v Mladej Matici

Dĺžka videa: 1:42

Téma videa: promo video

Dátum zverejnenia: 11. 3. 2020

Ďalšie informácie o videu: réžia a produkcia: Marko Gajdoš

Internetový odkaz na video: <https://youtu.be/nHD1JhmWBWU>

Názov videa: 100. výročie oslobodenia mesta Vranov nad Topľou

Dĺžka videa: 3:06

Téma videa: reportáž

Dátum zverejnenia: 2. 1. 2020

Ďalšie informácie o videu: kamera a produkcia: Marko Gajdoš, odborná spolupráca: Marián Gešper

Internetový odkaz na video: <https://youtu.be/4D8ITuVZrZI>

Názov videa: Historicky prvá busta Pavla Jozefa Šafárika odhalená na Univerzite P. J. Šafárika v Košiciach

Dĺžka videa: 1:27

Téma videa: reportáž

Dátum zverejnenia: 2. 1. 2020

Ďalšie informácie o videu: kamera a produkcia: Marko Gajdoš, odborná spolupráca : Marián Gešper

Internetový odkaz na video: <https://youtu.be/-pjNzoiY4>

6.2 Vydavateľstvo Matice slovenskej / Mgr. Igor Sokolík

Vydavateľstvo Matice slovenskej (VMS) patrí medzi informačné pracoviská MS, je odborným pracoviskom na vydávanie neperiodických a periodických publikácií a merkantilu,

hospodáriacim s prideleným rozpočtom z bežného transferu MK SR a so získanými finančnými prostriedkami z grantov a od sponzorov.

V roku 2020 pracovali vo VMS štyria zamestnanci: riaditeľ Mgr. Stanislav Muntág (na polovičný úväzok), vedúci redakcie Mgr. Igor Sokolík, technická pracovníčka Katarína Sopóciová a jazyková redaktorka Júlia Schwandnerová, ktorá v polovici roka odišla do dôchodku. Po nej od 1. 9. 2020 na miesto jazykovej redaktorky nastúpila Mgr. Daniela Lysá.

VMS sa snažilo naplniť úlohy edičného plánu na rok 2020 schváleného edičnou radou dňa 12. 2., pritom dodržať určený rozpočet a všetky pravidlá a princípy finančnej disciplíny. Vzhľadom na situáciu po vypuknutí pandémie sa nám nepodarilo získať granty Žilinského samosprávneho kraja a mesta Martin v objeme porovnateľnom s predchádzajúcimi rokmi. Dlhodobu má VMS zamedzený prístup k dotáciám Fondu na podporu umenia pre oblasť literatúry. VMS participovalo na propagácii vydání v médiách, osobitne v matičných periodikách, na odbytových akciách v spolupráci s Vydavateľstvom Matice slovenskej, s. r. o. (Jar s knihou, Vianočný darček 2020). Na financovanie edičných projektov sa vyhľadávali finančné zdroje (žiadosti o granty, dotácie, sponzorské príspevky a pod.) a zabezpečovalo sa ich vyúčtovanie. Príprava edičných projektov a edičného plánu VMS, posudzovanie došlých rukopisov a edičných námetov. Jazyková redaktorka okrem redigovania publikácií upravovala korešpondenciu pre SPS, ČÚ a IÚ MS. Spolu s technickou redaktorkou vykonávali a prenášali jazykové korektúry textov uverejňovaných na webovej stránke Matice slovenskej (cca 230 norm.).

Vzhľadom na protiepidemické opatrenia zrealizovalo VMS v roku 2020 len tri prezentácie a besedy s autormi:

- Prezentácia knihy Petra Hubu *Zachráňte slovenčinu*, Oravská knižnica A. Habovštiaka, 17. 8. 2020
- Prezentácia knihy Lukáša Perného *Utopisti*, Turčianska knižnica, 17. 9. 2020
- Beseda s Ladislavom Hrubým v rámci podujatia Slovesná jeseň, Turčianska knižnica, 24. 9. 2020.

Matičné knižné vydania získali tri ocenenia – Prémie Literárneho fondu za vydania roka 2019 v kategórii spoločenské a humanitné vedy:

- Martin Homza, Nora Malinová. *Haličsko-volyňská kronika*
- Jaroslav Chovanec. *Slovenské národné povstanie – východisko k slovenskej národnej štátnosti*
- Ján Kačala. *Fenomén zloženosti v jazyku, osobitne v syntaxi*

VMS zrealizovalo vydanie šestnástich neperiodických publikácií (s rozsahom cca 4 900 normostrán), dvoch nepravých periodík (cca 600 norm.), troch periodík (cca 500 norm.) a podieľalo sa na spolu vydaní dvoch publikácií iných vydavateľov (cca 900 norm.).

Vlastné knižné vydania

- VRAJOVÁ, Mária: *Štylistické kontúry poézie*. Martin : Matica slovenská, 2020. 127 s. ISBN 978-80-8128-255-3.
- HRIVÍK, Pavol – BARIČ, Ondrej: *Pätnásť rokov vývoja integrácie Slovenska do Európskej únie*. Martin : Matica slovenská, 2020. 169 s. ISBN 978-80-8128-254-6.
- STEVOVIČ, Nenad – SPEVAK, Michal: *Veľký Meder 1914 – 1918. Zajatecký tábor a cintorín internovaných osôb z Čiernej hory*. Martin : Matica slovenská, 2020. 165 s. ISBN 978-80-8128-250-8.

- DANEKOVÁ, Majka. *Nerušte, maľujeme!* Martin : Matica slovenská, 2020. 112 s. ISBN 978-80-8128-258-4. (Edícia Modrá katedrála)
- KOZOLKA, Peter. *Úvrate.* Martin : Matica slovenská, 2020. 110 s. ISBN 978-80-8128-260-7. (samoplatca)
- PERNÝ, Lukáš. *Utopisti. Vizionári sveta budúcnosti. Dejiny utópií a utopizmu.* Martin : Matica slovenská, 2020. 389 s. ISBN 978-80-8128-257-7.
- HUBA, Peter. *Zachráňte slovenčinu. Keď národ umieral III.* Martin : Matica slovenská, 2020. 239 s. ISBN 978-80-8128-259-1.
- KAČALA, Ján – POVAŽAJ, Matej – PISÁRČIKOVÁ, Mária a kol. *Krátky slovník slovenského jazyka.* Piate, doplnené a upravené vydanie. Martin : Matica slovenská, 2020. 956 s. ISBN 978-80-8128-261-4.
- PETRANSKÝ, Ivan A. *Udalosti a osobnosti dejín katolíckej cirkvi na Slovensku v 20. storočí.* Martin : Matica slovenská, 2020. 323 s. ISBN 978-80-8128-256-0.
- ČERVENKA, Juraj. *Lietali na krídlach monarchie. Rakúsko-uhorskí vojenský letci z územia Slovenska v rokoch 1914 –1918.* Martin : Matica slovenská, 2020. 192 s. ISBN 978-80-8128-253-9.
- HAVIAR, Štefan (ed.). *Národný kalendár 2021.* Martin : Matica slovenská, 2020. 284 s. ISBN 978-80-8128-263-8.
- KOMORA, Viliam (ed.). *Slováci na jazykovo zmiešaných územiach – Národná identita a spoločný jazyk Slovákov.* Zborník z konferencie. Martin : Matica slovenská, 2020. 184 s. ISBN 978-80-8128-264-5.
- LOMENČÍK, Július – GENČIOVÁ, Annamária (eds.). *Jazyk a dorozumievanie. Odborné príspevky členiek a členov Katedry slovenského jazyka a komunikácie Filozofickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici publikované v pravidelnej rubrike Jazyk a dorozumievanie v slovenských národných novinách (2016 – 2018).* Martin : Matica slovenská, 2020. 178 s. ISBN 978-80-8128-267-6.
- MULÍK, Peter. *Podiel kresťanstva na formovaní Slovákov. Monografia o vývoji na Slovensku od počiatkov dejín vo vzťahu k základnému kultúrno-civilizačnému fenoménu našich dejín – kresťanstvu.* Martin : Matica slovenská, 2020. 247 s. ISBN 978-80-8128-252-2.
- LETZ, Róbert – MAKYNA, Pavol a kol. *Rok 1918 v historickej pamäti Slovenska a strednej Európy.* Martin : Matica slovenská, 2020. 275 s. ISBN 978-80-8128-265-2.
- MULÍK, Peter a kol. *Rok 1939. Rok slovenských historických rozhodnutí.* Martin : Matica slovenská, 2020. 256 s. ISBN 978-80-8128-266-9.

Nepravé periodiká

- PAVELCOVÁ, Zuzana (ed.). *Slováci v zahraničí 37.* Martin : Matica slovenská, 2020. ISSN 0081-0061.
- *Historický zborník. Vedecký časopis o slovenských národných dejinách.* Roč. 30, 2020. ISSN 1335-8723. – 2 čísla

Periodiká

- *Slovensko – Národné spektrum. Odborný časopis Matice slovenskej.* Roč. 42, 2020. ISSN 0231-7303. – 2 čísla
- *Kultúra slova. Vedecko-popularizačný časopis pre jazykovú kultúru a terminológiu.* Roč. 54, 2020. ISSN 0023-5202. – 6 čísel
- *Hlas Matice. Štvrťročník Matice slovenskej v Turčianskom Sv. Martine vydávaný v spolupráci s matičnými pracoviskami.* Roč. 3, 2020. ISSN 2585-9927. – 2 čísla

Spolupráca na vydaniach iných vydavateľov

- DRAGIJSKÝ, Peter. *Osobnosti Gemera – Malohontu. ...Slováci tohto kraja*. Rimavská Sobota : Miestny odbor Matice slovenskej Rimavská Sobota v spolupráci s Maticou slovenskou, 2020. 283 s. ISBN 978–80–8128–264–5.
- KORMOŠOVÁ, Ružena a kol. *Storočná cesta Miestneho odboru Matice slovenskej v Spišskej Novej Vsi*. Martin : Miestny odbor Matice slovenskej Spišská Nová Ves v spolupráci s Maticou slovenskou, 2020. 185 s. ISBN 978–80–570–2413–2.

Merkantilné tlačoviny (v spolupráci s inými pracoviskami MS)

- MADURA, Pavol (ed.). *Matičný kalendár 2021. Národné výročia. Rok Alexandra Dubčeka*. (Mesačný nástenný kalendár). Martin : Matica slovenská, 2020. 13 s. ISBN 978–80–8128–269–0.
- MADURA, Pavol (ed.). *Matičný kalendár 2021 – Národné výročia. 2021 Rok Alexandra Dubčeka*. (Týždenný stolový kalendár). Martin : Matica slovenská, 2020. 54 s. ISBN 978–80–8128–268–3.
- Nástenný kalendár na rok 2021
- Vreckový skladací kalendár na rok 2021
- Ponukové letáky produkcie Matice slovenskej a pozvánky na rôzne podujatia MS

6.3 Slovenské národné noviny / Mgr. Maroš Smolec

Slovenské národné noviny (SNN) v roku 2020 taktiež poznačila pandémia. V redakcii naďalej pôsobili na pozícií šéfredaktora M. Smolec, zástupcu šéfredaktora E. Semanco, hlavného grafika A. Račkovič, jazykovej korektorky A. Fričová a administratívnej pracovníčky Ľ. Rišiaňová. Autorské články dodávajú: V oblasti aktualít, publicistiky a komentárov sú redaktormi hlavne I. Brožík, R. Michelko, Ľ. Števko, M. Mindár. V oblasti zahraničnej politiky D. D. Kerný a M. Jarinkovič. O kultúre prispievajú M. Mitošinka, D. Mikolaj, A. Sláviková, M. Polák. Zdravotníctvo dodáva E. Sisková. Reportáže a väčšie publicistické materiály M. Pius, J. Šimkulič, I. Válek, M. Časnocha, M. Kenda, R. Slezák a ďalší spolupracovníci. Uvedené mená tvoria akúsi kostru redakčného života.

Slovenské národné noviny sa v roku 2020 tlačili pod záštitou Neografie, a. s. Martin. V roku 2020 vyšlo 46 čísel, z toho 6 dvojčísel. Upravila sa cena na 0,60 € za číslo. Od začiatku roka 2020 vzhľadom na nedostatok príjmov sa zrušilo vydávanie samostatnej prílohy Orol tatranský v rámci SNN. Orol tatranský sa stal integrálnou súčasťou Slovenských pohľadov. V rámci dvojčísla SNN 15-16/2020 vyšli Stanovy Matice slovenskej, schválené na Sneme MS 12. 10. 2019. V dvojčísele 32-33/2020 vyšla príloha Program MS na roky 2019 – 2021, s výhľadom do roka 2025.

Od začiatku roka bol náklad 4 700 kusov, ktorý bol od čísla 13/2020 znížený na 4 500 kusov, z dôvodu zníženia aktivít pre pandémiu. Každý týždeň sa aktualizovala databáza a pridávali sa noví odberatelia, resp. upravovalo sa odhlasovanie odberateľov. Od 1. 1. 2020 do 31. 12. 2020 sa prihlásilo 293 nových a odhlášok bolo 134, v tom je 29 zomrelých. Ukončené bolo odoberanie SNN po linke Slovenskej národnej strany v množstve 200 ks, čo ovplyvnilo naše príjmy.

Z adresára Matica slovenská Slovensko sme posielali k 31. 12. 2020 2 216 kusov (+ 20 ks povinná rezerva). V tom je 1 711 ks platený odber, 90 ks sa posielala zdarma (povinné výtlačky, ministerstvá) a 415 kusov sa posielala MO MS zdarma na základe zaplatených

členských príspevkov, ktoré boli za rok 2020 zaplatené vo výške 8 122,20 € a OMM 292,50 €. Do zahraničia posielame 14 ks. Slovenská pošta kupuje 138 – 140 kusov (128 ks + 10 ks povinná rezerva). Mediaprint KAPA ponúka vo svojich stánkoch a v obchodných reťazcoch momentálne 1 350 ks. Z tohto množstva sa predá okolo 700 ks, ostatné je remitenda. Taktiež tento predaj bol ovplyvnený pandémiou. Na sekretariát do Bratislavy chodí zvyčajne 250 – 300 ks, z toho sa predá v predajni v Liga Pasáži Svojeť 20 – 28 kusov, ostatné ostávajú pre potreby sekretariátu. Do Martina prichádzalo kuriérom od 400 do 550 ks. Používajú sa pre potreby sekretariátu MS 100 – 150 ks, pre Členské ústredie 150 – 250 ks, pre Archív MS 10 – 20 ks, Dom Jozefa Cígera Hronského 20 – 25 ks, Vydavateľstvo MS, s. r. o. 5 ks, ostávajúce 150 – 250 ks pre potreby Informačného ústredia, redakcie SNN a pre potreby Matice, najmä ako prezent na podujatia.

Príjmy od predplatiteľov za rok 2020 boli 35 500 €. V priebehu januára sa ešte malá suma do príjmov doučtuje. Odberatelia mali ročné, polročné, trištvrtročné, štvrtročné a rôzne predplatné. K odberu SNN sa môžu prihlásiť od ktoréhokoľvek čísla. Taktiež rôzne ukončujú odber. Príjmy z predajne Svojeť boli 291 € (predajňa bola často zatvorená pre pandémiu a predaj značne poklesol. Ako odmena za predaj im ostáva na základe zmluvy 0,23 € za kus).

Príjem zo Slovenskej pošty za rok 2020 bol 877 €, tento zisk ostáva VMS, s. r. o. ($5\,239$ odobratých kusov $\times 0,114$ za kus = 597,24 €, za dvojčísla 768 ks $\times 0,3648$ za kus = 280,17 €). Sú to zmluvné ceny.

Príjem z Mediaprint KAPY (stánky, reťazce) bol 11 400 €, tento zisk ostáva VMS, s. r. o. (kusy $\times 0,336$ €/za kus, kusy $\times 0,672$ € za dvojčíslo). Sú to zmluvné ceny.

Faktúry za celú tlač SNN 2020 platilo VMS, s. r. o., predstavujú sumu 75 758 €. Matica refundovala Vydavateľstvu za tlač SNN sumu vo výške 33 728 € (odkupná cena za jeden výťah SNN od VMS s. r. o. bola navýšená o 0,02 € na 0,21 €).

6.4 Slovenské pohľady / Bystrík Šikula

Slovenské pohľady (na literatúru, umenie a vedu) sú najstarším slovenským literárnym časopisom. Riadi ich redakčná rada vymenovaná predsedom Matice slovenskej po prerokovaní v Predsedníctve MS. Za ich obsah zodpovedá šéfredaktor, ktorého na základe výberového konania vymenúva predseda Matice slovenskej.

V roku 2020 pracovala redakcia v tomto zložení: Bystrík Šikula, šéfredaktor, Štefan Haviar, zástupca šéfredaktora, Ingrid Skalická, redaktorka, Radoslav Žgrada, redaktor. Ťažiskom práce časopisu boli predovšetkým tieto tematické okruhy: Veda, mladá literatúra, literárno-kultúrne dianie v slovenských regiónoch, literatúra zahraničných Slovákov. Za najvýznamnejšiu udalosť možno pokladať prípravu a realizáciu januárového čísla Slovenských pohľadov, kde sme si pripomenuli 80. výročie žijúceho klasika slovenskej literatúry Petra Jaroša, rovnako však aj jubileum Tomáša Winklera (v tom istom čísle). Ďalšie tohoročné devízy: eseje Etely Farkašovej, Jána Švantnera, Dalimíra Hajka a Vincenta Šabíka, literárne rozhovory Ľuby Šajdovej, publicistika Dušana Kerného, reportáže Slava Kalného, seriál o slovenských jazykovedcoch Jána Kačalu, blok venovaný srbskej a vojvodinskej literatúre atď. Tak ako po iné roky Pohľady ocenili prácu svojich najlepších autorov výročnými cenami.

6.5 Hlas Matice / Bc. Marek Nemec

Hlas Matice je matičné periodikum, ktoré sa orientuje hlavne na propagáciu aktivít a podujatí matičnej členskej základne, osobite miestnych odborov a práce matičných ústredných pracovísk. Konečným čitateľom sa stávajú prevažne matičiari v regiónoch. Periodikum sa využíva aj ako zdroj informácií o bohatej činnosti matičiarov v regiónoch smerom k verejnosti. Veľký význam periodika je aj z dejinného hľadiska, keďže zachytáva mnohohrstvové podujatia MS v jednotlivých regiónoch Slovenska.

Redakčná rada: JUDr. Marián Gešper, Mgr. Marek Hanuska, Bc. Marek Nemec, Mgr. Martin Hajník, PhDr. Martin Fejko, ThLic. Mgr. Viliam Komora, PhD. PhDr. Pavol Madura, Ing. Jozef Makariv, JUDr. Štefan Martinkovič, Mgr. Veronika Grznárová, doc. PaedDr. Pavol Parenička CSc a RNDr. Ján Seman. Šéfredaktorom je Bc. Marek Nemec a grafické spracovanie má na starosti Ing. Jozef Makariv.

Obsah Hlasu Matice tvoria predovšetkým články a fotografie z akcií a podujatí realizovaných miestnymi odbormi MS doplnené o informácie a články zo života MS, členského hnutia, oblastných stredísk, záujmových a vedeckých odborov, či odborov Mladej Matice, z matičných dejín, profily a medailóny osobností, rozhovory, diskusie až po prehľad knižných vydaní a noviniek z matičného Vydavateľstva. Hlavnú ťarchu práce pri zostavovaní periodika nesie tajomník pre informačnú a mediálnu oblasť RNDr. Ján Seman v spolupráci s grafickým zostavovateľom Ing. Jozefom Makarivom a s metodickou súčinnosťou predsedu MS JUDr. Mariána Gešpera. Výber príspevkov je v tomto prípade dôležitý, aby boli rovnomerne zastúpené všetky regióny Slovenska, čo je náročné vzhľadom na rôzny počet podujatí a publikovaných informácií. V roku 2020 sa podarilo uverejniť dve čísla Hlasu Matice. V poslednom čísle boli navyše uverejnené aj ponúkané knižné tituly z produkcie Vydavateľstva MS v rubrike Vianočný darček z Matice slovenskej alebo uverejnená informácia o slávnostnom členskom preukaze. Z dôvodu skutočnosti, že periodikum Hlas Matice je vedený ako štvrťročník a jeho obsah je tvorený z príspevkov predovšetkým matičiarov pracujúcich v regiónoch, pri ktorých nie je možné ovplyvniť z objektívnych dôvodov počet podujatí, stojí za zváženie premenovať časopis a zmeniť jeho periodicitu na občasník. Vedenie MS týmto časopisom nadviazalo na úspešnú prácu svojich predchodcov s cieľom informovať o aktivitách matičnej členskej základne a matičnej vedy širšiu verejnosť. Taktiež je to aj jedna z dlhodobých požiadaviek miestnych odborov i plnenie jedného z programových zámerov predsedu MS a Predsedníctva MS. Prvé číslo prinieslo na 44 stranách 80 príspevkov a 143 fotografií, v druhom sa publikovalo 69 článkov a 149 fotografií.

7 HOSPODÁRENIE MATICE SLOVENSKEJ

7.1 Finančno-ekonomický útvar Matice slovenskej / Ing. Jaroslav Gustiňák

Finančno-ekonomický útvar (FEÚ) v roku 2020 v zmysle svojho štatútu zabezpečoval vedenie kompletnej účtovnej a mzdovej agendy Matice slovenskej, vrátane štatistických zisťovaní, prehľadov a ročného zúčtovania zdravotného poistenia. V rámci programu na podporu projektov miestnej a regionálnej kultúry FEÚ spracovával administráciu interných dokladov ku všetkým podporeným projektom a kontrolu vyúčtovania týchto projektov. Pracovníci finančného oddelenia zabezpečovali inventarizáciu majetku, záväzkov a pohľadávok MS ako členovia jednotlivých komisií, ale aj prípravu podkladov a dokladov a ich konzultáciu pri vyhotovovaní zápisov čiastkových komisií.

V roku 2020 pracovalo na FEÚ päť zamestnancov: riaditeľ útvaru Ing. Jaroslav Gustiňák, hlavná účtovníčka Zuzana Pevná, účtovníčka Marta Schmidtová, mzdová účtovníčka Petra Mazancová a ekonómka Ing. Mária Sokolíková. V máji odišla do dôchodku dlhoročná mzdová účtovníčka Helena Lipničánová, ktorú nahradila Petra Mazancová.

Už koncom roka 2019 bol útvarom FEÚ pripravený a zostavený rozpočet Matice slovenskej na rok 2020 a rozpis dotácie MK SR. Do termínu 15. 3. 2020 bolo vykonané vyúčtovanie dotácie MK SR za rok 2019 a vyúčtovanie všetkých dotácií z grantov MK SR za rok 2019. V 1. štvrtroku 2020 boli použité finančné prostriedky na dočerpanie dotácie MK SR 2019 a vykonané ich následné vyúčtovanie.

V priebehu 1. štvrtroka 2020 boli postupne vykonávané prípravné práce zavŕšené účtovnou závierkou a podaním daňového priznania MS do 31. 3. 2020 a následne bola spracovaná Správa o činnosti a hospodárení za rok 2019 a predložená na najbližšie zasadnutie Výboru MS spolu s podkladmi a návrhom na odporúčenie a schválenie účtovnej závierky 2019 pre Dozorný výbor MS a návrhu na schválenie účtovnej závierky a vysporiadanie hospodárskeho výsledku Matice slovenskej za rok 2019. Na základe podkladov jednotlivých redakcií útvar spracoval autorské honoráre všetkých periodík MS a neperiodických titulov, realizoval platby za autorské honoráre a odvody do fondov. Zabezpečoval čerpanie grantov v súlade so zmluvami, čerpanie účelovej dotácie zo štátneho rozpočtu podľa rozpisu a podľa jednotlivých pracovísk priebežne spracovával kontrolu a správy o čerpaní rozpočtu. Realizoval dotácie na výdavky pre oblastné strediská MS, na základe podkladov z ČÚ MS realizoval platby z príjmového účtu odvodov z členských príspevkov, viedol odbyt knižných titulov, spracovával cestovné príkazy.

Počas celého roka útvar zabezpečoval komplexnú mzdovú agendu zamestnancov MS. Všetky základné úlohy FEÚ a úlohy najmä ekonomickej stabilizácie MS sa podarilo realizovať a tým vytvoriť predpoklady pre pokračovanie a ich úspešné zvládnutie aj v nasledujúcom roku.

7.2 Technicko-investičný útvar Matice slovenskej / PaedDr. Branislav Kohút

Technicko-investičný útvar (TIÚ) plní úlohy v oblasti správy hmotného a nehmotného majetku, inventarizácie, obnovy nehnuteľného majetku Matice slovenskej, zabezpečenia prevádzky a chodu pracovísk a osobitných činností. Vo svojej konkrétnej činnosti sa riadi štatútom, ktorý vydáva predseda Matice slovenskej. Na jeho čele je riaditeľ, ktorého vymenúva a odvoláva predseda Matice slovenskej po prerokovaní so správcom.

Chod pracoviska zabezpečovalo osem zamestnancov: riaditeľ TIÚ PaedDr. Branislav Kohút, Elena Dancziová (technický pracovník), Ing. Peter Chovan (IT pracovník), Slávka Ostrihoňová (referent), Marcela Hrdinová (referent podateľne, PO a BOZP), Ján Hatara (domovník, vodič, údržbár), Serafína Jandurová (vrátnik/upratovačka), Bc. Zuzana Hýroššová (upratovačka).

Náplň činnosti útvaru:

- obnova nehnuteľného majetku (stavebné investície),
- správa hmotného a nehmotného majetku a inventarizácia (prenájmy, údržba, opravy, poistenie majetku, prevádzka počítačovej, mobilnej a pevnej telekomunikačnej siete),
- ďalšia prevádzka a chod pracovísk (doprava, pošta, sklad, nákup bežného tovaru a služieb),
- osobitné činnosti (vedenie služobných automobilov, informátorská služba, ochrana budov, upratovacie práce).

Činnosť TIÚ v roku 2020:

- Pravidelné revízie objektov MS Martin (5.100,84)
- Odstránenie zistených nedostatkov pri revíziách (550,-)
- Pravidelné odborné revízie elektrospotrebičov MS Martin (1.149,36)
- DMS Rimavská Sobota – elektrorevízie a bleskozvod (400,-)
- Oprava strechy – havarijný stav – MS Martin (4.200,-)
- Oprava fasády – Beňuškovský dom Martin (9.800,-)
- Stavebné úpravy riaditeľ Archívu MS (4.830,-)
- Stavebné úpravy – Biblotéka MS (12.328,65)
- Sťahovanie a montáž nábytku – Biblotéka MS (420,-)
- Dodanie nových regálov do Biblotéky AMS (1.530,-)
- Rozšírenie systému EPS – suterén MS Martin – Archív MS (1409,88)
- Depozit AMS – oprava elektroinštalácie (252,-)
- DMS Lučenec – statický posudok (96,-)
- DMS Lučenec – oprava vodovodného potrubia a šachty (3.525,88)
- DMS Lučenec – oprava zvodového systému a ukotvenie podporného stĺpu (1.550,-)
- DMS Lučenec – oprava podláh (400,-)
- DMS Lučenec – pravidelná revízia a prehliadka komínov (1.185,60)
- DMS Spišská Nová Ves – oprava kotla a revízia (651,55)
- MS Bratislava – oprava elektrických rozvodov (104,80)
- Busta Jozefa Škultétyho MS Martin (3.970,-) a podstavec pod ňu (1.350,-)
- Pamätná tabuľa A. Hadikovi – výroba a osadenie (580,-)
- Pamätná tabuľa Legionári v Rusku – výroba a osadenie (630,-)
- Pamätná Slovenskí legionári (871,20)
- Odhaľovanie busty Andreja Hlinku v Košiciach (350,-)
- Náhrobný pylón dr. C. Daxnera + tabuľa (1201,60)
- Nákup nového kontajnera – plastový, MS Martin (240,- €)
- Zakúpenie rečníckeho pultu (247,20)

- Výdaj a distribúcia rúšok zo šatnice zamestnancom a záujemcom (bezplatne)
- Školenie referentských vodičov
- Zabezpečenie BOZP, PO, CO a pracovnej zdravotnej služby
- Pranie a mangľovanie bielizne pre RZ MS Santovka
- Vypracovanie nájomných zmlúv, dodatkov, evidencie zmlúv
- Spravovanie poisťných zmlúv na nehnuteľný majetok a motorové vozidlá
- Zabezpečenie verejného obstarávania
- Vypracovanie Interného príkazu správcu MS č. SPS – 1/2020 k vykonaniu riadnej inventarizácie majetku a záväzkov
- Aktualizácia Internej smernice o systéme verejného obstarávania – finančné limity
- Školiteľstvo na trojdňovej porade riaditeľov DMS v Komárne (VO, zmluvy)
- Vedenie drobného hnutel'ného majetku, ako aj investičného majetku organizácie
- Komunikácia so stavebným úradom, katastrálnym úradom, realitnou kanceláriou, poisťovňami – riešenie poisťných udalostí
- Nákup kancelárskeho materiálu, čistiacich prostriedkov a PC-techniky
- Servis a prevádzka mobilných telefónov, internetu a kamerového systému
- Zabezpečenie upratovania – II. budova MS, Krajanské múzeum, Beňuškovský dom Martin, Grösslingová 23 Bratislava
- Evidencia odoslanej a došlej pošty, podateľňa inštitúcie
- Zabezpečenie informačnej služby vrátnice
- Zabezpečenie výkonu činnosti stavebného dozoru
- Starostlivosť o vozový park organizácie, evidencie služobných ciest, predaj Škoda Fabia

7.3 Šatnica Matice slovenskej / Alena Hrušková

Šatnica Matice slovenskej je špecializovaným pracoviskom na požičiavanie ľudových, historických a dobových odevov a odborným pracoviskom zameraným na udržiavanie, reštaurovanie, depozit krojov a kostýmov a s tým spojenú výskumnú činnosť.

Chod Šatnice, požičovne krojov a kostýmov, zabezpečovali v roku 2020 celkovo štyri pracovníčky: Alena Hrušková – zastupujúca vedúca, Soňa Koppová, Janka Minčíková, Viera Grzybová – 28. 12. 2020 odchod do dôchodku.

Požičovňa kostýmov a krojov spravuje a ponúka zákazníkom do 1 800 krojových ženských, mužských a detských kompletov z vyše 40 regiónov Slovenska, viac ako 900 dámskych a pánskych dobových kostýmov, 300 karnevalových kostýmov pre ženy a mužov, 500 detských karnevalových kostýmov, rekvizít a doplnkov a 300 najrôznejších parochní. Pracovníčky odborne poradili pri výbere kostýmov, rezervovali, vydali a späťne preberali výpožičky. Zamestnankyne Požičovne krojov a kostýmov sa snažili naplňať jej poslanie – zachovanie kultúrneho dedičstva a podpora tradičných obyčají aj v rámci obmedzených podmienok.

Rok 2020 bol výrazne poznačený koronavírusom, aj napriek tomu, že v úvode sa začal veľmi dobre. V mesiacoch január a február si zákazníci požičiavali kostýmy a kroje na karnevaly, plesy, ľudové veselice a fašiangy. Na fašiangové sprievody využili naše služby napríklad obecné úrady Valča, Príbovce, Rakovo, Istebné, Lipovec, Slovenské Pravno, Horný Hričov,

Párnica, Sučany, Turany, Turčianske Kľačany, Varín, Liptovská Sielnica, Blatnica, Stránske, Jaseno, Rakša, Malá Lehota a Kľačany.

V priebehu marca sa okolnosti radikálne zmenili pre pandemickú situáciu, čo sa odrazilo na zrušení všetkých objednávok. Od 3. 3. boli zavedené prvé protiepidemiologické opatrenia, neskôr 9. 3. sa začali rušiť verejné podujatia, čo sa opäť odrazilo na zrušení predošlých objednávok. V období od 16. 3. do 29. 5. bolo pracovisko požičovne pre verejnosť zatvorené. V priebehu zatvorenia pracoviska sa zamestnanci sústredili na šitie rúšok pre Maticu slovenskú a MO MS v Rimavskej Sobote, Rožňave, Trenčíne, Galante a Vidnej. Od 23. 3. sme začali s produkciou rúšok pre zraniteľné a sociálne slabé skupiny obyvateľov. Celkovo sme ušili 962 rúšok. V júni bola Šatnica pre verejnosť znovu otvorená, čo prispelo k zvýšeniu tržieb. Zákazníci si objednávali svadobné kroje.

Od 6. 10. do 13. 11. bola Šatnica z dôvodu druhej vlny koronavírusu opäť zatvorená, všetky objednávky sa zrušili. Sezónu zachránilo požičiavanie Mikuláša a decembrová tržba. Vianočné besiedky, koledy a večierky boli zakázané. V čase zatvorenej prevádzky sme opravovali poškodené kroje a kostýmy. Veľký dôraz bol kladený najmä na pravidelnú údržbu a dezinfekciu odevných súčastí po ich vrátení z výpožičiek.

O služby Požičovne krojov a kostýmov bol aj v roku 2020 vysoký záujem, avšak pandemická situácia nedovolila zrealizovanie pôvodne plánovaných objednávok a výpožičiek. Požiadavky zákazníkov a všetky úlohy sa splnili. Činnosť Šatnice bola kvôli pandemickým opatreniam šesť mesiacov obmedzená. Počas zatvorenia šatnice sme šili rúška pre zamestnancov MS a MO Matice slovenskej a sociálne slabé skupiny obyvateľov. Pre matičné účely sme šili repliky vojenských uniforiem, ktoré boli využité pri natáčaní dokumentárnych filmov, ako aj pri ďalších projektoch Matice slovenskej. Šatnica zabezpečuje aj pranie a žehlenie uterákov a posteľnej bielizne z MS. V roku 2020 sme sa sústredili na rekonštrukciu krojov Jakubovany a Kojšov. Tržby za rok 2020 predstavujú 13 469,80 € (13 118,80 € + faktúry 351,00 €).

8 PRIDRUŽENÉ SUBJEKTY MATICE SLOVENSKEJ

Vydavateľstvo Matice slovenskej, s. r. o. / Mgr. Stanislav Muntág

Vydavateľstvo Matice slovenskej, s. r. o. (VMS) je 100% dcérskou spoločnosťou Matice slovenskej založenou v roku 2004.

Konatelia: Mária Zjavková, Stanislav Muntág, Viliam Komora

Dozorná rada: Ján Seman (predseda), Jaroslav Chovanec (podpredseda), Martin Gallík, Andrej Mečiar

Činnosť a predbežné výsledky hospodárenia za rok 2020:

Výnosy celkom: 635 090 €

Výsledok hospodárenia po zdanení: -14 085 €

Počet nových knižných vydaní a reedícií: 14

VMS realizuje vlastnú vydavateľskú činnosť i propagáciu a predaj vydaní MS na knižnom trhu, prevádzkuje internetový obchod www.vydavatel.sk a kníhkupectvo na M. R. Štefánika 25/A v Martine. Až do januára 2021 sa podieľalo aj na spoluvydávaní a odbyte Slovenských národných novín, čím znižovalo nákladovosť ich vydávania. Za predaj knižných vydaní MS v roku 2020 vytvorilo Matici slovenskej tržbu necelých 24 tis. eur.

Z významných vydaní VMS v roku 2020 treba vyzdvihnúť monografiu M. R. Štefánik a vznik Česko-Slovenska v dokumentoch piatich svetadielov, ktorá je koedičným projektom VMS a Spoločnosti M. R. Štefánika. Do portfólia detskej literatúry pribudli tri povest'ové zbierky, ktoré ďalej dotvárajú unikátnu knižnú sériu Povest'ová mapa Slovenska.

VMS dosiahlo za rok 2020 podľa predbežných výsledkov tržby viac ako 635 tis. € s celkovým záporným výsledkom hospodárenia (stratou) vo výške zaokrúhlene 14 tis. €. Dôvody záporného výsledku sú predmetom analýzy, ktorú vedeniu MS predložili konatelia. Ako hlavný dôvod uvádzajú nízku rentabilitu internetového predaja, ktorého podiel na celkovom obrate VMS za ostatné roky výrazne narástol.

Inštitút vzdelávania Matice slovenskej / Mgr. Pavol Mihál

Inštitút vzdelávania (IV) Matice slovenskej, n. o. bol založený Zakladacou listinou dňa 12. apríla 2011 a na základe rozhodnutia Obvodného úradu Bratislava zapísaný dňa 21. apríla 2011 do registra neziskových organizácií pod číslom registrácie OVVS-13295/342/2011-NO. Inštitút vzdelávania Matice slovenskej, n. o. je samostatná právnická osoba – nezisková organizácia, ktorej jediným zakladateľom je Matica slovenská.

Orgánmi IV MS, n. o. sú správna rada, riaditeľ a revízor. Vnútorňý systém pôsobenia inštitútu je riadený štatútom a internými aktmi riadenia. Členov správnej rady navrhuje zakladateľ. Členov správnej rady volí a odvoláva Správna rada. V priebehu roka 2020 nedošlo k zmenám v orgánoch neziskovej organizácie. Orgány neziskovej organizácie v roku 2020 pôsobili v tomto zložení: ThLic. Mgr. Viliam Komora. PhD. – predseda správnej rady, Mgr. Marek Hanuska – člen, PhDr. Ľibuša Klučková – člen. Revízor – Ing. Jaroslav Gustiňák. Riaditeľ neziskovej organizácie – Mgr. Pavol Mihál.

V zmysle zakladacej listiny, štatútu inštitútu a jeho príloh, ako nezisková organizácia poskytuje všeobecne prospešné služby v oblasti tvorby, rozvoja, ochrany, obnovy a prezentácie duchovných a kultúrnych hodnôt: organizuje semináre, školenia, kurzy, prezentácie v súlade s cieľmi a programom Matice slovenskej, so zameraním na rozvoj národného kultúrneho dedičstva; organizuje kultúrne a spoločenské podujatia, súťaže, výstavy s vyššie uvedeným zameraním; spolupracuje s ďalšími subjektmi aj na medzinárodnej úrovni a rozvíja túto spoluprácu,

V prvých kvartáloch roka 2020 sa Inštitút vzdelávania zameriaval na propagáciu, prezentáciu a aktívny prístup k získaniu podielovej dane od rôznych subjektov, teda darcov. Vzdelávacie podujatia či kultúrno-spoločenské podujatia sme sa snažili v rámci silnejúcej pandémie v súvislosti s ochorením COVID-19 rozložiť rovnomerne vo všetkých kvartáloch roka 2020 prihliadnúc na dodržiavanie uznesení vlády SR a vyhlášok ÚVZ SR. V priebehu roka 2020 zorganizoval Inštitút vzdelávania Matice slovenskej viacero kultúrno-spoločenských podujatí v spolupráci s ôsmimi subjektmi Matice slovenskej.

V tomto ako aj v ostatných rokoch sme zahájili spoluprácu s viacerými subjektmi Matice slovenskej z celého územia Slovenskej republiky. Môžeme spomenúť Spoluprácu s MO MS Holíč, Želiezovce, Polichno, Rimavská Sobota, Vrádište, Veľká Paka, Zvolen, Brezno. V rámci spolupráce s Miestnymi odbormi Matice slovenskej sme podporili a rozvíjali telesnú kultúru podporou výstupu na Veľký Rozsutec – Malá Fatra, zorganizovali sme v spolupráci podujatie s názvom Tvorím, teda som v Brezne, v spolupráci podujatie s názvom Deň sídliska vo Zvolene, Celodenný výlet do Kremnice v spolupráci s MO MS Veľká Paka, v spolupráci podujatie s názvom Deň slovenských tradícií v Rimavskej Sobote. V spolupráci s MO MS Polichno sme zorganizovali vyhodnotenie fotografickej súťaže „Polichno okom objektívu“, podujatia s názvom Rozlúčka s letom, súťaž o najlepšie koláč, strelecká súťaž o pohár MO MS Polichno, Timravin chodníček a vyhodnotenie výtvarnej súťaže „Maľujem Timravu“. V spolupráci sme zorganizovali zveľadenie mesta – okolia jablone a studničky, kde tvorila B. S. Timrava. Podporili sme vybudovanie propagačnej skrinky v Želiezovciach a taktiež sme podporili zorganizovanie turisticko-informačno-ekologickej výpravy na hrebene Západných Tatier.

Opis základného imania:

- počiatočný stav k 1. 1. 2020: 919,40 €,
- zmeny (prírastky/úbytky) v priebehu hodnoteného obdobia: 3 887,67 €,
- konečný zostatok k 31. 12. 2020: 1 072,71 €,
- iné ostatné výnosy vo výške: 0,85 €,
- poskytnuté príspevky 2% z dane: 3 384,98 €,
- náklady na správu, resp. činnosť predstavovali čiastku: 349,41 €.

V hodnotenom období IV MS, n. o. neprijal žiadne dary, ani iné príspevky. Riaditeľ IV MS, n. o. nepoberá žiadnu mzdu, ani inú odmenu. Revízor preveril hospodárenie neziskovej organizácie a nemá pripomienky.

Metod s. r. o. / Mgr. Marek Hanuska

V Metode s. r. o. pracoval iba konateľ, Mgr. Marek Hanuska, bez nároku na odmenu. Spoločnosť v roku 2020 pokračovala vo svojej činnosti, ktorá spočíva najmä v prevádzkovaní nehnuteľností Neografie a. s., ktoré má v nájme. Do podnikania v cestovnom ruchu zasiahla

výrazne pandemická situácia. Napriek tomu Metod s. r. o. dokázal platiť svoje záväzky, údržbu nehnuteľností, ako aj ďalšie nevyhnutné náklady. Do drobného majetku sa podarilo zakúpiť kosačku či vysávač. Matica slovenská pomohla v roku 2019 rozbehu podnikania pôžičkou vo výške 3 000 €. V roku 2020 bolo splatených z tejto sumy 1 500 €. Druhá splátka sa plánuje v roku 2021. Finančné prostriedky sa míňali prevažne na prevádzku chat (nájom Stráne 300 €, Martinské Hole – 68,40 €, energie zálohovo Stráne 300 €, Martinské Hole 120 €, nákup spotrebného materiálu ako sú čistiace prostriedky, obliečky, drobné spotrebiče a pod., nákup tovaru na predaj – rúška s logom MS). Príjmy boli z predaja tovaru a prenájmu nehnuteľností.

V tabuľke vývoj finančného majetku spoločnosti na začiatku a konci roka 2020.

Stav ku dňu	Stav pokladňa + hotovosť	Pohľadávky	Záväzky
1. 1. 2020	1 471,75 €	0	3 000 €
31.12.2020	3 156,83 €	0	1 500 €

Účtovníctvo spoločnosti spracováva externá firma. Z účtovnej závierky za rok 2020 vyplýva, že výnosy boli 15 292 € (v roku 2019 – 8 144 €) a náklady 14 986 € (v roku 2019 – 13 334 €). Výsledok kladného hospodárenia po zdanení je + 305 €. Tento sa odpočíta od neuhradenej straty z minulých rokov vo výške 15 175 €. Krátkodobé záväzky k 31. 12. 2020 boli vo výške 2 431 €. Z toho boli nedoplatky za energie v nehnuteľnostiach (ktoré nás nemilo prekvapili) 146,04 € - Hole – už uhradené. Stráne 1 416,68 € - dohodnutá splatnosť 31. 5. 2021. Faktúry za vedenie účtovníctva 34,50 € a 44,50 € - už uhradené. Poplatky Neografii za december 300 € + 300 € + 120 € + 68,40 € - už uhradené.

Začiatok roka 2021 neprijemne obmedzili opatrenia štátu (pôjde najmenej o ¼ roka) a preto je pravdepodobné, že výsledok roku 2021 nebude výrazne lepší ako v roku 2020. V prípade, že by tieto obmedzenia pretrvávali ešte niekoľko mesiacov, spoločnosť to privedie do existenčných problémov. Štátna pomoc by mohla byť žiadaná na Covid nájomné, čo by nám však pri najlepšom ušetrilo 368,40 € mesačne, ale zároveň by znamenalo pre Neografiu stratu 184,20 € mesačne. Pre administratívnu náročnosť sme o túto pomoc zatiaľ nežiadali.

Neografia, a. s. / Ing. Ján Račko

Riadiace orgány akciovej spoločnosti v roku 2020:

Dozorná rada: JUDr. Marián Gešper – predseda, JUDr. Štefan Martinkovič – podpredseda, Alena Švabčíková – členka

Predstavenstvo: Mgr. Stanislav Muntág – predseda, Mgr. Maroš Smolec – podpredseda, Bc. Marek Nemec – člen, Mgr. Marek Hanuska – člen, Ing. Ján Račko – člen od 1. 9. 2020, Ing. Peter Sunega – člen

Manažment: Ing. Peter Sunega – generálny riaditeľ do 31. 10. 2020, výkonný riaditeľ od 1.11.2020; Ing. Ján Račko – finančný riaditeľ od 1. 6. 2020, generálny riaditeľ od 1. 11. 2020; Ing. Peter Temniak – obchodný riaditeľ; Ing. Peter Budiský – finančný riaditeľ do 31. 5. 2020; Walter Seibert (†) – riaditeľ prípravy výroby do 19. 6. 2020

Pre akciovú spoločnosť Neografia bol rok 2020 rokom veľkých zmien a turbulencií. Na začiatku kalendárneho roka boli manažmentom a predstavenstvom stanovené ambiciózne ciele. Po viacerých rokoch s hlbokými stratami nový manažment na čele s generálnym

riaditeľom deklaroval výrazné ekonomické zlepšenie a dosiahnutie ročného zisku na úrovni 100 tis. Eur. Okrem finančných cieľov boli stanovené aj ďalšie ciele najmä v oblasti kvality, kde manažment očakával zníženie externých a interných reklamácií, k čomu mali pomôcť pokračujúce kroky v zefektívňovaní výroby s dôrazom na kvalitu produktov. Finančné ciele mali byť dosiahnuté zrýchlením a zjednodušením jednotlivých výrobných procesov a zoštíhľovaním zamestnanosti.

Avšak už v marci 2020 do naplňania stanovených cieľov zasiahla globálna pandémia koronavírusu, ktorá negatívne ovplyvnila aj našu spoločnosť. Spomalenie hospodárskeho života zasiahlo celý sektor polygrafie, pričom priamy vplyv uvedenej krízy bol v Neografii zaznamenaný už mesiaci marec a následne sa stupňoval. Obdobie od marca až do konca roku s výnimkou mesiacov august a november bolo poznamenané prepadom dopytu u odberateľov, reálnym výrazným poklesom objednávok, tlakom na predajné ceny našich výrobkov a podstatným znížením tržieb oproti roku 2019 i oproti stanovenému obchodnému plánu. Prepád tržieb sa na konci roka 2020 zmiernil, i tak však v celoročnom vyjadrení dosiahol kumulatívne viac ako 15%. Uvedená hospodárska kríza spôsobená globálnou epidémiou tak neumožnila naplniť finančné a výkonové ciele spoločnosti. Krízový rok 2020 spôsobil aj ďalšie personálne zmeny vo vrcholovom manažmente, ktorý musel na zlý stav a nestabilný výhľad reagovať ako na krízovú situáciu a realizovať nepopulárne úsporné opatrenia. Investičný plán, ktorý počítal s obstaraním nového ofsetového hárkového stroja, sa nenaplnil a rozhodnutie bolo odložené na neskôr. Manažment ako reakciu na pokles dopytu a výroby znížil fond pracovnej doby na obdobie 6 mesiacov na 80% , čo lojálni zamestnanci akceptovali. Taktiež ďalej pokračovalo zoštíhľovanie stavu zamestnanosti na všetkých úsekoch a úspory vo všetkých prevádzkových oblastiach. Použité krízové nástroje ruka v ruke s čerpanou štátnou dotáciou „Prvá pomoc“ umožnili Neografii prežiť náročný rok 2020 a tento ukončiť s miernym ziskom na úrovni 31 tis. eur pred zdanením. Musíme konštatovať, že v roku 2020 sa nám okrem plánovaného hospodárskeho výsledku nepodarilo naplniť aj ďalšie stanovené ciele, napríklad produkciu tvrdých väzieb s najvyššou pridanou hodnotou, ale i mieru registrovaných pracovných úrazov.

9 SPRÁVA O HOSPODÁRENÍ MATICE SLOVENSKEJ / Mgr. Maroš Smolec, Ing. Jaroslav Gustiňák

Matica slovenská v roku 2020 pokračovala vo svojej činnosti a hospodárení s cieľom prispôbiť svoje výdavky aktuálnym možnostiam príjmov, čo bola náročná úloha najmä v oblasti získavania príjmov na pokrytie všetkých plánovaných činností najmä za okolností pandemických opatrení vlády SR, ktoré znemožnili a obmedzili viaceré príjmy MS. Okrem hlavného zdroja príjmov MS – dotácie Ministerstva kultúry SR, je získavanie finančných prostriedkov do rozpočtu MS z rôznych zdrojov hlavným činiteľom, ktorý ovplyvňuje rámec jej činnosti. Efektívne hospodárenie je následne nutnou podmienkou pre dodržanie plánovaných celoročných aktivít celoročnej činnosti.

V roku 2020 MS mala mimoriadne výnosy z odpredaja nehnuteľného majetku pozemku v Šuranoch vo výške 33 101,- € ako výsledok dlhodobu viac rokov rozpracovanej aktivity, keď iný vlastník nehnuteľnosti stojacej na tomto pozemku po konečnej vzájomnej dohode tento pozemok odkúpil. V súčasnosti MS ďalej neplánuje odpredávať majetok s cieľom vykrytia rozpočtových výdavkov. V marci 2020 bola vykonaná účtovná závierka MS a podané riadne daňové priznanie za rok 2019. Hospodársky výsledok za rok 2019 – strata vo výške 271 309,80 € bol po prerokovaní navrhnutý pre odporúčanie Dozorného výboru MS a schválenie Výboru Matice slovenskej zaúčtovať na nevysporiadaný výsledok hospodárenia minulých rokov.

Účtovná závierka Matice slovenskej 2020

	Výsledok hospodárenia 2020 (v €)	Rok 2019
Náklady:	1 993 195,22	2 267 078,84
Výnosy:	1 910 677,56	2 003 649,03
Výsledok hospodárenia po zdanení:	-90 840,10	-271 309,80

Hospodársky výsledok -90 840,10 €, pred zdanením -82 577,66 €, je výsledkom ekonomických možností a hospodárenia Matice slovenskej a je vo významnej miere závislý od hospodárenia dcérskej spoločnosti Neografie, a. s., resp. ročných dividend, ktoré MS od nej dostáva. Od roku 2019 z ekonomických dôvodov Neografia, a. s. však nevyplatila Matici slovenskej žiadne dividendy, čo má negatívny vplyv na hospodársky výsledok MS. Nižšia strata v hospodárení za rok 2020 oproti roku 2019 ovplyvnila najmä skutočnosť, že si MS v roku 2019 navyše zobrala od Neografie a. s. pôžičku 80 000,- € na vykrytie výdavkov svojho rozpočtu, čím sa prehĺbila jej strata, zatiaľ čo v roku 2020 nebola uskutočnená žiadna pôžička. Kumulovaná strata (spolu s predošlými obdobiami) je na úrovni -816 166,36 €.

MS je verejnoprávna inštitúcia, ktorej hlavná činnosť nie je zameraná na tvorbu zisku, teda pozitívneho hospodárskeho výsledku. Podstatnú časť príjmov MS tvorí účelová dotácia MK SR a ďalšie menšie dotačné zdroje, ktorú musí vyčerpať a nemôže z týchto zdrojov tvoriť zisk. Ten môže tvoriť len zo svojich vlastných, neštátnych zdrojov, ktorých však nemá dostatok a aj tie musí investovať do nezárobkovej činnosti, ako napr. podpora MO MS po celom Slovensku. Optimálny vyrovnaný hospodársky výsledok v súčasnom období je možné dosiahnuť práve vyplácaním vyšších hodnôt dividend od svojich dcérskych spoločností, čo je v súčasnosti u všetkých týchto subjektov problematické.

Majetok

Súvaha 2020 dokumentuje, že výrazné posuny oproti roku 2019 nenastali ani v neobežnom ani v obežnom majetku MS. Neobežný majetok bol vo výške 2 698 242,29 € (v roku 2019 2 785 609,85 €). Rozdiel je viacmenej z dôvodu odpisovania a vyradovania majetku, resp. jeho odpredaja (pozemok v Šuranoch). V rámci neobežného majetku rovnako nedošlo k významným zmenám oproti roku 2019. V závierke sú Ostatné záväzky na úrovni 33 324,13 € – čo sú záväzky (súčtovný účet pre Fond Dolanovej, preddavky pre honoráre a predpisy pre mzdy). Krátkodobé záväzky z obchodného styku vo výške 18 521 000,66 €, boli vysporiadané v januári 2020 prevažne úhradami faktúr. Podľa skutočnosti teda MS nemá žiadne nesplatené záväzky.

Výnosy

Výnosy v Tržbách za vlastné výrobky sa oproti minulému roku výraznejšie znížili a sú vo výške 74 616,40 € (91 754,62 € v roku 2019), čo je pokles o 18,7%. Výnosy boli hlavne z predaja kníh a periodík a tiež z tržieb Požičovne kostýmov a krojov MS (PKaK). Pandemické opatrenia vlády SR počas roka zásadne obmedzili možnosti vyšších tržieb, a to najmä pri PKaK, ktorá verejnosti nemohla poskytovať služby významnú časť roka. Čo sa týka knižných publikácií, ale aj ostatných periodík, je potrebné dosahovať vyššie výnosy ako tomu bolo pred rokom 2017, kedy v niektorých rokoch dosahovali výnosy za vlastné výrobky viac ako 100 tisíc €. Toto možno zabezpečiť vydávaním takých knižných titulov, kde možno zabezpečiť vyššie tržby z predaja. V súčasnosti však skladba novovydaných knižných titulov nezabezpečuje dostatočný príjem z ich predaja. Ich tematické či úzke odborné zameranie a tiež slabá prezentácia spôsobuje vytváranie nepredaných skladových zásob (okrem výnimiek), ktoré by predajom vo vyššej miere zabezpečili neštátne príjmy pre MS.

Náklady

V porovnaní s rokom 2019 sa znížili celkové mzdové náklady o 28 665,42 € na 913 275,24 € – čo popri zákonných úpravách miezd (najmä zvýšenie minimálnej mzdy) bolo výsledkom nutných ekonomických opatrení, hlavne personálnych zmien a zoštíhlenia stavu zamestnancov MS.

Rozsah nehnuteľného majetku MS pri súčasných príjmoch a rozpočte MS naďalej neumožňuje v dostatočnej miere investovať a modernizovať tento majetok, s čím v mnohých prípadoch súvisí aj problematickosť pri využívaní tohto majetku, energetickej úspore či vhodnosti na prenájom pre zvýšenie vlastných príjmov. Súčasný technický stav nehnuteľností budov v majetku MS nasvedčuje, že v strednodobom horizonte bude potrebné vynakladať viac finančných prostriedkov na potrebné údržby a opravy. V roku 2019 MS v rámci svojich obmedzených finančných možností pokračovala v komplexnom posudzovaní potrieb aspoň nevyhnutných opráv svojich nehnuteľností a použila na tento účel viac ako 43 tisíc € – približne ako v minulom roku.

Rozpočet MS 2020 bol schválený a následne zmenený po zmenách – dvoch rozpočtových opatreniach Výborom Matice slovenskej na svojich zasadnutiach. Počas roka boli prijaté viaceré opatrenia za účelom optimalizácie výdavkov rozpočtu a ich efektívne nakladanie. Celkové krátkodobé záväzky boli k 31. 12. 2020 vo výške 52 429,64 €.

Príjmy a výdavky rozpočtu 2020

	Plán v €	Skutočnosť v €	Rozdiel
Prostriedky zo ŠR spolu	1 766 768,00	1 766 768,00	0,00
z toho účelová dotácia	1 744 000,00	1 744 000,00	0,00
účelové dotácie - grantové	0,00	0,00	0,00
dočerpanie účelovej dotácie MK SR z roku 2018	22 768,00	22 768,00	0,00
dotácie z úradu vlády SR a MK SR	0,00	0,00	0,00
Neštátne zdroje spolu	177 201,00	191 527,42	14 326,42
vlastné príjmy	104 600,00	103 291,37	-1 308,63
dividendy VMS, s.r.o.	4 000,00	4 000,00	0,00
dividendy Neografie, a.s.	0,00	0,00	0,00
predaj pozemku Šuranoch a ostatného majetku	33 101,00	34 301,00	1 200,00
splátka pôžičky METOD, s.r.o.	1 500,00	1 500,00	0,00
príspevky FO a PO	8 000,00	3 590,00	-4 410,00
pohľadávky	6 000,00	23 734,10	17 734,10
príjmy z prenájmov	20 000,00	21 110,95	1 110,95
Príjmy spolu	1 943 969,00	1 958 295,42	14 326,42
Výdavky spolu	1 943 969,00	1 917 464,04	-26 504,96
Schodok -/prebytok rozpočtu +	0,00	40 831,38	

Vlastné príjmy:

Tržby a predaje	Plán v €	Skutočnosť v €	Rozdiel v €
knižné publikácie	25 000,-	28 765,95	+3 765,95
Slovenské národné noviny	42 500,-	36 423,88	-6 076,12
inzercia v SNN	2 000,-	0,00	-2 000,-
Slovenské pohľady	5 500,-	5 946,38	+446,38
časopis Slovensko – Národné spektrum	1 000,-	1 937,65	+937,65
merkantil	500,-	219,30	-380,70
časopis Kultúra slova	2 000,-	1 617,94	-382,06
výpožičky Požičovne kostýmov a krojov	23 000,-	13 469,80	-9 530,20
ubytovacie služby zariadenia Santovka	1 100,-	3 060,00	+1 960,00
iné príjmy (úroky, poisťné udalosti, ÚPSVaR,...)	2 000,-	11 850,47	+9 850,47
Celkom	104 600,-	103 291,37	-1 308,63

Stav finančných prostriedkov na bankových účtoch a v hotovosti k 1.1.2020:

Stav na bankových účtoch: 110 481,43 €

Stav hotovosti na pokladniciach: 7 078,55 €

Celkom stav (bankové účty a hotovosť) k 1.1.2020: 117 559,98 €

Stav finančných prostriedkov na bankových účtoch a v hotovosti k 31.12.2020:

Stav na bankových účtoch: 95 375,54 €

Stav hotovosti na pokladniciach: 5 238,46 €

Celkom stav (bankové účty a hotovosť) k 1.1.2021: 100 614,00 €

Príjmová časť rozpočtu

Štátne prostriedky – na základe Zmluvy o poskytnutí finančných prostriedkov z rozpočtu MK SR na rok 2020 č. MK-95/2020/M, Dodatok č.1 MK-7/2020/M a Dodatok č.2 Mk-74/2020/ o poskytnutí finančných prostriedkov z rozpočtu Ministerstva kultúry SR na rok 2020 boli prvé prostriedky z dotácie na účet Matice zaslané už vo februári 2020. Dovtedy Matica slovenská hospodárila s neštátnymi prostriedkami, ktoré mala k dispozícii z predchádzajúceho roka a do 31. 3. 2020 aj s prostriedkami nedoručenej účelovej dotácie MK SR z roku 2019 vo výške 22 768,- €. Účelová dotácia zo štátneho rozpočtu bola poskytnutá v celkovej výške 1 744 000 €, a bola rozpísaná do nákladových položiek spolu 10 projektov.

Začiatkom roka 2020 Matica slovenská požiadala MK SR o dodatočnú finančnú podporu MS vo forme navýšenia dotácie o 250 000,- €, z pôvodne schválenej výšky dotácie 1 494 000 €, čím celková účelová dotácia MK SR bola takto navýšená na konečnú výšku 1 744 000,- €. Navýšená suma finančne posilnila rozpočty existujúcich projektov MS a navýšenie celkových rozpočtových nákladov na rok 2020. Čerpaná účelová dotácia z roku 2019 bola vyúčtovaná v termíne dňa 15. marca 2020.

Vlastné príjmy

Vplyvom obmedzení v rámci pandemickej situácie boli pôvodné plány vlastných príjmov postupne podľa vývoja situácie znižované, keďže nebol predpoklad, že sa naplnia (viď vyššie uvedená tabuľka Vlastné príjmy). Napriek tomu niektoré príjmové kapitoly neboli ani potom naplnené, čo sa najviac prejavilo pri Požičovni kostýmov a krojom, kde boli príjmy naplnené len na 58,56% aj zo zníženého plánu.

Z rovnakého dôvodu boli znížené príjmy aj v oblasti tržieb za predaj niektorých periodík, najmä Slovenských národných novín.

Naopak, niektoré príjmy boli prekročené nad plán ako príjmy z ubytovania v účelovom zariadení MS v Santovke, kde však bol plán vplyvom pandemických obmedzení stanovený nízko a v lete po ich zmiernení boli prekročené očakávania nad predpoklad. Rovnako novorozbiehajúci sa časopis Slovensko – Národné spektrum po kladných ohlasoch po 1. vydanom čísle zaznamenal do konca roka vyšší príjem než bol s ohľadom na situáciu s opatnosťou stanovený počiatočný plán príjmov.

V roku 2020 získala Matica slovenská dotácie a príspevky na projekty:

Dotácia Mesta Martin: 2000,- € – dotácia na zriadenie Biblotéky Matice slovenskej v II. Budove MS v Martine. Projekt bol zrealizovaný, vyčerpaný a riadne vyúčtovaný.

Z Fondu na podporu umenia SR, či Úradu vlády SR MS v roku 2020 nezískala žiadne účelové dotácie.

Výdavková časť rozpočtu

Dotácia MK SR

V roku 2020 boli dočerpané finančné prostriedky účelovej dotácie z roku 2019 do 31. 3. 2020 vo výške 22 768,- €. Finančné prostriedky účelovej dotácie na rok 2020 vo výške 1 744 000,- € boli k 31. 12. 2020 vyčerpané vo výške 1 691 330,49 €. Nedočerpaná časť dotácie z roku 2020 vo výške 52 669,51 € bola naplánovaná do rozpočtu MS rok 2021 na dočerpanie do 31. 3. 2021 v zmysle zmluvných podmienok. Účelová dotácia rok 2020 bola rozpísaná do týchto projektov:

- **Manažment ľudských zdrojov a činnosť Dozorného výboru MS** – projekt zahŕňal činnosti vedenia MS a personalistiky, činnosť Dozorného výboru Matice slovenskej ako kontrolného orgánu MS. Výška príspevku z dotácie: 144 500,- €. Finančné prostriedky dotácie boli k 31. 12. 2020 čerpané vo výške 141 488,74 €.
- **Vydavateľské aktivity Matice slovenskej** – projekt zahŕňal edičné aktivity MS – vydávanie pôvodnej slovenskej literárnej tvorby, náklady spojené s vydaním periodík Slovenské národné noviny, Slovenské pohľady, Slovensko (v súlade s úlohami, ktoré boli MS zverené štátom). Výška príspevku: 349 600,- €. Čerpané finančné prostriedky dotácie k 31. 12. 2020: 344 530,76 €.
- **Finančné vzťahy a technická prevádzka** – projekt financoval časť nákladov Finančno-ekonomického útvaru MS a Technicko-investičného útvaru MS, ktoré zabezpečujú finančnú prevádzku jednotlivých pracovísk a napomáhajú tak plneniu úloh MS. Výška príspevku: 410 990,- €. Čerpané finančné prostriedky k 31. 12. 2020: 391 934,84 €.
- **Veda a výskum Matice slovenskej** – projekt zahŕňal náklady spojené s činnosťou Slovenského literárneho ústavu MS a Slovenského historického ústavu MS, vedeckých pracovísk pre základný slovakistický výskum a Krajanského múzea Matice slovenskej. Náklady boli viazané na bežnú prevádzku, realizáciu súvisiacich podujatí a projektov, a vydanie publikácií. Výška príspevku: 92 800,- €. Čerpané finančné prostriedky k 31. 12. 2020: 91 638,47 €.
- **Požičovňa kostýmov a krojov** – zachovávanie, prezentácia a podpora tradičnej ľudovej kultúry, zachovávanie tradícií a zvykov, vzdelávanie ochotníckych divadelných súborov, matičných folklórnych súborov. Výška príspevku: 44 750,- €. Finančné prostriedky dotácie boli vyčerpané k 31. 12. 2020 vo výške 44 241,14 €.
- **Informačné ústredie MS** ako organizačné a koordinačné, výkonné a metodické ústredie pre mediálnu, informačnú, vzdelávaciu a propagačnú činnosť MS. Projekt zahŕňal náklady spojené so zabezpečením dokumentácie matičných aktivít, vedením internetovej stránky, propagáciou, denným monitoringom a výrobou krátkych videí. Výška príspevku: 48 050,- €. Finančné prostriedky dotácie boli k 31. 12. 2020 čerpané vo výške 43 606,26 €.

- **Archív Matice slovenskej** ako špecializovaný verejný archív v súlade so zákonom o MS vykonával všetky druhy odborných archívnych činností ako je zhromažďovanie – akvizícia a preberanie, evidenciu, spracovávanie, ochrana a sprístupňovanie archívnych dokumentov, predarchívna starostlivosť a činnosť bádateľne. Výška príspevku: 43 860,- €. Finančné prostriedky dotácie boli vyčerpané k 31. 12. 2020 vo výške 43 580,44 €.
- **Aktivity Členského ústredia a oblastných stredísk MS a Strediska národnostných vzťahov Matice slovenskej** – v súlade so zákonom o MS plnia oblastné strediská v koordinácii s ČÚ MS úlohy v oblasti starostlivosti o členskú základňu, spracovanie podkladov na financovanie výdavkov z fondu Korunového účtu a interných grantov na podporu regionálnej kultúry. Projekt financoval časť prevádzkových nákladov oblastných stredísk a časť ich aktivít. Výška príspevku: 585 950,- €. Finančné prostriedky dotácie boli k 31. 12. 2020 čerpané vo výške 571 672,82 €.
- **Hlavné aktivity roka 2019** – projekt podporil náklady spojené s realizáciou celomatičných podujatí a podujatí a projektov nadregionálneho významu. Výška príspevku: 14 000,- €. Finančné prostriedky dotácie boli k 31. 12. 2020 vyčerpané vo výške 9 137,02 €.
- **Podpora vedeckých aktivít MS** – v rámci tohto projektu podpory vedeckých pracovísk a vedeckých odborov MS bolo podporené vydanie a tlač 5 knižných titulov vedeckého charakteru. Výška príspevku: 9 500,- €. Čerpané finančné prostriedky k 31. 12. 2020 boli v plnej výške.

Celkové podrobné čerpanie a vyúčtovanie dotácie MK SR na rok 2020 je uvedené v prílohe č. 2 – Vyúčtovanie účelovej dotácie MK SR 2020.

Čerpanie rozpočtu MS 2020

Rozpočtované výdavky rozpočtu MS v roku 2020 dosiahli výšku čerpania spolu 1 917 464,04,- €. Výdavková časť rozpočtu bola plánovaná vo výške 1 943 969,- €. Napriek pomerne vyrovnanému celkovému čerpaniu rozpočtu 2020 s celkovým miernym prebytkom 40 831,38 € vznikli pri čerpaní niektorých jednotlivých kapitol prečerpania, ktoré však boli kompenzované nedočerpanými kapitolami. Pandemické opatrenia pomerne veľkého rozsahu zo strany vlády SR výrazne ovplyvnili čerpanie väčšiny plánovaných nákladov rozpočtu a napriek úpravám rozpočtu v priebehu roka nebolo možné v niektorých nákladových kapitolách s väčšou presnosťou stanoviť rozpočtový odhad pre celkové ročné výdavky r. 2020.

Možno konštatovať, že v jednotlivých nákladových kapitolách vzhľadom na potreby jednotlivých útvarov, ale aj negatívny vývoj v príjmoch rozpočtu, bol rozpočet stanovený na minimálnu potrebnú úroveň s ambíciou dosiahnuť čo najlepší výsledok pri postupnej optimalizácii rozpočtu MS. Dosiahnutý výsledok čerpania rozpočtu je výsledok úsporných opatrení, ako aj optimalizácie niektorých nákladov. Osobitě úsporné opatrenia sa taktiež realizovali za účelom nedočerpania rozpočtu niektorých nákladov, aby sa následne preniesli ako nedočerpaná časť dotácie MK SR na začiatok roka 2021, kde mohli byť v rámci rozpočtu nasledujúceho roka čerpané, a tak bolo možné zmierniť obrovský rozpočtový deficit roka 2021 po znížení dotácie MK SR o takmer 400 tisíc €. Celkové takto nedočerpané finančné prostriedky dotácie MK SR za rok 2020 boli vo výške 52 669,51 € a prenesené do rozpočtu

a čerpania na rok 2021. Vyššie čerpanie nákladov bolo v kapitolách – spotreba materiálu, niektoré dane a poplatky, opravy a údržba, nájomné a výrazne vyššie prečerpanie zákonných sociálnych nákladov spôsobené personálnymi zmenami koncom roka 2020 (náklady na odstupné, ...).

Naopak, nižšie čerpanie nákladov než plánované bolo v kapitolách – spotreba PHM, nákup DHM, energie, cestovné, závodné stravovanie, tlačiarenské náklady, mzdové náklady a súvisiace zákonné sociálne poistenie, ostatné osobné náklady, náklady na akvizície a príspevky na rekreačné poukazy.

Celkové čerpanie voči rozpočtu výdavkov, ako aj čerpanie po jednotlivých rozpočtových kapitolách je v prílohe č. 1 – Čerpanie rozpočtu za rok 2020.

Zhodnotenie čerpania nákladov v jednotlivých rozpočtových kapitolách

Sekretariát predsedu a správcu MS, Vedné ústredie MS, Výbor MS, Predsedníctvo MS – rozpočet 107 153,- €, skutočné čerpanie 128 978,- €. Vyššie čerpanie rozpočtu bolo vo všetkých nákladových kapitolách.

Dozorný výbor MS – celkové čerpanie kapitoly 49 072,- € bolo nižšie než plán 58 727,- €. Jednotlivé položky rozpočtu sú viac-menej dodržané.

Slovenský literárny ústav MS – čerpanie tejto kapitoly zahŕňa náklady spojené s aktivitami ústavu a celkovo za kapitolu došlo k mierne nižšiemu čerpaniu. Rozpočet 38 871,- €, čerpanie 35 042,- €.

Slovenský historický ústav MS – rozpočet ústavu bol čerpaný vo výške 39 455,- €, pričom dodržané plánované výdavky boli 36 267,- €.

Stredisko národnostných vzťahov MS – v návrhu rozpočtu ústavu bolo premietnuté najnevyhnutnejšie pokrytie bežných nákladov, v súlade s tým sa realizovalo aj jeho čerpanie 21 174,-€, čo bolo takmer v súlade s plánovaným rozpočtom výdavkov vo výške 20 780,- €.

Krajanské múzeum MS – v spotrebnom materiáli je premietnuté zakúpenie archívnych potrieb pre potreby spracovávaní fondov KM MS, položka služby predstavuje viazanie zahraničných časopisov z fondových zbierok. Celkovo došlo k čerpaniu 19 728,- € oproti plánu 19 651,- €.

Archív MS – rozpočet zahŕňal bežné náklady spojené so spracovaním fondov MS. Položka spotreba materiálu zahŕňa bežný spotrebný materiál, archívne škatule, zakúpenie knižných titulov do príručky. Útvar celkovo čerpal rozpočet v súlade s plánom – rozpočet 47 749,- €, čerpanie 47 997,- €.

Slovenské národné noviny – skutočné čerpanie kapitoly bolo mierne nižšie a takmer v súlade s plánom rozpočtu. Celkový rozpočet 172 196,- €, skutočné čerpanie 168 937,- €.

Slovenské pohľady – celkovo rozpočet tejto kapitoly bol čerpaný nižšie ako bol plán (náklady na niektoré tlačiarenské náklady a mzdy a odvody boli čerpané mierne nižšie). Celkový plán 87 895,- €, skutočnosť 86 236,- €.

Vydavateľstvo MS a ďalšie periodiká – celkovo je čerpanie kapitoly takmer v súlade s plánom. Rozpočet 116 124,- €, skutočné čerpanie 115 038,- €.

Členské ústredie MS – čerpanie kapitoly je vo výške 75 878,- €, zatiaľ čo rozpočet bol 85 926,- €. Čerpanie mierne nižšie než rámec rozpočtu bolo spôsobené najmä nerealizovaním niektorých nákladov na ostatné osobné náklady (Dohody) z dôvodu úsporných opatrení v 2. polovici roka.

Oblasťné strediská MS – čerpanie kapitoly Oblasťné strediská MS zahŕňa prevádzkové náklady uhrádzané na základe nájomných zmlúv centrálne, ďalej čerpanie dotácií na výdavky a čerpanie dotácií, ktoré domy MS získali na základe podaných grantov. Čerpanie položky daň z nehnuteľností predstavuje platby realizované v domoch, pokiaľ je daň z nehnuteľností hradená centrálne, premieta sa do čerpania TIÚ MS. Dotácie na výdavky boli poskytnuté tak ako boli plánované spolu. Rozpočet kapitoly 502 885,- €, skutočné čerpanie 498 836,- €.

Informačné ústredie MS – rozpočet kapitoly okrem bežných nákladov súvisiacich s chodom pracoviska zahŕňal v službách denný monitoring (Slovakia Online). Rovnako z rozpočtu IÚ MS bola zabezpečovaná výroba krátkych videofilmov TV Matica. Nižšie čerpanie rozpočtu bolo spôsobené nenaplnením všetkých zámerov kvôli pandemickým opatreniam a prostriedky útvár dočerpá začiatkom roka 2021. Rozpočet 50 750,- €, čerpanie rozpočtu 45 546,- €.

Finančno-ekonomický útvár MS a správca – čerpanie rozpočtu útvaru bolo realizované v zmysle jeho činnosti v súlade s rozpočtom. Rozpočet 131 506,- €, čerpanie 124 567,- €.

Technicko-investičný útvár MS – táto kapitola zahŕňa náklady samotného pracoviska, ale zastrešuje aj náklady na prevádzku všetkých pracovísk okrem oblastných stredísk. V položke spotreba materiálu boli rozpočtované náklady na PHM pre všetky pracoviská 5 000,- €. Celkové čerpanie plánovaných rozpočtovaných nákladov 321 454,- € bolo v skutočnej výške 337 733,- €. Položka spotreba energií zahŕňa platby za všetky médiá – elektrická energia, voda, para, plyn všetkých nehnuteľností s umiestnenými pracoviskami (II. budova MS, Matičný dom, Dom J. C. Hronského, Neografia C, pracoviská v Bratislave) a RZ Santovka, Štúrovo, kruhový objazd v Komárne. Zvýšená spotreba materiálu v rámci spoločných nákladov a mzdové náklady.

Požičovňa kostýmov a krojov – v rámci úsporných opatrení v minulých obdobiach mala nízky rozpočet, na nevyhnutné potreby jej prevádzky a dochádzalo k jeho prečerpávaniu. Po úpravách navýšenia rozpočtu bola celkovo táto kapitola mierne navýšená, čo na stanovené aktivity postačovalo, avšak opäť s mierne vyšším čerpaním oproti plánu. Čerpanie rozpočtu bolo 52 722,- €. Rozpočet 49 531,- €.

Hlavné aktivity – rozpočet na služby projektu hlavných aktivít bol po úprave rozpočtu vplyvom pandemických opatrení znížený na 15 000,- €. Čerpaný však bol vo výške 13 629,- €. Finančné prostriedky z tejto kapitoly boli použité na projekty významných výročí osobností a udalostí slovenských dejín. Zároveň v rámci rozpočtu tohto projektu boli do 31. 3. 2020 dočerpané finančné prostriedky z nadočerpanej kapitoly dotácie MK SR „Osádzanie búst a pamätných tabúl“ z roku 2019, ktorá však už v roku 2020 nebola samostatne v rozpočte MS 2020, a preto zaradená do kapitoly Hlavné aktivity.

Podpora vedeckých aktivít – plánovaný rozpočet vo výške 10 000,- € bol čerpaný vo výške 9 892,- € a výdavky boli použité na autorské honoráre a tlač a vydanie piatich odborných publikácií.

Grant podpory regionálnych aktivít MO a ZO – plánovaný rozpočet 50 000,- €. Celkovo boli čerpané prostriedky na množstvo projektov miestnej a regionálnej kultúry. Skutočné čerpanie na projekty regionálnej kultúry bolo vo výške 46 295,- €.

Odbor Mladej Matice – v rámci podpory činnosti Odboru Mladej Matice bola vyčerpaná rozpočtovaná suma 2 000,- €.

Príspevky na rekreačné poukazy – v zmysle zákona poskytla Matica slovenská zamestnancom preplatenie časti nákladov na rekreáciu vo výške 3 344,41 €. Nižšie čerpanie ako bolo predpokladané (5 000,- €) možno pripísať obmedzeným možnostiam rekreácie, ako aj zvýšenej ochrany zamestnancov o svoj zdravotný stav proti vírusu Covid-19.

Dcérske spoločnosti Matice slovenskej:

Neografia, a. s.

Neografia, a. s. hospodárila v roku 2020 so ziskom 37 389,- € pred zdanením.

Matici slovenskej v roku 2020 spoločnosť za rok 2019 nevyplatila žiadne dividendy. V roku 2019 poskytla Matici slovenskej pôžičku 80 000,- €, ktorá bude splatná v 06/2021.

Vydavateľstvo Matice slovenskej, s. r. o. (VMS, s. r. o.)

VMS, s. r. o. do termínu spracovania tejto Správy o hospodárení MS 2020 nemala uzatvorené účtovníctvo a podané daňové priznanie z dôvodu využitia časového odkladu zo zákona na splnenie tejto povinnosti.

Matici slovenskej spoločnosť v roku 2020 vyplatila dividendy vo výške 4 000,- € s oneskorením – za rok 2018. Za rok 2019 nevyplatila žiadne dividendy z dôvodu slabých ekonomických výsledkov a záporného hospodárskeho výsledku.

Metod, s. r. o.

Dcérska spoločnosť Metod, s. r. o. v roku 2020 okrem predaja propagačných predmetov s matičnými témami začala prevádzkovať nehnuteľností Neografie, a. s. – chata Neografia v Martine v mestskej časti Stráne a chaty Neografie, a. s. na Martinských holiach, ktoré si spoločnosť zobrala do dlhodobého nájmu z Neografie, a. s. V roku 2019 bola spoločnosti poskytnutá zo strany MS pôžička 3 000,- € na vyrovnanie všetkých starých záväzkov a rozbeh nových aktivít. V roku 2020 v zmysle zmluvnej dohody splatila spoločnosť Matici časť z tejto pôžičky vo výške 1 500,- €.

Metod, s.r.o. v roku 2020 hospodáril so ziskom 305,- € pred zdanením.

Zhrnutie

Rok 2020 v Matici slovenskej bol rokom, kedy pokračovala Matica slovenská vo svojej činnosti v relatívne stabilizovaných, avšak náročných ekonomických podmienkach a pandemických obmedzeniach zo strany štátu, ktoré výraznejšie zasiahli do ekonomiky Matice slovenskej, najmä v oblasti poklesu vlastných príjmov. Možnosti ďalšieho pôsobenia a činnosti MS sú do veľkej miery závislé od budúcej štátnej podpory, ako aj príjmov z Neografie, a. s. Avizované obmedzenie finančnej podpory dotáciou zo strany MK SR v nasledujúcom roku 2021, ktoré sa aj následne zrealizovalo v podobe jej zníženia o 23% vyvolalo ďalšie radikálne ekonomické a personálne opatrenia už ku koncu roka 2020 a ich

pokračovanie v ďalšom roku. Riešením je však hľadanie a získavanie ďalších významnejších zdrojov financovania svojej činnosti v podobe grantov a príspevkov zo samospráv, či iných inštitúcií a subjektov a samozrejme snaha a argumentácia výsledkov svojej činnosti voči spoločnosti, štátu a MK SR, aby štát v ďalších obdobiach prehodnotil výšku dotácie pre MS a navýšil ju. Aby si Matica slovenská udržala ekonomickú stabilitu je nutné v ďalších obdobiach prispôbiť svoju činnosť, rozsah majetku, jeho údržby, ale i personálne kapacity svojim ekonomickým možnostiam.

10 ZÁVER

Počas kalendárneho roka 2020 sa z dôvodu hygienických opatrení štátu uskutočnilo po jednom zasadnutí Výboru MS a Dozorného výboru MS a osem zasadnutí Predsedníctva MS. Viaceré hlasovania Výboru MS sa uskutočnili per rollam.

Personálny stav v MS bol počas roka relatívne stály. Zmeny nastávali najmä v rámci oblastných stredísk MS po celom Slovensku (napr. DMS Lučenec). Zníženie prevádzkovej dotácie na rok 2021 viedlo k radikálnejším personálnym opatreniam. Tie sa výraznejším spôsobom prejavia až v priebehu roku 2021, keď odchádzajúcim zamestnancom bude končiť výpovedná lehota.

Rada vlády SR pre kultúru na svojom zasadnutí 2. júla prijala uznesenie o vzniku Dočasnej pracovnej skupiny pre zmenu financovania a rozvoj Matice slovenskej Rady vlády SR pre kultúru. Žiaľ, ani dve rokovania nepomohli k zachovaniu dotácie z finančnej kapitoly Ministerstva kultúry SR v rámci štátneho rozpočtu na úrovni minuloročných súm. Keďže odporúčania DPS mali len poradný (odporúčací) charakter, aj napriek konštruktívnym rokovaniam tieto zasadnutia nepomohli MS k zachovaniu dotácie na úrovni aktívneho rozvoja MS.

Sídelnú budovu MS oficiálne navštívil 28. mája predseda NR SR Boris Kollár. Druhým vzácnym hosťom bol 10. septembra novozvolený predseda Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí Ján Milan Pilip a podpredseda Úradu Peter Pocháčka.

Medzi hlavné aktivity počas roka sa zaradili folklórny festival Záhorácky festival ľudovej piesne v Bratislave – Záhorskej Bystrici, natočenie historického dokumentu o M. R. Štefánikovi, slávnostné odhalenie busty a premiéra filmu o M. R. Štefánikovi z produkcie MS s názvom Pocta Štefánikovi vo Zvolenskej Slatine, Národné matičné slávnosti vo Zvolenskej Slatine, spomienkové podujatie Štúrov Zvolen – Pustý hrad vo Zvolene, Divadelný festival Ivana Stodolu v Liptovskom Mikuláši, literárne podujatie Slovesná jeseň (Slovesná jar – presunutá na jeseň) v Martine, poznávacie podujatie Eugen Ruffinyi a jeho podzemný klenot – Dobšinská Jaskyňa, odhalenie pamätnej tabule 100. výročie ukončenia legionárskej anabázy v Bratislave, spomienkové podujatie Ján Palárik – 150. výročie úmrtia v Majcichove, fotografická súťaž Tradície nášho kraja v Prievidzi.

V roku 2020 udelila Matica slovenská celkovo 117 ocenení. Z tohto počtu bolo udelených 19 pamätných listov krajských rád MS a 51 pamätných listov predsedu Matice slovenskej. V II. kategórii cien predsedu MS bolo udelených 14 krížov predsedu. V najvyššej kategórii bolo celkovo udelených 33 cien. Z toho bronzových cien bolo odovzdaných 6, strieborných 5 a zlatých 8. Mimoriadnych cien pri príležitosti storočnice MS bolo udelených 14. Najviac ocenení bolo odovzdaných v MO MS Lehota a Žarnovica.

Rady matičiarov opustili čestný člen MS a člen Prezídia MS Dr.h.c. prof. PhDr. Richard Marsina DrSc. (†) a člen Prezídia MS akad. arch. Ing. Ladislav Švihel, Dr. h. c. (†).

Publikačná činnosť zamestnancov vedeckých pracovísk MS: AAB – Vedecké monografie vydané v domácich vydavateľstvách (3), ABB – Štúdie charakteru vedeckej monografie v časopisoch a zborníkoch vydané v domácich vydavateľstvách (3), ADF – Vedecké práce v ostatných domácich časopisoch (5), AED – Vedecké práce v domácich recenzovaných vedeckých zborníkoch, monografiách (7), AFA – Publikované pozvané príspevky na

zahraničných vedeckých konferenciách (2), AFD – Publikované príspevky na domácich vedeckých konferenciách (1), BAB – Odborné knižné publikácie vydané v domácich vydavateľstvách (1), BDF – Odborné práce v ostatných domácich časopisoch (34), BEF – Odborné práce v domácich zborníkoch (konferenčných aj nekonferenčných) (15), EDI – Recenzie v zborníkoch a časopisoch (5), FAI – Zostavovateľské práce knižného charakteru (bibliografie, encyklopédie, katalógy, slovníky, zborníky, atlasy...) (12), GII – Rôzne publikácie a dokumenty, ktoré nemožno zaradiť do žiadnej z predchádzajúcich kategórií (14)

Vedeckí zamestnanci sa aktívne zúčastňovali na prácach v oblasti celoslovenských literárnych súťaží (hodnotenie súťažných príspevkov), účasť v odborných porotách, komisiách, redakčných radách, predstavenstvách. Zrealizovali trinásť prednášok, vystupovali v elektronických médiách, odborne spolupracovali na historických dokumentoch.

V roku 2020 obohatil slovenský trh nový odborný časopis Matice slovenskej *Slovensko – Národné spektrum*. K 31. decembru 2020 získal časopis 409 predplatiteľov. Matica slovenská sa totiž nechcela pri tvorbe časopisu vydať ako ani cestou bulvarizácie, tak ani cestou ekonomického profitu. Prvoradou snahou je totiž záujem dostať časopis k širšiemu okruhu čitateľov ako z vedeckej obce, tak aj z radov národovcov a študentov vysokých či stredných škôl, ktorým by mal ponúknuť hodnotné, no popri tom aj pútavé čítanie.

V priebehu roka prejavilo záujem o štúdium v Archíve MS 60 bádateľov (2 zahraniční z Rumunska), z toho 18 elektronických bádateľov. V rámci ďalších služieb sa poskytlo 18 telefonických a 15 osobných konzultácií a prostredníctvom elektronickej komunikácie sme vybavili 120 žiadostí o informácie. Stálu expozíciu Archívu MS *Jozef Cíger Hronský – Život bez oddychu* navštívilo 6 exkurzií v počte 95 návštevníkov. Počas roka sme prijali desať akvizičných ponúk, z nich päť sme získali darom a päť presunom z pracovísk MS.

Priekopníckym počínom vedenia ustanovizne v tomto roku bol zámer vybudovania reprezentatívnej špecializovanej inštitučnej knižnice – Bibliotéky Matice slovenskej. Práce na jej budovaní prebiehali v plnom prúde počas celého roka. Realizovali sa rekonštrukčné práce, celková architektonická úprava priestoru, v ďalšej fáze sme sa venovali interiéru a miestnosť vybavili moderným mobiliárom. V novembri sa začalo s očistou kníh, systematizovalo sa triedenie a tematické ukladanie kníh do regálov.

Krajanské múzeum spracovalo pozostalosť Ondreja Kulíka v rozsahu 25 archívnych škatúl. Počas roka vybavilo viac ako 50 bádateľov (aj s v spolupráci s A MS), nielen zo Slovenska, ale i zo zahraničia. V roku 2020 do knižnice pribudlo 553 akvizícií, ktoré sa riadne za evidovali.

Členské ústredie registrovalo k 31. 12. 2020 celkovo 26 640 členov Matice slovenskej, aktívne pôsobilo 505 MO MS, 35 Odborov Mladej Matice a 14 záujmových a vedeckých odborov MS. Členské ústredie eviduje 19 kolektívnych členov pri MS, 85 individuálnych členov registrovaných mimo MO MS priamo na ČÚ MS a 73 zakladajúcich členov. Mimo územia SR evidujeme 2 MO MS a 63 zahraničných členov.

V sieti oblastných stredísk sa znížil dočasne stav pracujúcich oblastných stredísk o OP MS v Šamoríne, Stropkove a Holíči. V roku 2020 aktívne pracovalo 20 D MS a 5 OP MS. K 1. 12. 2020 ČÚ MS preradilo Historický odbor MS medzi neaktívne odbory. Celkový počet uskutočnených podujatí 25 DMS a OP MS v roku 2020 je 260. Plánovaných podujatí bolo 527, čiže 267 podujatí sa neuskutočnilo, čo je viac ako polovica podujatí.

Miestne odbory, záujmové a vedecké odbory MS vypracovávali projekty v programe Ochrany a rozvoja miestnej a regionálnej kultúry a Hlavných aktivít Matice slovenskej. V roku 2020 bolo schválených 350 projektov, no pre pandémie sa uskutočnilo len 224 podujatí, s nákladmi vo výške 46 845 €. Treba však vyzdvihnúť, že Matica slovenská ako jedna z mála verejnoprávných inštitúcií vyplatila všetkým žiadateľom (ktorí aj zrealizovali podujatia) finančné prostriedky na realizáciu svojich podujatí.

V roku 2020 sa výrazne zintenzívnila komunikácia s regionálnymi médiami, a to s dôrazom na mesto Martin ako sídlo Matice slovenskej. Výsledkom bolo pravidelné uverejňovanie reportáží z matičných podujatí v mnohých regionálnych televíziách a preberanie matičných historických dokumentov do vysielania miestnej martinskej televízie.

IÚ v danom roku uzatvorilo niekoľko memoránd o spolupráci so slovenskými školami a knižnicami. K 31. 12. 2020 mala MS podpísanú spoluprácu so 76 školami. Výrazne sa zintenzívnila aj práca na matičných sociálnych sieťach a webovej stránke. Matica slovenská komunikovala svoju činnosť a stanoviská aj prostredníctvom oficiálnych tlačových správ. Kým v roku 2019 IÚ odpovedalo len na päť novinárskych otázok, v roku 2020 sme písomne reagovali na dvadsaťtri novinárskych otázok. Uvedený zvýšený záujem médií o MS súvisí predovšetkým s negatívnymi verejnými vyjadreniami ministerky kultúry N. Milanovej na adresu ustanovizne. Odrazilo sa to aj vo väčšom počte novinárskych otázok.

IÚ MS zverejnilo v roku 2020 devätnásť reportáží venovaných matičným akciám a podujatiam, či národným osobnostiam, zabezpečilo tvorbu troch videospotov a promo videí a v neposlednom rade pripravilo šesť historických dokumentov.

VMS zrealizovalo vydanie šestnástich neperiodických publikácií, dvoch nepravých periodík (3 čísla), troch periodík (10 čísel), podieľalo sa na spolu vydaní dvoch publikácií iných vydavateľov a štyri druhy kalendárov (vreckový, dva formáty nástenných, mesačný nástenný a stolový týždenný). Matičné knižné vydania získali tri ocenenia – Prémie Literárneho fondu za vydania roka 2019 v kategórii spoločenské a humanitné vedy.

Slovenské národné noviny sa v roku 2020 tlačili pod záštitou Neografie, a. s. Martin. V roku 2020 vyšlo 46 čísel, z toho 6 dvojčísel. Od začiatku roka 2020 vzhľadom na nedostatok príjmov sa zrušilo vydávanie samostatnej prílohy Orol tatranský v rámci SNN. Orol tatranský sa stal integrálnou súčasťou Slovenských pohľadov. V rámci novín vyšli prílohy Stanovy Matice slovenskej a Program MS na roky 2019 – 2021, s výhľadom do roka 2025.

O služby Požičovne krojov a kostýmov bol aj v roku 2020 vysoký záujem, avšak pandemická situácia nedovolila zrealizovanie pôvodne plánovaných objednávok a výpožičiek. Počas zatvorenia šatnice sa šili rúška pre zamestnancov MS a MO Matice slovenskej a sociálne slabé skupiny obyvateľov – celkovo sme ušili 962 rúšok. Pre matičné účely sme šili repliky vojenských uniforiem, ktoré boli využité pri natáčaní dokumentárnych filmov, ako aj pri ďalších projektoch Matice slovenskej.

Finančno-ekonomický útvar spracovával celoročnú finančnú agendu od pokladničných služieb, evidenciu a schvaľovanie objednávok a bezhotovostný tok finančných prostriedkov. Vykonával zostavenie celkového ročného rozpočtu MS, priebežnú kontrolu jeho čerpania, zmeny rozpočtu ako aj kontrolu účelovosti čerpania dotácií a následné ich vyúčtovania. Zabezpečoval riadnu účtovnú evidenciu v zmysle platnej legislatívy a vykonal riadnu účtovnú

závierku za predchádzajúci hospodársky rok a zabezpečoval úhrady všetkých daňových a odvodových dávok. Na základe personálnych podkladov realizoval mzdy a odvody zamestnancov ako aj zúčtovanie príspevkov na stravu a sociálnych nákladov.

Technicko-investičný útvar vykonával všetky potrebné úkony pri správe nehnuteľného a hnutel'ného majetku. Zabezpečoval priamo prevádzku budov MS v Martine a spolupracoval a riadil správu majetku v ostatných oblastných strediskách MS. Zabezpečoval potrebné údržby a opravy majetku, prevádzku telekomunikačných a počítačových sietí a obstarávanie technických prostriedkov. Spravoval agendu nájomov priestorov v budovách MS, evidenciu a prevádzku služobných áut a podieľal sa tiež na technickom zabezpečovaní rôznych projektov organizovaných MS.